

Herodis quondam regis habitaculum revelavit quod deinceps Emesam Phœniciaë urbem perlatum, et digno honore cultum est.

A. VIII IDUS OCTOBRIS (8 Octob.)

Natalis beatissimi senis Simeonis, de quo beatus Lucas evangelista refert : *Et ecce homo erat in Jerusalem, cui nomen Simeon, et homo iste justus et timoratus expectans consolationem Israel, et Spiritus sanctus erat in eo. Responsum autem accepit ab Spiritu sancto non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Et venit in Spiritu in templum. Et cum inducerent puerum Jesum parentes ejus ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo, et ipse accepit eum in manibus, et benedixit Deum, et dixit: Nunc dimittis seruum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace (Luc. II).*

F. KAL. SEPTEMBRIS (1 Sept.)

Natalis beatissimæ Annæ prophetissæ, filiaë Phœnel, de tribu Aser, cujus sanctitatem Evangelicus sermo prodit : *Hæc processerat in diebus multis, et vixerat cum viro suo annis septem virginitate sua : et hæc vidua usque ad annos octoginta quatuor : quæ non decedebat de templo, jejuniis et orationibus serviens nocte ac die (Luc. II).*

F. VI IDUS SEPTEMBRIS (8 Sept.)

Natalis beatissimæ Dei Genitricis Mariæ perpetuæ Virginis, quam Spiritus sanctus custodivit, et electam sanctificavit, ut ex illius utero nasceretur ho-

* *Quod deinceps Emesam, etc.* Loco hujus clausulæ Everbodiensis codex substituit, sed recentiore manu : « Quod inventum, sed negligenter servatum, perditum fuit. Sed ab aliis inventum, apud Edissam civitatem Phœniciaë delatum, et ignobiliter repositum latuit, donec Jurioramus, ejusdem civitatis episcopus, indicante Marcello abbate, cui se caputque suum idem Joannes ostenderat, reinventum honorifice collocavit, et ex ea die decollatio ejus celebrata est. » Vide apud Adonis Martyrologium xxiv Februarii de hac re fusius. Sigebertus in Chronico anno Christi 761 juxta Aquicinctinum et Ortelianum codicem : *Caput Joannis Baptistæ in Emesa civitate transfertur.* Ubi ex Lipsiano codice alia fusior atexitur historia : « Caput Joannis Baptistæ ab Alexandria in Aquitaniam transfertur hoc modo. Quidam laudabile vitæ monachus, nomine Felicianus, ex Galliarum partibus cum paucis sociis Hierosolymam gratia orationis adiit, et post expleta piæ devotionis obsequia,, angelica allocutione commonitus, Alexandriam expetivit, et caput Baptistæ Joannis a loco in quo olim a Theophilo, ejusdem urbis episcopo, re-

mo Deus altissimus. Ad quam missus est angelus Gabriel a Domino in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth, cum esset desponsata viro Joseph de domo David. Et ingressus angelus evangelizavit eam, et dixit : *Ave, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu inter mulieres (Luc. I).* Ipsa autem ut vidit eum, mota est introitu ejus, et erat cogitans quod sic benedixisset eam. Et ait ei angelus : *Ne timeas, Maria, invenisti enim gratiam apud Deum : et ecce concipies in utero, et paries filium, et vocabis nomen ejus Jesum (Ibid.).* Quæ tanto nuntio clarificata, Spiritu sancto secundata, ab illo, qui de illi sumere carnem dignatus est, præ hominibus sublimata manet in æternum, venerabiliter benedicta. Cujus dormitionem xviii Kalend. Septembr. omnis celebrat Ecclesia : cujus et sacrum corpus non invenitur supra terram : sic nec beati Moysi sepulcrum. Tamen pia mater Ecclesia, quæ suis observationibus integerrima fide fundata consistit, ejus venerabilem memoriam sic festivam agit, ut pro conditione carnis eam migrasse non dubitet. Ubi autem venerabile Spiritus sancti templum illud, id est caro ipsius beatissimæ Virginis Mariæ divino nutu et consilio occultatum sit, magis elegit sobrietas Ecclesiæ cum pietate nescire, quam aliquid frivolum et apocryphum inde tenendo docere. Sufficiunt enim ei ad sanctitatem et vitam Virginis et Matris Domini commendandam evangelistarum testimonia, nec de ea quærere ultra necessarium putat.

conditum fuerat, eodem angelo revelante, sustulit, et ad Aquitaniam in territorio Engolismo detulit. Pippinus rex tunc morabatur ibidem in palatio quod Angiriacum dicitur, cernensque per eum quotidiana indigenis beneficia, sibi que crebras ex hostibus Aquitanicis victorias provenire, regii operis, basilicam construxit, non longe a Vulturini fluminis littore, et in ea ciborio constructo mirifici operis, caput decenter adornatum recondidit Præcursoris. Monachorum etiam cænobium illic constituit, et prædiis regiiis magnifice ditavit. Idem rex fecit fontem lacunarium, de quo a duobus fere millibus sub terra, per ædificia cœmeteria in palatium ejus aquæductus influebat, et ipsam dividens aquam, in basilicam sancti Joannis Baptistæ per ferrum et æs introduxit, ita ut sub ciborio per marmoream columnam interius concavam ebulliret, ibique sacri baptismatis ablutio in honore Domini nostri Jesu Christi et sancti Joannis Baptistæ fieret, atque iterum in ipsa lacunaria remearet. Hoc cænobium *Anglis* vocatur. » Hactenus apud Sigebertum, a Miræo, amico nostro, recensitum.

INCIPIT

MARTYROLOGIUM

MENSIS DECEMBER

A. IX KALEND. JANUARI.

Vigilia Nativitatis Domini.

PATROL. CXXIII.

Eodem die apud Antiochiam Syriaë, natalis sanctarum virginum quadraginta, quæ persecutione Decia-

na per diversa tormenta martyrium consummaverunt.

Eodem die, apud Spoletum civitatem Tusciæ, natale sancti Gregorii martyris et presbyteri, temporibus Diocletiani et Maximiani imperatorum, sub iudice Flacco. Quem ad se adductum ita Flaccus aggredditur : Tu rebellis es deorum, et principum contemptor? Cui beatus Gregorius respondit : Si vere vis scire, ab infantia mea nundum a Deo meo recessi, qui me ex limo terræ formavit. Cumque perseverantissimus in fide confessionis maneret, fustibus nodosis dorsum ejus dissipatur. Inde ligatus manus et pedes, in craticula superponitur, lignis superpositis. Et continuo terræmotu cecidit una regio in civitate Spoletana, et oppressit plusquam trecentos homines idolis servientes. Post ferro constrictus, sub custodia militum in carcere retruditur, ubi angelica visitatione consolatur. Eductus e carcere, cardis ferreis in genibus percutitur. Sed et ardentibus lampadibus latera ejus sunt incensa, dicente beato martyre impio iudici : Si totum corpus meum perdas, præsto est mihi medicus Dominus Jesus Christus, qui me sanat et corroborat. Tunc Flaccus iussit Tyrcano cuidam, ut beatum Gregorium tractum in amphitheatro decollaret. Quo facto, iussit Tyrcanus feras terribiles dimitti, ut corpus sancti martyris absorberent : sed nulla earum corpus sanctum attigit. Quædam autem mulier, Abundantia nomine, petivit corpus martyris : sed quia non potuit obtinere aliter, datis triginta quinque aureis Tyrcano corpus recepit et, ut decuit martyrem sepelivit juxta pontem lapideum, et rivum qui Sanguinarius appellatur ad muros civitatis, nono die Kalendar. Januar.

G. VIII KALENDAS JANUARI.

(25 Dec.)

Jesus Christus filius Dei in Bethleem Judæ nascitur, anno Cæsaris Augusti quadragesimo secundo, Olympiadis centesimæ nonagesimæ tertię, ab Urbe condita anno septingentesimo quinquagesimo secundo : compressis cunctarum per orbem terræ gentium motibus, et firmissima verissimaque pace, ordinatione Dei a Cæsare Augusta composita : quando Quirinus ex coonsilio senatus Judæam missus, census hominum possessionumque describebat, sextamque mundi ætatem suo piissimo consecravit adventu idem Dominus noster Jesus Christus.

Eodem die, natalis sanctæ Anastasiæ, quæ tempore Diocletiani, primo diram et immitem custodiam a viro suo Publico perpessa est : in qua tamen a Chrysogono confessore Christi multum consolata et confortata est. Deinde a præfecto Illyrici in gravissima æque atque diutina custodia macerata est. In qua duobus mensibus refecta est celestibus escis, per sanctam Theodoten, quæ martyrium prius passa est. Deinde navi imposita cum ducentis viris, et quingentis feminis, ut demergeretur in mare, perlata

^a Vide libellum de Festivitatibus, Apost. ; Pontificale, cap. 42.

A est ad insulas Palmarias : ubi per manus, et pedes extensa, et ligata ad palos fixos, circa media ejus ignis accensus est, in quo martyrium consummavit. Et omnes qui cum illa venerant, variis interfectionibus martyrium celebrarunt. Inter quos omnes, unus erat Eutichianus nomine, innocentissimæ naturæ : qui sublatis sibi (cum dives esset) omnibus facultatibus, tacuit, nihil cogitans, nihilque metuens, nisi hoc, ne facultates ac divitias fidei perderet. Quotiescunque deique fuisset auditus, quotiescunque interrogatus, nihil aliud dicebat : Christum mihi non tollet, etiam qui caput abstulerit. Tunc Apollonia Christiana matrona, tollens corpus beatæ Anastasiæ, exosculabatur, et aromatibus condiens, dignisque linteaminibus obvolvens, intra viridarium domus suæ fabricata basilica, ut decuit martyrem, sepelivit.

Ipsa die Romæ in cœmeterio Aproniani, passio sanctæ Eugeniæ virginis, quæ tempore Gallieni imperatoris, post multa virtutum insignia, et sacros virginum choros, quas Christo Domino aggregaverat, sub Nicetio urbis præfecto alligata saxo, et præcipitata in Tiberim mergi non potuit. Inde thermis ignitis inclusa, illæsa reperta est. Novissime in custodia gladio jugulatur : et sublatum est corpus ab affinis ejus Christianis, et positum non longe ab Urbe, via Latina, in prædio ejus proprio, ubi multorum ipsa sepelierat membra.

C. VII KAL. JANUARI.

(26 Dec.)

C ^a Natale sancti Stephani protomartyris, non longe post ascensionem Domini passi, eodem scilicet anno passionis Christi.

Eodem die Zosimi papæ, qui sedit Romæ anno uno. Hic constituit, ut diaconi lævam tegerent palliis : et precepit ut nullus clericus poculum in publico propinaret, nisi tantum in cellis fidelium et clericorum.

D. VI KAL. JANUARI.

(27 Dec.)

^b Natalis sancti Joannis apostoli et evangelistæ, dilecti Domini, qui obiit anno 68 post ascensionem Domini, ætatis autem suæ nonagesimo nono, Ephesi.

Romæ sancti Dionysii papæ, qui sedit in episcopatu annos sex, sepultus via Appia in cœmeterio Calixti. Hic ecclesias presbyteris dedit, et parochias diœcesis dedit atque constituit.

E. V KAL. JANUARI.

(28 Dec.)

(Euseb. lib. i. c. 8). Bethleem, natale sanctorum Innocentium ; quos Herodes, cum Christi nativitatem Magorum indicio cognovisset, trigesimo quinto anno regni sui interfici iussit (Matth. ii) : qui anno trigesimo sexto morbo intercutis aquæ, et scatenibus toto corpore vermibus, miserabiliter et digne moritur.

^b Vide ibid.

F. IV KAL JANUARIII.

(29 Dec.)

* David regis.

Item apud Arelatam, natalis sancti Trophimi, episcopi et confessoris, discipuli apostolorum Petri et Pauli.

Eodem die, sancti Crescentis, apostoli Pauli discipuli, Viennensis Ecclesiæ primi doctoris (*II Tim. IV*).

G. III KAL. JANUARIII.

(30 Dec.)

Apud Spoletum, passio S. Sabini episcopi, Exuperantii et Marcelli diaconorum, et Venustiani cum uxore et filiis, sub Maximiano Augusto. Qui beatus Sabinus cum esset clarus in omnibus divinis instructionibus, et sermone eloquentissimus, tentus est a præside Tusciæ Venustiano, cum duobus diaconibus Exuperantio et Marcello, et multis clericis. Cui Venustianus deum suum Jovem, quem habebat in cubiculo, ex lapide Coralite mire formatum in vestimentis aureis, ad adorandum obtulit. Quem beatus Sabinus in manibus acceptum, facta oratione, continuo illisit in pavementum, et confregit. Quod factum videns Venustianus, cum furore jussit ut præciderentur ei manus, et in conspectu ejus Marcellum et Exuperantium equuleo suspendi, ac fustibus macerari, unguibusque radi latera eorum, et ignem supponi. Hoc facto, in confessione Domini spiritum emisertunt. Quorum corpora præcepit jactari in fluvium, Sabinum vero episcopum in carcerem retrudi. Audiens hoc quidam piscator, et presbyter, collegit corpora sanctorum, et sepelivit juxta viam, pridie Kalend. Januar. Serena vero, Christianissima vidua, curam habens sancti Sabini episcopi, adduxit ad eum in carcerem nepotem suum Priscianum, qui erat cæcus. Tunc sanctus Sabinus truncos suos super oculos ipsius posuit, et in fide Christi oratione facta, eum illuminavit. Videntes autem illi, qui in custodia erant, miserunt se ad pedes ejus, et baptizati sunt eo die numero undecim. Quod cum nuntiatum esset Venustiano præsidi (indoluerant enim ei oculi, et præ dolore neque cibum neque somnum capere poterat), misit uxorem suam, et duos filios suos, ut adducerent beatum Sabinum ad domum ejus de carcere. Adducto itaque, postravit se ad pedes ejus Venustianus

* Vide ibid.

A cum fletu, uxorque ejus et filii, agentes pœnitentiam, et rogantes se baptizari. Mox baptizatus, ut de pelve levatus est, nullum dolorem oculorum sensit. Hoc nuntiatum est Maximiano, qui iratus præcipit Sabinum damnari, et ipsum Venustianum capite truncari. Veniens autem Lucius tribunus, sine auditione beatum Venustianum cum uoxre et filiis necavit in civitate Assisinate : sanctum vero Sabinum adduxit in civitatem Spoletum, et tandiu præcepit cædi, quousque deficeret. Cujus corpus collegit venerabilis Serena, quæ jam manus ejus in dolio vitreo cum aromatibus condiderat, et infra domum suam posuerat, et sepelivit eum a civitate Spoletana milliario plus minus uno, sub die septimo Idus Decembris. Festivitas tamen ejus et supra nominatorum martyrum tertio Kalendas Januarii agitur.

A. PRIDIE KAL. JANUARIII.

(31 Dec.)

(*Pontif.*, cap. 34) — Romæ, natale sancti Silvestri episcopi et confessoris, qui post beatum Petrum tricesimus quartus sedit annos viginti tres, menses decem, dies undecim. Cujus industria synodus præclarissima toto orbe terrarum, trecentorum decem et octo Patrum, apud Nicæam urbem Bithyniæ celebratur, sub consulatu Constantini Augusti, et Licinii, XIII Kalendas Julii; attamen Julii papæ tempore consummatur. Fecit autem ordinationes sex mense Decembri, presbyteros quadraginta duos, diaconos viginti quinque, episcopos per diversa loca sexaginta quinque. Sedit autem ex die Kalendarum Februariarum usque in diem Kalendarum Januariarum. Sepultus est in cœmeterio Priscillæ via Salaria, milliario tertio ab urbe Roma, pridie Kalendas Januarii : et cessavit episcopatus ejus dies quindecim. Hic constituit chrisma ab episcopo confici, et ut baptizatum liniat presbyter: et ut nullus laicus crimen audeat clerico inferre: et dalmaticis in ecclesia uti, et ut pallio linostimo læva eorum tegetetur, scilicet diaconorum.

Apud Senonas, sanctæ Columbæ virginis, quæ superato igni gladio cæsa est.

Item apud Senonas, natale beatorum Sabiniani et Pontentiani, qui a beatis apostolis ad prædicandum directi, præfatam urbem martyrii sui confessione illustrem fecerunt.

* LITANIÆ INDICENDÆ.

MENSIS JANUARIUS

HABET DIES XXXI, LUNA VERO XXX.

B. KAL. JANUARIII.

Octavæ Domini.

* *Litaniæ indicendæ*. Hoc singulis mensibus in mss. tribus præmittitur. Unde apparet olim initio cujusque mensis Litanias indictas fuisse : sed quæ

Romæ, natalis sancti Almachii martyris : qui jubente Alippio Urbis præfecto, cum diceret, Hodie occidit et quo die celebratæ, non habeo affirmare. Præter duas per totam Ecclesiam solemnissimas Litanias ; *majorem* videlicet, auctore Magno, ut fertur,

tavæ Dominici diei sunt, cessate a superstitionibus A idolorum et sacrificiis pollutis; a gladiatoribus hac de causa occisus est.

Item Romæ, natale S. Martinæ virginis et martyris : quæ cum esset sublimis genere, et patre consule nata, dives nimis rerum, quas misericorditer indigentibus erogabat, tenta ab Alexandro imperatore, jussa est sacrificare Apollini. Sed mox ut orationem fudit beata virgo, terræ motus factus est magnus, ut civitas concuteretur. Ac sic pars templi ipsius Apollinis destructa est, simulacrum comminutum, et multitudo magna cum sacerdotibus fani oppressa. Iratus valde Alexander imperator, jussit a palis faciem ejus cædi, et uncinis palpebras ejus dirumpi. Carnifices autem qui ad cædendum eam deputati fuerant, deficientes, clamare cœperunt videre se quatuor viros B splendorum, qui eam confortarent, sibi que potius pœnam inferent. Inde testarum fragmentis cæsa, cum invictissima durasset, illi, quibus hoc impium officium delegatum fuerat, tandem pietate divina circumdati lumine (erant enim octo). crudele illico ministerium exsecrantes, crediderunt, ac Dominum verum Christum Jesum confessi sunt. In quos accensus valde imperator, suspensis fecit carnes eorum spathis lacerari. Deinde capitibus amputatis, sæculi hujus vitam finire, decimo septimo die, mense Novembrio : sicque felicia regna martyres Christi facti petierunt. Iterum facta Martina pœnis pulsatur : nam exspoliata vestibus, incisa est toto corpore ac deinde quatuor palis extensa; a duobus centurionibus fustibus cæsa. Cumque in confessione perseveraret, mutati sunt qui per vices eam cæderent C septem centuriones. Sed illa sibi supplicia illata forti animo risit. Inde recepta in carcerem. Inde ad pibus et pinguedine superuncta, et ad imperatorem iterum adducta, et jubente eo in sanum deorum intromissa. Sed mox oratione facta ab illa, ignis de cœlo cecidit, et idolum in favillam redegit; sacerdotes

Gregorio, quæ xxv Aprilis qui D. Marco fixus et permanens dies sacer est, peragitur; et *minorem*, auctore Marmeto, Viennensi archiepiscopo, cui triduum Rogationum ante Domini Ascensionem impenditur; plures aliæ Litanie in anno celebrari solitæ, pro Ecclesiarum diversitate. Gregorius Magnus lib. vii, epist. 76, indict. ii, ad Castorium, notarium Ravennæ, quatuor aut quinque solemnum meminit Litaniarum, quibus episcopus Ravennatum pallio utebatur, cuius usum eidem concedi non vult D in aliis Litanis communibus, seu non solemnibus.

Menstruanarum aliquot Litaniarum, certo solemnitatis die, meminit Anastasius bibliothecarius in Vitis Pontificum, in Sergio I, circa annum Domini 687 : « Constituit autem ut diebus Annuntiationis Domini, Nativitatis et Dormitionis sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ, ac S. Simeonis, quod Hypapantem Græci appellant, Litaniam exeat a S. Adriano, et ad sanctam Mariam populus occurrat. » Ubi 2 Februarii diem habes pro Hypapante, 25 Martii pro Annuntiatione; Dominica 15 Augusti pro Dormitione S. Dei genitricis; 25 Decembris pro Domini Nativitate.

Hebdomadarium Litaniarum, et quidem stato Sabbati die, mentio apud eundem Anastasium in Honorio I, circa annum Domini 626 : « Hic fecit

templi exussit, et multitudinem populi occidit. Tunc percussus terrore imperator, tradidit eam cuidam Justino præfecto, ut impelleret eam ad sacrificandum. Qui mox extendi eam jussit in conto, et spathis membra ejus incidi, et circa mamillas unguis attritari, usque dum centum et octodecim incisiones ab uncinis fierent. Sed cum adhuc ut ille speraverat non exspirasset, deposita de conto recipitur in carcerem. Quæ et iterum in amphitheatrum a Justino præfecto præsentata imperatori, feris est injecta. Sed leo immanissimus de cavea laxatus, rugiendo usque ad pedes sanctæ martyris pervenit, ubi statim ferocitatem deposuit, eamque nullo pacto attigit. Sed eam reduceretur in caveam, Emenium imperatoris cognatum interfecit. Et iterum recepta est, jubente imperatore, in carcerem. Exinde post duos dies cum iret ad sacrificandum imperator, exhibita martyr, cum fixa in Domino maneret, suspensa iterum, unguis rasa : rasisque capillis, in quibus credebant quod magica ars consisteret, videntes eam insuperabilem, in templo Dianæ tribus diebus et tribus noctibus eam includunt. Cumque precibus suis in plerem redegisset simulacrum, educta de fano, ad ultimum gladio ferienda ab imperatore destinatur. Hujusmodi fine martyr venerabilis cœli regnum meruit.

Eodem die apud Spoletum civitatem Tusciæ, natalis sancti Concordii martyris temporibus Antonini imperatoris. Hic ortus est Romæ, cujus pater Gordianus dicebatur, sanctissima conversatione presbyter, de titulo pastoris, ordinatus subdiaconus a sancto Pio urbis Romanæ, episcopo. Qui nihil aliud cum patre suo, nisi jejuniis et orationibus die noctuque vacabat, elemosynis pauperum semper inserviens. Factum est, ut cum consilio patris sui apud beatum Etychen, qui tunc morabatur in prædiolo suo, via Salaria juxta civitatem habitaret, audiens famam eorum Torquatus comes Tusciæ, qui versabatur in ci-

constitutum in Ecclesia, et decrevit ut per omnem hebdomadam Sabbato die, exeat Litaniam a B. Apollinare, et ad B. Petrum apostolum cum hymnis et canticis populus omnis occurrere debeat. » Apud eundem in Stephano III, circa annum Christi 722 : « Hic beatissimus vir pro salute provinciæ et omnium Christianorum, omni Sabbatorum die Litaniam, omni postposito neglectu, fieri statuit, uno quidem Sabbato ad sanctam Dei genitricem ad Præsepe; alio vero ad beatum Petrum apostolum, et alio ad beatum Paulum apostolum. »

Pridianæ Litaniarum indictionis memoria exstat apud Gregorium I papam, lib. xi Registr., cap. 11 : « Grastina die, primo diluculo, ad septiformem Litaniam juxta distributionem inferius designatam devota mente cum lacrymis veniamus. » Quæ litania procedebat trigesimo Augusti die. De qua vide Baronium tom. VIII Annalium, anno Christi 890, et aureolos Serarii nostri libellos Litaneuticos.

Litaniarum sanctorum originem refer Walafridus Strabo ad Martyrologium. Ita enim ille lib. de rebus Eccles. cap. 28 : « Litaniam autem sanctorum postea creditur in usum assumpta, quem Hieronymus Martyrologium, secutus Eusebium Cæsariensem, per anni circulum conscripsit. »

vitae Spoleti, mittens accersivit sanctum Concordium, et dixit ei : Quo nomine vocaris? Respondit sanctus Concordius : Christianus sum. Dicit ei comes : De nomine requiro, non de Christo tuo. Sanctus Concordius respondit : Christianus sum, et Christum confiteor. Cumque impelleretur ad sacrificandum, et ille in fide Christi fortiter perduraret, jussus est fustibus caedi. Sequenti nocte venit ad eum beatus Eutyhes cum Anthimo episcopo, et rogaverunt comitem ut aliquot diebus cum eis permitteretur morari. Erat namque Anthimus episcopus amicus comitis qui que beatum virum Concordium fecit illis diebus presbyterum. Peractis aliquibus diebus, revocatus est beatus Concordius, et venit ad comitem. Cui et dixit comes : Quid tractasti circa salutem tuam? Sanctus vir respondit : Salus mea Christus est, cui quotidie sacrifico sacrificium laudis. Iratus comes, jussit eum suspendi in equuleo. Cruciatu diu, revocatur aetatus ferro in carcerem : ubi meruit consolationem angelicam. Post tres noctes missi sunt ad eum, qui eum aut sacrificantem laxarent, aut nolentem punirent. Venientes autem missi, dixerunt ei : Aut sacrificia Jovi, aut capitalem sententiam accipies. Ferebant autem statuam Jovis. Beatus Concordius dixit : Gratias tibi, Domine Jesu Christe. Et exspuit in faciem Jovis. Tunc unus de satellitibus evaginato gladio amputavit caput ejus : atque ita in confessione Domini emisit spiritum. Venientes autem duo clerici, cum religiosus viris, tulerunt corpus ejus, et sepelierunt non longe a Spoletto, in loco ubi aquae multae emanant.

Item Romae via Appia, coronae militum triginta, has sub Diocletiano pro confessione verae fidei percipere meruerunt.

Apud Africam, natalis sancti Fulgentii, Ecclesiae Ruspensis episcopi et confessoris, qui tempore Vandalicæ persecutionis, ob catholicam fidem et eximiam doctrinam, ab Arianis multa perpressus, et diu apud Sardiniam exsilio relegatus, tandem ad Ecclesiam suam redire permissus, et vita et triumpho clarus, sancto fine quievit, annum sui episcopatus agens vigesimum quintum, vitæ autem totius sexagesimum quintum.

Apud Alexandriam, sanctæ Euphrosynæ virginis, quæ orationibus patris sui Paphnutii de sterili matre progenita, in puerili ætate constituta, clam se tonderi fecit, et monasticam vitam expetiit ; Smaragdi sibi nomen imponens. Post etiam in reclusionem viginti et octo annis in omni sanctitate perdurans, tacta ægrotationis incommodo, et mortem sibi adesse cognoscens, manifestavit se religioso et lacrymis multoties quærenti eam patri.

In territorio Lugdunensi monasterio Jurensium, S. Eugendi abbatis, cujus virtutibus et miraculis plena refulsit.

D. IV NONAS JANUARIUM.

(2 Jan.)

Natalis beati Lacarii abbatis.

Et in Ponto civitate Tomis, trium fratrum, Ar-

gæi, Narcissi, et Marcellini pueri, qui sub Licinio inter tyrones comprehensus, cum nollet militare cæsus ad mortem et diu in carcere maceratus, in mare mersus, martyrium consummavit. Corpore ejus ad littus delatum, et a religiosus viris depositum, magnis coruscat virtutibus.

C. III NONAS JANUARIUM.

(3 Jan.)

(Pontificale, cap. 20). Romæ, natalis sancti Anteros papæ et martyris, qui vicesimus post beatum Petrum cum duodecim annis, mense uno, diebus duodecim rexisset Ecclesiam, passus est sub Maximo, et in cœmeterio Calixti sepultus via Appia, hic gesta martyrum a notariis diligenter exquisivit, et in ecclesia recondidit.

Apud Parisios, sanctæ Genesvæ virginis, quæ a beato Germano Antiodorensi episcopo Christo dicata, admirandis virtutibus et miraculis late claruit, et usque octoginta annos in Christi servitute consenuit.

Eodem die sancti Florentii Viennensis episcopi et martyris, octavi ejusdem urbis.

D. II NONAS JANUARIUM.

(4 Jan.)

(Ado, Chron., an. 241, supra Vide libellum de Festivitat. apost.) Natalis sancti Titi apostolorum discipuli.

Apud Africam, natalis sanctorum Aquilini, Gemini, Eugenii, Martiani, Quinti, Theodeti, Triphonis, præclarissimorum martyrum, quorum gesta habentur.

Eodem die apud urbem Romam, sanctorum martyrum Prisci presbyteri, et Priscilliani clerici, atque Benedictæ religiosissimæ feminae, sub tempore Juliani impiissimi Augusti, qui gladio martyrium compleverunt.

Item apud urbem Romam, beatæ Dafrosæ, uxoris Fabiani martyris, quæ post damnationem beati viri sui primum relegata exsilio, deinde ab impio Juliano capite jussa est puniri.

E. NONIS JANUARIUM.

(5 Jan.)

(Pontificale, cap. 9.) Romæ natalis sancti Telesphori, qui septimus post Petrum apostolum pontifex ordinatus, sedit annos undecim, menses tres, dies viginti unum, illustreque martyrium duxit. Hic constituit ut sex hebdomadibus ante Pascha jejunium celebraretur, et Natali Domini Jesu Christi nocte missæ celebrarentur, et hymnus angelicus, id est, *Gloria in excelsis Deo*, hora sacrificii missæ diceretur.

Item apud Antiochiam depositio sanctis Simeonis monachi admirandæ virtutis viri, qui decimo tertio ætatis anno huic sæculo abrenuntians, monasterii claustra expetiit, ubi mira abstinencia vix septimo die cibum sibi indulgens, Psalterium inter quatuor menses didicit. Deinde nimia domandi corporis intentione, fune palmiceo renes sibi constringens,

duriter laniatus est. Inde in quodam puteo se recludens, et ex eo fratribus violenter ad monasterium reductus, clam fugiens, eremum petiit. Ubi multo commoratus tempore in columna editiori sanctitate fervens se reclusit. Ubi non modo nulli extraneæ mulieri, sed nec propriæ matri se videre permisit. Et usque hodie basilicam columnæ illius feminarum nulla egreditur. Nam quædam mulier veste induta virili ingredi voluit, et mox ut limen attigit, retrorsum mortua cecidit,

F. VIII IDUS JANUARI.

(6 Jan.)

Epiphania Domini.

Eodem die passio sanctæ Macræ virginis, quam cum Rictiovarus præses torqueri et in ignem præcipitari jussisset, illæsa permansit. Deinde mamillis abscisis, squaloreque carceris afflicta, super testas acutissimas et prunas volutata, orans migravit ad Dominum.

G. VII IDUS JANUARI.

(7 Jan.)

Relatio pueri Jesu ex Ægypto.

Item natalis sancti Luciani Antiochenæ Ecclesiæ presbyteri et martyris, viri doctissimi atque eloquentissimi, qui passus est Nicomediæ ob confessionem Christi persecutione Maximini, sepultusque Helenopoli Bithyniæ; quam urbem (cum prius Drepana vocatur) in honorem ejusdem gloriosi Martyris, Constantinus imperator instaurans, ex nomine matris suæ Helenopolim nuncupavit.

Item apud Antiochiam, beati Cleri diaconi, qui ob confessionem Christi septies tortus, et in carcere diu maceratus, ad ultimum decollatus martyrium consummavit.

A. VI IDUS JANUARII.

(8 Jan.)

Apud Neapolim Campaniæ sancti Severini confessoris * fratris beatissimi Victorini clarissimi viri miraculis. Qui et ipse fratris imitator, post multarum virtutum perpetrationem, sanctitate plenus quievit. Sepultus in loco, ubi primum abstinentissimus, quam ad episcopatum vocaretur, conversatus fuerat.

Belvaci, sanctorum Luciani et Messiani.

B. V. IDUS JANUARI.

(9 Jan.)

In Mauritania Cæsariensi, natalis sanctæ Martianæ virginis et martyris.

Item die apud Antiochiam, natale sancti Juliani martyris, et Basilissæ conjugis ejus. Hi itaque sanctissimo voto casti conjuges, aliquot annos pariter vixerunt; carnem suam Christo virginem servantes, monasteria de rebus suis, quia erant parentibus et genere clarissimi, instituerunt, ut ad decem millia monachorum pater beatus Julianus fieret. Basilissa vero multarum mater virginum. Quarum multitudinem cum jam victricem præmisisset ad Dominum, ipsa conversatione vitæ, et doctrinæ studiis proba-

* Vide plura de eo 8 Sept.

tissima, inter verba orationis dulcissimis suspiriis plena reddens Domino spiritum, angelorum consortia in cælo conjunxit. Julianus vero postmodum a Martiano præside requiritur, quo tempore rabies crudelitatis ad persequendum sanctos Dei sub Diocletiano et Maximiano exarserat, ad quem multitudo sacerdotum et Ecclesiæ Christi ministrorum confugerat propter immanitatem persecutionis. Comprehensus itaque cum hac ingenti multitudine ipse præsidis audientiæ reservatur; cæteri servi Dei, jussu crudelis judicis ingenti accenso igne, eisque appposito, in quo consistebant loco consumpti sunt. Ubi ad commendandam pretiosam mortem sanctorum, tertiam, sextam, nonam psallentiam chori feruntur audiri, sed et vespertinos, et matutinos hymnos Deo cecinere. Beatus vero Julianus primum auditus, rigidissimis fustibus cæsus est. Cumque cæderetur, unus ministrorum præsidi necessarius oculum amisit. Quem beato Juliano orante illico recepit, et Christo credens statim ab insano judice decollatur. Inde beatus Julianus ductus ad sanum dæmonum, simulacra cristallina et electrina, atque diversi generis metallo acquisita, ita comminuta atque in pulverem redacta sunt, ut quid fuerint omnino non pareret. Deinde sanctus martyr vinculis ferreis arctatus, per civitatem sub voce præconis circumducitur. Cumque pervenisset ad locum, ubi filius præsidis in scholis erudiebatur, puer idem Celsus nomine vidit multitudinem albatorum circa sanctum martyrem, et coronam pretiosissimis lapidibus renitentem super caput ejus. Quæ visa cum suis condiscipulis narraret, subito divinitus inspiratus projecit volumina magistrorum, et vestimenta quibus erat indutus, et celeri cursu pervenit ad pedes victi martyris. Ad quod factum stupens tota pene civitas accurrit; cum reliquis præses et mater pueri ejulantes adveniunt. Sed cum puerum a societate beata separare non possent, cum beato Juliano imo carceris mancipatur. Ubi divino lumine consolati, et odore mirifico sunt respersi, ita ut milites qui eos servabant, circiter viginti, commoti, et stupore percussi, Christo Domino crederent. Ad hos itaque visitandos in carcerem fratres septem una cum Antonino presbytero venerunt, officioque sancti Antonini presbyteri, tam puer quam viginti milites baptizati sunt. Quod audiens præses, septem fratres diu custodia maceratos, ad ultimum tradi igni præcepit, porro milites gladio trucidari; sicque martyrium victores consummaverunt. Sanctum vero Julianum atque Celsum puerum, sanctumque Antonium presbyterum sibi præsentatos, necnon et Anastasium, quem beatus Julianus a morte suscitatum participem gratiæ Christi fecerat, in cuppas pice et adipe ferventes injecit, sub quibus lignorum et sarmentorum copiam aggregari jussit. Sed beati nihil læsi sub igne, in confessione invicti persistunt. Ducti ergo iterum sunt in custodiam. Cum puero autem mater ipsius Martionilla, ut eum mutare posset, volens inclusa est. Sed dum cupit filium

prædam fieri diabolo, ipsa prædata Christo, eaque ancilla fidelis facta baptismi gratiam recepit. Quo audito impius conjux piam Christi famulam in ima carceris trusam martyribus sociavit. Quos iterum suis conspectibus præsentari fecit, et ad fanum dæmonum, sacerdotibus fani intro exspectantibus, ut sacrificaturi mittuntur. Sed mox sanctis orantibus templo ad solum dejecto, sacerdotum ad mille, cum paganorum multitudine, occisi sunt. Sed iterum ab irato impio præside sancti retruduntur. Qui divina consolatione nocte sunt mirabiliter confortati. Sequenti vero luce producti sunt de custodia :
 a oleoque infuso liciniis, manus et pedes eorum ligantur, ignisque ita supponitur. Sed cum invicti perdurarent, Juliano et Celso cutem capitis auferri jubet, Antonino et Anastasio lumina effodi, Martionillæ equuleum parari. Hæc cum illi fortissime pervicissent, feris intromissis in amphitheatrum ad devorandum eos objecerunt. Sed feræ pedes sanctorum lingeant. Cumque omnia pervicissent, militibus eos ferire jussit. Atque tali certamine palmam adepti, regna mansura perceperunt.

C. IV IDUS JANUARI.

(10 Jan.)

Apud Thebaidem, natalis sancti Pauli primi eremitæ, qui a sexto decimo ætatis suæ anno usque ad centesimum et tertium decimum solus in eremo permansit. Cujus animam inter apostolorum et prophetarum choros ad cælum ferri ab angelis sanctus Antonius vidit.

b S. Hyginii papæ, qui sedit Romæ annos quatuor. Hic constituit clerum, et distribuit gradus. Sepultus in Vaticano iv Idus Januarii.

Apud Cyprum, beati Nicanoris, qui unus fuit de septem primis diaconibus.

c Et adventio sancti martyris Hermetis.

D. III IDUS JANUARI.

(11 Jan.)

Apud Alexandriam, natalis sanctorum confessorum, Petri, Severi, Lucii, quorum gesta habentur. (Possid. in *Indic.*, c. 3 et 9.) In Africa, natalis

a Oleoque infuso liciniis manus et pedes eorum ligantur. Ita restitui ex mss. Male vulgo lignis pro liciniis : quod posterius, quia rarum est, et minus intellectum, errorem rati, lignis substituere. Sed qui lignis pedes et manus ligantur? Liciniis igitur ligati, id est funiculis stuppeis aut xylinis e quibus candelarum ellychnia fiunt, materia utique cui oleum infundatur, apta. Isidorus Orig. lib. xx, cap. 18 : « Lucerna e licinio dicta est unde et brevis est lux, ut Persius :

Dispositæ pinguem nebulam vomere lucernæ.

Si enim a luce diceretur, non staret versus. Licinius autem quasi lucinius, est enim cicendela lucernæ. » Vide eundem lib. xix, cap. 19, et lib. xvii, cap. 6 Glossarium Camberonense ms. : « Licinium dicitur illud quod de licinio candelæ ardentis in fumo extinguitur, » Omitto alia recentiorum glossographorum loca.

b Pontificale, c. 10. Vide libellum de Festivitat. Apost.

A sancti Salvii. In hujus natali sanctus Augustinus verbum fecit ad populum Carthaginis.

E. PRIDIE IDUS JANUARI.

(12 Jan.)

Apud Achaiam, natalis sancti Satyri martyris, civis Arabiæ, qui transiens ante quoddam idolum, cum exsufflasset illud, signans sibi frontem, statim corruit ; ob quam causam decollatus est.

(Zeno Veron., *sermon. propr.*) Eodem die natalis sancti Arcadii martyris, genere et miraculis clari.

F. IDIBUS JANUARI.

(13 Jan.)

Romæ, via Lavicana, coronæ militum quadraginta, sub Gallieno imperatore.

B Pictavis, sancti Hilarii episcopi et confessoris, qui ob catholicam fidem quadriennio apud Phrygiam relegatus. Inter alias virtutes fertur quod mortuum suscitaverit.

Apud Viennam, sancti Veri episcopi, qui præsedid Ecclesiæ post sanctum Evantium.

G. XIX KAL. FEBRUARI.

(14 Jan.)

Apud Nolam Campaniæ, natale beati Felicis presbyteri. Hic a Maximo Nolanæ urbis episcopo presbyterii honore præditus est. Cum autem imperatorum decreta Christianos insequi præcipissent, maximus pontifex jam senio prægravatus, putans se non posse ferre supplicia, silvarum saltus adiit. Quos dum turbidus de persecutione pererrasset, affectus fame, gelu attritus, solo corruit semivivus. At beatus Felix presbyter captus, et vinculis astrictus, ante præsidem Draccum adductus, cum multa de portentis deorum, quod nihil essent, disputaret, eumque præfectus immolare impelleret, respondit : Inimici estis deorum vestrorum. Ad quæcumque enim me deorum vestrorum templa duxeritis, hoc eis eveniet quod evenit illis ad quæ meum fratrem Felicem vos duxisse pœnituit. Sed si vultis probare virtutem Domini mei Jesu Christi, me ad Capitoliam ire jubete, ut ipsum Jovem, principem dæmoniorum vestrorum, ruere faciam. Mox impius judex compressis auribus

c Et adventio sancti martyris Hermetis. Non recte invulgato inventio. Intelligit enim sancti Hermetis translationem Roma in Gallias. Atque huc refer quod Molanus, exactissimus sanctorum historiæ indagator, in natalibus SS. Belgii ad diem 28 Augusti notat, se in vetusto quodam Martyrologio annotatum observasse : iv Idus Januarii, adventio sancti Hermetis martyris apud Indam. Atque hæc de die primæ translationis. Annum exprimit Sigebertus in chronico 851 : « Reliquiæ sancti Hermetis martyris per Lotharium imperatorem in Gallias mittuntur, et apud Indam monasterium honorifice conduntur. » Inda locus est juxta Aquisgranum, ubi S. Cornelii monasterium, in quod hæc reliquiæ primo fuere illatæ. Inde Rothnacum, quæ villa Brabantiae est, anno 860 deductæ 6 Julii, ut habetur in Martyrologio propriæ Ecclesiæ : Ipso die translatio corporis sancti Hermetis martyris in Rothnaco. Hinc Danis Belgicam vastantibus Othone imperatore rursus Indam relatæ Post, rebus pacatis, ad Rothnacenses rediere.

suis, jussit eum fustibus cædi, deinde equulei tormentis applicari; inde carceri includitur, in quo non mediocribus vinculis astrictus, cochleis ac testulis suppositus extenditur. Et ecce nocte media angelus Domini, confractis catenis, scissaque trabe qua pedes eius conclusi tenebantur, ait illi: Surge et egredere, ac require sacerdotem tuum, inventumque reduce ad urbem, et absconde, ne inedia ac fame depereat, donec desinat persecutio. Dumque beatus Felix egressus sacerdotem et episcopum suum requireret, invenit illum solo prostratum, clausis oculis, strictisque dentibus vix spirantem. Et cum anxie requireret quid alimenti defecto seni porrigeret, ecce subito de sentibus uvam pendere miratur: de qua aliquibus granis in os confessoris Christi expressis, paululum senior refocillatus surrexit. Quem humeris impositum Felix ad civitatem detulit, et sub tuguria cujusdam viduæ commendatum, alimentis pavit. Deinde captus, in exilium deportatur beatus martyr, in monte qui vocatur Circeis, ubi lapides excidebantur, ut ipse cum damnatis pari modo lapidum cæsor esset. Ubi Probi cujusdam tribuni filiam a dæmonio liberavit, uxoremque ejus ab hydropisi morbo curavit, ipsumque Probum cum uxore et filia, et pluribus aliis, in Christo baptizavit. Post deinde cum regressus esset, crescente persecutione, iterum mittitur persecutor ex numero apparitorum, qui beatum Felicem teneret. Quem cum sollicite requireret, et eundem Felicem interrogaret si nosset ubi Felix presbyter lateret: Hac, inquit, Felix parte abiit. Persecutore discedente, Felix latebram petiit. Sed nec mora, persecutor ipse subsequitur. At martyr inter parietes dirutos occulabatur, ubi in ipso primo domus introitu araneorum telæ dependentes, intus neminem tunc intrasse, fidem fecerunt. Qua visione delusus inimicus abscessit. Sic martyr ad alium locum demigrans, a muliere quadam per tres menses pastus est; cujus tamen faciem, dum iisdem latibulis celaretur, nullo modo vidit. Post modum vero apud Nolam pontificem dæmoniorum ad Christum convertens, templum Apollinis, prius dæmone qui responsa dabat expulso, divina virtute dejecit. Virtutibus itaque adeo illustris, cum vellet universus populus Nolanus ut levaretur episcopus, non consensit, sed alterum in sede pontificali eligens, ipse post duodecim annos, quos apud Nolam cessante persecutione fecerat, Dominica die mysteriis confectis, data pace omnibus, se in pavementum oraturus projecit: moxque beati viri anima de carnis ergastulo egressa, post gravia tormenta, quæ patienter tulerat pro Christo, felicia regna ipse vere Felix conscendit. Sepultusque juxta urbem in loco qui dicitur Pincis, ubi claris semper fulget virtutibus, ab Helpidio, venerabili et sancto presbytero. Hic etiam beatissimus martyr et confessor hæreticis invictissime restitit.

^a*Ligatis manibus sursum, et pedibus insum.* Ita constanter mss. *iusum* vel *iosum* pro *iursum, iorsum,*

Apud Viennam sancti Cældi episcopi (Ado in *Chron.* anno 686.)

A. XVIII KAL. FEBRUARII.

(15 Jan.)

Abacuc et Michææ prophetarum, quorum corpora sub Arcadio imperatore divina revelatione reperta sunt.

Item beati Macarii abbatis, discipuli beati Antonini, vita et miraculis celeberrimi.

Item beati Isidori sanctitate vitæ, fide ac miraculis præclari.

Apud Bituricas civitatem, translatio Sulpitii episcopi et confessoris, qui a pueritia sacris litteris eruditus et sanctæ conversationis luce conspicuus, etiam laicus virtutibus claruit. Post etiam corona deposita monachorum Pater exstitit; atque inde ad episcopalem proventus cathedram, vita clarus, miraculis gloriosus quievit.

B. XVII KAL. FEBRUARII.

(16 Jan.)

Romæ via Salaria in cœmeterio Priscillæ, natalis sancti Marcelli papæ, qui, jubente Maximino imperatore, primo fustibus cæsus et a facie ejus quem corripiebat expulsus est. Deinde audiens quod domum sanctæ Lucinæ, quam ipse proscriptione damnaverat, eo quod de facultatibus suis Christianis donaverit, ecclesiam faceret, et in ea missas celebraret, in media civitate jussit in eadem ecclesia plancas sterni ad animalia catabuli publici, et ejusdem stabuli episcopum ad servitium animalium deputavit cum custodia publica. Ubi etiam post multos annos serviendo, indutus amictu cilicino, defunctus est: et conditus aromatibus a Joanne presbytero ac a beata Lucina, sepultus in cœmeterio Priscillæ.

Apud Arelatem, sancti Honorati episcopi, cujus vita doctrina ac miraculis illustris refulsit.

C. XVI Kal. FEBRUARII.

(17 Jan.)

In Ægypto apud Thebaidem, beati Antonii monachi, qui sine ulla scientia litterarum Scripturas divinas, et memoriter audiendo tenuisse, et prudenter cogitando intellexisse prædicatur. Multorum monachorum Pater, vita et miraculis præclarissimus vixit. Cujus corpus sub Justiniano imperatore divina revelatione repertum, Alexandriam delatum est, et in ecclesia beati Joannis Baptistæ humatum.

Apud Linguonas, natale sanctorum geminorum Speusippi, Eleusippi et Meleusippi. Qui cum essent viginti quinque annorum, cum avia sua Leonilla, et Ionilla, et Ncone, martyrio coronati sunt, tempore Aureliani imperatoris. Gemini quidem in una arbore suspensi, ligatis manibus sursum, et pedibus insum^a, ita extenti, ut pene putarentur ab ipsa mempro quo vulgo substitutum *deorsum*. Sic infra xiv Maii: *Deinde triduo capite iusum suspendi*: ubi non

brorum compage separari; et post hæc in ignem præcipitati, nec tamen læsi, inter verba orationum simul migrarunt ad Dominum. Ionilla hoc videns, confessa est se etiam esse Christianam. Et post comprehensa a turbis, ac capillis suspensa, multisque afflicta suppliciis, cum Christum negare nolisset, cum Leonilla est simul gladio perempta. Neon exceptor gestorum, et ipse Christi nomen confessus, martyrio coronatus est. Docuit autem et baptizavit geminos hos Benignus presbyter, quem misit ab Oriente beatus Polycarpus, Joannis apostoli auditor in Galliam, cum Andochio presbytero et Thyrso diacono. Sepulti sunt autem iidem gemini in secundo milliario ab urbe Linguonum. Turbon autem, scribens victorias constantium Dominum, non post multum temporis martyrium perpressus est.

Apud Bituricas, Sepultii episcopi.

D. XV KAL. FEBRUARII.

(18 Jan.)

Cathedra sancti Petri apostoli, qua primum sedet Romæ.

Eodem die, natalis sanctæ Priscæ virginis et martyris.

Et in Ponto, natalis sanctorum martyrum Moysi et Ammonii, qui cum essent milites, primo ad metalla deputati, novissime igni traditi sunt.

E. XIV. KAL. FEBRUARII.

(19 Jan.)

In Smyrna, natalis sancti Germanici martyris, qui cum primævæ ætatis venustate floreret per gratiam virtutis Dei, metum corporeæ fragilitatis excludens, sponte præparatam sibi bestiam, damnatus a iudice jam provocavit: cujus dentibus comminutus vero pani, id est Domino Jesu Christo, pro ipso moriens, meruit incorporari.

Eodem die, natale sancti Pontiani martyris, apud Spoletum, temporibus Antonini imperatoris, sub iudice Fabiano. Ante quem adductus, et interrogatus quo nomine vocaretur, respondit: A parentibus nomen mei impositum est Pontianus; majus autem nomen, Christianus. Tunc iratus Fabianus, exspoliari eum et virgis cædi jussit, donec videretur sanguis ipsius in terram fluere. Iterum jussit super carbones nudis pedibus ambulare. Cui beatus Pontianus: Ego in nomine Domini mei Jesu Christi ambulo super carbones ardentes; tu, si potes, mitte in nomine Jovis manum in aquam calidam. Iratus Fabianus jussit equuleum parari, et uncicos ferreos fieri, et ibi eum suspendi. Sed deficientibus ministris impiis, traditur martyr Dei in ima carceris, ubi a religiosis viris confortatur ad agonem

recte vulgatus: *deinde jussit capite suspendi*. Præcessit enim *jussit* quod et illi membro respondet. Jussit igitur Sebastianus, dux Alexandriæ, victorem *capite iusum suspendi*, id est deorsum. Non dubium mihi, antiquum adverbium esse, ea forma qua *susum*. Habes apud Varronem libro iv de L. L. et Catonem de Re R., cap. 57, pro *sursum*. Ita *susum, iusum* vel

A martyrii. Educitur iterum ad certamen, circumspectante populo in amphitheatro, et dimittuntur ei duo leones. Qui mansuefacti, beatum Pontianum minime tetigerunt. Quod videntes populi, exclamaverunt: Vere magnus est Deus Christianorum, ita ut seditio fieret. Iterum beatus martyr retruditur in carcerem per duodecim dies ut fame deficeret, ubi ab angelo confortatus, et cœlesti cibo pastus est. Post duodecim vero dies putantes eum defecisse, ministri venerunt, ut corpus ejus tollerent, et invenerunt eum psallentem et laudes Deo dicentem. Eductus iterum de carcere est, et extensus super lectum ferreum, jubente impio iudice, ac plumbo fervefacto dorsum illius perfusum. Sed cum martyr talia parvipendens invictus maneret, confusus Fabianus dictavit sententiam ut capite minueretur. Sicque ab spiculatore percussus, quievit in pace. Consummavit autem martyrium suum xix Kal. Februarii. Et sublatum corpus ejus a Christianis sepultum est xv Kal. Celebris vero dies ipsius agitur xiv Kal. Februarii, quando iterum sacrum corpus ejus mutatum est.

F. XIII KAL. FEBRUARII.

(20 Jan.)

(Pontificale, c. 21.) Romæ, Fabiani episcopi: qui, cum quatuordecim annos, menses undecim, ac duodecim dies Ecclesiæ præesset, passus est martyrium tempore Decii, et in cœmeterio Calixti sepultus.

Eodem die, natale sancti Sebastiani; martyris, qui in tantum charus erat imperatoribus Diocletiano et Maximiano, ut principatum ei primæ cohortis traderent. Quem Diocletianus ubi Christianum cognovit, nec a fide posse revocari, jussit ligari in medio campo, quasi signum ad sagittam, et sagittari a militibus. Qui cum sagittis plenus staret quasi hericius, putantes eum mortuum, abierunt. Nocte autem veniens quædam mulier nomine Hirene tollere corpus, invenit eum viventem, et adduxit in domum suam, et curam ejus egit; qui ubi convaluit, multos in fide confortavit. Nec mora, ipsis imperatoribus apprensus, hos, prout digni erant, corripuit. Tunc jussit eum Diocletianus in hippodromum palatii duci, et fustigari donec deficeret; quem mortuum in maximam cloacam miserunt. Sed ille apparuit in somnis sanctæ matronæ Lucinæ, dicens: Juxta circum invenies corpus meum, pendens in unco, hoc sordes non tetigerunt; dum levaveris, perduc ad Catacumbas, et sepelies me in crypta juxta vestigia apostolorum. Quæ ipsa nocte cum servis veniens, totum ita complevit.

Eodem die, Romæ natalis sanctorum martyrum Marri et Marthæ, cum filiis suis, Audifax et Abacuciosum olim dictum, quod poste *sursum, iorsum* seu *deorsum*. Scaliger quoque ad lib. v Manilii ex vetustissimo Martyrologio prid. Id. Maii citat, *capite iorsum suspendi*: qui hic ipse locus est quarto decimo die Maii quem produxi.
* Euseb. I. iv, cap. 5. Vide libellum de Festiv. Apost. in Polycarpo.

nobilium de Persida, qui ad orationem venerant Romam tempore Claudii principis; e quibus post toleratos fustes, equuleum, ignes, ungues, manuum præcisionem, Martha in Nympha necata, cæteri decollati, et cætera corpora eorum sunt omnia incensa et dissipata.

G. XII KAL. FEBRUARII.

(21 Jan.)

^a Romæ natalis sanctæ Agnetis virginis et martyris, quæ sub præfecto Urbis Symphronio, ignibus injecta, sed his per orationem ipsius extinctis, gladio percussa est.

Item apud Athenas, beati Publii episcopi, ob Christi martyrium coronati.

In Hispaniis, civitate Tarracona, natalis sanctorum martyrum Fructuosi episcopi, Augurii et Eulogii diaconorum, qui, tempore Gallieni, sub Æmiliano præside, primo in carcerem trusi, deinde flammis injecti, exustis vinculis, manibus in modum crucis exponsis, orantes ut urerentur, obtinuerunt. Et mox unus e fratribus, et filia præsidis quæ astabat, viderunt animas sanctorum cælum conscendere coronatas.

Apud Treceas, passio sancti Patrocli martyris.

A. XI KAL. FEBRUARII.

(22 Jan.)

In Hispaniis, natale sancti Vincentii diaconi et martyris, qui cum sancto Valerio episcopo suo a Cæsaraugusta civitate Valentiam usque gravibus nexu catenis, jubente Daciano, perductus est; ibique fame et squalore carceris diu maceratus, tormentis equulei et unguarum horrenda laceratione vexatus, agrabato etiam ferreo diutissime ustulatus, arvinæ guttis, et crepitanti sale respersus est. Post hoc in terribili carcere missus est, divaricatisque in nervo cruribus, super acutissima testarum fragmenta projectus est. Ubi nocte lux ingens apparuit, et virtute Dei solutus martyr, inter angelos, a quibus visitari meruit, hymnum canebat, ita ut ipse custos carceris crederet Christo. Mane autem facto, cum jussisset eum Dacianus in lecto mollissimo reclinari, ut aliquantulum recreatus acrius denuo torqueretur, infatigabilem spiritum Christo reddidit. Tunc Dacianus corpus ejus in campum projici, et feris atque avibus jussit exponi. Sed mox corvus divinitus ad custodiam ejus datus, non solum alias aves arcebat, sed mox et immanem lupum a sancto corpore repulit. Quod cum Daciano nuntiatum esset, jussit eum insutum culeo, in profundum maris cum gravissimo saxi pondere immergi. Sed prius virtute Dei super undas innatans ad littus delatus et arenis conditus est, quam remiges portum tangere potuissent. Inde autem cum se sanctus martyr cuidam fidei anui revelasset, cessante persecutionis rabie, a Christianis reverenter sublatus, et in basilica conditus est.

^a Vide libellum de Festiv. Apost. Prudent., hymn. 6.

^b Vide lib. de Fest. Apost.

A Ad aquas Salvias natale sancti Anastasii martyris et monachi de Perside, qui post plurima tormenta carceris, verberum et vinculorum, quæ in Cæsarea Palæstinæ perpessus fuerat, a Persis postremo in Perside multa pœna affectus, atque ad ultimum decollatus est a rege eorum Chosroe cum aliis septuaginta. Reliquiæ corporis ejus primo Hierosolymis ad monasterium suum, deinde Romam delatæ, venerantur in monasterio beati Pauli apostoli quod dicitur ad aquas Salvias

B. X KAL. FEBRUARII.

(23 Jan.)

Romæ, natalis sanctæ Emerentianæ, virginis Christi et martyris, quæ erat collectanea sanctæ Agnetis; et dum oraret ad sepulcrum ejus, ac simul orantes a gentiliū læsione defenderet, lapidata est ab eis.

In Mauritania, civitate Neocæsarea, natalis sancti Serverini et Aquilæ uxoris ejus, ignibus combustorum ^b.

Apud Philippos, beati Parmenæ diaconi, qui unus fuit de septem diaconibus.

C. IX KAL. FEBRUARII.

(24 Jan.)

^c Apud Ephesum, natalis sancti Timothei apostoli.

Apud Antiochiam, sancti Babylæ episcopi, qui persecutione Decii posteaquam frequenter passionibus suis et cruciatibus glorificaverat Dominum, gloriosæ vitæ finem sortitus est in vinculis. De quo in decimo ecclesiasticæ Historiæ libro grande narratur miraculum. Nam cum Julianus imperator, ad idolorum cultum conversus, quodam tempore, Daphnis in suburbio Antiochiæ, juxta fontem Castalium litaret Apollini, et nulla ex his quæ requirebat responsa susciperet, causasque silentii percontaretur a sacerdotibus, responderunt dæmones, Babylæ martyris sepulcrum prope assistere, et ideo responsa non reddi. Tunc ille venire Galilæos (hoc enim nomine nostros appellare solitus erat) et auferre martyris sepulcrum jubet. Mox igitur Christiani convenientes, magna exultatione succincti, sustulerunt arcam martyris, psallentes in auribus profani principis, per sex millia passuum summis vocibus et eam exultatione dicentes: *Confundantur omnes qui adorant sculptilia, et gloriantur in simulacris suis (Psal. xcvi).*

Item in Neocæsarea civitate, natalis sanctorum martyrum Mardonii, Musonii, Eugenii et Metelli, qui omnes igni traditi sunt, et reliquiæ eorum in Axum fluvium dispersæ.

D. VIII KAL. FEBRUARII.

(25 Jan.)

Conversio sancti Pauli (Act. ix, 22).

Eodem die, natalis Ananiæ apud Damascum, qui beatum Paulum baptizavit.

^c Vide lib. de Fest. Apost. Euseb. I. x, c. 35, ex versione Ruffini.

Apud Gabalensem civitatem, sancti Severiani A
episcopi mirandæ sanctitatis et doctrinæ viri.

Item natalis sancti Præjecti Arvernensi epis-
copi.

E. VII KAL. FEBRUARII.

(26 *Jean.*)

* Apud Smyrnam, natalis sancti Polycarpi episco-
pi, qui beati Joannis apostoli discipulus, et ab eo
Smyrnæ episcopus ordinatus, totius Asiæ princeps
fuit. Postea vero regnante Marco Antonio, et Lucio
Aurelio Commodo, quarta post Neronem persecu-
tione, Smyrnæ sedente proconsule, et universo po-
pulo in se acclamationibus incitato, primum compel-
lentibus et deprecantibus eum suis, ad vicinum lo-
cum semel et iterum succedit. Deinde comprehen-
sus ab inquisitoribus, apponi eis mensam jubet,
atque eis epulas largius ministrari. Horæ unius spa-
tio ab eis orationis gratia impetrato, instante hora
progreditur. Cumque interrogaretur a proconsule,
si ipse esset Polycarpus, se esse confitetur. Ergo,
inquit, habeto ætatis tuæ reverentiam, et parcens
ultimæ senectuti tuæ, jura fortunam Cæsaris gerens
de prioribus pœnitentiam, et conclama sacrilegos.
Tunc Polycarpus torvo vultu ad populum qui in sta-
dio residebat aspiciens, elevata ad cœlum dextera,
cum gemitu proclamavit, et dixit: Tolle sacrilegos.
Sed insistente proconsule, et dicente: Jura fortu-
nam Cæsaris, et dic in Christum convicia, et ego
dimitto te. Polycarpus ad hæc dixit: Octoginta et
sex annis servio ei, et nihil me læsit unquam: quo-
modo possum blasphemare Regem meum, qui salu-
tem mihi dedit? Cumque rursus vehementius urge-
retur, ut fortunam Cæsaris juraret, ait: Si hanc
jactantiam quæritis, ut ego fortunam Cæsaris ju-
rem, et quis sim ignorare te simulas, cum omni li-
bertate audi a me, quia Christianus sum. Replebatur
igitur confidentia simul et lætitia, ita ut alacritate
vultus ejus, responsionumque constantiam pro-
consul maximo stupore miraretur. Misso igitur cu-
rione ad populum, jubet voce magna protestari Poly-
carpum tertio confessum Christianum se esse. Quo
audito, universa multitudo, tam gentilium quam Ju-
dæorum Smyrnensis civitatis, cum ingenti furore
acclamabat: Hic est totius Asiæ doctor, et pater
Christianorum, nostrorum autem subversor deorum.
Ipse est qui multos docet ne immolent, neve adorent
deos. Omnesque pariter conclamabant, ut Polycar-
pus vivus arderet. Oportebat enim visionem ejus
impleri. Viderat siquidem in visione, quod cervical

capitis sui flammis consumeretur, Quæ cum dicto
citiùs gererentur, ipsis populis ligna, vel de bal-
neis, vel de publicis quibusque locis, et sarmenta
congregantibus, præcipue Judæis ardentius ad hæc
ex mare ferventibus, cum omni velocitate exstru-
ctus est rogos. Tunc depositis senior indumentis,
ac zona resoluta, calceamenta quoque de pedibus
tentabat educere, quæ numquam nisi a religiosis
quibusque, fide et devotione semetipsos invicem
prævenientibus, resolvi consueverant. Ita namque
in omni reliqua vita sua venerabiliter etiam ab om-
nibus colebatur. Ut ergo expedita sunt quæ ad
ignem pertinebant, cum eum vellent rogo imposi-
tum, etiam clavis affigere, ait: Sinite me; qui enim
dedit mihi ignis ferre supplicium, dabit ut et sine
clavorum affixione, flammam immobiliter perferam.
Tunc illi omissis clavis, solis usi sunt vinculis,
quibus post tergum manibus revinctis, velut elec-
tus aries, et ex magno grege assumptus, acceptabile
holocaustum omnipotenti oblatus est Deo,
orationemque ut complevit subjiciunt ignem homi-
nes ignis æterni. Cumque flamma ingens reluxisset,
viderunt miracula omnes quibus ea Deus videre con-
cessit. Flamma etenim in modum cameræ, curvata
specie, quasi velum navis vento sinuatum supra
corpus martyris stetit. Quod corpus in medio posi-
tum non erat ut caro ardens, sed tanquam si aurum
aut argentum in fornace candesceret. Tunc præterea
odorem naribus circumstantes hauserunt, tanquam
incensi, vel pretiosissimi unguenti. Ad ultimum vi-
dentes scelerum ministri, corpus igni non posse
consumi, b jusserunt propius accedere confectore et
corpus, cui ignis cesserat, mucrone transfodere.
Quod factum, tam largus profusus est sanguis, ut re-
stingueret rogos. Populus autem cum miraculi stu-
pore discessit. Sed æmulus totius boni, satis agere
cœpit, ut reliquias ejus nemo ad sepulturam de-
ferret, Judæis in hoc maxime instantibus. Ubi au-
tem vidit centurio obstinatum Judæorum contentio-
nem positum in medio ipsum corpus exussit; et
ita postmodum adusta ossa, pretiosissimis gemmis
cariora, et omni auro probabiliora per ignem facta,
a fratribus colliguntur, ac sicut conveniebat, ex
more conduntur. Quo in loco, præstante Domino,
solemnes aguntur celebresque conventus. Cum eo
etiam alii duodecim ex Philadelphia venientes,
C apud præfatam urbem martyrio consummati sunt.

Eodem die, sanctorum martyrum Theogenis cum
aliis triginta sex, qui contemnentem temporalem
mortem, coronam vitæ æternæ adepti sunt.

* Vide libellum de Festivitat. Apost.

b Jusserunt propius accedere confectores. Eusebius
lib. iv, cap. 14 hoc ipso Latino *confectoris* verbo in
eandem de Polycarpo narratione utitur: Πήρας οὖν
ιδόντες οἱ ἄνομοι μὴ δυναμένον τὸ σῶμα ὑπὸ τοῦ πυρός
δαπανηθῆναι ἐκέλευσαν προσελθόντα αὐτῷ κομψέτωρα
παραβῆσαι τὸ ξίφος, ubi Christophorus κομψέτωρα
carnificem vertit. Ad extremum igitur cum nefarii et
impii homines ejus corpus ab igne minime posse con-
sumi viderent, carnifici mandata dederunt ut pro-

pius ad rogos progressus, illum ense constricto con-
foderet. Sed proprie *confectores* ferarum sunt, ut
apud Suetonium in Augusto cap. 43: « In circo auri-
gas cursoresque, et confectores ferarum, et non-
nunquam ex nobilissima juventute, produxit. »
Non plura de his, quia res jam nota. quod in Glos-
sis Basilicorum est κομψάκτωρ, κατασκευαστής non est
confector, ut exponit Meursius in Glossario Græco
barbaro, sed *compactor*, huc non spectans.

F. VI KAL. FEBRUARII

(27 Jan.)

Natalis sancti Joannis episcopi Constantinopolitani, qui Chrysostomus appellatur.

Item beati Marii abbatis monasterii Badonensis, cujus vitam plenam virtutibus vir illustris ac patricius Dynamius scribit.

Et apud Bethleem Judæ, dormitio sanctæ Paulæ, matris Eustochii, virginis Christi. Quæ cum esset ex nobilissimo senatorum genere, abrenuntians sæculo, et opibus suis in pauperes erogatis, Christi consecuta est paupertatem, et apud præfatum oppidulum Dominica nativitate gloriosum, monasterii virginalis exstitit mater. Hujus vitam virtutibus admirandam sanctus Hieronymus scribens (*ep. 27, ad Eustach.*), testatur eam longo coronatam esse martyrio.

G. V KAL. FEBRUARII.

(28 Jan.)

Natalis sanctæ Agnetis secundo.

Et in civitate Apollonia, Leucii, Thirsi, et Galenici martyrum, qui tempore Decii imperatoris, sub præsidibus Combricio, Sylvano et Baudo, diversis tormentorum generibus excruciiati; primus et ultimus abscissione capitis, medius cœlesti voce evocatus, spiritum reddens, martyrium consummaverunt in Græcia.

Eodem die apud Alexandriam, beati Cyrilli episcopi, qui catholicæ fidei præclarissimus exstitit propugnator,

Item in monasterio Reomanensi, sancti Joannis presbyteri viri Dei.

A. IV KAL. FEBRUARII.

(29 Jan.)

Romæ, natalis Papiæ et Mauri militum, tempore Diocletiani. Qui videntes constantiam Saturnini et Sisinnii martyrum, conversi sunt ad fidem, statimque jussum est a Laodicio præfecto Urbis, ut eorum ora quibus Christum confitebantur, lapidibus contunderentur, et retruderentur in carcerem, ubi baptizati erant a beato Marcello papa. Quos post duo-

A decim dies eductos, jussit sterni in terram, et fustibus cædi; dein levatos de terra, plumbatis percuti donec expirarent. Quorum corpora colligens noctu Joannes presbyter, sepelivit via Numentana ad Nymphas beati Petri, ubi ipse baptizabat. Scriptum est in gestis beati Marcelli papæ.

Eodem die Treviri, depositio beati Valerii episcopi discipuli sancti Petri apostoli.

B. III KAL. FEBRUARII.

(30 Jan.)

Apud Antiochiam, passio sancti Hippolyti martyris, qui Novati schismate aliquantulum deceptus, operante gratia Christi correctus, ad charitatem Ecclesiæ rediit: pro qua, et in qua illustre martyrium postea consummavit.

B (Euseb., I. iv, c. 8.) Hierosolymis, beatissimi Matthiæ episcopi de quo mira et plena fide gesta narrantur; qui multa pro Christo perpessus, ultimo in pace vitam finivit. Hic octavus post Jacobum rexit Ecclesiam.

Item beati Alexandri. Hic Deciana persecutione, pro confessione fidei, judiciis sistitur, et vinculis carceris traditur. Quique cum longævæ ætatis veneranda canitie præfulgeret, postquam frequenter passionibus suis et cruciatibus glorificaverat Dominum, de vinculis ad tribunalia, et a tribunalibus revocaretur ad vincula, inter ipsa vicissim sibi succedentia tormenta, bono fine quievit.

C. PRIDIE KAL. FEBRUARII.

(31 Jan.)

C Apud Alexandriam, natalis sancti Metrani martyris quem pagani correptum, jubent impia verba proferre; quod illo recusante, omne corpus ejus fustibus colliserunt, vultumque et oculos acutis calamis terebrantes, extra urbem cum cruciatibus expulerunt, ibique quod in eo supererat spiritus lapidibus ejecerunt.

Item sanctorum Saturni, Thyrsi et Victoris.

Eodem die apud Tridentinam urbem, beati Virgilio episcopi et martyris.

LITANIE INDICENDÆ

MENSIS FEBRUARIUS

HABET DIES XXVIII; IN BISSEXTILI VERO XXIX; LUNA, XXIX

D. KAL. FEBRUARII.

(1 Febr.)

Apud Smyrnam, natalis sancti Pionii martyris, cui persecutione Antonini Veri, post insuperabilem responsionum constantiam, et squalorem carceris, ubi multos fratrum ad martyrii tolerantiam suis exhortationibus roboravit, ad ultimum cruciatibus multis vexatus, clavis confixus, et ardenti rogo su-

* Vide libellum de Fest. Apost.

D perpositus, beatum pro Christo finem vitæ sortitus est. Passi sunt cum eo et alii quindecim.

Eodem die beatus Ephræm, Edessenæ Ecclesiæ diaconi.

* Eodem die apud Antiochiam, beati Ignatii, episcopi et martyris.

Item apud Scotiam, sanctæ Brigidæ virginis, cujus vita miraculis claruit; quæ cum lignum altaris in

testimonium virginitatis suæ tetigisset, viride factum est.

Eodem die sancti Pauli episcopi civitatis Treca-sidæ, cujus et vita virtutibus claruit, et mors pretiosa miraculis commendatur.

E. IV NONAS FEBRUARII.

(2 Febr.)

Hypapante Domini.

Apud Cæsaream, beatissimi Cornelii centurionis, quem beatus Petrus baptizavit; quique apud præfatam urbem, episcopi honore sublimatus, quievit.

Eodem die Romæ, sancti Aproniani^a martyris. Qui sub persecutiōe Maximiani imperatoris cum præsentasset aspectibus Laodicii præfecti beatum Sisinnium diaconum eductum de carcere (erat enim Commentariensis) et subito factam lucem de cœlo vidisset, vocemque pariter hausisset, tremefactus cecidit ad pedes Sisinni dicens: Adjuro te per Christum, quem confiteris, ne tardes me baptizare, faciasque me pertingere tecum ad coronam. Quem beatus Sisinnius baptizatum ad consignandum sacro chrismate Marcello papæ obtulit. Quo præses comperto, jussit eum capitalem subire sententiam. Perductus itaque via Salaria, Miliaro secundo, capite truncatus, martyr virtorque decessit.

F. III NONAS FEBRUARII.

(3 Febr.)

In Africa, beati Celerini diaconi et confessoris. Et sanctorum martyrum Celerinæ aviæ ejus, et Laurentini, et Ignatii. Quorum prior patruus, sequens avunculus ipsius fuit. De quorum omnium gloriosis laudibus exstat beati Cypriani epistola, quæ de his inter cætera ita loquitur: *Avia, inquit, ejus Celerina martyrio coronata est. Item patruus ejus et avunculus Laurentinus et Ignatius, in castris et ipsis quondam secularibus militantes: sed veri et spirituales Dei milites, dum diabolum Christi confessione prosternunt, palmas Domini et coronas illustri passione meruerunt. Sacrificia pro eis semper (ut meministis) offerimus, quoties martyrum passiones et dies anniversaria celebratione commemoramus, etc. Non invenio quem beatiorem magis dicam, ulrumne illos de posteritate tam clara, an hunc de origine gloriosa.*

G. PRIDE NONAS FEBRUARII.

(4 Febr.)

In civitate Ægypti, quæ appellatur Thmuis, passio beati Philæ, ejusdem urbis episcopi, et Philoromi tribuni militum Romanorum: cum quibus etiam innumera fidelium multitudo ex eadem urbe, pastoris sui vestigia sequens persecutiōe Diocletiani, martyrio coronata est. ^b Sedente namque pro tribunalibus sævissimo præside, offeruntur innumeri fidelium populi. Quos ille singulos per ordinem confessos se Christianos, capite plecti jubet, cumque certatim se et sponte confessione præmissa, gladio subjicerent,

^a De eo in Vita S. Marcellini, 16 Januarii.

^b Euseb. I. VIII, c. 9, 10, ex versione Ruff. qui plurima inseruit.

A ille inhumanus et crudus, nec multitudinis contemplatione, nec virtutis eorum magnanimitate permotus, duci nihilominus omnes et cædi capite jubet. Verum hi constanter et fortiter cum lætitia et exultatione mortem præsentem velut æternæ vitæ principia rapiebant. Denique cum priores quique jugularentur, reliqui non desidiæ aut torpori animos indulgebant, sed psallentes et hymnos Deo canentes, locum quisque sui martyrii expectabat, ut hæc agentes, etiam extremos spiritus in Dei laudibus exhalarent. O vere mirabilis et omni veneratione dignus grex ille beatorum, turma virorum fortium, corona splendoris gloriæ Christi! Hanc sane coronam pretiosior omnium lapis, et gemma nobilior adornabat; hanc turmam præibat ductor illustrior, hunc gregem pastor nobilior decorabat: Phileas huic nomen est, qui erat episcopus urbis ipsius. Hic nobilitatem primi generis, secundum animi virtutem de cœlestibus trahebat: de terrenis vero, quantum ad sæculum pertinet, primis in Romana republica honoribus fructus. Eruditione quoque liberalium litterarum, et omnibus quæ ad animi virtutem pertinent exercitiis, apprime eruditus. Hic cum plurimos propinquos et consanguineos nobiles viros in eadem urbe haberet, frequenter ad præsidem ducebatur: ejusque monitis acquiescere, tot et tantis proquinquis exorantibus, respectum habere uxoris et contemplationem suadebatur suscipere liberorum, neque in cœpta præsumptione persistere. Ast ille velut si saxum immobile unda allideretur, garrigentium dicta respuere, animos ad cœlum tendere, Deum in oculis habere, parentes et propinquos sanctos martyres et apostolos ducere. Aderat tunc quidam vir agens turmam militum Romanorum, Philoromus nomine, qui cum videret Phileam circumdatum lacrymis propinquorum, et præsidis calliditate fatigari, nec tamen flecti aut infringi ullatenus posse, exclamat: Quid inaniter et superflue constantiam viri tentatis? Quid eum, cogitis negare Deum ut hominibus acquiescat? Non videtis quod aures ejus vestra verba non audiunt, quod oculi ejus vestras lacrymas non vident? Quomodo potest terrenis lacrymis flecti, cujus oculi cœlestem gloriam contuentur? Post hæc dicta, cunctorum ira in Philoromum versa; unam eandemque sententiam, eum cum Phileæ subire poscunt. Quibus libenter annuens judex, utrumque plecti capite jubet. Passi sunt hi beati martyres sub persecutiōe Diocletiani^c.

A. NONIS FEBRUARII.

(5 Febr.)

^c In Sicilia civitate Catanensium, passio sanctæ Agathæ virginis, sub imperatore Decio, proconsule Quinctiano, quæ post alapas et carcerem, post equuleum et tortiones, post mamillarum abscissionem, sed a Domino sanationem, post volutationem in te-

^c Male in ms. erat *Deciana*.

^d Vide libellum de Fest. Apost.

stulis et carbonibus, tandem in carcere consummata

Viennæ, beati Aviti episcopi, cujus fide et industria atque admirabili doctrina, tempore Gundobaldi regis, ab infestatione Arianæ hæreseos Galliæ defensæ sunt.

B. VIII IDUS FEBRUARII.

(6 Febr.)

Apud Cæsaream Cappadociæ, natalis sanctæ Dorotheæ virginis, quæ sub Apricio [*al.* Saprício.], provinciæ ipsius præside primum equulei extensione vexata, dein palmis diutissime cæsa, ad ultimam capitali sententia punita est. Cumque egrediens de prætorio duceretur ad mortem, Theophilus quidam scholasticus ait ad eam : Eia tu sponsa Christi, mitte mihi mala de paradiso sponsi tui. Quæ statim promisit se esse missuram. Ubi ergo ventum est ad locum in quo, jugulanda erat, paulisper oratione facta, protulit orarium suum ; et vocato ad se quodam puero annorum sex, misit Theophilo, dicens : Dic ei, Dorothea ancilla Dei mittit tibi mala de paradiso sponsi sui Christi. Accipiens ille, et gratias agens quod petitionem ejus implesset, cœpit sibi faciem tergere, tantaque repente suavitate perfusus est, ita ut tota mente mutatus cum grandi exultatione et clara voce sæpius replicaret : Benedictum nomen Domini mei Jesu Christi. Ob quam confessionem mox et ipse tentus, ac suspensus in equuleo tanta crudelitate tortus est, ut omnes circumstantes horrescerent; novissime cæso capite martyrium consummavit.

Eodem die, natalis sancti Antholiani, qui apud urbem Arvernam martyrio coronatus est.

C. VII IDUS FEBRUARII.

(7 Febr.)

In Britannii civitate Augusta, natalis sancti Auguli episcopi et martyris.

Item sancti Moysetis venerabilis episcopi, qui primo quidem in eremo vitam solitariam ducens, meritis ac virtutibus et signis, quæ faciebat per illum Deus magnifice innotuerat. Qui postmodum petente Mauvia Saracenorum regina, episcopus gentis illius factus, fidei catholicæ custodivit intemerata consortia, et gentem cui datus fuerat episcopus, ex grandi parte ad fidem Christi convertit. Sicque perfectus in virtutibus, in pace quievit.

D VI IDUS FEBRUARII.

(8 Febr.)

Apud Armeniam minorem, natalis sanctorum Dionysii Æmiliani et Sebastiani.

Eodem die, apud Alexandriam, natalis sanctæ Cointhæ martyris. Hanc pagani correptam ad idola perducentes, adorare cogeant. Quæ cum illa exsecrans recusaret, vincula pedibus ejus innectentes, et per plateas totius civitatis eam trahentes, horrendo supplicio discerpserunt.

E. V IDUS FEBRUARII.

(9 Febr.)

Alexandriæ, sanctæ Apolloniæ virginis ; cui per-

Euseb. l. vi. c. 34, vel 31, ex versione Ruffini.

A secutores omnes primum dentes excusserunt, deinde cum minarentur, constructo ac succenso rogo, eam se vivam incensuros, nisi cum eis impia verba proferret, illa paululum, quid ageret, intra semetipsam deliberans, repente de manibus impiorum prorupit, et in ignem quem minabantur, sponte prosilivit.

F. IV FEBRUARII.

(10 Febr.)

Romæ, natalis sanctorum martyrum Zotici, Irenæ, Hyacinthi et Amantii.

Eodem die in Oriente, sanctæ Soteris virginis, quæ graviter et diutissime alapis cæsa, cum cætera quoque pœnarum genera vicisset, gladio martyrium consummavit.

B Item Romæ via Lavicana decem militum.

G. III IDUS FEBRUARII.

(11 Febr.)

Apud Viennam, sancti Symplidis episcopi, et confessoris.

Item apud Alexandriam, depositio sanctæ Euphrasiæ virginis, quæ in monasterio mira virtute abstinentiæ et miraculis claruit.

A. PRIDIE IDUS FEBRUARII.

(12 Febr.)

In Hispaniis civitate Barcinona, natalis sanctæ Eulaliæ virginis et martyris, quæ passa est tempore Diocletiani imperatoris, sub præfecto Hispaniarum Daciano, quando sub eodem, apud Barcinonam sanctum Gucuphatum, et apud Gerundam sanctum Felicem, gloriosas constat martyrii accepisse coronas. Scriptum in passione sanctæ Leocadiæ. (9 Dec.)

In Africa, passio sancti Damiani militis.

Et in Alexandria, Modesti et Ammonii infantum.

B. IDIBUS FEBRUARII.

(13 Febr.)

Natalis S. Agabi prophetæ in Novo Testamento, apud Antiocham : de quo beatus Lucas in apostolicis Actibus ita dicit : *Conservantibus nobis Antiochiæ, surgens, unus ex prophetis nomine Agabus, significabat per spiritum famem magnam futuram in universo orbe terrarum, quæ facta est sub Claudio Cæsare (Act. xj).* Et iterum, cum B. Paulus, Hierosolymam Pentecosten facturus pergeret, jamque Cæsaream venisset : *Commorantibus, inquit, nobis in Cæsarea per dies aliquot, supervenit quidam vir a Judæa propheta, nomine Agabus, et venit ad nos, et tollens zonam Pauli, lignans sibi manus et pedes, dixit : Hæc dicit Spiritus sanctus : Virum hunc cujus est hæc zona, sic alligabunt eum in Jerusalem Iudæi, et tradent in manus nationum.*

Item in Militena civitate Armeniæ, natalis sancti Polyucti martyris, qui Latine interpretatur *Multum orans.*

C. XVI KAL. MARTII.

(14 Febr.)

Romæ, natalis S. Valentini presbyteri, qui post

Euseb. l. vi, c. 34, vel 31, ex versione Ruffini.

multa sanitatum et doctrinae insignia, fustibus caesus, et sic decollatus est, sub Claudio Cæsare.

Eodem die, natalis sancti Valentini Interamnen-
sis episcopi, qui tentus a paganis, ac virgis caesus, et post diurnam caedem, custodiae mancipatus, cum superari non posset, mediae noctis silentio eiectus de carcere, decollatus est jussu furiosi Placidi, Urbis praefecti. Tunc Proculus, Ephybus et Apollonibus discipuli ejus, transferentes corpus ejus ad suam ecclesiam Interramnæ urbis, noctu sepelierunt. Ubi cum quotidianis vigiliis incubarent, tenti a gentilibus custodiae sunt traditi, consulante Leontio: quos ille jussit noctis medio suis tribunalibus praesentari; et cum a fide revocari nec blandimentis nec minis possent, jussit capite caedi. Qui non longe sunt a corpore S. Valentini sepulti.

Item apud Alexandriam, natalis sanctorum martyrum Bassi, Antonii, Protolici, qui in mare mersi sunt.

Item Cyrionis presbyteri, Moyseos, Bassiani lectoris, et Agathonis exorcitæ, qui omnes igne combusti sunt.

Item Dionysii et Ammonii, decollatorum.

Eodem die Romæ, sanctorum martyrum Vitalis, Feliculae et Zenonis.

D. XV KAL. MARTII.

(15 Febr.)

Romæ, sancti Cratonis martyris^a, qui cum haberet filium Chæremon nomine, scholasticum, qui inciderat in ægritudinem gravissimam, eumque beato Valentino episcopo ad sanandum obtulisset, sub tali conditione, ut si puer sanaretur, ipse cum omni domo sua fieret Christianus, sanato puero, quod promiserat implevit atque cum uxore et universa domo baptizatus, non multis post diebus, martyrio est consummatus.

Et apud Sebasten civitatem, passio S. Blasii (*ms.*, Blavii) episcopi, qui multorum patrator miraculorum, sub praeside Agricola, post diutinam caesione, post carcerem, atque inde suspensionem in ligno, ubi pectinibus ferreis carnes ejus disruptæ sunt, post iterum teterrimum carcerem, post demersionem lacu, unde supervadens salvus exivit, jubente iniquissimo iudice, capite ad extremum cum duobus pueris truncatur, felicia regna ita cum ipsis ingressus. Ipso autem adhuc agonizante, septem mulieres beatissimæ, quæ guttas sanguinis ejus præterfluentes de beatissimis plagis corporis ipsius colligebant deprehensæ quod essent Christianæ, post carminum ignis ubi plumbo superfusæ sunt, post pectines ferreos, quibus carnes earum disruptæ, post æreas tunicas excandentes, novissimæ sententia data, percussæ gladio, datoque pretio sanguinis, vitam mercantur æternam.

In Galliis, civitate Vasioni (*al.* Wangionensi), depositio S. Quinidii episcopi, cujus mortem in con-

^a De eo in gestis Valentini Inter. 14 Febr.

^b Vide libr. de Fest. Apost.

^c Vide libellum de Fest. Apost. in quo 2 Maii. De

A spectu Domini pretiosam miracula crebra testantur.

E. XIV KAL. MARTII

(16 Febr.)

^b Natale sancti Onesimi apostoli.

Et in Cumis, natale S. Julianæ virginis, quæ tempore Maximiani imperatoris, primo a suo patre Africano cæsa, et graviter cruciata, deinde et a praefecto Eolasio [Eleusio], quem sponsum habuerat, nuda virginis cæsa, et a capillis suspensa, et plumbo soluto a capite perfusa, ac rursus in carcerem recepta, ubi palam cum diabolo confligit, et rursus evocata, rotarum tormenta, flammam ignium, ollam ferventem superavit ac decollatione capitis martyrium consummavit. Quæ passa est quidem in Nicomedia, sed post paucum tempus Deo disponente in Campaniam translata.

Eodem die apud Ægyptum, Juliani cum aliis numero quinque millibus.

F. XIII KAL. MARTII

(17 Febr.)

In Perside, natalis beati Polychronii, Babyloniae et Ctesiphontis, episcopi, qui praesente Decio persecutore, os lapidibus caesus, manibus extensis, oculos ad caelum elevans, emisit spiritum. Scriptum in passione sancti Laurentii. (10 Aug.)

G. XII KAL. MARTII.

(18 Febr.)

^c Hierosolymis, beati Simeonis episcopi et martyris, qui traditur propinquus Salvatoris secundum carnem fuisse.

Eodem die sanctorum martyrum Claudii et uxoris ejus Præpedignæ, ac filiorum Alexandri et Cutiæ et fratris Claudii beati Maximi: qui cum essent præclarissimi generis, agente fratre eorum Gabinio presbytero, baptizati sunt a beato Caio pontifice Romano, et postmodum tenti sunt, jubente Diocletiano, a iudice impio Julio. Et Claudius quidem, cum uxore sua et filiis, deportatus est in exilium; denique incendio concremati, odoriferum sacrificium martyrii Deo redderunt, ac sic postmodum apud Ostiam in rheuma jactati; quorum reliquias Christiani perquisitas juxta civitatem sepelierunt.

A. XI KAL. MARTII

(19 Febr.)

Romæ, sancti Gabinii^d, presbyteri, patris beatissimæ Suzannæ qui a Diocletiano diu in custodia vinculis afflictus, pretiosa morte cœli gaudia comparavit.

B. X KAL. MARTII.

(20 Febr.)

Apud Tyrum, quæ est urbs maxima Phœnicis, beatorum martyrum, quorum numerum solius Dei scientia colligit: quos, jubente Diocletiano, Veturius magister militiae diversis tormentorum gene-

his in gestis Susannæ 11 August.

^d De hoc in Vita Susannæ 11 Aug.

ribus sibi invicem succedentibus occidit ^a. Primo flagris per omne corpus martyres Dei carpebantur, post hæc tradebantur ad bestias, adhibebantur leones, ursi, pardi, atque omne ferarum genus; apri quoque, sed et tauri, quibus ferro et igni feritas addebatur. Statuuntur denique Dei cultores, nudatis membris, in medio arenæ loco, et bestię intra caveas incitatæ sævioresque in semetipsis effectæ, proruunt claustris, replent subito stadium, circumdant ecclesiam martyrum in medio sitam, circum-eunt sæpius et obluant; ac divinæ virtutis adesse eis custodiam sentientes, procul ab eorum corporibus abscedunt. Sed illico furor, qui reprimebatur in belluis, transit in homines: gladiis ergo peragunt quod bestiis nequiverunt, et ut in omnibus ostenderent se belluis esse nequiores, prohibebant etiam cadavera mandari terræ, sed jubebant fluctibus dari ^b. Horum gloriosissimam multitudinem, cœlique exercitum, ducebant, et incitabant ad victoriam beatissimi Tyrannio episcopus et Sylvanus episcopus, qui parvo tempore interposito ^c, bestiarum morsibus martyrium complevit; et Peleus atque Nilus episcopi, qui igne cum plurimis clericis consumpti sunt; Zenobius quoque venerabilis presbyter capite cæsus.

Item in Alemania beati Galli abbatis, miræ sanctitatis viri, discipuli sancti Columbani abbatis.

C. IX KAL. MARTII.

(21 Febr.)

Apud Siciliam, sanctorum martyrum septuaginta novem, qui sub Diocletiano per diversa tormenta, confessionis suæ coronam, a Christo sibi paratam, percipere meruerunt.

D. VIII KAL. MARTII.

(22 Febr.)

Apud Antiocham Cathedra sancti Petri.

Eodem die apud Alexandriam S. Abilii episcopi, qui post beatum Marcum secundus episcopus, tredecim annos sacerdotium ministravit.

Apud Hieropolim, sancti Papiæ episcopi, auditoris S. Joannis apostoli.

Item B. Aristionis, qui fuit unus de septuaginta duobus Christi discipulis.

Viennæ, S. Paschasi confessoris atque pontificis, admirandæ sanctitatis.

E. VII KAL. MARTII.

(23 Febr.)

Apud Syrmium, B. Syreni (al. Syneri) monachi, qui cum tempore Maximianis imperatoris, unius ex

^a Euseb. l. VIII, c. 7, ex versione Ruffini.

^b Euseb. l. VIII, c. 22 et 25.

^c *Bestiarum morsibus martyrium complevit.* Ita mss. Male vulgo, *compleverunt.* Nec enim Tyrannio et Sylvanus episcopi pari mortis genere palmam martyrii adepti sunt. Nam Tyrannio non bestiis fuit objectus, sed in mare demersus. Eusebius, libro VIII, cap. 25: Ο μὲν θαλαττίοις παραδοθείς βυθοῖς ὁ ἐπίσκοπος. *Tyrannio episcopus in profundos maris vortices demergitur.* De Sylvano vero et aliis sociis: Ἀλλὰ οὗτος μὲν θηρίων βορὰ μετ' ἐτί ων ἐπ' αὐτοῦ ἔμισθον

domesticis ejus uxorem, hora incongrua in horto, quem ipse sibi excolebat, deambulanti, acrius increpando repulisset, jubente Maximiano tentus, et Christianum se esse confessus, capite cæsus est.

Item aliorum sexaginta duorum, qui ibidem passi sunt.

Ipsa die sancti Polycarpi ^d presbyteri et confessoris, qui cum beato Sebastiano plurimos ad fidem Christi convertit, atque ad martyrii gloriam exhortando perduxit.

F. VI KAL. MARTII.

(24 Febr.)

^e Natalis S. Matthiæ apostoli.

Et inventio capitis Præcursoris, tempore Martiani principis, quando isdem præcursor duobus monachis ubi idem caput ejus celatum jaceret, revelavit. Constat autem quia imminente festivitate Paschali fuerit, sicut in Evangelio apparet; decollatus; et anno post hunc sequente, cum denuo tempus Paschale rediisset, mysterium Dominicæ passionis esse completum. Et propterea quod ^f in libro Sacramentorum natale vi Kalendarum Septembrium die notatum est, et in Martyrologio, quod Eusebii et Hieronymi vocabulis insignitum est, legitur: *Quarto Kalendas Septembris in Emeso civitate Phœnicie provincie, natale sancti Joannis Baptistæ, quo die decollatus:* non specialiter ipsum diem decollationis ejus sed diem potius, quo caput ejus in eadem Emesa civitate repertum, atque in Ecclesia conditum, designat. Siquidem duo monachi Orientales venerant adorare Hierosolymis et loca sancta videre. Quibus per revelationem assistens idem Præcursor Domini, præcepit, ut ad Herodis quondam regis habitaculum accedentes, caput suum ibi reviderent, et inventum digno honore reconderent. Quod ab eis inventum et assumptum, sed non multo post culpa incuriæ perditum, perlatum est Emesan ab illis, et in quodam specu, in urna sub terra non pauco tempore ignobiliter reconditum, donec denuo sese suumque caput ostendit Marcello cuidam religioso presbytero, dum in eodem specu habitaret. Ex quo tempore cœpit in eadem civitate beati præcursoris decollatio ipso die, quo caput ejus inventum sive elevatum est, celebrari.

Item apud Cæsaream Cappadociæ, natalis beati Sergii martyris, cujus gesta præclarissima habentur.

G. V. KAL. MARTII.

(25 Febr.)

Apud Ægyptum, natale sanctorum Victorini, Vi-

γνώμενος, χοροῖς ἀνεληφθῆ μαρτύρων. *Hic Sylvanus cum aliis in eadem urbe Emesa bestiarum præda factus in martyrum chorum relatus fuit*

^d De hoc in gestis S. Sebast. 20 Jan.

^e Vide libellum de fest. Apost. Vide infra.

^f *In libro sacramentorum.* Intelligit, opinor, librum Sacramentorum divi Gregorii, in quo iv Kalendarum Septembrium habes: *Eodem die, decollatio seu passio Joannis Baptistæ.* Quem librum D. Gregorio asserit doctissimus Pamelius in Prolegomenis ad tomum II Liturgicorum.

ctoris, Nicophori, Claudiani, Dioscori, Serapionis et Papiæ, sub Numeriano imperatore, agente Sabino duce. Quorum primus in pilam ex robore cavam, et undique circumforatam missus, ac per singula foramina diutissime transpunctus est; cumque nimius sanguis efflueret, eductus e pila, capite cæsus est. Secundus manibus ac pedibus amputatis, in eadem pilam missus, prioris tormenta sustinuit, et novissime gladio cæsus est. Tertius cum ultro in pilam fuisset ingressus, indignatus Judex jussit eum inde produci, et super craticulam prunis substratam aliquantis per assari et inverti: cumque in confessione persisteret, sublatus inde, minutatim gladio concisus spiritum reddidit. Reliquorum quatuor, Claudianus et Dioscorus flammis incensi. Serapion et Papias gladio consummati sunt.

A. IV KAL. MARTII.

(26 Febr.)

In civitate Perge Pamphiliæ, natale beati Nestoris episcopi: qui persecutione Decii, cum diu noctuque orationi insisteret postulans ut grex Christi custodiretur, comprehensus a quodam Irenarcho, qui erat princeps curiæ civitatis, velut aries sine malitia oblatus est præsidi Pollioni. Et cum nomen Christi mira libertate et alacritate confiteretur, deos autem gentium dæmonia pessima esse memoraret, jussus ab eodem præside suspendi in equuleo, et crudelissime torqueri, lætus psallebat, dicens: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo (Psal. xxxiii.)* Præses vero stupens super tanta tolerantia, et volens eum blandis verbis a fide revocare dixit ei: Vis esse nobiscum, aut cum Christo tuo? Cui sanctus Nestor cum magno gaudio respondit, dicens: Cum Christo meo et eram, et sum, et ero. Tunc indignatus præses dedit adversus eum sententiam, ut quia Jesum crucifixum sub Pontio Pilato fateretur, tanquam devotus Deo suo illius subiret sententiam, et ligno crucifixus resolveretur a vita. Ille gratias agens Deo cum jam affixus esset patibulo, docebat assistentem populum Christianum, ut persisterent in fide et charitate Christi et libentissime compaterentur, ut et simul glorificarentur. Post hæc petens omnem astantem turbam fidelium,

^a Euseb. I. x, c. 1, et Ruf. I. i. c. 1.

^b De eo Greg. in præfat. Moralium.

A ut genua flectentes orarent cum ipso: cum complexisset orationem, et dixissent omnes, Amen, reddidit spiritum: consummavit autem martyrium quinta Sabbati, hora tertia.

^a Eodem die B. Alexandri, Alexandrinæ civitatis episcopi, gloriosi senis, qui post B. Petrum, Arium presbyterum suum, hæretica impietate depravatum, et divina veritate reconvictum, de ecclesia ejecit: et postea inter trecentos decem et octo Patres, eundem in Nicæno concilio damnavit.

B. III KAL. MARTII.

(27 Febr.)

Apud Hispaniam, civitate Hispali, sancti Leandri^b, episcopi et confessoris, ad quem beatus Gregorius libros Moralium scribit; cujus prædicatione et industria, tota Gothorum gens per Reccaredum regem ab Ariana impietate conversa est. Qui etiam fratrem ejus Erminigildum regem, vivente adhuc patre hæretico, ab eadem Ariana hæresi ad catholicam fidem correxit; atque usque ad gloriosam martyrii passionem, suis exhortationibus perduxit.

^c item eodem die in Alexandria, natalis sancti Juliani martyris, qui cum ita podagra constrictus esset, ut neque incedere neque stare posset, cum his, qui eum in sellula portabant, judici offertur: quorum unus quidem statim negavit, alter nomine Eunus, cum Juliano sene in Domini confessione perdurat: quique jubentur eamelis impositi, per totam circumduci urbem, et flagris, hinc inde inspectante populo, laniari, usquequo finem ipsis verberibus sortirentur.

C Item apud Lugunum, S. Baldemeris, viri Dei cujus sepulcrum crebris miraculis illustratur.

C. PRIDIE KAL. MARTII.

(28 Febr.)

In territorio Lugdunensi locis Jurensibus beati Romani abbatis, qui primus illic vitam eremiticam duxit, et multis virtutibus ac miraculis clarus, plurimorum postea pater exstitit monachorum. Venerabile corpus ejus situm est in finibus Vesuntionum.

D ^c Euseb. I. vi, c. 34.

LITANIÆ INDICENDÆ.

MENSIS MARTIUS

HABET DIES XXXI; LUNA VERO, XXX.

D. KAL. MARTII.

(1 Mart.)

^a Romæ, sanctorum martyrum ducentorum sexaginta, temporibus Claudii, qui via Salaria arenam

^b De his in Vita S. Valent. presb.

PATROL. CXXIII.

fodientes, damnati fuerant pro Christi nomine (14 Febr.); quos jussit Claudius ut in figlina foris muros portæ Salariae mitterentur, et eo loco inclusi, in civitatis amphitheatro militum sagittis interficerentur.

E. VI NONAS MARTII.

(2 Mart.)

Romæ, via Latina, sanctorum martyrum Jovini et Basilei, qui passi sunt sub Galieno et Valeriano imperatoribus.

Eodem die, martyrum plurimorum, sub Alexandro imperatore passorum, quos diu cruciatos, impius Alexander capitali sententia in extremo damnavit.

F. V NONAS MARTII.

(3 Mart.)

Natalis sanctorum martyrum Emitterii et Cheledonii, qui primum apud Legionensem Gallæciæ civitatem milites, exurgente persecutionis procella, pro confessione nominis Christi plurimis afflictis tormentis, Calagurrim usque perducti, atque ibi martyrio coronati sunt. Cumque eorum capita licitor incidere, miraculum populis magnum apparuit. Nam unius annulus, orariumque alterius nube susceptum, et in cœlos evectum est. (Prud., *hymn.* 1.) Viderunt hæc omnes qui aderant, et usquequo acies oculorum intendere potuit, fulgorem auri, candoremque lintei, attonito sequebantur intuitu. Scribit hæc Aurelius Clemens in libro Coronarum.

Apud Cæsaream Palestinæ, sanctorum martyrum, Marini militis, et Asterii senatoris, sub persecutione Valeriani; quorum prior, cum accusatus fuisset a commilitonibus quod Christianus esset, et interrogatus a Iudice Christianum se esse clarissima voce testaretur, tres illi horæ ad deliberandum indultæ sunt. Cumque a tribunalibus fuisset egressus, a beato Theoteco, ejusdem urbis episcopo, plurimum in fide confortatus, repetens continuo tribunal judicis, confidentissime respondit: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus* (Act. v). Illico martyrii coronam capitis abscissione suscepit. Cumque præfatus Asterius capite truncatum martyris corpus subjectis humeris et substrata veste, qua induebatur, exciperet, honorem quem martyri detulit, continuo ipse martyr accepit. Scriptum in Historia Ecclesiastica, libro septimo (cap. 14).

G. IV NONAS MARTII.

(4 Mart.)

Natalis sancti Lucii papæ et martyris, qui persecutione Valeriani et Galieni, ob fidem Christi exsilio relegatus et postmodum divino nutu ad ecclesiam suam redire permissus, martyrium capitis obtruncatione complevit. Positus est autem via Appia ad sanctum Sixtum. Hic præcepit ut duo presbyteri et tres diaconi in omni loco episcopum non desererent, propter testimonium ecclesiasticum. Sedit autem in episcopatu annos tres, menses atque dies tres.

Item Romæ via Appia, sanctorum martyrum noningentorum qui positi sunt in cœmeterio ad sanctam Cæciliam.

^a Pontificale, c. 23.

^b Greg. Tur. de Gloria. Mart. c. 99.

^c Hier. de Script. Eccl., c. 68.

A Eodem die, sancti Caii Palatini, in mare mersi.

A. III NONAS MARTII.

(5 Mart.)

Apud Antiochiam, passio sancti Phocæ martyris: qui post multas, quas pro nomine Redemptoris est passus injurias, qualiter de antiquo illo serpente triumphaverit, hodieque populis declaratur. Denique si in quempiam in his locis coluber morsum stringens, venena diffuderit, exemplo qui percussus est, ut januam basilicæ martyris credens attigerit, evacuata virtute veneni, salvatur.

Item ipso die, sancti Eusebii Palatini, et aliorum novem martyrum.

B. PRIDIE NONAS MARTII.

(6 Mart.)

Nicomediæ, natalis sanctorum Victoris et Victorini, qui per triennium cum Claudiano, et Bassa uxore ejus, tormentis afflictis, et retrusi in carcerem, ibidem vitæ suæ cursum impleverunt.

C. NONIS MARTII.

(7 Mart.)

In Mauritania, civitate Tuburbitanorum, passio sanctarum Perpetuæ et Felicitatis martyrum, et cum eis Revocati, Saturini et Secunduli, quorum ultimus in carcere quievit; reliqui omnes ad bestias traditi, sub Severo principe, die natalis ejus. Quique dum adhuc servarentur in carcere, et Felicitas parturiret, omnium sanctorum commilitonum precibus impetratum est, ut octavo mense pareret. Jam vero Perpetuæ inter alia concessum est, ut ejus mens quodammodo averteretur a corpore, in quo vacca impetum pertulit, ita ut adhuc futurum exspectaret, quod in se jam gestum esse nesciret.

D. VIII IDUS MARTII.

(8 Mart.)

Apud Carthaginem, sancti Pontii, diaconi beati Cypriani episcopi, qui usque ad diem passionis ejus cum ipso exsiliū sustinens, egregium volumen Vitæ et passionis ipsius reliquit, atque Dominum in passionibus suis semper glorificans. coronam vitæ promeruit.

E. VII IDUS MARTII.

(9 Mart.)

Apud Nyssenam civitatem, sancti Gregorii episcopi, fratris beati Basilii Cæsareensis, viri doctissimi et eloquentia clarissimi.

Apud Barcinonam, sancti Paciani episcopi, tam vita quam sermone clari, qui optima senectute mortuus est, Theodosii principis tempore in pace.

F. VI IDUS MARTII.

(10 Mart.)

Natalis sanctorum martyrum Alexandri et Caii de Eumonia, qui apud Apamiam, persecutione Antonini Veri, martyrio coronati sunt. Scribit Appollinaris

^d Hieron. supra c. 128.

^e Euseb. I. v, c. 15.

Hieropolytanus episcopus, in libro adversum Cataphrygas.

In Perside, natalis sanctorum martyrum numero quadraginta duorum.

G. V IDUS MARTII.

(11 Mart.)

• Apud Sebasten Armeniæ minoris, natalis quadraginta militum, tempore Licinii regis, sub præside Agricolao. Qui post vincula et carceres creberri-
mos, post cæsas lapidibus facies, missi sunt in stagnum ubi gelu constricta corpora eorum nocte dirump-
pebantur. Unus autem de numero quadraginta, effectus pusillanimis, refugit ad balneum; et mox ut attigit calorem, statim resolutus reddidit spiritum. Quod videntes cæteri, in laudes omnipotentis Dei, sancto Spiritu confortati, eruperunt. Et circa horam tertiam noctis resplenduit velut sol lumen fervens super eos et glacies dissoluta est. Porro qui eos custodiebant, somnogravabantur, clavicularius tantum solus vigilabat. Qui audiens eos orantes, vidensque tantum lucem, atque glaciem solutam, respiciens unde ortum lux ipsa haberet, vidit super sanctos coronas descendentes numero triginta novem. Cœpitque cogitare secum, dicens: Quadraginta sunt, unius corona ubi est? Expergefaciens itaque reliquos custodes projecit vestimenta sua in facies eorum, et exsilivit in stagnum, clamans et dicens: Christianus sum, Christianus sum. Mane autem facto impiissimi tyranni satellites invenerunt clavicularium ipsum connumeratum martyribus, unde unus ceciderat. Cumque vere fidelem eum comperissent, eosdem omnes tractos ad littus, baculis crura eorum confregerunt, atque ita crurifragio martyrium consummaverunt.

Nomina vero horum martyrum hæc sunt: Domitianus, Eunoicus, Sisinnius, Heraclius, Alexander, Joannes, Claudius, Athanasius, Valens, Helian, Meliton, Hecditius, Achatius, Vibianus, Helius, Theodulus, Cyrillus, Flavius, Severianus, Cyrion, Valerius, Chudion, Sacerdon, Priscus, Eutyechius, Smaragdus, Philoctimon, Aetius, Micallius, Lisimachus, Domnus, Theophilus, Euthycius, Xantius, Aggus, Leontius, Ysitus, Caius, Gorgonius, Candidus. Quorum unus Meliton nomine cum esset omnium ætate junior, et cruribus fractis adhuc superviveret, timens beatissima mater ejus, quæ martyribus adstabat, ne in cruciatibus deficeret, virili animo hortabatur eum, dicens: Filii, modicum sustine; ecce Christus ad januam stat adjuvans te. Cumque sanctorum corpora birotis, id est plaustris, superposita ferrent ad incendendum ministri diaboli, videns pia mater solum filium relictum, quem ministri ad hoc reliquerant, quia sperabant ejus animum posse culturis dæmo-

• Basil, homil. 20.

^b *Sanctorum corpora birotis, id est plaustris, superposita.* Explicatio hæc *birotarum*, quæ Vulgato deerat, ita erat in mss. *Birota*, vehiculi genus, nomen suum a duabus rotis sortitur. Infra etiam occurrit XIII Junii, ubi non *birota*, sed *birotis* dicitur: *Et per noctem in birota perduxit ad casellam suam.*

num inclinari si viveret, tollens eum super humeros suos viriligræssu sequebatur vehicula. Cumque ferretur puer, inter amplexus maternos animam cœlo reddidit. Perveniensque mulier ad locum ubi sanctorum corpora cremabantur, superjecit ossa ipsius super ossa martyrum, ut morte etiam et sepultura martyribus sociaretur. Combusta sunt igitur corpora eorum, et in fluvium projecta. Sed divina dispensatione reliquiæ eorum integræ sunt repertæ, et honore digno conditæ;

A. IV IDUS MARTII.

(12 Mart.)

• Romæ, beatorum pontificum, Gregorii, doctoris et apostoli Anglorum, qui sedit ibi annos tredecim, menses sex, dies decem.

• Et Innocentii, qui rexit Ecclesiam annos quindecim menses duos, dies unum et viginti.

• Apud Nicomediam, beati Petri martyris, qui unus fuit ex Dorothei et Gorgonii martyrum sodalibus, qui in cubiculo regis erant. Hic jubente Diocletiano, eo quod de immensis martyris sancti nomine suppliciiis liberius causaretur, in medium educitur, atque immolare compellitur. Abnuens, imperatur appendi et flagris toto corpore laniari: videlicet ut doloris necessitate faceret, quod præcipiebatur invitus. At ille cum maneret immobilis, visceribus jam pelle nudatis, jubetur aceto et sale perfundi. Cumque etiam id tormenti genus constanter ac fortiter tollerasset, craticula prunis subterstrata poni jubetur in medio, ibique quod reliquum fuerat in verberibus assumpti corporis superponi; et non ad subitum, sed sensum paulatimque succendi; quo scilicet pœna protelaretur in longum. Cumque ministri scelerum, hinc modo corpus, modo inde versantes, per membra singula pœnas inciperent, et supplicia renovarent, sperantes ab eo elicere se posse consensum, ille firmus in fide, et quasi in spe consumptis jam et igne resolutis carnibus suis, ultimum spiritum in fide lætus exhalat. Tali Petrus (hoc enim et nomen ejus) martyrio decoratus, vere Petri existit et fidei hæres et nominis.

Item Nicomediæ, natalis sanctorum Egduni presbyteri et aliorum septem, qui diebus singulis suffocati sunt ut cæteris metus incuteretur.

Eodem die, passio sancti Maximiliani martyris.

B. III IDUS MARTII.

(13 Mart.)

Apud Nicomediam, natalis sanctorum Macedonii presbyteri, et Patritiæ uxoris ejus, et filiæ Modestæ.

Nicea civitate, sanctorum martyrum Theusetæ et Horris filii ejus, Theodoræ, Nymphodotæ, Marci Arabiæ, qui omnes igni traditi sunt.

Mentio ejus in Cod. Theod. *de Curs. publ.*: «Statuimus rhedæ mille pondo tantummodo superponi, birotæ ducenta, veredo triginta.»

• Pontif. cap. 68. *Est Gregor. I.*

• Pontif. cap. 41. *Est Innocent. I.*

• Euseb., lib. VIII, cap. 6.

C. PRIDIE IDUS MARTII.

(14 Mart.)

Romæ, passio sanctorum martyrum quadraginta et septem^a qui baptizati sunt a beato Petro apostolo, cum teneretur idem apostolus in custodia Mamertini cum coapostolo suo Paulo ubi novem menses detenti sunt. Qui omnes sub devotissima fidei confessione, Neroniano gladio consumpti sunt.

D. IDIBUS MARTII.

(15 Mart.)

^b Romæ, Zachariæ pontificis, qui Romæ sedit annos decem.

Apud Thessalonicam civitatem, natalis sanctæ Matronæ, quæ cum esset Plautillæ cujusdam viduæ ancilla, et occulte Christum colens, quotidie furtivis orationibus ecclesiam frequentaret, deprehensa a domina sua, et in scamno extensa et ligata, et pene usque ad mortem flagellata, atque ita vincta in scamno, obsignatis diligentissime januis, per noctem relicta, ibi die altero divinitus soluta, ac cum ingenti oris gratia orans inventa est. Rursumque nervis crudis in eodem scamno constricta, et loris quousque obmutesceret cæsa est, ibique per triduum obsignatis januis relieta. Facta autem die tertia, iterum soluta divinitus, et orans inventa est. Tunc robustis fustibus usque ad mortem cæsa, in confessione Christi incorruptum spiritum reddidit.

E. XVII KAL. APRILIS.

(16 Mart.)

Romæ, natale sancti Cyriaci, qui post longam carceris macerationem, quam sub Maximiano pertulit, cum Sisinnio condiacono suo, et Smaragdo, et Largo post multa facta miracula, in quibus filiam Diocletiani Artemiam, ipsius rogatu a dæmonio curavit, ac baptizavit; filiam quoque Saporis regis Persarum Jobiam, missus illo pro hoc Diocletiano, æque liberavit a dæmonio, ac baptizavit; cum ipso rege et aliis quadragintis: triginta, rediens Romam post mortem Diocletiani, tentus est inter alios Christianos a filio ejus Maximino, et in custodiam missus, eo quod sororem suam Christianam fecisset. Deinde præcepit ut die processionis suæ nudus catenisque obligatus, anterhedam ejus traheretur. Et post hoc, eductus de carcere cum sociis Largo, Smaragdo et Crescentiano, per Carpasium vicarium, pice reliquata caput ejus perfusum est. Et rursum post dies quatuor, eductus denuo de carcere, in catasta extentus, ac tractus nervis, et fustibus cæsus, post dies jubente Maximiano capite truncatus est cum Largo et Smaragdo et aliis viginti. Scriptum est in gestis Marcelli Papæ (16 Jan.). Porro ipso tempore Maximinus interfecit sororem suam Artemiam.

Item apud Viennam, sancti Isicii episcopi.

F. XVI KAL. APRILIS.

(17 Mart.)

In Scotia, natale sancti Patricii episcopi et confes-

^a De his in passione Processi et Martiniani-2 Julii.

A soris, qui primus ibidem Christum evangelizavit. Eodem die, natalis sanctæ Gertrudis virginis.

G. XV KAL. APRILIS.

(18 Mart.)

^c Natalis sancti Alexandri episcopi, qui de Cappadocia civitate sua veniens, cum desiderio sanctorum locorum Jerosolymam pergeret, et Narcissus episcopus ejusdem urbis jam senex regeret Ecclesiam; et ipsi Narcisso, et multis clericorum ejus revelatum est, altera die mane intrare episcopum, qui adjutor sacerdotalis cathedræ esse deberet. Itaque re ita completa, ut prædicta fuerat, cunctis in Palæstina in unum congregatis, adnitente vel maxime Narcisso Jerosolymitanæ ecclesiæ cum eo gubernaculum suscepit. Quique persecutione Decii, cum jam longævæ ætatis veneranda canitie præfulgeret, ductus Cæsaream, et clausus carcere, ob confessionem Christi martyrio coronatus est.

A. XIV KAL. APRILIS.

(19 Mart.)

Apud Penarensem urbem, natale beati Joannis, magnæ sanctitatis viri, qui de Syria oriundus pervenit ad Italiam. Cumque quæreret locum habitationis suæ, orationem fudit ad Dominum: Te deprecor, Domine, qui lumen es verum, si prosperum facis iter meum, hoc mihi signum fiat: ubicunque ambulavero, si psalterium meum dederò, et eadem die mihi redditum fuerit, ibi sit permansionis meæ locus. Factum est. Recepit eum hospitio matrona quædam, cui vir Dei psalterium suum dedit; requisivit, eique mox a muliere redditur. Hoc itaque signo, ut stationem suam ibi vir Dei faceret, confirmatur; ac inde non longe plus minusve quam duarum sagittarum progressus, habuit angelum Dei obvium, qui ei dixit: Serve Dei, hic tibi locus permansionis a Domino parabitur. Erat autem hiems, et sedebat vir Dei sub arbore. Venatores vero cum per locum transitum facerent, viderunt eum sedentem, atque arborem illam juxta illum foliis vestitam. Requirentes autem virum quis esset, ob Domini servitium se de ultramarinis partibus locisve venisse, morarique hic velle respondit. Nutiantibus igitur illis, fama que vitam beati viri longius spargente, tanta frequentia populi Dei undequaque illuc advenit, ut monasterio facto congregatio magna servorum Dei simul habitantium ibi fieret. Cui præfuit multis claris virtutibus beatus Joannes quadraginta quatuor annos requiescens in pace: depositus est sub die XIV Kal. Aprilium in loco ubi præstantur beneficia Dei usque in hodiernum diem.

Eodem die apud Surrentum, sanctorum Quinti, Quintilli, Quartillæ, Marci, cum aliis novem.

B. XIII KAL. APRILIS.

(20 Mart.)

In Britanniis, sancti Chutberti, qui ex anachoreta, Ecclesiæ Lindisfamensis antistes, totam ab infantia

^b Pontif. cap. 92.

^c Euseb. I. vi, c. 7, 9, 16, 29, ex versione Ruffini.

usque ad senium vitam miraculorum signis inelytam A
duxit. Cujus dum undecim annos maneret corpus
humatum, incorruptum post hæc, quasi eadem hora
defunctum, simul cum veste qua tegebatur, inven-
tum est. Scripsit Beda presbyter de Vita ipsius.

C. XII Kal. APRILIS.

(21 Mart.)

Apud Cassinum castrum, natale sancti Benedicti
abbatis, cujus vitam virtutibus et miraculis glorio-
sam, in Dialogorum libris beatus papa scribit Gre-
gorius ^a.

Eodem die, B. Serapionis anachoretæ.

Et in territorio Lugdunensi, sancti Lupicini ab-
batis Jurensium, cujus vita sanctitatis et miracu-
lorum gloria illustris fuit. Corpus ejus in finibus
Vesontionum, apud Laoconense monasterium cele-
bratur B

D. XI Kal. APRILIS.

(22 Mart.)

^b In Galliis civitate Narbona, natale sancti Pauli
episcopi et confessoris, discipuli apostolorum.

E. X Kal. APRILIS.

(23 Mart.)

^c In Africa, sanctorum martyrum Victoriani, Fru-
mentii, et alterius Frumentii, et duorum germano-
rum, qui omnes persecutione Vandalica, sub Hunne-
rico rege Ariano apud Africam pro constantia catho-
licæ confessionis immanissimis suppliciis excru-
ciati, egregie coronati sunt.

F. IX Kal. APRILIS.

(24 Mart.)

Romæ, natale sancti Pigmenii presbyteri. Hic Ju-
lianum apostatam et impium a puero nutrit, et
litteris etiam sacris erudit. Sed factus imperator
culturam pietatis postquam reliquit: audito quod
corpora sanctorum martyrum, qui ab eo necaban-
tur, idem Pigmenius sepeliret, mandavit ei: Perge
quo volueris; hic enim non mercabitur vita tua,
tamen servitiis tuis præmium reddo, non tibi. Tunc
sanctus Pigmenius perrexit ad Persidem, ubi demo-
ratus annos quatuor factus est cæcus. Inde monetur
in somnis a Domino, ut reverteretur Romam. Cum-
que post quatuor menses reversus, clivum Sacræ
viæ cum uno puero stipem petendo conscenderet,
factum est ut offenderet Julianum imperatorem in
rheda aurea sedentem. Qui eminus conspiciens Pig-
menium, vocari eum præcepit dixitque ei: Gloria
dis deabusque meis, quia te video. Cui vir Dei Pig-
menius illico respondit: Gloria Domino meo Jesu
Christo Nazareno crucifixo, quia te non video. Ad
hanc vocem iratus Julianus, jussit eum per pontem
in Tiberim præcipitari. Cujus corpus inventum et
collectum, sepultum est in cœmeterio Pontiani, non
longe a sanctis Abdon et Sennes.

^a Lib. II Dialog. Greg. Tur., de Vita PP., cap. 1.

^b Vide libellum de Fest. Apost.

^c Victor Afr. I. III.

G. VIII Kal. APRILIS.

(25 Mart.)

Apud civitatem Galilææ Nazareth, Annuntiatio
Dominica.

Et in Nicomedia, natalis S. Dulæ, ancillæ militis,
quæ pro castitate occisa est.

Romæ, sancti Cirini, qui interfectus a Claudio, et
in Tiberim jactatus, in insula Lycaonia inventus, et
in cœmeterio Pontiani conditus est. Scriptum in
passione sancti Valentini (14 Febr.)

Et apud Syrmium, natale sancti Irenæi episcopi,
qui tempore Maximiani imperatoris, sub præside
Probo, primo tormentis acerrimis vexatus, deinde
diebus plurimis in carcere cruciatus, novissime ab-
scisso capite consummatus est.

A. VII Kal. APRILIS.

(26 Mart.)

Romæ, via Lavicana, in cœmeterio ejusdem nata-
lis S. Castuli, qui cum esset zætarius palatii, et ho-
spes sanctorum, ut in gestis B. Sebastiani legitur
(20 Jan.), a persecutoribus arctatus, et tertio ap-
ensus, tertioque auditus, in confessione Domini
perseverans, missus est in foveam, et demissa est
super eum massa arenaria, atque ita cum palma
martyrii migravit ad Christum.

Eodem die apud Pentapolim Libyæ, Theodori
episcopi, Irenæi diaconi, Serapionis et Ammonii le-
ctorum.

Et apud Syrmium, natale sancti Montani presby-
teri, qui cum Maxima uxore sua tentus, et in flu-
vium præcipitatus est; corpora eorum nono ab
urbe lapide inventa et sepulta sunt.

B. VI Kal. APRILIS.

(27 Mart.)

Apud Ægyptum, beati Joannis Eremitæ, admi-
randæ sanctitatis viri, qui etiam prophetico spiritu
plenus, Theodosio imperatori Christianissimo, vi-
ctorias de tyrannis maximas prædixit ^d.

C. V Kal. APRILIS.

(28 Mart.)

Apud Cæsariam Palestinæ, sanctorum martyrum
Prisci, Malchi, et Alexandri: qui persecutione Va-
leriani, cum suburbanum agellum supradictæ urbis
habitarent, atque in ea cœlestis martyrii propone-
rentur coronæ: divino fidei calore succensi, ultro
judicem adeuntes, cur tantum in sanguinem pio-
rum desæviret, objurgant. Quos ille continuo, pro
Christi nomine, bestiis tradidit devorandos.

Et apud urbem Cabillonensium, depositio Gunth-
ranni regis Francorum, viri religiosi, qui ita se
spiritualibus actionibus mancipavit, ut relictis sæ-
culi pompis, thesauros suos ecclesiis et pauperibus
erogaret.

^e Item Sixti papæ, qui Romæ sedit annos octo.
Hic criminatorem suum, Bassum nomine, nutu di-

^d Ruf. I. II, cap. 19.

^e Pontificale c. 43- Est Sixtus III.

vino mortuum manibus suis cum linteaminibus et aromatibus tractans, sepelivit apud beatum Petrum.

D. IV KAL. APRILIS.

(29 Mart.)

Depositio abbatis Eustasii, discipuli sancti Columbani, qui pater ferme sexcentorum exstitit monachorum, et vitæ sanctitate conspicuus, etiam miraculis claruit.

^a Eodem die apud Africam sanctorum confessorum Armogastis, Archimini, et Satyri : qui apud Africam tempore Vandalicæ persecutionis, sub Gensericorege Ariauro cum essent lucidissima membra Ecclesiæ Christi, et pravitatem Arianorum libertate catholica frequenter arguerent, pro confessione veritatis, multa et gravia perpessi supplicia atque opprobria, cursum gloriosi certaminis impleverunt.

E. III KAL. APRILIS.

(30 Mart.)

Romæ, natale sancti Quirini ^b, tribuni et martyris, sub Trajano imperatore : qui cum ex præcepto ejus beatum Alexandrum papam (3 Maii), et Hermem præfectum in vincula conjecisset, haberetque filiam cujus collum struma circumdederat, auditis exhortationibus beati Hermæ de fide Christi, et visis signis, quæ Deus in martyribus suis Alexandro et Hermæ operabatur, ipsam eadem filiam suam obtulit ad sanandum. Cui dixit B. Alexander : Tolle boiam de collo meo, et impone ei. Quod cum obedienter pater ejus exsequeretur, divino nutu subito sanata est. Vocabatur autem ipsa Balbina : atque ita pater ejus Quirinus et ipsa, cum universis qui in custodia tenebantur, omnique domo sua, baptizatus est. Quod ut nuntiavit Commentariensis Aureliano judici, iratus jussit adduci Quirinum ad se, et dixit ei : Ego te quasi filium dilexi ; tu autem irrisisti me deceptus

^a Victor. Afr. sub finem l. i

es Alexandro. Dixit ei Quirinus : Ego Christianus sum factus ; vis occidere, vis fustigare, vis incendere ? aliud non ero. Nam omnes qui erant in carcere, feci fieri Christianos, et dimisi eos, sed noluerunt usquam ire. Iratus Aurelianus, fecit ei linguam abscindi, deinde in equuleo suspendi. Qui dum Aureliani non cederet injuriis, jussit ei manus et pedes abscindi, et sic eum decollari, et canibus projici : sed Christiani corpus ejus raptum, in via Appia sepelierunt, in cœmeterio Prætextati.

F. PRIDIE KAL. APRILIS.

(31 Mart.)

Romæ, natale sanctæ Balbinæ, filię Quirini martyris. Qui beatus martyr tollens boiam de collo Alexandri papæ secundum jussionem ejus, cum pergeret ut collo filię suæ strumam habentis imponeret, ecce subito puer cum facula apparuit : quem constat angelum Dei fuisse et venit ad puellam, dicens : Salva esto, et in virginitate tua permane, et ego te faciam videre sponsum tuum, qui pro amore tuo sanguinem suum fudit. Perveniens igitur pater ut perficeret, quod de boia ei jussum fuerat, videt subito filiam suam sanam, quæ postmodum a sancto Alexandro baptizata est, et instructa in virginitate, plena operibus bonis permansit. Cui sæpe osculanti boiam ipsam B. Alexandri dixit sanctus Alexander : Desine hanc boiam osculari, sed potius require Domini mei Petri vincula, et ea osculare. Tunc dedit operam, et summo studio post desiderium magnum pervenit ad illa tradiditque S. Theodoræ religiosissimæ femine, sorori S. Hermetis præfecti et martyris. Ipsa vero virgo Balbina post devictum sæculi hujus cursum, sepelitur juxta patrem suum martyrem Quirinum, via Appia, in cœmeterio Prætextati II Kal. Aprilis.

^b De eo in gestis Alexand. papæ.

LITANIÆ INDICENDÆ

MENSIS APRILIS

HABET DIES XXX ; LUNA VERO, XXIX.

G. KAL. APRILIS.

(1 Apr.)

Romæ, beatissimæ Theodoræ ^a, sororis illustrissimi martyris Hermetis quam beatus Alexander papa et martyr instruxit, baptizavit, atque in fide Christi docuit. Quæ sub Aureliano imperatore martyrizavit. Sepulta juxta fratrem suum martyrem, via Salaria, non longe ab urbe Roma.

Eodem die S. Venantii episcopi et martyris.

Et in pago Wimnoensi, sancti Walarici confessoris, cujus sepulcrum crebris miraculis illustratur.

^a De ea in gestis Alex. Papæ.

D

A. IV NONAS APRILIS.

(2 Apr.)

Natalis S. Nicetii, Lugdunensis episcopi, cujus et vita miraculis claruit, et pretiosa mors nihilominus miraculis commendatur.

^b Et apud Cæsaream Cappadociæ, passio sanctæ Theodosiæ virginis : quæ tempore Diocletiani, cum esset annorum octodecim, ultro se sanctis confessoribus in custodia socians, tenta ab Urbano præfecto, et in equuleo cruciata ; deinde ferro onusta, et in carcerem trusa : ibi virtute Dei, omnia vincula

^b Euseb. I. VIII, c. 17.

ejus disrupta sunt. Post hæc saxo alligata, in mare A
mersa est; sed mox littoribus incolumis reddita,
bestiis, in amphiteatro projectæ, et ab his intacta,
martyrium capitis abscissione digne complevit.

B. III NONAS APRILIS.

(3 Apr.)

Thessalonix, natalis SS. virginum Agapis et
Chionix, sub Diocletiano: quæ primo in carcere
maceratæ, post in ignem missæ sunt, sed intactæ
a flammis, post orationem ad Dominum fusam, ani-
mas reddiderunt.

Apud Scythiam, civitate Tomis natalis SS. Eva-
grii et Benigni.

Apud Tauromenium Siciliæ, S. Pancratii.

C. PRIDIE NONAS APRILIS.

(4 Apr.)

Mediolani, depositio B. Ambrosii episcopi et
confessoris, cujus studio, inter cætera doctrinæ et
miraculorum insignia, tempore Arianæ perfidiæ,
tota Italia ad Catholicam conversa fides est.

D. NONIS APRILIS.

(5 Apr.)

Thessalonix, natalis S. Irenis virginis, quæ post
tolerantiam carceris, sagitta percussa et a Sisi-
nio comite sub quo et sorores ejus simul Agapes
et Chionia martyrizaverunt.

Item apud Ægyptum, natalis SS. Martianæ, Ni-
canoris et Apollonii.

Apud Cæsaream Lyciæ, natalis S. Amphiani.

E. VIII IDUS APRILIS.

(6 Apr.)

^a Romæ S. Sixti papæ et martyris, qui rexit Ec-
clesiam annos decem, menses duos, diem unum.
Passus est autem temporibus Adriani imperatoris.

F. VII IDUS APRILIS.

(7 Apr.)

Egesippi viri sanctissimi, qui vicinus apostolico-
rum temporum, omnes a passione Domini usque
ad suam ætatem Ecclesiasticorum actuum texens
historias, multaque ad utilitatem legentium perti-
nentia, hinc inde congregans, quinque libros com-
posuit, sermone simplici, ut quorum vitam secta-
batur, dicendi quoque exprimeret characterem. As-
serit se venisse sub Aniceto Romam, qui decimus D
post Petrum episcopus fuit, et perseverasse usque
ad Eleutherium ejusdem urbis episcopum, qui Ani-
ceti quondam diaconus fuerat. Isdem quoque Egesip-
pus in libris suis refert de conversatione sua, quam
habuit a gentili philosophia ^b. *Nam et ego ipse, in-
quit, sectis platonis institutus, audiens infamari
Christianos, et videns eos impavidos ad suscipien-
dam mortem, atque omne supplicium tolerandum,
considerabam quod impossibile esset in malitia
eos et in libidine conversari.*

^a Pontificale, c. 8. Est Sixt.

^b Hieron, de Script. Eccl. c. 22. Euseb. l. iv,

G. VI IDUS APRILIS.

(8 Apr.)

Turonis, sancti Perpetui episcopi, admirandæ
sanctitatis viri, cujus opera templum super vene-
randa ossa beati Martini episcopi, perfectum est;
cujusque sacrum corpus de loco ubi primum tu-
mulatum fuerat, ad locum ubi nunc condigne venci-
tatur, translatum et reconditum est.

A. V IDUS APRILIS.

(7 Apr.)

Apud Sirmium, natalis septem virginum, quæ in
unum meruerunt coronari quinto Idus Aprilis.

Apud Antiochiam, sancti Prochori diaconi ^c, qui
unus fuit de septem primis.

B. IV IDUS APRILIS.

(10 Apr.)

Ezechielis prophetæ.

Et apud Romam, beatorum martyrum plurimorum
quos beatus Alexander papa et martyr baptizavit
cum teneretur in carcere, et ipsi relegati pariter
cum illo. Hos omnes Aurelianus imperator, navi
vetustæ impositos, in altum mare deduci, et illic
collo ligatis lapidibus, mergi in profundum maris
fecit quarto Idus Aprilis.

C. III IDUS APRILIS.

(11 Apr.)

Apud Cretam, urbe Cortynæ, beati Philippi epi-
scopi, qui vita et doctrina claruit, temporibus An-
tonini Veri, et Lucii Aurelii Commodi imperatorum.

D. PRIDIE IDUS APRILIS.

(12 Apr.)

(Pontif. cap. 36.) Romæ via Aurelia milliario ter-
tio, in cœmeterio Calepodii natale sancti Julii epi-
scopi et confessoris, qui sub Constantio Ariano filio
Constantini, decem menses tribulationes et exsilia
perpassus: post ejus mortem, cum magna gloria ad
suam sedem reversus est.

E. IDIBUS APRILIS.

(13 Apr.)

(Euseb. l. iv, c. 14.) Apud Pergamum Asiæ ur-
bem, natalis sanctorum Carpi episcopi et Papii
diaconi, et Agathonix optimæ feminæ, aliarumque
multarum quæ probatis confessionibus martyris co-
ronatæ sunt. Cum quibus et vir mirabilis Justinus
philosophus, qui habitu quoque philosophorum in-
cedens, pro religione Christi plurimum laboravit,
in tantum, ut Antonino Pio et filiis ejus, et Senatui,
librum contra gentes scriptum daret, ignominiam-
que Crucis non erubesceret. Cumque jam secundum
librum successoribus præfati imperatoris, id est
Antonino Vero et Aurelio Commodo, pro religionis
nostræ defensione porrexisset, remunerationem
linguæ fidelis, martyrii munus accepit.

(Id., ibid., c. 8 et 11.) Apud Hispaniam, natalis
sancti Hermenigildi, quem pater ejus, Leovigildus

c. 8, 10 et 12.

^c Vide libellum de Fest. Apost.

Arianus, Gothorum rex, ob fidei Catholicæ confessionem, inexpugnabilem videns, in carcerem, et vincula conjecit; ubi nocte sancta Dominicæ resurrectionis, jussu perfidi patris, securi percussus in capite, regnum cœleste pro terreno, rex et martyr intravit. Scribit beatus papa Gregorius (l. III *Dial.*, c. 31).

F. XVIII KALEND. MAII.

(14 Apr.)

Romæ via Appia, in cœmeterio Prætextati, natalis sanctorum martyrum Tiburtii, Valeriani, et Maximi^a sub Almachio præfecto, quorum primi fustibus cæsi, et gladio sunt percussi (22 Nov.), ultimus tam diu ad plumbatas verberatus donec spiritum redderet.

Interamnæ, sancti Proculi martyr.

Item sanctæ Domnæ virginis, cum sociis virginibus coronatæ.

Apud Alexandriam, sancti Frontonis abbatis, cujus vita exstitit sanctitate et miraculis gloriosa.

G. XVII KALEND. MAII.

(15 Apr.)

In civitate Cordula, natalis sanctorum Olympiadis et Maximi^b nobilium, qui jubente Decio fustibus cæsi, et deinde plumbatis, ad ultimum capita eorum securibus tonsa, donec emitterent spiritum.

Item in Hispaniis (10 Aug.) civitate Cæsaraugusta, natalis sanctorum octodecim martyrum, Optati, Luperci, Successi, Martialis, Urbani, Julii, Qunctiliani, Publii, Frontonis, Felicis, Cæciliani, Evoti, Primitivi, Apodemi, et reliquorum quatuor, qui omnes Saturnini vocati referuntur.

Apud Italiam, natale sanctorum martyrum Maronis Eutychetis, et Victorini^c qui cum beata Flavia Domitilla apud insulam Pontiam longum ducentes exsilium, eamque in Christi confessione pio foventes solatio, invidia atque insectatione Aureliani sponsi, et persecutoris ejus quem illa ob Christum contempserat, postmodum a principe Nerva eidem Aureliano in servitutem traditi sunt. Quos ille primum quasi servos per sua prædia singulos divisit, jussitque eos terram fodere per totum diem, ad vesperam vero cantabrum manducare. Deinde cum plurimos ad fidem Christi converterent, et populum credentium ampliarent, repletus ira a diabolo, misit qui vario genere pœnarum interficerent eos. Nam Eutichia in media via tam diu cædi jussit, donec spiritum exhalaret. Cujus corpus rapuit populus Christianorum. Victorinum vero apud eum locum qui Cotilias appellatur, ubi potentes aquæ emanant et sulphuræ, capite deorsum per horas tressuspensum teneri jussit. Quod cum per triduum pro nomine Christi passus fuisset, migravit ad Dominum. Cumque una die jussu Aureliani corpus ejus inhumatum acuisset, venerunt Amiternenses populi Christiani,

^a De his, in gestis Cæcilie.

^b De his, in Vita S. Laurentii.

^c De his, in Vita Nerei et Achillei.

et rapientes in suum territorium transtulerunt. Maronem autem, misso amico suo, nomine Turgio, jussit idem Aurelianus duci, et saxo ingenti opprimi. Sed protegente Domino, in nullo eum lædere potuerunt. Quem consularis accepto ab Aureliano præcepto interfecit, corpusque ejus Christianus populus rapuit, et condigno honore sepelivit.

A. XVI KALEND. MAII.

(16 Apr.)

Apud Corinthum, Callisti et Carisii cum aliis septem, omnium in mare mersorum.

B. XV KALEND. MAII.

(17 Apr.)

Apud Africam, natale S. Mappalici, qui cum aliis pluribus martyrio coronatus est. Scribit B. Cyprianus^d in epistola ad martyres et confessores de illo hoc modo: *Vox plena Spiritu S. de martyris ora prorupit, cum Mappalicus beatissimus inter cruciatus suos procousuli diceret: Videbis cras agonem. Et quod ille cum virtutis ac fidei testimonio dixit, Dominus implevit. Agon cœlestis exhibitus, et Dei servus in agonis promissi certamine coronatus est. Et post pauca: Hunc igitur agonem per prophetas ante prædictum per Dominum commissum, per apostolorum gestum, Mappalicus suo et collegarum suorum nomine, proconsuli repromisit: nec se fellit in promisso suo vox fidelis; pugnam quam spondit, exhibuit, et palmam quam meruit, accepit. Istum nunc beatissimum martyrem, et alios participes ejusdem congregationis et comites, et fide stabiles, in dolore patientes, in questione victores, ut cæteri quoque sectemini et opto pariter et exhortor: ut quos vinculum confessionis, et hospitium carceris simul junxit, jungat etiam consummatio virtutis, et corona cœlestis.*

Apud Antiochiam, natalis sanctorum Petri diaconi et Hermogenis.

Apud Viennam, sancti Pantagathi episcopi.

C. XIV KALENDAS MAII.

(18 Apr.)

Apud Messanam [al., Misenan] Apuliæ civitatem, natalis sanctorum martyrum Eleutherii episcopi et Anthiæ [al., Evanthiæ.] matris ejus: qui beatus episcopus cum esset et sanctimonia vitæ, et miraculorum virtute illustris, sub Adriano principe, in concessione Christi, lectum ferreum ignitum, craticulam, et sartaginem oleo, pice ac resina ferventem, superans, leonibus quoque projectus, sed ab his illæsus, novissime, una cum matre, gladio jugulatur.

(Euseb., lib. v, c. 20, 21, Ruffini.) Item eodem die Romæ, sancti Apollonii senatoris, qui sub Commodo principe a servo proditus quod Christianus esset, imperatus ut rationem fidei suæ redderet, insigne volumen composuit, quod in senatu legit. Et nihilominus sententia senatus, pro Christo capite

^d Cypr., epist. 9. Item Luciani, Epist. 22, apud eundem de sociis.

truncatus est : veteri apud eos obtinente lege, absque negatione non dimitti Christianos, qui semel ad eorum iudicium pertracti essent.

In Laubaco monasterio transitus sancti Ursmari, episcopi et confessoris.

D. XIII KALEND. MAII.

(19 Apr.)

In Armenia, civitate Militana, natalis sanctorum Hermogenis, Caii, Expediti, Aristonici, Rufi, Galate, una die coronatorum.

Caucoliberi Hispaniæ, natalis sancti Vincentii martyris.

Apud Corinthum, sancti Timonis, de illis septem diaconibus primis (Act. vi).

E. XII KALEND. MAII.

(20 Apr.)

Romæ, sancti Victoris episcopi, qui tertius decimus post beatum Petrum ^a, rexit Ecclesiam annis decem, et sub Severo principe martyrio coronatur.

Item Romæ, sanctorum martyrum Sulpitii et Seruiliani ^b, qui prædicatione et miraculis beatæ Flaviæ Domitillæ ad fidem Christi conversi sunt (quæ etiam sponsas eorum Theodoram et Euphrosynam ad spem vitæ æternæ, et perseverantiam sanctæ virginitatis lucrata fuerat) persecutione Taiadi, cum nolent idolis immolare, a præfecto Urbis Aniano capite cæsi sunt. Quorum corpora Christiani rapientes, posuerunt in prædio eorum, via Latina, milliario secundo.

(Greg. Tur. *de Gl. confess.* cap. 69.) Eodem die in Galliis civitate Ebredunensi, sancti Marcellini primi ejusdem urbis episcopi et confessoris, qui divino jussu, cum sanctis sociis Vincentio et Domino ex Africa veniens, maximam partem Alpium maritimarum et signis admirandis, quibus usque hodie refulget, ad fidem Christi convertit, ita ut baptisterium, quod ipse apud præfatam urbem condidit, in sacrosanctis Paschalis festi vigiliis, divina virtute, singulis annis aquis subitis inundetur, et per septem ejusdem solemnitatis dies, gratia exuberante permaneat. Venerabiles socii ejus apud Diniensium urbem conditi, gloriosis nihilominus miraculis commendantur.

F. XI KALEND. MAII.

(21 Apr.)

(Cassiod. lib. II *Histor. trip.*) Apud Persidem, natalis sancti Simeonis episcopi Seleuciæ et Ctesiphonis, regalium civitatum : qui persecutione Saporis regis Persarum, jubente eodem tyranno, comprehensus, ferroque onustus, cum, iniquis tribunalibus exhibitus de Domino Jesu Christo voce libera ac constantissima testaretur, primum carcerali ergastulo cum aliis centum, e quibus alii episcopi, alii erant presbyteri, alii diversorum ordinum clerici, longo tempore maceratus est. Novissime, cum

^a Vide libellum de Festivitat. Apost.

^b De hts in gestis Nerei Achilei.

A in Christi testimonio immobilis persisteret, jussus est cum omnibus pariter decollari : ita ut cum cæteri jugularentur, astaret, et ipse ultimus trucidaretur. Cumque omnes sub ejus aspectu cæderentur, et ille singulos paternis exhortationibus alacriter confortaret, extremo lictoris ictu et ipse occumbens, palmam martyrii adeptus est. Erat autem sexta feria septimanæ majoris in qua ante Resurrectionis festivitatem annua Christi Passionis memoria celebratur. Passi sunt cum eo etiam Ustazadis eunuchus nutritius regis et major regiæ domus, et Abdella, atque Ananias, venerabiles senes ; et Pusitius princeps artificum regalium, eo quod videns præfatum senem Ananiam sub ictu gladii trementem, exclamaverit confidenter, dicens : Paululum, o senex, claude oculos, et securus esto ; mox Christi videbis aspectum. Filia quoque ejusdem Pusitii virgo sacra simul perempta est.

B Apud Alexandriam, natalis sanctorum Fortunati, Aratoris presbyteri, Felicis, Silvii, Vitalis, qui in carcere quieverunt.

G. X KALEND. MAII.

(22 Apr.)

Romæ via Appia, in cœmeterio Callisti ^c, sancti Caii papæ, qui cum Ecclesiam undecim annos, menses quatuor, dies duodecim rexisset, martyrio coronatus sub Diocletiano principe. Frater namque ejus beatus Gabinius presbyter, in multis clarissimis passionibus, jam finierat triumphum victoriæ suæ, sub eodem impio principe, undecimo Kalendas Martias.

(Cassiod. lib. III *Histor. trip.* c. 2.) Apud Persidem, sanctorum martyrum plurimorum, qui jubente Sapore Persarum rege, annuo die quo passionis Dominicæ memoria celebratur, per totam Persidis regionem tanti, ac pro Christi nomine gladio jugulati sunt. In quo fidei certamine passus est Melisius episcopus, sanctitate et miraculorum gloria insignis ; Acepimas quoque episcopus cum presbytero suo Jacobo, et Mareas et Bicornihilominus episcopi, cum clericis fere ducentis, et quinquaginta monachis, et sacratis virginibus plurimis, inter quas et Simeonis episcopi sororem nomine Tarbuam cum pedissequa sua, stipitibus alligantes, serraque findentes, crudelissime necaverunt.

D Eodem die in Cordula civitate, natalis sanctorum Parmenii, Helimenæ, et Chrysoteli presbyterorum, et Lucæ et Mutii diaconorum de Babylonia. Quorum primus præcisa etiam lingua loquebatur. Omnes primo in equuleo suspensi, et nexibus attracti sunt ; dein laminis ardentibus circa latera appositis, ustulati et unguibus lacerati, ac ultimum gladio trucidati sunt, præsentem persecutorem Decio. Scriptum in passione sancti Laurentii (10 Aug.),

(Greg. Tur. *de Gloria Mart.*, c. 64.) Et Lugduno Galliæ natalis sancti Epipodii martyris, qui perse-

^c De hoc gesta Sebastiani et Susannæ Aug. 11. Pontificale, cap. 29.

cutione Antonini Veri, post gloriosos quadraginta octo martyrum agones, qui in eadem urbe passi sunt, cum Alexandro charissimo collega tentus, ipso interim in carcerem truso, primo os diris pugnorum ictibus cæsus, deinde equulei extensione vexatus, postremo martyrium capitis abscisione complevit.

Viennæ, sancti Juliani episcopi et confessoris.

A. IX KALEND. MAII.

(23 Apr.)

Dist. 18, c. *Sancta Eccl. Rom.*) In Perside, civitate Diospoli, passio sancti Georgii martyris, cujus gesta passionis et si inter apocryphas connumeratur scripturas, tamen illustrissimum martyrium ejus inter coronas martyrum Ecclesia Dei venerabiliter honorat.

In Galliis, civitate Valentia, natalis sanctorum Felicis presbyteri, Fortunatiet Achillei diaconorum, qui a beato Irenæo Lugdunensi episcopo et martyre ad prædicandum verbum Dei missi, cum maximam partem supradictæ urbis ad fidem Christi convertissent, a duce Cornelio in carcerem trusi; dein durissima nervorum flagellatione diutissime verberati; post etiam revinctis post terga manibus, cruribusque confractis, circa rotarum vertiginem astricti, fumi quoque amaritudine supposita, die ac nocte continuata equulei extensione suspensi, ad extremum gladio consummati sunt.

In Fontanella monasterio, sancti Wulfranni episcopi, præclari in miraculis et doctrina viri.

B. VIII KALEND. MAII.

(24 Apr.)

Lugdumo Galliæ, natalis sancti Alexandri, qui tertio post passionem Epipodii die productus e carcere, primo ita laniatus est crudelitate verberantium, ut crate soluta costarum, patefactis visceribus, secreta animæ panderentur. Dein crucis affluxus patibulo, beatum spiritum exanimatus emisit. Passi sunt cum eo et alii numero triginta quatuor. Sepulsi ambo ex utroque altaris latere, in crypta, quæ in colle superposito civitati, pulchro et antiquo opere extracta.

(Beda, I. I. *Histor. Angl.*, c. 20 et 30, et I. III, c. 2 et seqq.) Eodem die, depositio Melliti episcopi in Britannia, qui tertius post Augustinum episcopum, Dorovernensem ecclesiam suscepit, quam rexit annos quinque; sepultus in monasterio, in ecclesia beatri Petri octavo Kalendas Martii, anno ab Incarnatione Domini sexcentesimo vigesimo quarto.

C. VII KALEND. MAII.

(25 Apr.)

Apud Alexandriam, natale sancti Marci evangelistæ * qui martyr defunctus, sepultus est in loco lapidis excisi cum gloria. Ordinaverat autem pro se Alexandria episcopum Anianum, aliis quoque longe lateque ecclesiis episcopos, presbyteros, diaconos dederat.

* Vide libellum de Fest. Apost.

A Eodem die Romæ, litania major, ad sanctum Petrum.

Apud Viennam, sancti Clarentii episcopi et confessoris.

D. VI KALEND. MAII.

(26 Apr.)

(*Pontificalis*, cap. 3.) Romæ, natalis sancti Anaclei papæ, qui secundus post beatum Petrum, cum rexisset Ecclesiam annis duodecim, persecutione Domitiani martyrio coronatus est.

(*Pontif.*, c. 30.) Ipso die, sancti Marcellini papæ, qui cum Ecclesiam novem annis et mensibus quatuor rexisset, temporibus Diocletiani et Maximiani, ab eodem Diocletiano, pro confessione veræ fidei, cum Claudio, Cyrino et Antonino, capite truncatus est, et post dies triginta et quinque, sepultus via Salaria, in cubiculo, a Marcello presbytero et a diaconibus cum hymnis. Quo tempore fuit magna persecutio, ita ut intra unum mensem decem et septem millia martyrio coronarentur.

E. V KALEND. MAII.

(27 Apr.)

(*Pontif.*, c. 40.) Romæ, sancti Anastasii papæ, qui sedit annos tres, dies decem.

Apud Nicomediam, natalis sancti Anthimi episcopi et martyris, in memoriis piorum fulgentis in regno Christi. Hic persecutione Diocletiani, ob confessionem Christi, martyrii gloriam capitis obtruncatione suscepit. Quem tanquam bonum pastorem, viam martyrii præeuntem, universa pene gregis sui multitudo secuta est; quorum alios præfatus tyrannus, eandem civitatem tunc temporis residens, gladio obtruncari, alios ignibus conflagrari, alios naviculis impositos pelago immergi fecit. Ipsi fidelium turbis tanto per Dei gratiam fidei igne inflammatis, ut nec interrogari se paterentur, sed ultro in flammam irruerent, vel cædentibus gladiis cervices objectarent. Scriptum est in ecclesiastica Historia lib. VIII (*Buseb.* VIII, c. 6).

F. IV KALEND. MAII.

(28 Apr.)

Apud Ravennam, natale sancti Vitalis martyris, patris sanctorum Gervasii et Protasii: qui militans cum Paulino iudice, Ravennam ingressus est. Et cum videret in conspectu iudicis sui Christianum nomine Ursicinum, arte medicum, natione Ligurium, post nimia tormenta capitalem accepisse sententiam, et cum venisset ad palmam et expavisset, exclamavit: Noli, noli, Ursicine medice, qui alios curare consuisti, te ipsum æternæ mortis jaculo vulnerare! Et qui per passiones nimias venisti ad palmam, coronam vis perdere a Domino præparatam? Utque martyrium consummavit idem Ursicinus, statim beatus Vitalis corpus ejus rapiens intra Ravennatium urbem sepelivit, ad iudicem ultra venire contemnens. Tentus itaque a Paulino consulari ob id

maxime, quia præfatum Ursicinum in passionis A agone positum suis exhortationibus roborasset, post equulei tormenta jussus est perducere ad palmam. Locus autem ubi decollabantur Christiani hoc habebat vocabulum, eo quod arbores palmæ illic essent. Et facta fovea quousque inveniretur aqua, ibi supinus depositus, et terra ac lapidibus oppressus est. Conjux quoque ejus Valeria, cum reverteretur ad urbem Mediolanensem, Sylvano sacrificantes incurrit; cumque eam deponentes de sagmario hortarentur de idolothitis manducare, nec sibi omnino licitum testaretur, quia esset Christiana: nimia ab eis cæde mactata est, ut vix seminecem sui homines eam ad Mediolanensem urbem perducerent. Quæ infra biduum migravit ad Dominum.

Alexandriæ ^a, natale sanctæ Theodoræ virginis, B quæ sacrificare contemnens, in lupanar tradita, miro Dei favore erepta est. Astante quippe jam ad ostium cellulæ multitudine juvenum impudicorum, repente quidam ex fratribus, Didymus nomine, plenus fide, divinitus inspiratus, sumpto militari habitu, primus lupanar irrupit, et sanctæ virgini curvenisset exponens, illi militares imponit exuvias, ipse virginali veste induitur. Sic virgo egressa, et a nullo agnita, ad civitatem fugiens evasit. Didymus præsidi exhibitus, et omne factum constanter exponens, Christianum se esse confessus, absciso capite igni traditus est. Beata quoque virgo, quæ protuenda virginitate ex lupanari fugerat, amore coronæ continuo ad stadium regressa, simul cum Didymo percussa, et simul est coronata.

Eodem die Aphrodisii, Carilippi, Agapii et Eusebii martyrum.

Item in Pannonia, sancti Pollionis martyris.

G. III KALEND. MAII.

(29 Apr.)

Apud Paphum, Tychici apostolorum discipuli (Ep̄. vi; II Tim. iv).

In Numidia apud Cirthensem coloniam, natalis sanctorum martyrum Agapii et Secundini episcoporum: qui persecutione Valeriani, post longum exilium apud præfatum urbem, in qua tunc maxime

gentilium cæco furore et officiis militaribus ad tentandam justorum fidem rabies diaboli infestantis inhiabat, ex illustri sacerdotio effecti sunt martyres gloriosi. Passi sunt in eorum collegio Æmilianus miles, Tertulla et Antonia sacræ virgines, et quædam mulier cum suis geminis.

A. PRIDIE KALEND. MAII.

(30 Apr.)

Natalis sanctorum martyrum Mariani et Jacobi. ^b quorum prior lector, posterior diaconus erat. Et cum jam pridem infestationes Decianæ persecutionis in confessione Christi evicisset Marianus, iterum cum charissimo collega tentus est, apud Cirthensem coloniam. Ubi post dira et exquisita supplicia (ita ut Marianus per summos apices pollicum suspensus, ut gravi pondere pedibus annexus, crudelissime torqueretur) diu in carcere macerati sunt. Sed divinis revelationibus mirabiliter confortati, deinde Lambesitanam urbem directi ad præsidem, ibi rursus longo tempore carcerali ergastulo mancipati sunt; sed iterum divinis revelationibus allevati, novissime cum multis aliis gladio consummati sunt.

(Gregor. Tur. *de Gloria martyr.*, c. 56.) Eodem die apud civitatem Santonas, natalis sancti Eutropis martyris, qui a beato Clemente episcopo directus in Gallias; ab eodem etiam pontificalis ordinis gratia consecratus, impleto hujus officii ordine, peracta in incredulis prædicatione, insurgentibus paganis, quos auctor invidiæ credere non permisit, illiso capite victor occubuit. Denique post multa annorum spatia, cum Palladius ejusdem urbis episcopus, et cum eo alii viri Dei, corpus ejus, debiti honoris gratia, in basilicam novam transferrent, reserato sarco-phago, contemplati sunt cicatricem capitis, quia in parte deflexum fuerat securis acumen. Cumque sequenti nocte stravissent sacerdotes membra quieti, apparuit eis per visum, dicens: Cicatricem quam contemplati estis in capite, scitote me per eam martyrium consummasse.

Apud Asiam, passio sancti Maximi martyris, cujus gesta habentur.

^a Ambr., lib. II de Virg. habet Antiochiæ.

^b De his in gestis sanctorum Mariani et Jacobi.

LITANÆ INDICENDÆ

MENSIS MAIUS

HABET DIES XXX; LUNA VERO, XXX.

B. KALEND. MAII.

(1 Maii.)

Jeremiæ prophetæ

Et natalis apostolorum Philippi et Jacobi ^a filii

^a Vide libellum de Fest. Apost.

Mariæ quæ fuit soror matris Domini, unde fratres Domini dicebantur.

In Galliis territorio Vivariensi, in loco qui vocatus est antiquitus gentibus, sancti Aneoli subdiaconi,

quem misit ab Oriente sanctus Polycarpus cum beato Benigno et Andochio presbyteris, et Thyrsio diacono, ad prædicandum verbum Dei in Galliam. Cujus prædicatione Cæsar Severus compta, spinosis fustibus crudelissime flagellatum in carcerem trudi præcepit, et alia die productum cum videret superari non posse, jussit ad similitudinem gladii de ligno durissimo ensem fieri, et in crucis modum caput ejus scindi. Quod cum factum fuisset, eliso in terram cerebro, gloriosa morte translatus est.

Item civitate Sedunensi, loco Agauno, passio Sigismundi regis filii Gundebaldi, regis Burgundionum. Qui cum se cerneret non posse Francis resistere, solus fugiens, coma deposita, habitum religionis suscepit, et jejuniis, vigiliis ac orationibus die nocteque vacans, captus a Francis est cum uxore ac filiis, in puteumque demersus occubuit. Post vero abbati cuidam revelatus, et ab eo reverenter sepultus, etiam miraculis claruit.

C. VI NONAS MAII.

(2 Maii.)

(Hieron. *de Script. eccl.*, c. 13. Ruff. I. 1, c. 14.) Natalis sancti patris nostri Athanasii, Alexandrinæ urbis episcopi et confessoris. Qui multa Arianorum perpressus insidiis, quadragesimo et sexto anno sacerdotii sui, post multos agones, multasque patientiæ coronas, quievit in pace. Hic vir acris ingenii, et ecclesiasticis negotiis apprime vigilans fuit. Hujus origo et a puero institutio, tali modo narratur: Tempore quo apud Alexandriam Petri martyris diem Alexander episcopus agebat, cum post expleta solemnia conventuros ad convivium suum clericos exspectaret, in loco mari vicino videt eminus puerorum super oram maris ludum, imitantium (ut fieri solet) episcopum, atque ea quæ in ecclesiis geri mos est. Sed cum intentus diutino pueros inspectaret, videt ab his geri etiam secretiora quædam et mystica. Perturbatus, illico vocari ad se clericos jubet, atque eis quid eminus ipse videret ostendit. Tum abire eos, et comprehensos ad se adducere omnes pueros imperat. Cumque adessent, quis eis ludus, et quid egissent, vel quomodo percontatur. Illi (ut talis habet ætas) pavidi negare primo. Dein rem gestam per ordinem pandunt et baptizatos a se quosdam catechumenos constentur, per Athanasium, qui ludi illius puerilis episcopus fuerat simulatus. Tum ille diligenter inquirens ab his qui baptizati dicebantur, quid interrogati fuerint, quidve responderint, simul et ab eo qui interrogaverat: ubi videt, secundum religionis nostræ ritum cuncta constare, collocutus cum consilio clericorum statuisset traditur illis quibus integris interrogationibus et responsionibus aqua fuerat infusa, iterari baptismum non debere, sed adimpleri ea quæ a sacerdotibus mos est. Athanasium vero atque eos quos ludus iste vel presbyteros visus fuerat vel ministros, convocatis parentibus, sub Dei obtestatione eostradit Ecclesiæ nutriendos. Parvo autem exacto tempore, cum a notario integre,

et a grammatico sufficienter Athanasius fuisset instructus, continuo tanquam fidele Domini commendatum, a parentibus restituitur sacerdoti, ac veluti Samuel quidam in templo Domini nutritur; et ab eo pergente ad patres in senectute bona, ad portandum post se Ephod sacerdotale deligitur. Hujus tanti in Ecclesia pro fidei integritate agones fuerunt, ut etiam de hoc videatur dictum esse illud quod scriptum est, *Ego enim ostendam ei quantum pro nomine meo eum pati oporteat* (1 Reg. 1; Act. 19). In hujus etenim persecutiones universus conjuravit orbis, et commoti sunt principes terræ: gentes, regna, exercitus coierunt adversus eum; multasque Arianorum perpressus insidias, toto orbe profugus agitur; nullus tutus ad latendum supererat locus. Tribuni, præpositi, comites, exercitus quoque ad investigandum eum moventur. (Ruff. lib. 1, c. 18 et 19.) Edictis imperialibus præmia delatoribus proponuntur, si quis vivum maxime, sin minus certe caput Athanasii detulisset. Ita totis regni viribus frustra adversus eum (cui Deus aderat) certabatur. Interea sex continuis annis ita latuisse fertur in lacu cisternæ non habentis aquam, ut solem nunquam viderit. Sed cum jam sibi nullum locum tutum videret (proditus siquidem fuerat per ancillam, quæ sola conscia erat dominorum officii, qui ei latebras præbuerant), ad Constantem Galliarum principem fugit; a quo satis honorifice religioseque susceptus est. Quique causa ejus, quam fama compererat, diligentius cognita, scribit ad fratrem, pro certo comperisse quod sacerdos Dei summi Athanasius injuste fugatus, exsilia pateretur. Reversus itaque ad Constantium cum litteris, ad Ecclesiam suam permittitur ire. Et rursus post mortem illius fugatus, usque ad Joviniani imperium latuit; a quo honorifice et officiosissimis litteris requisitus ecclesiarum disponendarum, jam statutus in sede sua accepit potestatem. Moritur Valentinianiet Valentis imperatorum tempore.

Eodem die, natalis sanctorum Saturnini et Neopolis, qui in carcere requieverunt.

D. V NONAS MAII.

(3 Maii.)

Jerosolymis, inventio sanctæ crucis ab Helena regina, sub Constantino principe, cujus et ipsa existit mater. Inventionis autem pretiosi ligni historia cognitu digna ita se habet: Adrianus, qui undecimus Cæsar et imperator Romæ erat, existimans se fidem Christianam loci injuria perempturum, in loco passionis simulacrum Jovis consecravit. Et Bethleem Adonidis fano profanata est, ut quasi radix et fundamentum Ecclesiæ tolleretur, si in his locis idola colerentur in quibus Christus natus est ut pateretur, passus est ut resurgeret, surrexit ut regnaret, judex vel rex judicaret. In Bethleem quoque ubi agnoverat bos possessorem suum (*Isa.* 1), et asinus præsepe Domini sui, ibi principes hominum inficiati Salvatorem Domini, infames hominum amores morisque coluerunt. Proditæ novo sidere regis æterni

ubi cunabula supplices cum suis opibus adoraverant Chaldæi, ibi barbaras libidines sacraverunt Romani (*Ezech.* viii). Ubi natum Salvatorem cum exercitu Angelorum concinente, cœlesti gaudio salutaverant illustrata nocte pastores, ibi Veneris amasium mistæ semiviris planxere meretrices. Proh dolor! quæ pietas hominum hanc impietatem compensare poterit! ubi sacra nati Salvatoris infantia vagierat, illic Veneris lamenta fingentium lascivis luctibus, infamis ritus ululabat; et ubi Virgo pepererat, adulteri colebantur. Mansit hoc sæculi prioris nefas in tempora Constantini, qui princeps ut esset principibus Christianis, non magis sua quam matris Helenæ fide meruit. Quæ divino, ut exitus docuit inspirata consilio, rogat filium ut sibi facultatem daret cuncta illic loca Dominicis impressa vestigiis, et divinorum erga nos operum signata monumentis purgare, destructis templis et idolis, ab omni profanæ impietatis contagio, et religioni suæ reddere, ut Ecclesia tandem in terra originis suæ celebraretur. Itaque prompto filii imperatoris assensu, mater augusta, patefactis ad opera sancta thesauris, toto abusa fisco est, quantoque sumptu atque cultu regina poterat et religio suadebat, ædificatis basilicis, contexit omnia et excoluit loca, in quibus salutaria nobis mysteria pietatis suæ, incarnationis, et passionis, et resurrectionis, atque ascensionis sacramentis Dominus redemptor impleverat. Mirum vero inter hæc, quod in basilica ascensionis, locus ille tantum de quo in nube susceptus ascendit, captivam in sua carne ducens captivitatem nostram (*Eph.* iv), ita sacratus divinis vestigiis dicitur ut nunquam tegi marmore, aut paviri [*ms.* paveri] receperit, semper excussis, solo respuente, quæ manus adornandi studio tentavit apponere (*Psal.* cxxxii). Itaque in toto basilicæ spatio solus in sui cespitis specie virens permanet, et impressam divinorum pedum venerationem calcanti Deo pulveris perspicua simul et attigua venerantibus arena conservat, ut vere dici possit: Adoravimus in loco ubi steterunt pedes ejus. Regina illa venerabilis, ut venit Jerosolymam, diligenter et pie locis illic et circa omnibus divinorum curiosa insignium, et oculis haurire gestiens fidem, quam piis auribus litterisque perceperat, crucem Domini studiosissime perquirere adorsa est. Sed quæ via vel ratio inveniendi subesset, cum iudex idoneus nemo inveniri posset, ubi memoriam et curam religiosæ conscientiæ vel observantiæ, et antiquitas ævi, et superstitionis impiæ diuturnitas abolevisset? Verum ipso omnium et terris et animis opertorum conscio et teste Domino, fidelis mulier sanctum Spiritum per affectum pium meruit. Quo aspirante, cum rem ab humana conscientia divinitus remotam frustra diligens requisisset, de loco tantum passionis certior fieri studuit. Itaque non solum de Christianis doctrina et sanctitate plenos viros, sed et de Judæis peritissimos ut propriæ (qua miseri et gloriantur) impietatis indices exquisiv't, et accitos in Jerosolymam congregavit. Tum omnium una de

A loco testificatione confirmata est. Jussit illico, urgente sine dubio conceptæ revelationis instinctu, in ipsum locum operam fossionis accingi; parataque mox civium pariter et militari manu, brevi laborem istius molitionis hausit, et contra spem omnium, sed secundum ipsius tantum reginæ fidem, alta egestione reseratis terræ finibus, abditæ crucis arcana patuerunt. Sed cum tres pariter cruces, ut quondam fixæ Domino et latronibus steterant, repertæ fuissent, gratulatio repertarum cœpit anxia dubitatione confundi: justo piorum metu, ne forsitan aut pro cruce Domini patibulum latronis eligerent, aut salutare lignum pro stipite latronis abjiciendo violarent. Aderat quidem et titulus ille qui Græcis et Latinis atque Hebraicis litteris a Pilato fuerat conscriptus, sed nec ipse satis evidenter Dominici prodebat signa patibuli. Respexit piæ fideliter æstantium curas Dominus, et ipsi potissimum, quæ tam piæ sollicitudinis princeps erat, hujus consilii lumen infudit, ut aliquem recens mortuum inquiri et inferri juberet. Macarius per idem tempus ecclesiæ illius episcopus præsens erat. Nec mora, verbum factum, cadaver illatum est. Deponitur jacenti una de crucibus, admovetur et altera, sed eorum ligna mors sprexit. Postremo dominicam crucem prodit resurrectio, et ad salutaris ligni tactum, morte profuga, funus excussum, et corpus erectum est; tremefactisque viventibus, stetit mortuus; et funebribus, ut Lazarus quondam, vinculis expeditus, illico inter spectatores suos redivivus incessit. Ergo crux Domini tot operta ætatibus et Judæis in tempore passionis abscondita, neque gentibus in ædificatione fani, terram sine bubio ad ipsam fabricam egerentibus, revelata, nonne divina manu latuit, ut nunc inveniretur, cum religiose quæreretur? Ita ut crucem Christi decuit, experimento resurrectionis inventa et probata crux Christi est, dignoque mox ambitu consecratur, condita in passionis loco basilica, quæ auratis coruscat laquearibus, et aurcis dives altaribus, arcano repositam sacrario crucis partem servat, quam thecis argenteis incomparabilis fide regina conditam dereliquit ibi. Namque partem ipsius ligni salutaris detulit filio, quam episcopus urbis ejus quotannis, cum Pascha Domini agitur, adorandam populo, princeps ipse venerantium promittit. Neque præter hanc diem qua crucis ipsius mysterium celebratur, ipsa (quæ sacramentorum causa est) quasi quoddam sacræ solemnitatis insigne profertur: nisi interdum religiosissimi postulent, qui hac tantum causa illo perigrinati advenerint, ut sibi ejus revelatio, quasi in pretium longinquæ peregrinationis deferatur; quod solum episcopi beneficio obtineri ferunt. Quæ quidem crux, in materia insensata vim vivam tenens, ita ex illo tempore innumeris pene quotidie hominum votis lignum suum commodat, ut detrimentum non sentiat, et quasi intacta permaneat; quotidie dividua sumentibus, et semper tota venerantibus. Sed istam imputribilem virtutem et indestructibilem solidita-

tem, de illius profecto carnis sanguine bibit, quæ A
passa mortem, non vidit corruptionem. Clavos quo-
que, quibus corpus dominicum fuerat affixum,
eadem venerabilis regina portavit ad filium. Ex
quibus ille frenos composuit, quibus uteretur ad
bellum; et ex aliis galeam, nihilominus belli usi-
bus aptam.

(Ruff. lib. 1, cap. 8. *Pontificale*, c. 7.) Eodem die
Romæ via Numentana, milliario septimo, sancti
Alexandri^a papæ, cum Eventio et Theodulo presby-
teris sub Trajano principe, Judice Aureliano: qui
Romanæ Ecclesiæ episcopatum, quintus post Pe-
trum, tenuit annos decem, menses duos dies decem,
et sanctitate incomparabilis, fide clarissimus, ma-
ximam partem senatorum Urbis convertit ad Domi-
num. Qui postmodum, jubente Trajano principe, ab
Aureliano comite utriusque militiæ, carceri manci-
patus, post stupenda et divina miracula, ubi per
puerum, qui faculam ferebat ardentem, e carcere
nocturno silentio per fenestram eductus, ad domum
Quirini tribuni, ubi beatus Hermes præfectus sub
custodia tenebatur, perducitur; et postquam sanata
est filia ipsius Quirini, Balbina nomine, et ipse Qui-
rinus conversus baptismi gratiam desideravit, post-
que liberationem et baptismationem eorum, quos
vinculis arctatos in carcere Quirinus ipse tenuerat,
inter quos duos quoque sanctissimos presbyteros
inter reos constrinxerat, Eventium et Theodulum
qui de oriente venerant; post ista omnia, et si qua
sunt alia venerabiliter ab eo gesta, Aureliano comiti
iterum, principe adhuc Trajano (siquidem Adrianus
nondum imperabat), exhibitus est simul cum ipsis
beatis duobus presbyteris; primoque in equuleum
levatus, et tortus unguis, atque lampadibus attra-
ctatus gravissime fuit. Cumque nullas daret voces,
dixit ei Aurelianus: Quare taces? Sanctus Alexan-
der respondit: Quia tempore orationis Christianus
homo cum Deo loquitur. Deposito autem Alexandro,
jussit impius judex applicari Eventium et Theodu-
lum, et interrogavit beatum Alexandrum: Qui sunt
isti? Beatus Alexander dixit: Ambo viri sancti,
ambo presbyteri. Tunc conversus ad beatum Even-
tium, judex interrogavit eum: Quando factus es
Christianus? Cui beatus Eventius: Ante annos
septuaginta et annorum undecim sum baptizatus,
et annorum viginti presbyter ordinatus fui, et nunc
ago octogesimum et unum ætatis, quem in carcere
et vinculis complevi. Et postquam interrogavit etiam
Theodulum, et in confessione manentem invenit,
jussit furnum incendi fortiter, et beatum Alexan-
dram atque Eventium ligatos in medium præcipita-
ri. Cum eis et beatus Theodulus sponte in flammis
prosiluit, decantans cum ipsis et pariter gratias
agens: Igne nos examinasti, et non est inventa in
nobis iniquitas (*Psal.* xvi). Quod cum nuntiatum
impio Aureliano esset, fecit beatissimum Alexan-
dram punctis creberrimis per tota pungi membra,

donec deficeret. Hujusmodi sine vir sanctus mar-
tyrium suum complevit. Sancti autem duo presby-
teri gladio consummati sunt. Quorum corpora Se-
vera femina religiosa collegit, et beatum Alexan-
dram atque Eventium in uno sepulcro, sanctum ve-
ro Theodulum separatim in alio posuit via Numen-
tana, in prædio suo, v Nonas Maii.

E. IV NONAS MAII.

(4 Maii.)

(Euseb. I. viii, c. 14, et I. ix, c. 6. Ruff.) In
Palæstina civitate Gaza, natalis S. Silvani ejusdem
urbis episcopi. Qui persecutione Diocletiani cum
plurimis clericorum suorum martyrio coronatus
est.

Item in metallo Fanensi, sanctorum martyrum
B quadraginta qui simul capite cæsi sunt.

Nicomediæ, natalis sanctæ Antoniæ: quæ ni-
mium torta et variis afflicta cruciatibus ab uno bra-
chio tribus diebus suspensa, et in carcerem biennio
detrusa, a Priscilliano præside ad ultimum flammis
exusta est.

Eodem die, in Norico Ripensi, loco Lauriaco,
natalis sancti Floriani, qui præsidis jussu, ligato
ad collum saxo, in flumen Anisi præcipitatus est,
et mox, omnibus qui circumstabant videntibus,
oculi præcipitatoris ejus crepuerunt.

Ipsa die, beati Quiriaci episcopi et martyris glo-
riosi, sub Juliano imperatore.

F. III NONAS MAII.

(5 Maii.)

C^b Apud Alexandriam sancti Euthymii diaconi in
carcere quiescentis.

Thessaloniciæ natalis sanctorum Irenæi et Pere-
grini et Irenes ignibus combustorum.

In Galliis civitate Arelatensi, sancti Hilarii epi-
scopi, magni, docti et præclarissimi viri. Qui pauper-
tatis amator, et erga inopum provisionem non solum
mentis pietate, sed et corporis sui labore sollicitus
erat: nam pro reficiendis pauperibus, etiam rusti-
cationem contra vires suas, homo genere clarus, et
longe aliter educatus exercuit. Sed nec in spiritua-
libus neglexit: nam et in docendo gratiam habuit,
et absque personarum acceptione omnibus castiga-
tionem ingessit. Inter sua vero opera ingenio im-
mortali, ad multorum utilitatem necessario opere,
D Vitam sancti Honorati decessoris sui composuit.
Moritur Valentiniano et Martiano imperatoribus.

Item Viennæ, beati Nicetii episcopi, venerabilis
sanctitatis viri.

Antisiodori, passio sancti Joviniani, lectoris et
martyris.

G. PRIDIE NONAS MAII.

(6 Maii.)

^a Natalis sancti Joannis apostoli ante portam La-
tinam Romæ, qui ab Epheso, jussu Domitiani fratris
Titi, secunda persecutione, quam ipse post Neronem

^c Hier., lib. 1 contra Jovinian. c. 14, et in c. xx
Math., ex Tertull. de Præscr. c. 36.

^a Ruff. lib. 1, cap. 8. Pontificale, c. 7. Est Alexander I.
^b Gennadius de Viris illust. cap. 69.

exercuit, ad urbem Romam perductus, presente A senatu, ante portam Latinam in ferventis olei dolio missus est, agente hoc impio principe qui Christianorum infestissimus persecutor erat. Sed beatus apostolus tam liber a pœna inde exiit quam a corruptionibus carnis fuerat immunis. Tunc in Pathum insulam relegatur exilio, ubi Apocalypsim vidit. Ad commendandam ergo ipsius dignam memoriam, et pro fide apostolicam constantiam, Christiani ecclesiam, venerationem ejus gestantem in supradicto loco ante portam Latinam præclaro et miro opere construxerunt, ubi festivum concursus undecimo. Non Maii usque hodie faciunt.

Eodem die, beati Evodii, Antiochiæ episcopi, qui primus ab apostolis ^a ibi est episcopus ordinatus.

Item beati Lucii Cyrenensis, qui apud Cyrenem primus episcopus a sanctis apostolis institutus est, quem in Actibus apostolorum sanctus Lucas commemorat.

A: NONIS MAII.

(7 Maii.)

Natalis sancti Juvenalis martyris.

Et beatissimæ atque illustrissimæ Dei famulæ Flavie Domitillæ ^b. Quæ cum esset Flavii Clementis consulis ex sorore neptis, et a sancto Clemente sacro velamine ad integritatis perseverantiam consecrata, persecutione Domitiani, anno principatus ejus quinto decimo, ob testimonium quod Christo perhibebat, cum aliis plurimis in insulam Pontiam exilio deportata, longum inibi martyrium duxit. Novissime, cum ab Aureliano sponso suo, quem pro Christo contempserat, et cujus accusatione exilio fuerat relegata, translata esset ad Terracinam urbem Campaniæ, et doctrina ac miraculis primo Euphrosynam et Theodoram collactaneas et convirginales suas, deinde etiam alios ad fidem Christi convertisset, in ea quæ magnalia, etiam prædictus Aurelianus infestissimus persecutor ejus, divina virtute extinctus est; a Luxorio fratre ejus incenso cubiculo in quo simul præfatis cum virginalibus suis clausa morabatur, cursum gloriosi martyrii sui consummavit sub persecutione Trajani; altera namque die veniens sanctus diaconus nomine Cæsarius, invenit corpora sanctarum virginum illæsa; in facies enim suas prostratæ, orantes Dominum, recesserunt. Quarum corpora idem sanctus diaconus in sarcophago novo simul condiens, in profundo terræ infodiens sepelivit.

Eodem die apud Nicomediam, passio sanctorum martyrum Flavii, Augustini, et Augustini fratrum.

^a Vide libellum de Fest. Apost. Act. 19.

^b Gregor. homilia 27. De his in gestis Nerei et Achillei. 12 Maii.

Gregor. Tur. de gloria Martyrum, c. 45.

B. VIII IDUS MAII.

(8 Maii.)

^c Mediolani, sancti Victoris martyris: qui natione Maurus, et a primæva ætate Christianus, cum esset in castris imperialibus, miles etiam canitie decoratus, compellente Maximiano ut sacrificaret idolis, in confessione Domini fortissime perseverans, primo graviter fustibus cæsus, sed Deo protegente, doloris expers, deinde liquenti plumbo perfusus, sed nihil penitus læsus; novissime gloriosi martyrii cursum capitis abscissione complevit. Erat autem civis sanctorum martyrum Naboris et Felicis, qui in Africa decollati, simul cum Januario et Marino Mediolanum translati sunt.

C. VII IDUS MAII.

(9 Maii.)

^d In Perside sanctorum martyrum trecentorum decem.

Eodem die apud Nazianzi oppidum, beati Gregorii episcopi, qui theologus dicitur, nobilis Athenis eruditus, collega beati Basilii, Cæsariæ Cappadociæ postea episcopi. Quique, cum se totum Dei servitio mancipasset, tantum de collegæ amore præsumpsit, ut sedentem Basilium de doctoris cathedra deponeret, ac secum ad monasterium manu injecta perduceret, ibique per annos tredecim omnium Græcorum sæcularium, libris remotis, solis divinæ Scripturæ voluminibus operam dabant. Igitur apud Nazianzi oppidum in loco patris episcopus subrogatus, hæreticorum turbinem fideliter tulit. Reddita vero pace, Constantinopolim ad ecclesiam docendam venire exoratus, non abnuit. Ubi brevi tempore in tantum ad emendandum populum, vetustis hæreticorum infectum venenis, profecit, ut tunc primum Christiani sibi fieri viderentur, et novellam lucem veritatis aspicere. Sed ubi gloriam subsecuta invidia est, obniti quidam et præscriptionibus minus sanis uti cœpere, ut ipso ad propria remeante, alius ordinaretur episcopus. Quod ille susurrari tantum et subdente sentiens ruminari, ipse profert, quia dicere ei nullus audebat. Absit, inquit, ut mei causa, aliqua simultas in Dei sacerdotibus oriatur. Si propter me est ista tempestas, tollite, et mittite me in mare, et desinet a vobis quassatio. Tum regressus, in ecclesia sua quod superfuit vitæ tempus exegit. Et quoniam fessa jam ætate et corpore invalidus erat, successorem sibi ipse delegit, quo ecclesiam gubernante, debilitatis et senectutis otio frueretur.

Constantinopoli, natalis S. Timothei ^e, quando ab Epheso ejus sacra ossa delata sunt.

D. VI IDUS MAII.

(10 Maii.)

Job prophetæ.

Romæ via Latina in cœmeterio ejusdem, natalis sanctorum Gordiani et Epimachi; quos Julianus,

^d Hier. de script. Eccles. 117. Ruff. 1. 1, cap. 9.

^e Vide libellum de Festivitat. Apost.

imperator apostata, inter multos Christianos, publicis custodiis mancipavit, beatum vero Januarium senem presbyterum comprehensum cuidam Vicario Gordiano ad audiendum tradidit. Qui beatum Januarium patienter audiens, spiritu Dei illuminatus credere cœpit. Quem protinus beatus presbyter, cum uxore Marina nomine, et familia promiscui sexus numero quinquaginta et tres, et eo amplius, baptizavit. Quod factum audiens Julianus, plenus ira, damnavit inscriptionibus sanctum presbyterum Januarium; sanctum vero Gordianum similiter damnatum in custodia publica posuit; atque cuidam Clementiano, quem vicarium ejus loco dederat, tradidit. Uxorem porro ejus ad Aquas Salvias [al. *Silmas*] manere præcepit in servitio rusticorum. Clementianus autem pro tribunali residens, beatum Gordianum vinctum catenis sibi præsentari fecit. Ille in confessione Christi fixus, diu plumbatis cœditur; in ultimo capite truncatur. Cujus corpus jussit iniquus judex ante templum Apollonis ^a in Tellude jactari, ut a canibus roderetur. Quod nocturno tempore Christiani rapientes, milliario plus minus uno ab urbe Roma posuerunt in crypta, ubi jam pridem corpus beati martyris Epimachi sepultum fuerat. Hic Epimachus apud Alexandriam cum collega suo Alexandro multo tempore in vinculis et in cruciatibus carceris tortus, cum in frequentibus et diversis suppliciis confectus perdurasset in fide, ignibus postremum consumitur, deinde reliquiæ ejus Romam translatae.

Item Romæ, natalis S. Calopedii senis presbyteri, sub Alexandro imperatore; qui eum fecit occidi a Laodicio, et corpus trahi per civitatem, atque in jactari, die Kalendarum Maii. Quod inventum pisces levaverunt, et narraverunt hoc Callisto episcopo. Acceptum itaque condidit illud aromatibus et linteaminibus, et sepelivit in cœmeterio ejus, milliario ab Urbe tertio, in crypta, vi Idus Maii. Tunc decollatus est ab Alexandro Palmatius consul cum uxore et filiis, et aliis promiscui sexus de domo sua quadraginta duobus. Cum quibus et Simplicius senator cum uxore et filiis suis, et familia sua, fere promiscui sexus sexaginta et octo, et Felix similiter cum uxore sua Blanda, qui per doctrinam Callisti papæ et Calepodii presbyteri, nuper fuerant baptizati. Hic enim Palmatius consul Alexandro imperatori adeo charus, acceperat ab eo potestatem ut Christianos cogere sacrificare. Erat autem multitudo Christianorum collecta in quodam loco trans Tiberim, inter quos beatus Callistus episcopus urbis cum clero suo, et senex presbyter beatus Calepodius; ad quos tenendos Palmatius consul milites direxit. Qui ingressi ubi erat sanctorum multitudo,

^a *In Tellude.* Idem occurrit infra xxx Julii et vi Augusti. Acta mss. Cornelii papæ xxiv Septembris: « Exhibitusque est ei noctu, et in Tellude, præfecto quoque Urbis præsentem, auditus. » Acta Hippolyti, Eusebii et sociorum, ii Decemb.: « In Tellude sibi tribunal parari fecit. » Templum est, in quo sæpe senatus cogi consuevit, ut apparet ex Cicerone, Dione

A subito cæci facti sunt. Palmatius hoc videns, timore perterritus, nuntiavit Alexandro, atque milites in conspectu ejus exhibuit. Tunc cœpit Alexander clamare: O cives optimi, videtis artem magicam? Respondit Palmatius: Si per magicam istud factum est, ubi sunt virtutes deorum nostrorum? Jubeat itaque pietas vestra offerri et immolari diis, ne pereat respublica per eorum incantationes. Statuitur itaque dies, et præconis voce jubentur omnes immolare Mercurio, qui in urbe Roma erant. Factum est autem, dum funderetur sanguis porcinius et vitulinus, et sacerdotes virginesque bacchantur per templum dæmonis, una ex illis Juliana nomine arrepta cœpit clamare: Deus Callisti, ipse vivus et verus, ipse indignatus est pollutionibus reipublicæ vestræ, et conteret regem mortalem vestrum, quia non adoratis veritatem. Audiens hoc Palmatius, cucurrit ad beatum Callistum trans Tiberim, ubi erat multitudo Christianorum, et cecidit ad pedes ejus: Cognovi, inquit, Dominum Christum Deum esse verum, quem dæmones confessi sunt hodie. Per ipsum te conjuro ut liberes me a cultura dæmonum, et baptizes me sicut prædicas. Quem B. Callistus, indicto jejunio, catechizavit, et allata aqua baptizavit. Qui baptizatus cœpit clamare: Vere vidi Dominum Jesum Christum, lumen verum, qui me illuminavit. Baptizata autem est et omnis domus ejus. Ab eadem die omnem facultatem suam cœpit pauperibus Christianis erogare, ubicunque invenirentur, ministrans eis victum et tegumentum. Post dies triginta requiritur ab Alexandro; nuntiatum enim est ei quod Christianus esset. Tentus igitur a quodam tribuno Torquato, missus est per triduum in custodia Mamurtini [al. Mamertini], et vinctus præsentatur Alexandro. Quem videns Alexander, jussit solvi, cui et dixit: Sic amens est, Palmati, ut deseras deos, et quæras hominem mortuum? Inter alia respondit Palmatius: Feci quasi infelix: modo autem cognovi quod verum est. Tunc Alexander tradidit eum cuidam senatori Simplicio, ut revocaret eum ad culturam deorum mollibus verbis. Sed Palmatius jejuniis, orationibus et vigiliis studens, non cessabat lacrymis Deum Patrem omnipotentem et Dominum Jesum Christum Filium ejus deprecari. Veniens autem ad eum quidam Felix nomine, rogabat eum pro uxore sua, quæ a quatuor annis jacebat clinica. Beatus Palmatius, præsentem uxore Simplicii et omni familia cecidit in terram, et cum lacrymis orare cœpit: Domine Deus, qui illuminasti servum tuum, et donasti mihi lumen æternum Dominum Jesum Christum, salva ancillam tuam Blandam, et alleva eam de lecto doloris, ut cognoscant omnes quia tu es Creator omnium rerum. Quæ illico sana surrexit.

et aliis. Ubi locus hic fuerit, exprimunt Acta Abundii et sociorum: « Jussit Diocletianus produci sanctos de custodia Abundium et Abundatium, et præsentari in Tellude, in foro, ante templum. » Omnino videtur compositum, ut *Telludis* sit quasi *Telluris* ædes.

Quod videntes Simplicius et Felix, et reliqui qui in domo Simplicii erant, cœperunt urgere beatum Palmatium ut baptizarentur. Qui mittens vocavit sanctum Callistum, et baptizati sunt omnes in nomine Domini Jesu Christi.

Item Romæ via Latina ad Centum aula, natalis sanctorum Quarti et Quinti.

E. V IDUS MAII.

(11 Maii.)

Romæ via Salaria milliario vigesimo secundo natalis sancti Anthimi.

Viennæ, beati Mamerti episcopi, qui ob imminentem cladem, solemnes ante Ascensionem Domini litanias instituit.

F. IV IDUS MAII.

(12 Maii.)

Romæ, in cœmeterio Prætextati, natalis sanctorum martyrum Nerei et Achillei fratrum, qui fuerunt eunichi B. Blaviæ Domitillæ, quique cum ea apud insulam Pontiam longum pro Christo duxerunt exsilium. Postmodum vero ab Aureliano sponso Domitillæ (quem ipsa ob amorem Christi spreverat) primo verberibus gravissimis attracti, deinde Mommio [*al* Mummio, *et* Memmio] Ruffo consulari sunt traditi, a quo cum equuleo et flammis compellerentur ad immolandum et dicerent se a B. Petro apostolo baptizatos, nulla ratione posse idolis immolare, capite cæsi sunt. Quorum corpora rapuit Auspicius discipulus eorum, nutritor santæ virginis Domitillæ quæ etiam naviculæ imposita, adduxit, et in prædio Domitillæ in crypta arenaria sepelivit, via Ardeatina a muro Urbis milliario uno semis.

Item via Aurelia, milliario secundo, natalis sancti Pancratii martyris: qui cum esset annorum viginti quatuor, sub Diocletiano martyrium capitis detruncatione complevit. Cujus reverendum corpus Octavilla illustris femina occulte noctu sublatum, aromatibus conditum sepelivit iv Idus Maii.

Eodem B. Dionysii ^a patruis beati Pancratii, cujus studio idem Pancratius et baptizatus, et in timore Domini confortatus ad martyrium animatus est, ipse cum præmiis cœlestibus, charus et dignus Deo, in pace diem vitæ hujus clausit.

Sed et tunc temporis passa est virgo sacratissima Sotheris nomine, et genere nobilis sub Diocletiano Augusto.

Eodem die apud Cyprum, S. Patris nostris Euphphanii, Salaminæ.

G. III IDUS MAII.

(13 Maii)

Natalis S. Mariæ ad Martyres. Phoca imperatore, beatus Bonifacius papa in veteri fano quod Pantheon vocabatur, ablati idolatriæ sordibus, ecclesiam beatæ semper Virginis Mariæ et omnium martyrum dedicavit. Cujus dedicationis sacratissima dies agitur Romæ iii Idus Maii.

^a De eo in gestis ejusdem Pancratii.

A Ipso die, sancti Servatii Tungrensis Ecclesiæ episcopi: qui tempore quo Hunni Germaniam vastabant, ne civitatis atque ecclesiæ suæ videret excidium, Domini revelatione commonitus, transiit ad vicum Trajectensium; ibique defunctus, atque in medio publicis aggeris est sepultus. Ob cujus meritum hominibus demonstrandum cum tempore hiemis omnia in circuitu nix repletet, nunquam sepulcrum ejus operuit, donec industria civium basilica super ipsum ædificata est.

A. PRIDIE IDUS MAII.

(14 Maii.)

B Sancti Patris nostri Pachomii ^b, qui cum esset factis apostolicæ gratiæ insignis, fundatoque Ægypti cœnobiorum, scripsit monachorum regulas, quas angelo dictante dederat, simul et de tempore Paschali.

Ipso die in Syria, natalis Victoris et Coronæ, sub Antonino imperatore, duce Alexandriæ Sebastianus. Erat autem Victor miles a Cilicia, cui Sebastianus in confessione fidei confringi digitos, et evelli jussit ungues a cute, deinde illum in caminum ignis mitti, ubi triduo permanens, non est læsus. Deinde venenum bibere jussus, non est mortuus, sed veneficum potius ad fidem convertit. Postea jussus est, nervos corporis ejus tolli; deinde oleum bulliens mitti in pudendis ejus. Post hoc jussit lampades ardentes suspenso ad latera applicari: post hæc acetum et calceum simul misceri, et dari ei in ore; deinde oculos erui. Deinde triduo jussit capite jussus (*al.*, ioum, *id est* deorsum) suspendi; et dum adhuc spiraret, jussit eum excoriari. Tunc Corona cum esset uxor cujusdam militis, cœpit beatificare sanctum Victorem pro gloria martyrii. Et dum hoc faceret, vidit duas coronas de cœlo lapsas, unam Victori, et alteram sibi missam. Cumque et hoc cunctis audientibus protestaretur, tenta est a duce; jussusque est duas arbores palmæ curvari adinvicem, et canabinis funibus ligari Coronam in utriusque manibus et pedibus, et sic arbores dimitti. Quod dum fieret, divisa est Corona in duas partes, et sic æternæ vitæ coronam accepit. Erat autem sexdecim annorum. Tunc quoque Victor decollatus, et ipse victoriæ perennis triumphum meruit.

B. IDIBUS MAII.

(15 Maii.)

D Natale sanctorum confessorum Torquati, Clesiphontis, Secundi, Indalecii, Cæcilii, Esitii, Euphrasii. Qui Romæ a sanctis apostolis episcopi ordinati, et ad prædicandum verbum Dei ad Hispanos, tunc adhuc gentili errore implicatos, directi sunt. Cumque ad civitatem Accitanam venissent, et propter laborem itineris modicum quiescentes, causa victus emendi discipulos in urbem misissent; mox paganorum multitudo, qui tunc forte diis suis festa celebrabant, eos usque ad fluvium persecuta est, in quo pons miræ magnitudinis et firmitatis exstructus,

^b Gennad. de Viris illust. cap. 7.

transeuntibus sanctis, Dei nutu, cum omni persecutionum multitudine funditus corruit. Ad quod miraculum cæteri territi, et cujusdam magnæ senatrici Ludariæ (quæ divinitus inspirata eos benigne suscipiens credidit) exemplum secuti, relictis idolis, Christo Domino crediderunt. Post hoc diversis urbibus evangelizantes, et innumeras multitudines Christi fidei subjugantes, Torquatus Acci, Ctesiphon Vergii, Secundus Abulæ, Indalecius Urçi, Cæcilius Eliberri, Esitius Cartesæ (*al.*, Carceræ), Euphrasius Eliturgi quieverunt. Exstat usque hodie illustre miraculum ad condemnationem pretiosæ mortis eorum. Nam eadem solemnitate apud præfatam Accitanam urbem, ad sepulcrum sancti Torquati arbor olivæ divinitus florens, maturis fructibus onustatur.

Apud insulam Chium, natalis sancti Isidori martyris. In cujus Basilica exstat puteus, in quo et fertur injectus. De cujus aqua energumeni, febri-citantesque, vel reliqui infirmi sæpius potati salvantur.

Apud Lamosacum passio sanctorum Petri et Andrææ, Pauli et Dionysiæ ^a.

C. XVI KAL. JUNII.

(16 Maii.)

Apud Isauriam, natalis sanctorum Aquilini et Victoriani, quorum gesta habentur.

Apud Antisiodorum, passio sancti Peregrini, episcopi primi civitatis ipsius.

Et in pago Foro Juliensi, vico qui vocatur Calidiano, sanctæ Maximæ virginis, quæ multis clara virtutibus in pace quievit.

D. XVI KAL. JUNII.

(17 Maii.)

In Tuscia natale sancti Torpetis martyris sub Nerone principe. Hic magnus in officio Cæsaris Neronis fuit, et a beato Antonino presbytero baptizatus et in fide Christi eruditus est. Hunc Nero cum cognovisset esse Christianum, tradidit cuidam propinquo suo Satellico, ut impelleret eum sacrificare. Sed cum spiritu Dei confortatus, et in fide fundatus, vir beatus immobilis permaneret, fecit eum Satellicus alapis, cædi et ligatum ad columnam tandiu verberibus affici, quousque sanguis guttatim de corpore ipsius deflueret. Sed subito dum martyr cæderetur, columna cadens oppressit judicem, et quinquaginta cum eo viros. Inde tentus a ministris, positus est in rota. Postea feris objicitur a filio Satellici, nomine Sylvio, sed minime ab his læsus. Cujus constantiam et virtutem quidam consiliarius Neronis Evellius nomine inspiciens, Christo credidit. Ac post paululum baptizatus decollatus est in urbe Roma v Kalendas Maii, martyrique honore coronatus. Sed et beatus Torpes jubente Sylvio foras civitatem Pisanam ductus decollatione martyrium suum complevit iii Kalendas Maii. Hujus corpus ministri sceleris impositum pene fractæ et cariosæ

^a Gregor. Tur. de Gloria martyrum, 102.

navi, simulque canem et gallum projecerunt in decursum fluminis. Apparens autem angelus Domini cuidam venerabili feminæ cujus nomen Celerina, monuit ut perquireret martyris corpus, et sepeliret. Quod illa celerius complens inventum cum omni reverentia sepelivit et de facultatibus suis, cessante persecutione ecclesiam miro opere supra construxit. Agitur festivitas martyris et conventus civium xvi Kalend. Junii.

E. XV KAL. JUNII.

(18 Maii.)

Apud Ægyptum, natalis sancti Dioscori lectoris : in quem præses multa et varia tormenta exercuit, ita ut ungues ejus effoderet, et lampadibus ejus latera inflammaret; sed cœlestis luminis fulgore territi ceciderunt ministri. Novissime laminis ardentibus adustus martyrium consummavit.

F. XIV KAL. JUNII.

(19 Maii.)

Romæ, natalis sanctæ Pudencianæ vel Potentianæ virginis, quæ illustrissimi generis Pudentis discipuli sancti Pauli apostoli filia fuit; cujus mater Sabinella, soror vero Praxedis; quas piissimus pater earum Pudens in omni religione Christi erudit, virginesque Christo reliquit. Quæ post obitum sancti patris in omni exercitatione pietatis ita excreverunt, ut nocte dieque incessanter hymnis et orationibus cum femina sua Domino inservirent, beatissimo Pio urbis episcopo cum eis in laudibus Dei participante. Remunerationem igitur pro piissimis laboribus suis percepturæ, quos per gratiam Christi fructuose consummaverant; post innumeros agones, post multorum martyrum venerabiliter exhibitas sepulturas, post omnes facultates suas in visceribus pauperum inclusas, Christoque fideliter commendatas, tandem de terris ad Christum migraverunt: Potentiana venerabilis quartodecimo Kalendas Junii, posita in cœmeterio Priscillæ via Salaria; Praxedis vero virgo æque sanctissima duodecimo Kalendas Augusti, et ipsa cum sorore juxta patrem sanctum Pudentem posita.

Eodem ipso die, beatissimi Pudentis patris supra nominatarum virginum, qui ab apostolis Christo in baptismo vestitus, innocentem tunicam usque ad coronam vitæ immaculate custodivit, et servavit.

Item Romæ, natalis sanctorum Caloceri, et Partheni eunuchorum uxoris Decii imperatoris: qui cum essent, unus præpositus cubili, alter primicerius, nolentes sacrificare idolis, a Decio occisi sunt. Corpora eorum juxta viam Appiam posita xiv Kalendas Junii.

G. XIII KAL. JUNII.

(20 Maii.)

Romæ via Salaria, natalis sanctæ Basillæ virginis et martyris ^b. Quæ cum esset ex genere regio, et haberet sponsum illustrissimum nomine Pompeium

^b De ea in gestis S. Eugenii 28 Decemb.

per beatam Eugeniam et sanctos Dei viros Protam A [aL., Protum] et Hyacinthum conversa ad fidem, accusata est a præfato sponso suo quod esset Christiana. Decrevit continuo Gallienus Augustus, qui tunc Christi persequebatur Ecclesiam, ut aut sponsum reciperet, aut gladio interiret. Conventa de hoc respondit, se Regem regum sponsum habere, qui est Christus Filius Dei. Et cum hoc dixisset, gladio transverberata est.

^a Eodem die in Galliis, civitate Nemauso, natalis Baudelii martyris : qui a paganis deorum suorum sacrificia celebrantibus comprehensus, cum sacrificare nollet, et in fide Christi immobilis inter verbera et tormenta persisteret, martyrii palmam pretiosa morte percepit.

A. XII KAL. JUNII.

(21 Maii.)

In Mauritania Cæsariensi, natalis sanctorum Timothei, Polii et Eutychie diaconorum ; qui apud præfatam regionem verbum Domini disseminantes, pariter coronari meruerunt.

Item apud Cæsaream Cappadociæ, natalis SS. Polyeucti, Victorii, Donati.

B. XI KAL. JUNII.

(22 Maii.)

In Africa, SS. Casti et Æmilii, qui per ignem passionis martyrium consummaverunt. Scribit Cyprianus in libro de lapsis (*cap.* 6).

Eodem die apud Corsicam, S. Juliæ, quæ crucis supplicio passa est.

C. X KAL. JUNII.

(23 Maii.)

Apud Lingones, passio sancti Desiderii episcopi, qui cum plebem suam ab exercitu Wandalarum vastari cerneret, ad regem eorum, pro ea supplicaturus exivit : a quo statim jugulari jussus ; pro ovibus sibi creditis cervicem libenter tetendit, et percussus gladio, migravit ad Christum. Percussor vero ejus mox amentia correptus interiit. Sepultus est ibidem beatus martyr, in basilica juxta urbis muros, quod fidelium populus a Christo ei commissus, præcipuo ipsius amore, et pia devotione ad tutelam civium fieri procuravit. Passi sunt autem cum eo et plures alii de numero gregis sui, et apud eandem urbem conditi.

D. IX KAL. JUNII.

(24 Maii.)

Natalis S. Manabeni, Herodis tetrarchæ collectanei (*Act.* XIII), doctoris et prophetæ sub gratia Novi Testamenti, apud Antiochiam in Christo quiescentis.

Item beatissimæ Joannæ uxoris Chusæ procuratoris Herodis, quam commemorant evangelistæ (*Luc.* VIII, et XXIV).

Item in Portu Romano, natalis S. Vincentii martyris.

^a Greg. Tur. de Gloria mart., c. 78.

^b Greg. Tur. de Gloria mart., c. 6.

^c De eo in gestis S. Cecilie, 22 Nov.

^b In Galliis, civitate Nannetis, natalis SS. martyrum Donatiani et Rogatiani fratrum.

In Istria, natalis SS. Joelli, Sirvillii, Sylvani et Dioclis.

E. VIII KAL. JUNII.

(25 Maii.)

^c Romæ via Numentana, in cœmeterio Prætextati natalis sancti Urbani episcopi et martyris. Cujus doctrina, sub persecutione Alexandri, multi martyrio coronati sunt.

Mediolani, S. Dionysii episcopi et confessoris. Qui ab imperatore Constantio Ariano apud Cappadociam pro fide catholica damnatus exilio ibidem requievit. Reliquias corporis ejus, per sanctum Basilium præfatæ urbis episcopum receptas, B. Ambrosius condigno honore condidit.

^d Eodem die apud Mæsiam, civitate Dorostoro, natalis sanctorum martyrum Passicratis, Valentionis, et aliorum duorum coronatorum.

Romæ, Eleutherii papæ. Illic accepit epistolas a Lucio Britannico rege, ut per ejus mandatum Christianus fieret. Sepultus est juxta corpus beati Petri apostoli.

F. VII KAL. JUNII.

(26 Maii.)

^e Apud Athenas, natalis sancti Quadrati episcopi, discipuli apostolorum.

Item natalis S. Quadrati martyris, in cujus sollemnitate S. Augustini sermone habiti inveniuntur.

^f Romæ, B. martyrum Symmetrii presbyteri, et C aliorum viginti duorum, quos Antonius imperator gladio pro Christo puniri fecit : quorum corpora nocte beata Praxedis collegit, et sepelivit in cœmeterio Priscillæ, sub die septimo Kal. Junii.

Tuder Tusciæ, natalis SS. Felicissimi, Heraclii, Paulini.

In territorio Antisiodorensi, passio sancti Prisci martyris cum ingenti multitudine.

In Britannii, S. Augustini episcopi et confessoris. Cui missus a beato papa Gregorio, primus genti Anglorum Christi Evangelicum prædicavit, atque illic virtutibus et miraculis gloriosus in Christo quievit.

G. VI KAL. JUNII.

(27 Maii.)

Apud Mæsiam, civitate Dorostorensi, natale sancti D Julii qui tempore persecutionis cum esset veteranus et emeritæ militiæ, comprehensus ab officialibus, et Maximo præsidi oblatus, nolens sacrificare idolis, et nomen Domini Jesu Christi constantissime confessus, capitali sententia punitus est. Cumque duceretur ad locum cædis implendæ, Esychius quidam miles, cum et ipse ob fidem Christi comprehensus detineretur, rogabat eum dicens : Memor esto mei, nam et ego subsequor te. Plurimum etiam saluta Passicratem et Valentionem famulos Dei, qui nos

^d Ambr. eqist. 82 ad Vercell. Pontif., c. 14.

^e Vid. libellum de Fest. apost.

^f Possidonius unius meminit.

jam per bonam confessionem præcesserunt ad Dominum. Julius vero osculatus Esychium dixit : Frater, festina venire ; mandata enim tua jam audierunt quos salutasti. Sic accepto orario, ligans sibi oculos, martyrii palmam gladio cædente percepit.

In Galliis, civitate Arausica, S. Eutropii episcopi cujus vitam, illustrem virtutibus ac miraculis, Verus episcopus luculento sermone describit.

A. V KAL. JUNII.

(28 Maii.)

^a Natalis sancti Joannis papæ, quem (quia orthodoxus erat, et a Justino imperatore orthodoxo Constantinopolim veniens gloriose susceptus fuerat) Theodoricus rex Arianus revertentem in Ravennam, in custodiam tantum, ad mortem usque, cum aliis æque catholicis viris, perduxit. Hujus meminit S. Gregorius in libro Dialogorum. Cujus corpus, translatum de Ravenna, sepultum est in basilica. B Petri apostoli, quinto Kalendarum Januarii, Olybrio consule.

Eodem die apud Parisium, natalis sancti Germani episcopi et confessoris

Item apud Sardiniam, sanctorum Æmilii, Felicis, Priami et Luciani.

B. IV KAL. JUNII.

(29 Maii.)

Romæ, via Aurelia, sancti Restituti.

Via Tirburtina, septem germanorum.

Treviris, beati Maximini episcopi, a quo Athanasius persecutionem Constantii fugiens honorifice susceptus est.

Item passio sancti Cononis martyris, et filii ejus sub Aureliano imperatore, in Iconio, civitate provincie Isauriæ, judice Domitiano. Hic cum esset fide præclarus, exhibitus judici cum filio suo annorum duodecim, Spiritum sanctum in se habitare veraci confessione manifestaverunt. Primum itaque ignito ferro superpositi; deinde craticulam prunis suppositis et oleo superinfuso constanter superaverunt; inde frixoriam; malleo ad extremum ligneo manus eis adhibito, malleo ad extremum ligneo manus eorum contritæ, in laudem omnipotentis Dei, spiritum emisissent.

Eodem die, natalis sanctorum Sisinnii, Martyrii, atque Alexandri : qui in Anauniae partibus persecuentibus gentilibus viris, martyrii coronam adepti sunt. Hos Vigilius Tridentinæ urbis episcopus et martyr ad regionem vicinam (cui vocabulum Anauniam) ad prædicandum misit. Ex quibus unus Sisinnius senex venerabilis, genere Græcus, ex provincia Cappadociæ fuit. Igitur dum per aliquod tempus verbum Dei prædicarent, turba gentium indigne ferens, adversus sanctos Dei pugnaturo consurgit. Contigit autem, ut secundum gentilem consuetudinem, per quinquennium cultura raris sui, diabolica pompa somina

^a Pontif., c. 54; Gregor. Dial. lib. III, c. 2, et lib. IV, c. 30.

A sua circumirent, luctuosis ornatibus coronati, Saturno victimas immolaturi. Tunc et ipsi apprehensi a multitudine gentilium immolare jubentur. Quibus reluctantibus, tanta cæde sunt mactati, ut vix extremum spiritum traherent. Interim una nocte dilata, mox pervenitur ad coronam martyrii. Nam sanctus Sisinnius tuba ærea percussus in capite, atque securibus confossus, juxta ipsius ecclesiæ limina decubuerat. Sanctus vero martyr comprehensus stetit immobilis, et agens gratias Deo, vulneratus capite securibus, atque subditus transforatus, ducebatur ad idolum; in quo itinere reddidit spiritum. Multitudo autem gentilium tunc apprehendentes sanctorum corpora, et in collo S. Sisinnii tintinnabulum suspendentes, insultabant dicentes : Modote vindicet Christus. Igitur inter corpora sancti Sisinnii et Martyrii vivus Alexander trahendus apponitur, ut per iter asperum membratim corpora disjungerentur. Ubi ergo pervenerunt ad aram Saturni, ignem copiosum factum, sanctorum corporibus immiserunt. Sanctum autem Alexandrum flagellantes, interrogabant, si vellet evadere flammam, ut sacrificaret Saturno. Sed ille contemnens impias voces, gloriosæ passionis excepit palmam. Hæc cum sexta feria acta fuissent quando Salvator fuerat crucifixus, umbra quædam nigra proxima terræ, mox totam texit regionem, fulminibus creberrimis discurrentibus, ut et ipsi impii confiterentur terrore perculsi, hoc sanctorum causa fieri. Quorum etiam reliquias cum postmodum Mediolanenses summa devotione susciperent, quidam cæcus ex littore Dalmateno adveniens, tacto loculo lumen recepit, ut sanctus Paulinus scribit in vita S. Ambrosii.

C. III KAL. JUNII.

(4 Apr., 30 Maii.)

^b Romæ via Aurelia in cœmeterio, natalis sancti Felicis papæ. Qui cum annis quinque rexisset Ecclesiam, sub Claudio principe, martyrio coronatus est.

Turribus Sardinie, natalis sanctorum martyrum Gabinii et Crispuli.

D. PRIDIE KAL. JUNII.

(31 Maii.)

^c Romæ, R. Petronillæ virginis. Hæc fuit filia beatissimi Petri apostoli, quæ post multa miracula sanitarum, cum eam Flaccus comes suo vellet conjugio sociare, tridui inducias postulans, et cum sancta virgine Felicula collectanea sua continuis jejuniis atque orationibus vacans, tertio celebratis Dominicæ oblationis mysteriis, mox ut Christi sacramentum accepit, reclinans se in lectulo, emisit spiritum.

Eodem die apud Aquileiam, natalis sanctorum martyrum Cantii, Cantiani, et Cantianillæ fratrum.

Turribus Sardinie, natalis sancti Crescentiani.

^b Pontificale, c. 27.

^c De ea in gestis Nerei.

LITANIÆ INDICENDÆ

MENSIS JUNIUS

HABET DIES XXX; LUNA VERO XXIX.

E. KAL. JUNII.

(1 Junii.)

* Dedicatio sancti Nicomedis martyris et presbyteri apud urbem Romam, cujus martyrium celebratur xvii Kalend. Octobris.

Apud Cæsaream Palæstinæ, natalis sancti Pampili presbyteri, viri admirandæ fidei et sanctitatis, qui sub persecutione Maximini martyrio coronatus est. Hujus vitam Eusebius Cæsariensis episcopus tribus libris comprehendit. Sed et beatus Hieronymus scribit quædam volumina manu ejus exarata se reperisse. *Quæ tanto, inquit, amplector et seruo gaudio, ut Cræsi opes habere me credam. Si enim lætitiæ est unam epistolam habere martyris, quanto magis tot millia ut suum, quæ mihi videtur sui sanguinis signasse vestigiis?* Ipso die, S. Caprasii B abbatis monasterii Lirinensis.

Apud Viennam, sancti Claudii II episcopi.

F. IV NONAS JUNII.

(2 Junii.)

Romæ, Marcellini presbyteri et Petri exorcistæ, sub Diocletiano, judice Sereno. Factum est dum teneretur beatus Petrus in obscurissimo carcere vinculis ferreis astrictus, ut custos carceris nomine Artemius haberet filiam dæmoniacam, quam unice diligebat. Cui vir Dei Petrus dixit: Audi consilium meum, Artemi, et crede unigenitum Filium Dei vivi Dominum nostrum Jesum Christum, qui est liberator omnium in se credentium. Si credideris, salvabitur filia tua. Cui Artemius: Miror imprudentiam consilii tui. Te Deus tuus liberare non potest, cum illi credas, et quotidie pro ejus nomine plagas et vincula perferas, quomodo poterit filiam meam liberare si ei credidero? Si me vis credere Deo tuo, ecce ego duplicabo super te catenas, et claustra omnia carceris muniam; te autem ipsum in ipsa ima tenebrosa solum includam. Si de his omnibus liberaverit te Deus tuus, credam ei. Cui beatus Petrus assensum dedit, promittens ad domum illius se venturum: Hoc, inquam, faciam non ad libitum temptationis tuæ, sed ad declarationem divinitatis Domini mei Jesu Christi. Agitans caput Artemius: Iste, inquit, homo nimis passionibus fatigatus aliena loquitur, et hæc dicens abscessit. Narravitque gesta et dicta uxori suæ Candidæ. Et ecce subito noctis initio adest homo Dei Petrus Artemio et Candidæ, D indutus vestibus candidis, tenens in manu sua triumphum crucis. In cujus vestigia corruentes illi clamabant: Vere unus Deus est, et verus Dominus

* Hier. de Script. Eccles., c. 78.

A noster Jesus Christus. Statimque filia eorum, nomine et corpore virgo Paulina, a spiritu immundo vexata, curata est. Et cum hoc fieret, omnes qui in domo Artemii erant, crediderunt. Convenitque multitudo vicinorum amplius quam trecentorum, mulierum vero abundantior numerus, clamantium: Præter Christum non est alius Deus. Cumque omnes cuperent fieri Christiani, adduxit vir Dei Petrus Marcellinum presbyterum, qui omnes unanimiter baptizavit. Sed Artemius omnes qui in vinculis erant absolvit, qui et omnes baptismi gratiam perceperunt. Audiens hoc judex Serenus, jussit Marcellinum presbyterum et Petrum exorcistam præsentia exhiberi. Et auditum beatum Marcellinum jussit pugnis cædi in ambabus arteriis. At ubi defecerunt cædentes, eo Petro separato, jussit ut nudus super vitri fragmenta sterneretur in custodia, et victus ei et lumen negaretur. Petrus conversus ad Serenum dixit: Cum sis nomine Serenus, totum te nubilum et tenebrosum factis ostendis. Tunc et ipsum Serenus jussit in vinculis recipi, et pedes in cippo arctissimo constringi. Factum est dum separati essent, apparuit angelus Domini Marcellino presbytero oranti nudo, et induit eum vestimentis suis, et adduxit eum ubi beatus Petrus erat in cippo et ferro. Sed et ipsum solvit, et ambos perduxit ad domum ubi nuper baptizati orabant. Non post multum vero, eum beatus Artemius cum uxore et filia sententiam capitalem suscepissent, comprehensi, et illi ab his qui sanctos Dei martyres punituri erant, alligati sunt manibus retro ad arborem, usque dum nuntiaretur judici Sereno de eis. Ille jussit eos duci in Silvam Nigram quæ hodie in honore sanctorum Silva Candida appellatur, et in eadem ambos pariter decollari. Cumque ventum fuisset in media silva, ipsi sibi manibus suis mundaverunt locum ab spinis, ubi orantes simul, et dantes sibi pacis osculum, genu posito decollati sunt; et qui eos decollavit, vidit animas eorum splendide ornatas ab angelis ferri ad cælos; et pœnitentiam agens, sub Julio papa baptizatus est in senectute sua nomine Dorotheus. Quorum corpora, revelantibus se beatis martyribus, tulerunt postmodum Mucilla et Firmina christianissimæ feminæ, et juxta sanctum Tiburtium in inferiori parte cryptæ sepelierunt quinto Kalend. Septemb.

b Ipso die Lugduni, sanctæ Blandinæ cum quadraginta octo martyribus, temporibus Marci Aurelii Veri et Antonini atque Lucii filiorum, ejus, quando per multas Romani orbis provincias ex acclama-

b Euseb. I. v, c. 2, 3, Ruff.

tione, et seditione vulgi, persecutiones adversus Christianos durissimæ concitatae sunt, ita ut millia multa martyrum per loca singula flerent. Quo tempore apud Lugdunum et Viennam, urbes Galliae erga Dei servos, supra omne narrationis genus, suppliciorum et cruciatuum modus exhibitus est: ita ut primo domorum illis prohiberetur habitatio; tum deinde usus balnearum: post etiam processus ad publicum: ad ultimum, ne omnino in quolibet loco, domi forisque, publico privatoque, viderentur. Denique quodam astante tribuno et primoribus civitatis pro solis acclamationibus populi correpti, et in carcerem trusi sunt Christiani, usque ad praesentiam praesidis; cuique adveniendi offeruntur. In quos ille tanta crudelitate usus est, ut saevitiae ejus species singulas nemo possit exponere.

Vectus igitur Epagatus, unus e fratribus, zelo divino et fervore spiritus plenus, cum crudelia servis Dei supplicia videret inferri, et contra jus fasque tot poenas humanis visceribus excogitari indignitatem rei ultra non ferens, poposcit se audiri. Erat enim inter suos nobilissimus et eruditissimus. Verum cum defensionem ejus non reciperet obstinatio iudicis, inquit tantum ab eo si et ipse Christianus esset. Utque Christianum se esse clarissima et libera voce testatus est: Tanquam advocatus. inquit, Christianorum et ipse victorum numero societur. Ille vero habens in se advocatum pro nobis Jesum, hoc nomine meruit honorari: sancti presbyteri Zachariae (qui erga sanctos plenitudinem charitatis ostenderat) secutus exemplum. Qui et ipse dum fratribus adest, defensionem libertatis, quae in nostra religione consistit, exsequitur, Dominicum secutus exemplum, animam suam pro omnibus suis posuit, et pro amicis.

Verum beatus Photinus Lugdunensium episcopus, cum nonagenario major esset aetate, et corpore, ut pote illius aevi, invalidus, caetera jam pene mortuus, solo martyrii amore vivebat; ducitur ad tribunalia, imo potius defertur, senio et languore resolutus. Impiae plebis undique clamor attollitur, hunc ipsum esse insonant Christum. Tum vero a praeside interrogatur, quisnam esset Christianorum Deus. Respondit: Si dignus fueris, scies. Hinc vero cunctos velut rabies immensi cujusdam furoris invasit, ita ut qui prope astabant, pugnis, alii calcibus subigerent senem. Illi vero qui longius erant, quidquid furentibus telis venisset in manibus, eminus jaciebant. In hoc etenim vindicandos deos suos esse credebant. Quem cum seminecem projecissent in carcerem, incontaminatum paulo post reddidit spiritum.

Diaconus quoque Sanctus nomine, etiam ipse supra quam dici potest, et supra quam humanam fas est ferre naturam, acrius insistentibus ministris daemoneum, novagenera poenarum pertulit. At ille vir Deo plenus intantum crudelitates eorum risit, et ferinam in quaestione saevitiam, ut nunquam dignatus sit vel quis esset genere, unde domo, vel patria,

vel nomen saltem suum eis fateri. Sed de his singulis interrogatus, nihil aliud in omnibus tormentis, nisi Christianum se esse respondit. Hoc mihi nomen, hoc genus et patria est. Aliud, inquit, omnino nihil sum quam Christianus. Ad ultimum candentes laminas aëris et ferri circa inguinis loca et delicatiora quæque membrorum instauratis ignibus adhibent. Ex quo carnes quidem ejus adustæ igne, defluebant, ipse vero permanebat immobilis, inconcussus, intrepidus; omnibus membris martyr erat, et toto corpore unum vulnus horrebat. Perit in eo formæ humanæ agnitio, et non solum quis esset, sed et qui esset, tormentorum crudelitas, ne agnoscere posset, abstulerat. Christus tamen in eo solus per martyrii gloriam recognoscebatur. Sed artifices scelerum nequaquam martyris erubuere virtutem. Post paucos etenim dies tormenta rursus inferunt, et denuo jam membra putrefacta vexari incipiunt. Verum (quod vix credi potest) restitutum est in primam speciem corpus per secunda tormenta, ita ut iterata supplicia non ei jam poenam contulerint, sed medelam.

Attalus quoque Pergamenus civis, populi vocibus postulatur. Erat enim valde nobilis, et quod cunctis nobilius est, vir optimæ conscientiae, et in fide Christi per omnia exercitia semper martyr. Cumque circumactus fuisset in amphitheatro, titulo se praecedente, in quo scriptum erat, *Attalus Christianus*: fremere in eum vulgi insanientis furor vehementius coepit. Sed cum praesidi indicatum fuisset, esse eum Romanæ civitatis virum, jubet eum cum caeteris in carcerem recipi. Simul et ad Cæsarem refert, ejusque sententiam, quid de eo juberet, expectat. Ex utraque autem ecclesia, Lugdunensi scilicet et Viennensi, omnes qui studiosi et magni videbantur, et quorum labore et industria regebantur ecclesiae, universi pariter tenebantur. Talibus deinceps diabolus machinis oppugnare parabat famulos Dei, quo scilicet afflictione, carceris, et poenalis squalore consumpti, ac septimo (ut dicunt) puncto in nervo pedes, contra quam credi fas est, distenti, in intimo tenebrarum loco, per omnia poenarum genera, quæ furentium saevitia excogitare poterat, deperirent. Quam plurimi ergo hoc genere in ergastulis consumuntur, Domino suscipiente eorum hujusmodi exitum.

Alcibiades quidam erat in numero eorum, qui pro Christi vincti tenebantur. Hic vitam satis arduam et austeram gerebat, nihil cibi volens accipere, sed tantum sale et pane cum aqua utebatur. Cumque hunc vitae rigorem vellet etiam in carcere positus obtinere, Attalo (post primam confessionem suam, quam in amphitheatro confessus est) revelatur, quia non recte faceret Alcibiades, creaturis Dei et ipse non uti, et aliis formam scandali derelinquere. Quibus cognitis, Alcibiades coepit omnia cum gratiarum actione percipere. Igitur cum a Cæsare rescriptum fuisset, ut persistentes quidem punirentur, negantes autem dimitterentur; die quodam celebra-

rimo tribunal ascendens, præsentari sibi iudex Christianos, et introduci ad suppliciorum pompam præbendam cunctis qui aderant, jubet. Rursum itaque cruces, rursum pœnæ, rursum tormenta reparantur. Producebantur autem beatissimi martyres de suppliciis læti, et divinum nescio quid in ipsis vultibus præferentes, vincula sua sicut monilia pretiosa ducebant. Per squalorem carceris, Christi bonus odor effecti (*II Cor. II*), ita ut viderentur sibi non in ergastulo, sed in myrothecio conclusi. Ingensque ab omnibus gloria Christo conferebatur, pro his qui ante negaverant, et dimitti neque negantes potuerant: siquidem decem ferme numero fuerant, qui lapsu suo luctum illis et ingentem tristitiam reliquerant: nunc vero (cum negantibus venia non præstaretur) in confessione persisterent, et de perditionis grege revocati in numero martyrum jungerentur. Decernit ergo iudex, ut si qui forte cives Romani reperirentur, capite plecterentur: cæteri vero bestiis traderentur.

Igitur cum erga snradictos questio haberetur, Alexander quidem genere Phryx, medicus disciplina, vir religiosus, et prudens, et vitæ ac morum probitate cunctis charus acceptusque, amore Dei concitatus, cum assisteret tribunali, nutibus hortabatur ad confessionem, in quos quæstio agitabatur; ita ut omnibus qui astabant palam fieret quid animo gereret. Cumque id populi notavissent, indignantes clamaverunt adversus Alexandrum. Qui jussus a præside in medium statui, et quis esset interrogatus, Christianum se esse libera professione testatur. Quem continuo præparandum bestiis condemnavit: et postera die simul cum Attalo producit. Quem contra præceptum Cæsaris, gratificari populis volens, etiam ipsum tradi bestiis jussit. Sed cum ferarum nulla sanctorum corpora contigisset, omnibus eos verberum cæterarumque pœnarum suppliciis cruciari jubet, beato Alexandro in omnibus quæ perpessus est pœnis, ne unum quidem penitus profere sermonem.

Attalus vero, cum prunis subterjectis in sella ferrea torreretur, cumque nidor adustæ carnis ad nares et ora inspectantis populi perferretur, voce magna clamat ad plebem: Ecce hoc est homines comedere, quod vos facitis. Nos enim neque comedimus homines, neque aliud quid mali agimus. Si quidem servi eorum comprehensi cum tormenta pertimescerent, dæmoniis instinctu, hoc ipsum adversus dominos commentati sunt. Et cum interrogaretur quod nomen haberet Deus, respondit: Qui plures sunt, nominibus discernuntur; qui unus est, non indiget nomine. His igitur optimis et fidelissimis ducibus usus omnis reliquus sanctorum chorus, prompti et alacres, animas suas pro fidei libertate ponebant.

Inter hos Blandina femina beatissima (per quam Christus ostendit, quia ea quæ apud homines despecta sunt, et in contemptu habentur, in magna gloria

apud Dominum ducuntur) gloriosissime coronatur. Cui a prima luce ad vesperam tormenta semper innovantes, ad ultimum victos se tortores confitentur. Quæ et secundo die pulsata cruciatibus, non superatur. Tertio quoque die religata ad stipitem, atque in crucis modum distenta, bestiis pabulum præparatur. Quam cum nulla ex bestiis auderet attingere, rursum revocatur ad carcerem. Quarto etiam verberibus acta, craticulis exusta, et multa alia perpessa, ad ultimum gladio jugulatur.

Tunc et Ponticus puer annorum quindecim, per omnia tormentorum genera cum ipsa circumactus ejus cohortatione roboratus, ante illam martyrium consummavit.

Verum Mathurus, et Sanctus, et Attalus munerum diebus, innumeris millibus gentium diversarum ad spectaculum congregatis, statuuntur in medio arenæ. Et rursum Mathurus, neophytus quidem, sed in fide et patientia robustissimus, cum sancto diacono, quasi nihil prius passi fuissent, ad omnia tormentorum genera renovantur. Certantibus omnimodis adversariis, quatenus eorum patientiam frangerent, et ab ipso (ut ita dicam) vertice coronas eorum diriperent. Sed illis eo magis animas roborabat spes vicinæ jam gloriæ, quam sibi jamjamque manu contingere, et contrectare dextris videbantur. Cumque et suppliciorum genera, et spectaculorum pene jam tempus esset assumptum nec moveri ullatenus a sententia potuissent, cum etiam sellæ ferreæ superpositi, consumptam verberibus carnem ignis subter ministratus exureret, ad ultimum infatigabiles martyrum spiritus, ferro cæsis cervicibus effugarunt. Igitur inaudito sævitæ genere, eorum, qui necabantur in carcere, corpora canibus juebantur exponi, ad hibita simul custodia die noctuque, ne quis collectas reliquias humanitatis intuitu traderet sepulturæ. Sed et si quid forte vel bestiis vel igni reliquum ex corporibus martyrum fuerat, ipsaque cum truncis suis capita punitorum, inseputa per custodiam militum servabantur. Neque vero muneribus suadere custodes, neque precibus, aut ullo alio genere copia erat: ita attente et sollicitè curabant, ne daretur extremis ossibus sepultura. Hæc scripta, in Historia ecclesiastica, libro quinto.

* Nomina vero quadraginta octo martyrum hæc sunt: Photinus episcopus, Zacharias presbyter, Epagatus, Macarius, Alcibiades, Sylvius, Primus, Ulpus, Vitalis, Cominus, Octuber, Philuminus, Geminus, Julia, Albina, Grata, Rogata, Æmilia, Potamia, Pompeia, Rhodana, Biblis, Quartia, Materna, Helpe, quæ et Amnas. Hi sunt autem qui bestiis traditi sunt: Sanctus, Mathurus, Attalus, Alexander, Ponticus, Blandina. Hi vero qui in carcere spiritum reddiderunt: Aristæus, Cornelius, Zosimus, Titus, Julius, Zoticus, Apollonius, Germinianus, Julia, Ausonia, Æmilia, Jamnica, Pompeia, Domna, Justa, Trophima, Antonia. Hi omnes famuli Christi sub

* Euseb. lib. I, c. 2 ex vers. Ruff.

præfatis imperatoribus pariter coronati sunt. Reliquiæ, eorum a persecutoribus incensæ, et in Rhodanum fluvium dispersæ. Sed cum Christiani maximum mœrorem haberent, quasi deperissent sacræ reliquiæ, nocte apparuerunt sancti viris fidelibus, in eo loco quo igni traditi sunt, stantes integri et illæsi. Et conversi ad viros dixerunt eis : Reliquiæ nostræ ab hoc colligantur loco, quia nullus periit e nobis. Sed ex hoc translati sumus ad requiem, quam nobis promisit rex cœlorum Christus, pro cuius nomine passi sumus. Hæc renuntiantes viri illi, gratias egerunt Deo, et confortati sunt in fide; colligentesque sacros cineres, condigno honore sub sancto altari condiderunt. Ubi semper virtutibus manifestis se cum Deo habitare declarant. Harum festivitatem cives Lugdunensis urbis omnibus undequaque lætanter accurrentibus, per descensum fluminis, cum hymnis et canticis gratulationis concelebantes, missarumque solemniam in apostolorum ecclesia (ubi sancti cineres eorum conditi servantur) festive Domino reddentes, ex antiquorum traditione, ipsam diem miraculorum appellant. Locus in quo passi sunt, Athanacho vocatur: ideoque dicuntur martyres Athanacenses.

G. III NONAS JUNII

(3 Junii.)

Apud Aretiam civitatem Tusciæ, natalis sanctorum martyrum Pergentini et Laurentini fratrum, qui persecutione Decii, sub iudice Turtio, cum essent pueri, post dura supplicia tolerata, et magna miracula ostensa, gladio cæsi sunt, et apud eandem urbem conditi.

In Campania, natale beati Erasmi episcopi et martyris sub Diocletiano et Maximiano. Qui jussu impii Diocletiani imperatoris primo plumbatis crudeliter cæsus, deinde fustibus diutissime maceratus, post resina, sulfure, plumbo, pice, cera oleoque solutis perfusus, ingenti miraculo illæsus apparuit. Quod cum multi viderent fidem Christi, rejectis idolis, susceperunt. Inde immenso pondere ferri constrictus, in carcere reclusus est sub dira custodia. De qua angelica visitatione solvitur atque eripitur. Verum postmodum clarissima miraculorum ipsius gesta fama vulgante, tentus est ab altero imperatore Maximiano, a quo diversis suppliciis tortus fuit, intantum, ut tunica ærea ignita vestiretur. Iterumque in olla, quæ plumbo, pice, cera, resina, et oleo fervefacta erat, missus, virtute Domini omnia superans illæsus exinde progreditur. Sicque tandem ad confirmandum cæteros a Domino servatus, Campaniam munitus angelico solatio pervenit. Ubi cum plurimos sive in fide roborasset, sive ad fidem Christi convertisset, vocante Domino, martyrio clarus sancto sine quievit.

A. PRIDIE NONAS JUNII

(4 Junii.)

- Apud Illyricum civitate Siscia, natalis S. Quirini
- Prudent. hymn. 7.

episcopi. Qui persecutione Maximiani pro fide Christi, ligato ad manum molari saxo, in flumen præcipitatus est. Et cum circumstantibus diu collocutus, ne ejus terrentur exemplo, vix precibus emergeretur obtinuit. Hujus reliquiæ translatae sunt Romam, et posita in Catacumbas.

B. NONIS JUNII.

(5 Junii.)

Apud Ægyptum, natalis sanctorum martyrum Mariani, Nicandri, et Apollonii quorum gesta habentur.

Eodem die natale S. Bonifacii martyris sub Diocletiano et Maximiano apud Tarsum civitatem passi, sed Romæ, in via quæ Latina nuncupatur, sepulti. Qui cum esset procurator rerum cujusdam nobilis matronæ nomine Aglahes et cum in ea stupro misceretur, tandem utrique divino nutu compuncti, consilium habuerunt, ut ad requirendum corpora martyrum Bonifacius mitteretur, si quo modo servientes atque obsequentes eis, per eorum orationes salvari mererentur. Perveniens igitur post dies aliquot Tarsum civitatem, dicit ad eos, qui cum eo erant, Bonifacius: Viri, euntes requirite nobis hospitium, ego autem ibo videre eos, quos valde desidero, martyres certantes. Festinans itaque ad locum, videt beatissimos, alium suspensum per pedes igne subtus posito, alium in quatuor lignis extensum, et diutissime afflictum; alium unguis exaratum; alium manibus abscisum; alium stipitem in collo habentem inflexum, et a terra elevatum: et sic per diversa supplicia, martyria ab impio carnifice disposita. Cum eminus fervens amore Christi et ipse respiceret, magnum Deum sanctorum martyrum clamare cœpit. Et accurrens consedit pedibus eorum deosculans vincula, et dicens: Certate, martyres Christi, calcate diabolum, modicum perseverate; parvus quidem labor, sed multa requies, et ineffabilis postmodum satietas. Aspiens autem Simplicius iudex, jussit eum applicari ad tribunal, cui et dixit: Qui es tu? Sanctus Bonifacius dixit: Christianus sum, et Bonifacius vocor. Tunc iratus iudex, jussit eum suspendi, et tandiu corpus ejus unguis radi donec ossa ejus apparerent? deinde calamos acutos sub unguis manuum ejus affligi. Cumque sanctus Dei martyr in cœlum aspiciens alacriter dolores toleraret, videns impius iudex, jussit aperiri os ejus, et plumbum bulliens infudi. Sanctus autem martyr dicebat: Gratias tibi ago, Domine Jesu Christe, fili Dei. Deinde iudex jussit afferri ollam, et eam pice impleri, atque sanctum martyrem verso capite in bullientem picem mitti. Sed cum nihil læsus esset, jussit impius iudex, ut gladio caput ejus abscideretur. Quo facto, terræmotus magnus factus est ita ut multi infideles virtutem Christi in martyre cernentes crederent. Conservi vero martyris Bonifacii circuibant ubique requirentes eum, et non inventes, ad invicem dicebant:

Ille modo in adulterio, aut in taberna positus epulatur. Cum ergo inter se colloquerentur, contigit ut obviaret eis unus de commentariensibus, quem interrogaverunt: Vidisti aliquem virum peregrinum Romanum? Ille ait eis: Hesterno die vir peregrinus abscisus est capite in stadio. Et iterum interrogant: Qualis erat aspectus ejus? At ille dixit: Vir quadratus et crassus, robusto capillo, coccinea armelasia indutus. Et dicit eis: Ille quem quæritis, apud nos hesterno die martyrio est finitus. Aiunt illi: Homo, quem nos quærimus, adulter est et ebriosus. Dicit eis ille: Venite, videte eum. Cumque ostendisset eis corpus, et pretiosum caput ejus, dixerunt ei: Iste est quem quærimus; petimus ut des nobis eum. Qui respondit: Ego gratis corpus ejus dare vobis non possum. Illi autem dantes ei solidos quingentos, acceperunt corpus sancti martyris, et ungentes aromatibus, involventesque linteaminibus pretiosis, posuerunt illud in basterna, et sic revertebantur gaudentes et glorificantes Deum. Angelus autem Domini apparens dominæ quondam ipsius, rem factam beati martyris indicavit. Quæ confestim cum omni veneratione obviavit sancto corpori, et ædificans ei domum dignam, reposuit illud in ea, ab urbe Roma stadiorum quinque. Martyrizatus est autem sanctus martyr Bonifacius quarto decimo die mensis Maii apud Tarsum metropolim Ciliciæ, et sepultus est Romæ Nonis Junii. Beata vero Aglahes abrenuntiavit mundo et pompis ejus, distribuens universa quæ possidebat egenis ac monasteriis, relaxans universam familiam suam a jugo servitutis, et tantam gratiam a Domino promeruit ut in ejus nomine virtutum signis claresceret. Supervixit autem in habitu sanctimoniali annos tredecim, et sepulta est apud præfatum martyrem, operibus piis consummata.

Eodem die, sancti Bonifacii qui de Britanniiis veniens, et fidem Christi gentibus evangelizans, cum maximam multitudinem in Frisia Christianæ religioni subjugasset, novissime a paganis, qui supererant, gladio peremptus, martyrium consummavit cum Eoban coepiscopo, et aliis servis Dei.

C. VIII IDUS JUNII.

(6 Junii.)

* Sancti Philippi diaconi qui fuit unus de septem.

Eodem die apud Tarsum Ciliciæ, martyrum viginti, sub iudice Simplicio, temporibus Diocletiani et Maximiani imperatorum qui per diversa supplicia glorificaverunt Dominum in corporibus suis.

Eodem die Romæ natale sancti Artemii cum uxore sua Candida, et filia Paulina. Hic Artemius cum esset custos carceris, et clausum teneret beatum Petrum exorcistam in custodia, essetque illi filia unica dæmonio vexata, beati Petri precibus mox ut sanata est, Christo cum uxore pariter et eadem filia

* Vide libellum de Festivitat. Aug. lib. xxii de Civ. Dei, cap. 8. De his in gestis sancti Marcellini et Petri, 2 Junii.

A credens, a beato Marcellino presbytero baptizatus est, omnisque domus ejus et multi alii: ita ut absque mulieribus, vivorum fierent trecentorum. Hoc iudex Serenus audiens factum, Artemium, Candidam, et filiam ipsorum Paulinam sibi præsentatos, immenso pondere rudrum jussit obrui. Sicque sancti Dei perducti ad passionis locum, beatus siquidem Artemius gladio percussus, sancta vero Candida atque Paulina per limina cryptæ præcipitata, lapidibus sunt obrutæ.

D. VII IDUS JUNII.

(7 Junii.)

Constantinopoli, natalis sancti Pauli, ejusdem civitatis episcopi, qui tempore Arianæ perfidiæ, a Constantino imperatore, apud civitatulam quamdam Cappadociæ, Cucusam nomine, ob catholicam fidem pulsus exsilio, Arianorum insidiis crudeliter strangulatus, ad cœlestia regna migravit.

In Cæsarea Cappadociæ, natalis sancti Luciani martyris.

E. VI IDUS JUNII.

(8 Junii.)

In Galliis Suessionis civitate, natalis sancti Medardi episcopi et confessoris.

Andegavis, sancti Lucinii episcopi, et confessoris.

Item eodem die, sancti Carilefi confessoris.

F. V IDUS JUNII.

(9 Junii.)

Romæ in monte Cælio, natale sanctorum Primi et Feliciani sub Diocletiano et Maximiano imperatoribus. Qui gloriosissimi martyres in Domino semper viventes, a pontificibus templorum apud imperatores, quod Christiani essent, accusati sunt et inquisiti. Erant enim cives Romani, adductique sunt in conspectu imperatorum, et jusserunt eos ferro vinctos in carcerem recludi, ubi adfuit eis angelus Domini, qui eos consolaretur. Post aliquot vero dies jusserunt eos imperatores suis aspectibus præsentari, et jusserunt militibus, ut ducerent eos ad fanum Herculis et si sacrificare nollent, fortiter eos pœnis affligerent. Verum cum nulla possent eos ratione movere, sed pro Christi nomine optarent magis mori, extenderunt eos milites, et virgis fortiter mac-taverunt. Et cum renuntiassent imperatoribus milites quæ gesta sunt, irati valde jusserunt eos tradi Promoto præsi civitatis Numentanæ, ut diversis pœnis eos interficeret. Et accipientes eos milites, duxerunt in viam, quæ dicitur Numentana, milliario decimo tertio ferro vinctos et miserunt eos in carcerem juxta forum civitatis, ubi iterum angelica visitatione relevantur. Post multum vero temporis jussit sibi Promotus præses in foro civitatis tribunal præparari. Et cum intromissi fuissent Primus et Felicianus, et jubente præside fuissent post responsionem ab invicem separati, primo beatum Felicianum jussit præses cum plumbatis cædi, dicensei: Ut quid non

deponis istam insaniam pectoris tui, ut eligas dies bonos et jucundos, et diversis tormentis corpus tuum non maceretur? Beatus Felicianus dixit: Octoginta annos vitæ habeo, suntque anni triginta quod agnovi veritatem Dei, et nihil de blandimentis hujus mundi cogitans, elegi servire Creatori meo, æterno omnipotenti Deo. Tunc præses jussit eum ligari ad stipitem, et aculeos in manibus ejus ac pedibus figi, et diu torqueri. Et per tres dies neque aqua, neque ullum genus cibi ei ministratum est. Cumque per triduum continuo maneret in Dei laudibus, jussit eum præses flagellis cædi; et de stipite sic deponi, et in custodia recludi; ac postmodum applicari sibi sanctum Primum. Quem validissimis fustibus cæsum, deinde in equuleo levatum, lampades circa latera ejus jussit apponi, et depositum de equuleo, præcepit reliquari plumbum super beatum martyrem extensum, et bulliens in os ejus infundi. Tunc fecit præsentem esse beatum Felicianum. Sed cum in victissimi persisterent sancti martyres, angustiatus præses jussit eos ad amphitheatrum duci, et duos leones eis dimitti. Quibus ad pedes sanctorum ruentibus, laxati sunt et ursi ferocissimi: sed et ipsi martyrum virtute sævitiam perdiderunt. Quod videntes hi qui ad spectaculum venerant, pene mille quingenti viri miraculis percussi, crediderunt in Domino Jesu Christo. Verum præses cum insuperabiles eos cerneret, gladio animadverti præcepit. Quorum corpora noctu a Christianis fidelibus rapta, sepulta sunt ad Arcus Numentanos, intra arenarium, quinto Idus Junii, ab urbe Roma milliario quartodecimo.

In Galliis, civitate Aginno, loco Pompeiano, passio sancti Vincentii levitæ et martyris.

G. IV IDUS JUNII.

(10 Jun.)

Romæ via Aurelia, milliario decimo tertio, natalis sanctorum Basilidis, Tripodis, et Mandalis, sub Aureliano imperatore, præside Platone, et aliorum viginti martyrum.

Eodem die natale beati Getulii martyris, tempore Adriani imperatoribus, sub iudice Licinio. Hic in omni lege divina erat doctissimus, et per ejus doctrinam multi in fide Christi erudiebantur. Cujus famam Adrianus imperator audiens, direxit Cerealem vicarium ad tenendum eum. Qui veniens, sanctum Getulium sedentem, et docentem multos reperit. Fuerat autem idem Cerealis in conspectu Adriani cum fratre beati Getulii Amantio acceptus, Amantius vero tribunus, ob metum Adriani absconsus latebat, quem Cereali beatus Getulius declaravit. Ille, eo viso, gavisus est valde, et instructus diligenter de Domino Jesu ab eis, cum jam fideliter crederet, venerunt ad urbem Romam, et accersito beato Sixto episcopo, assignaverunt ei locum ubi baptizaretur. Quem beatus Sixtus vere Christianam fidem amantem baptizavit. Eodem tem-

* Vide libellum de Fest. Apost.

pore quidam Vincentius nomine, nummorum arca-rius, comperiens vicarium Cerealem Christianum iratus valde nuntiavit hoc Adriano. Qui mox Licinium consularem direxit, ut teneret Cerealem: qui, si immolare nollet, incendio cremaretur. Cum quo beatus Getulius, et Amantius, et Primitivus tenti sunt. Licinius consularis Cereali vicario dixit: Sic desperasti de vita tua, ut præcepta principum, qui dominantur in universo mundo contemnere videaris? Cui beatus Cerealis: Et thesauros publicos declinatione perfecta tradidi in publicum, et Domino Jesu Christo servire promitto, et via æternam me frui credo. Licinius dixit: Si desideras vivere, an mori, dicit. Cui beatus Cerealis: Ego si non desiderarem vivere, Christum non confiterer. Tunc conversus ad sanctum Getulium, Licinius dixit: Sacrifica deo Jovi et Marti. Cujus verba risit beatus martyr. Licinius vero accensus ira, jussit eos exspoliari, et cædi, deinde in carcerem diebus viginti septem recludi. Et veniens Romam, Adriano de eis iterum innotuit: qui jussit eos incendio tradi. Sanctus vero Getulius cum igne superviveret, fustibus illis capite martyrium complevit. Consummati sunt beati martyres in fundo Capreolis, via Salaria, ab urbe Roma plus minus milliario decimo tertio, supra fluvium Tiberim, et in partes Aviniensium [a. l. in parte Sabiniensium]. Quorum corpora collegit beata Symphorosa, uxor beati Getulii martyris. Quæ non longe post cum septem suis filiis martyrizavit, videlicet vigesimo septimo die mensis Junii. Et sepulta est in prælio suo, in Arenario loco et oppido supra nominato.

A. III IDUS JUNII.

(11 Jun.)

* Natalis sancti Barnabæ apostoli, cujus corpus tempore Zenonis imperatoris ipso revelante reperi- tum est.

Eodem die apud Corinthum, sancti Sosthenis, discipuli sancti Pauli apostoli.

Apud Aquileiam, natale sanctorum martyrum Felicis et Fortunati, sub persecutione Diocletiani et Maximiani imperatorum, præside Euphemio. Qui cum essent germani fratres fide Christi ferventes, deferente Apamio, qui erat unus ex officio præsidis, vinci ferro, Aquileiam iudici Euphemio perducuntur. Ubi cum Christum constantissime faterentur, ab irato iudice primum in equuleo sunt suspensi, ardentibus lampadibus circa latera apposis, sed mox psallentibus martyribus extinctis, inde per ventrem ferventi oleo superfusi, ad ultimum, cum in confessione Christi durarent, foras civitatem ducti, ad fluvium qui civitati adjacet, capite truncantur. Inde nocte a religiosus viris ejusdem urbis Aquileiæ sub aromatibus et linteaminibus involuti, ablatis sunt atque sepulti. At cives Vicetiæ supervenientes, eorum corpora perducere ad suam civitatem meditabantur. Non permittentibus autem Aquileensibus, et multum renitentibus, tandem pia contentio ita finita est nutu

divino, ut Felicem Vicetini, Fortunatum haberent Aquileienses: ita tamen, ut caput beati Felicis Aquileia, caput vero Fortunati Vicetia sortiretur. Quod factum in laudem Domini nostri Jesu Christi usque hodie permanet.

B. PRIDIE IDUS JUNII.

(12 Jun.)

Mediolani natale sanctorum martyrum Nazarii et Celsi pueri. Beati Nazarii pater Africanus, mater vero Perpetua, beato Petro apostolo baptizati: ipse vero sanctus Nazarius a sancto Clemente instructus et baptizatus est. Quem Anolinus sub rabie persecutionis quæ per Neronem excitata est, diu maceratum et afflictum in carcere, et cum eo beatissimum Celsum puerum, quem idem ipse nutrierat, gladio feriri jussit. Quorum corpora Christiani furati, quinto Kalendas Augusti sepelierunt foris portam, quæ dicitur Romana, in propriis hortis. Revelabant autem se beatissimi martyres cuidam Ceratio nomine, cui uxor Fortunata, et per visum monuerant se occultari propter rabiem persecutionis quam Nero impius excitaverat. Latuerunt vero usque ad tempora Honorii et Arcadii imperatorum. Quos beatus Ambrosius Domino revelante reperit. Patefacto autem sepulcro in quo jacebat corpus sancti Nazarii (qui quando passus fuerit, ut scribit sanctus Paulinus, usque tunc temporis ignorabatur), viderunt sanguinem martyris ita recentem qui præsentibus erant, quasi eodem die fuisset effusus. Caput etiam ipsius, quod ab impiis fuerat abscissum, ita integrum atque incorruptum, cum pilis capitis et barba, ut videretur eo tempore, quo levabatur, lotum, atque in sepulcro compositum. Etiam odore tanto repleti sunt, ut omnium aromatum vinceret suavitatem. Quo levato, et lectica composito, statim ad sanctum Celsum martyrem, qui in eodem horto positus erat, ad orationem sanctus episcopus perrexit, et transtulit ad basilicam Apostolorum quæ est in Romana. Inventi autem et translati sunt pridie Idus Junii; festivitas vero agitur de martyrio, quinto Kal. Augusti. Commemoratio etiam eorum publica et celebris in die sanctorum Gervasii et Protasii a fidelibus populis frequentatur, et venerabiliter excolitur.

Item beati Basilidis, Cyrini, Naboris.

Sed et Nazarii et Celsi, quos duos passos fuisse apud Ebredunensem urbem, antiquitas memorando celebrat.

C. IDIBUS JUNII.

(13 Jun.)

Romæ natalis sanctæ Feliculæ * virginis et martyris. Quam cum Flaccus comes post excessum Petronillæ vellet ducere uxorem, atque ad terrendum proposuisset ei, dicens: Unum tibi e duobus elige, aut esto uxor mea, aut diis sacrificata, responsum ab ea accepit: Nec uxor tua ero, quia Christo sacrata sum; nec diis tuis sacrificabo, quia Christiana sum. Tunc Flaccus tradidit eam vicario, qui fecit

* De hac in gestis Nerei et Achillei xxii Maii.

A eam in tenebroso claudi cubiculo, sine cibo, per septem dies. Inde perseverantem in confessione Christi cum eiecissent, duxerunt eam ad virgines Vestæ, ibique per alteros septem dies, sine cibo permansit, eo quod nulla ratione de earum manibus cibum patere accipere. Post hoc levata in equuleum clamabat, dicens: Modo cœpi videre amatorem meum, in quo amor meus fixus est. Cumque ei tortores dicerent: Nega te Christianam, et dimitteris, illa clamabat: Ego non negabo amatorem meum Christum, qui propter me felle cibatus, et aceto potatus, spinis coronatus, et crucifixus est. Post hæc deposita est, et præcipitata in cloacam. Sanctus autem Nicomedes presbyter in speculis positus, occulte levavit eam, et per noctem in birote perduxit ad casellam suam, septimo ab urbe milliario, via Ardentina, ibique eam sepelivit.

D. XVIII KALEND. JULII.

(14 Jun.)

Elisei prophetæ, quid apud Samariam Palestinæ, quæ postea Sebastea, id est Augusta, in honorem Augusti ab Herode vocari cœpit, situs est. Ubi et Abdias propheta requiescit, et quo major inter natos mulierum non fuit Joanne Baptista. Ubi ad sepulcra sanctorum tam tremenda fiunt miracula, ut variis illic dæmones rugiant cruciatibus, et homines ab eis obsessi audiantur ululari luporum vocibus, latrare canum, fremere leonum, sibilare serpentium, mugire taurorum. Cernuntur alii rotare cespitem, et post tergum terra verticem tangere, suspensisque pedibus feminis vestes non defluere in faciem. Ubi etiam in monte vicino duæ visuntur speluncæ, in quibus persecutionis et famis tempore, Abdias centum prophetas aluit pane et aqua (*III Reg. xviii*). Scribit beatus Hieronymus in libro de Vita sanctæ Paulæ.

Suessionis civitate, passio sanctorum martyrum Valerii et Rufini.

^b Apud Cæsaream Cappadociæ, sancti Basilii episcopi fratris Gregorii et Petri. Qui cum esset omnibus virtutibus fundatus, et quodam tempore a Valente imperatore in exilium pro fide cogeretur: exhibitus ad tribunal præfecti, terroribusque (ut illi moris est potestati) et minis maximis agi cœpit: et nisi præceptis principis obediret, interitum sibi lamiamque speraret impendere. Tunc ille intrepidus et absque ulla animi perturbatione hæc sibi minitanti præfecto respondisse fertur: Atque utinam aliquid mihi esset digni muneris quod offerrem huic, qui maturius Basilium de nodo follis hujus absolveret. Cumque daretur ei nox, quæ erat media, ad spatium deliberandi: respondisse denuo perhibetur: Ego crastino ipse ero qui nunc, tu te utinam non mutares. Et illa quidem nocte uxor imperatoris velut tortoribus tradita cruciatur. Filius vero, qui eis erat unicus, exstinctus, paternæ impietatis solvit supplicia. Ita ut antelucem missi, qui rogarent Basilium ut precibus suis intercederet pro eis, ne etiam ipsi et

^b Hieron. epist. 27. ad Eust.

quidem multo justius interirent. Sic accidit, ut cum omnes catholicos expulerit Valens, Basilius usque ad vitæ exitum intemerato communionis sacramento in Ecclesia perduravit.

Viennæ, sancti Etherii episcopi.

E. XVII KALEND. JULII.

(15 Jun.)

Apud Siciliam, natale sanctorum martyrum Viti, Modesti, et Crescentiæ. Qui beatus Vitus in puerili ætate virtutibus maturus, primum a patre suo sacrilego Hila, ut a cultura Dei recederet, tentatus est; deinde a Valeriano iudice a catomis cæsus in confessione permansit. Inde redditus patri. At cum pœnis affligere illum pater meditaretur, monitu angeli navem conscendens, comitantibus se Modesto et Crescentia nutritoribus, ad Tanagritanum territorium devenit. Inde propter filiam Diocletiani imperatoris a dæmonio vexatam quæsitus, et adductus ad Diocletianum, ipsam ejus filiam oratione curavit. Sed cum multis donis promissis ei impius imperator suadere vellet ut culturam diis impenderet, ejusque animum de bono proposito mutare non posset, artissimis vinculis ferreis astrictum, in carcerem terribissimum induci jussit, et cum eo pariter Modestum atque Crescentiam. Deinde circumstante populo in amphitheatro sistuntur. Quos Diocletianus in ollam resina et pice succensam, et plumbo soluto fervefactam, jactari præcepit. Ubi sancti martyres psallentes in modum trium puerorum (*Dan. iii*), hymnum Deo dicebant. Et egressi illæso vultu de olla, dimissus est eis leo ferocissimus. Qui mox ad pedes eorum cecidit, et lingua sua pedes martyrum lingere cœpit. Ad ultimum victus per omnia sacrilegus imperator, simul et videns multitudinem populi miraculo percussam, ad Christum verum Deum conversam, catastam parari jussit, et servos Dei superextendi. Cumque cæderentur martyres Dei, ossaque discinderentur, tonitruum magnum factum est, coruscationes, atque tam magnus terræ motus, ut templa deorum corruerent, et multos opprimerent. Florentia vero femina illustrissima, corpora sanctorum collegit, et in loco, qui dicitur Marianus, condita aromatis sepelivit.

Eodem die apud Mæsiam civitate Dorostoro, sancti Erychii militaris, qui cum beato Julio comprehensus, sub præside Maximiano, postea martyrio coronatus est.

F. XVI KALENDAS JULII.

(16 Jun.)

Apud Antiochiam, natalis sanctorum martyrum Cyrici et Julittæ matris ejus, quorum prior post dira verbera etiam calicem cum aceto et sinapi in os

^a *Catomis cædi*. Infra xviii Novembris, *catomo suspendi*. Existimo *catomis* et *catomo* adverbialiter usurpata. Nihil enim est aliud quam suspendi vel cædi capite deorsum: quod fiebat maxime in pueris, cum ex alterius humeris, erectis in altum pedibus suspendebantur: quod et viris et feminis quandoque ignominie causa factum. Acta S. Afræ v Aug. *Catomis nudam te cædi jubebo*, quod inepte Scaliger

acceptit: deinde pariter clavis confixi, evulsis oculis in carcerem trusi sunt. Post hæc decalvati et exco-riati, super carbones in lecto æreo assati sunt. Ad ultimum serris attriti, amputatis linguis, martyrii suicursum obruncatione capitis impleverunt. Passi sunt cum eis et alii quadringenti quatuor.

Apud urbem Visontionensem, sanctorum martyrum Ferreoli presbyteri et Ferrutioni diaconi, qui a beato Irenæo Lugdunensi episcopo et martyre ad prædicandum verbum Dei missi, sub Claudio iudice ad trochleas extensi et flagellati, deinde in carcerem reclusi, et mane amputatis linguis prædicabant verbum Dei. Post hæc subulæ triginta utrisque infixæ manibus et pedibus et pectore: ad ultimum gladio feriuntur.

Civitate Nannetis, sancti Similiani episcopi et confessoris.

Lugduni, depositio sancti Aureliani episcopi Arelatensis.

F. XV KALENDAS JULII.

(16 Jun.)

Romæ, sanctorum Martyrum ducentorum sexaginta duorum, qui positi sunt via Salaria veteri, ad clivum Cucumeris.

Eodem die sancti Wultmari confessoris, admirandæ sanctitatis et religionis viri.

A. XIV KALEND. JULII.

(18 Jun.)

Romæ via Ardeatina, natalis sanctorum martyrum Marci et Marcelliani, præclarissimi generis, Tranquillini et Marcie filiorum, qui primo carcerem pro fide passi, postmodum a Fabiano duce tenti, ad stipitem ligati, in pedibus clavos acutos acceperunt. Quibus cum diceret insanus Judex: Infelices ac miseri, deponite amentiam, et liberate vosmetipsos a cruciatibus imminentibus, responderunt: Nunquam tam bene epulati sumus, modo cœpimus esse fixi in amore Christi: utinam nos sic esse, sicut sumus, tandiu permittas, quandiu hujus regimur corporis indumento. Cumque transisset una dies et una nox, et illi in psalmis et hymnis laudantes Christum perseverarent lanceis per latera transfixi, cum gloria martyrii ad sidera regna migraverunt.

B. XIII KALEND. JULII.

(19 Jun.)

Mediolani, natalis sanctorum Gervasii et Protasii martyrum. Qui beatissimi cum per decem annos in uno cœnaculo conclusi lectionibus et orationibus atque jejuniis vacassent, undecimo ad palmam martyrii pervenerunt. Tenti ab Astasio comite, qui primum tam diu jussit plumbatis contundi, quam diu exhalaret spiritum; sequentem vero, id est Prota-

ad Manilii librum v interpretatur, *nudatam in cervice plumbatis cædi*. Victor lib. i *Persecut Wandal.*: « Quodam tempore venerabilem senem in publica facie catomis cæciderunt. » Aristoph. in Irene et Acharn. dicitur *κατωκάρα*. Joseph lib. v, c. 10 Antiq. Judaic. *κατομαδόν*.

^b De his in gestis sancti Sebastiani 20 Janu.

sum, fustibus cæsum capite truncari. Quorum corpora Philippus vir religiosus una cum filio suo furtim abstulit, et in domo sua, in arca marmorea sepelivit. Quorum sepulcra multo post tempore Theodosio imperante, Domino revelante, beatus Ambrosius reperit. Et ita incorrupta eorum corpora, ac si eodem die martyres fuissent interempti. Quæcum in urbem introducerentur, quidam diu cæcus feretri tactu lumen recepit.

Apud Ravennam, sancti Ursicini martyris^a, qui sub iudice Paulino post nimia tormenta in confessione Domini immobilis permanens, capitis abscisione martyrium consummavit. Sepultusque est in eadem urbe a beato Vitale, patre sanctorum Gervasii ac Protasii.

B. XII KALEND. JULII.

(20 Jun.)

Romæ, natale sancti Novati fratris Timothei presbyteri, qui a beatis apostolis eruditi sunt. De quo Novato scribit Pastor in gestis Pudentianæ et Praxedis virginum ad prædictum Timotheum germanum ejus. Venerabilis, inquit, virgo Praxedis post transitum germanæ suæ Potentianæ^b, valde afflicta erat. Ad quam consolandam veniebant multi nobiles Christiani, simul cum sancto Pio episcopo, inter quos germanus vester Novatus, et qui est frater noster in Domino, quique multos Christianos pauperes donis suis reficiebat, et vos frequenter cum beatissimo Pio episcopo ad altare Domini commemorabat. Post annum vero et dies viginti octo, ægritudine detentus est idem Novatus, et absens erat a conspectu virginis Praxedis. Pio autem episcopo cogitantē de omnibus Christianis una cum virgine, requiritur Novatus vir Dei. Et dum auditum fuisset, quia ægritudine detinebatur, contristati sumus omnes: beati Praxedis dixit ad Patrem nostrum sanctum Pium: Jubeat sanctitas vestra, ut eamus ad eum, et visitatione nostra una cum orationibus vestris salvabitur. Et facta constitutione, nocte una cum Pio episcopo et virgine Domini perreximus ad virum Dei Novatum. Cumque audisset vir Dei Novatus, omnes congregatos ad se venisse gratias cœpit agere Deo, quia meruit a sancto Pio episcopo et virgine Domini, una cum nostra devotione visitari. Et fuimus in domo ejus diebus ac noctibus octo. Factumque est ut tertio decimo die ipse Novatus vir Dei transiret ad Dominum regni cœlestis gloriam percepturus.

D. XI KALEND. JULII.

(21 Jun.)

Apud Siciliam, civitate Syracusis, natalis sanctorum martyrum Rufini et Marcie.

Romæ, sanctæ Demetriæ virginis, quæ fuit beati Fausti filia. Hæc cum ante impium Julianum pro fide Christi introduceretur, in confessione spiritum emisit. Sepulta a beato Joanne presbytero juxta matrem suam sanctam Daphrosam, et sororem Joivanam, juxta palatium Lucianum.

^a Ambr. serm. 71, et l. x, epist. 83.

^b *Al. Pudentianæ, vide 19 Maii.*

^c Gennad. de Viris illust. cap. 22.

E. X KALEND. JULII.

(22 Jun.)

In Britannia, natale sancti Albini martyris, qui tempore Diocletiani in Verelamio civitate, post verbera et tormenta acerba, capite plexus est: sed illo in terram cadente, oculi ejus, qui cum percussit, pariter in terram ceciderunt. Passus est cum eo etiam unus de militibus, eo quod eum ferire jussus, noluerit, divino utique perterritus miraculo, quia viderat beatum martyrem sibi, dum ad coronam martyrii properaret, alveum amnis interpositi orando transmeabilem reddidisse. Quo in tempore, persecutio crudelis, Oceani limbum transgressa, etiam Aaron et Julium Britannicæ, cum aliis pluribus viris ac feminis, felici cruore damnavit.

B Item in civitate Nola Campaniæ natalis sancti Paulini^c episcopi et confessoris, qui se temporibus Wandalorum pro filio cujusdam viduæ in servitutem tradens, et terribili visione regi eorum quis esset agnitus, reddita sibi omni captivitate civitatis suæ, et oneratis frumento navibus, cum ingenti gloria ex Africa ad propriam sedem reversus est. Claruit autem non solum eruditione, et copiosa vitæ sanctitate, sed etiam potentia adversus dæmones.

Ipsa die, depositio beati Niceæ Romatianæ civitatis episcopi.

F. IX KALEND. JULII.

(23 Jun.)

Vigilia S. Joannis Baptistæ.

Eodem die sancti Joannis presbyteri, quem impius Julianus inauditum via Salaria vetere, ante simulacrum Solis decollari præcepit. Cujus corpus a beato Concordio presbytero collectum, et sepultum est juxta concilia martyrum.

Apud Britanniam, sanctæ Edeltrudis virginis et reginæ, cujus corpus cum annis undecim esset sepultum, incorruptum inventum est.

G. VIII KALEND. JULII.

(24 Jun.)

Nativitas præcursoris Domini^d.

A. VII KALEND. JULII.

(25 Jun.)

Apud Pyrrhiberæam, sancti Sosipatris^e discipuli sancti Pauli apostoli.

D Item apud Alexandriam, natale sancti Gallicani martyris. Qui cum triumphalibus infulis sublimatus acceptus esset Augusto Constantino et charissimus, filiam ejus sacratissimam virginem Constantiam sibi posebat uxorem. Constantinus vero Augustus contristari cœpit sciens filiam suam positam in sancto proposito facilius occidi posse, quam vinci. Quæcum patris sollicitudinem studio sanctitatis conaretur excludere, certa de Deo, dixit patri: Depone omnem sollicitudinem tuam, et te daturum illi conjugem repromitte, ut si Scytharum superaverit gentem, victor

^d Vide lib. de Fest. Apost.

^e Act. xx, Rom. xvi. De eo in Gestis Joan. et Pauli. 26 Jun.

simul et conjugem me accipiat. Facta sunt omnia sicut virgo disposuit; et veluti subarrationis locodantur duo fratres eunuchi Joannes et Paulus ex latere Augustæ Gallicano, et duæ sorores, Gallicani filiæ, Attica et Artemia ipsi Augustæ traduntur: quas virgo ad Dominum convertit. Igitur Gallicanus a Scythea gente in Thraciarum Philippopoli urbe conclusus, metuens configere cum eis, quod exigua illi esset militum manus, hostium vero esset innumerabilis multitudo, insistebat sacrificiis, et Martianas victimas offerebat. Quid multa? Ad ultimum crevit obsidio, et universi tribuni ejus ac milites se hostibus tradiderunt. Cumque cuperet fugiendi aditum reperire, Paulus et Joannes, ex quibus præpositus unus, alter primicerius erat Constantiæ Augustæ, dixerunt ei: Fac votum Deo cœli, quod si te liberaverit, Christianus fias et eris victor melius quam fuisti. Mox ut votum ore prolatum est, apparuit illi juvenis statura excelsus, ferens in humeris crucem, dicens: Sume gladium tuum, et sequere me. Quem dum sequeretur, apparuerunt ei hinc et inde milites armati, confirmantes eum, dicentes: Nos tibi præbemus officium, tu ingredere hostium castra, et dextra lævaque gladium tenens evaginatum, respice quousque pervenias ad regem ipsorum. Quo cum pervenisset cum eis prostratus rex pedibus ipsius, postulavit nullum penitus ex suis occidi gladio. Quod Gallicanus nec fecit, nec jussit ita universæ Thraciæ liberatæ, et gens Scytharum tributaria facta est. Ipse vero ita Deo se devovit, ut etiam conjugio se promiserit abstinere. Revertens itaque Gallicanus, non prius ingressus est Romam, quam ad sacra beati Petri apostoli limina perrexisset. Constantinus vero imperator misit se in amplexus ejus postquam cognovit omnia quæ Christi pietate circa illum perfecta sunt, referens ei universa quæ gesta sunt circa filias ejus, quomodo sunt virgines Christo utiliter consecratæ. Tunc cum Augusto intrante palatium Gallicano, occurrit Helena cum filia Constantia, et filibus ipsius Gallicani. Fundebantur lacrymæ gaudiis plenæ. Qui cum vellet privatus abscedere, rogatus ab Augusto consul processit: et in fascibus positus, quinque milia servorum liberos civesque Romanos fecit. Quibus prædia domosque donavit: cunctasque facultates suas, excepto jure filiarum, distrahi ac donari pauperibus jussit. Et se in Ostiensi urbe manenti cuidam sancto viro, Hilarino nomine, sociavit. Cujus habitaculum ampliari fecit ad peregrinorum susceptionem, quam ipse plurimis impendebat. Huic adhæserunt multi ex servis suis, quos liberos fecit. Et divulgata est fama ejus per totum orbem, ita ut ab Oriente et Occidente venientes, viderent virum ex patricio, ex consule, qui erat amicissimus Augusto, lavantem pedes, ponentem memsam, aquam manibus effundentem, languentibus sollicitè ministrantem, et exhibentem cætera sanctæ servitutis officia. Hic primus in Ostiensi urbe extruxit ecclesiam et ditavit officia clericorum. Huic se sanctus Levita Laurentius revelavit, adhortans

eum, ut in ejus nomine ecclesiam fabricaret in porta, quæ nunc usque Laurentia nuncupatur. Rogatus autem ut ibi levaretur episcopus non consensit, sed ex sua voluntate ipse qui ordinaretur elegit. Tantam namque ei gratiam contulit Deus, ut dæmonibus pleni, mox ut visi fuissent ab oculis ejus, protinus mundarentur: multaque in eo erant sanctitatis insignia. Sed cum a Constantio Julianus Cæsar factus esset, dedit legem ut Christiani nihil in hoc seculo possiderent. Tunc Gallicanus habens in Ostiensi pago quatuor casas, quarum pensiones his operibus quibus diximus, ministrabat; ita habere Deum meruit defensorem ut quicumque ingrediebatur in eas malitiose aut ponere titulos fisci, aut exigere pensiones, statim a diabolo rapiebatur. Et quicumque actorum ejus esset exactor, leprosus fiebat. Tunc interrogata dæmonia dederunt responsum, quod, nisi sacrificare coactus fuisset Gallicanus, exactores reddituum ejus ista pericula non vitarent. Et quoniam nullus audebat convenire Gallicanum de hoc scelere, mandavit ei Julianus Cæsar, dicens: Aut sacrificia diis, aut discede a finibus Italiæ. Qui statim relictis omnibus Alexandriam petiit, et ibi junctus est confessoribus Christi per continuum annum. Post etiam secessit in eremum, ibique a Rauciano comite templorum, cum cogeret sacrificare, et contemneret, percussus gladio in corpore, Christi martyrem fecit, atque ita perrexit ad Dominum gaudens cum triumpho. Cui statim basilicam construxerunt sui nominis: in qua exuberant beneficia martyris ex eo, et nunc usque in sæculum.

Item Romæ, sanctæ Lucie virginis, cum aliis triginta duobus.

B. VI KAL. JULII.

(26 Jun.)

Romæ, sanctorum Joannis et Pauli fratrum natale. Quorum primus præpositus, secundus fuit primicerius Constantiæ virginis, filiæ Constantini. Qui cum omni die turmas Christianorum recrearent ex his opibus, quas sanctissima virgo Constantia reliquerat, pervenit hoc ad Julianum. Et misit qui eos convenirent, dicens debere sibi eos adhærere. Illi vero responderunt inter alia: Pro iniquitate tua destitimus a tua salutatione, et a societate imperii tui nosmetipsos omnino subtraximus. Sumus enim nos non falsi, sed veri Christiani. Quibus Julianus mandavit: Considerare debetis, quia vos regia aula nutriti non debetis deesse a latere meo, ut habeam vos primos in palatio meo. Quod si contemptus a vobis fuero, necesse mihi erit agere, ut contemni non possim. Paulus et Joannes dixerunt: Non tibi facimus hanc injuriam, ut præponamus tibi qualemcumque personam; Deum tibi præponimus, qui fecit cælum et terram, mare et omnia quæ in eis sunt. Et scire te volumus quia nunquam ad salutationem tuam, nunquam ad culturam tuam, nunquam ad palatium tuum veniemus. Quibus Julianus ait: Decem diebus vobis a me dantur induciæ: decima transacta Dei sponte ad me venientes: amicos vos habeam, non venientes

vero, tanquam hostes publicos punio. Tunc sancti A viri Joannes et Paulus Christianos ad se invitantes, ordinaverunt de omnibus quæ relinquere poterant, per totos decem dies incessanter die noctuque elemosynis insistentes. Die vero undecima sunt constricti intra suam domum. Missus namque est Terentianus compiductor ad eos cum militibus hora cœnandi. Qui ingressus, invenit eos orantes, et dixit eis : Dominus noster Julianus statunculum aureum Jovis ad vos misit, ut adoretis illud, et thura incendatis. Quod si non feceritis, ambo modo gladio feriemini. Non enim decet vos intra aulam nutritos, publice occidamini. Joannes et Paulus dixerunt : Julianus si tuus est Dominus, habeto partem cum eo : nobis autem dominus aliud non est, nisi unus Deus, Pater et Filius et Spiritus sanctus, quem ille negare non timuit. Et quia B semel a facie Dei projectus est, vult et alios secum in interitum devenire. Tunc Terentianus fecit fieri foveam intra domum eorum, ut sine strepitu famæ punirentur : et sic decollari, statimque involvi et reponi jussit ; divulgans, quod jussu Cæsaris missi fuissent in exilium. Statim autem ut Julianus in bello Persarum interfectus est, Joviano facto Christianissimo imperatore, apertæ sunt ecclesiæ, et cœpit religio Christiana gaudere. Dæmones autem ex obsessis corporibus intra domum Joannis et Pauli ejiciebantur, confitentes sanctam passionem eorum, ita ut unus filius Terentiani, qui eos decollaverat, veniret intra domum sanctorum, et clamaret per os ejus dæmon, quod Paulus et Joannes incenderent eum. Tunc Terentianus veniens, prostravit se in faciem clamans, quod nesciens quid faceret homo paganissimus, jussionem Cæsaris adimpleret. Unde factum est, ut dato nomine suo, proximo die Paschæ perciperet gratiam Christi. Et assidue orans et flens ad locum illum erat, in quo sanctorum corpora requiescunt, donec a sanctis Dei filius ejus emundaretur. Et ad ipso Terentiano descripta est passio horum martyrum. Passi sunt autem vi Kal. Julii.

C. V KAL JULII.

(27 Jun.)

^a Apud Galatiam, B. Crescentis, discipuli S. Pauli apostoli (*II Tim. iv*), qui ad Gallias transitum faciens, verbo prædicationis multos ad fidem Christi convertit, Viennæ civitate Galliarum per aliquot annos se-

^a Ado in Chron. ann. 110

^b *Ad septem biathanatos*. Christiani olim ab ethnicis ignominie causa *Biathanati* dicti, quod tam prompte se morti exponerent, et violenta morte e vita excederent, non naturali. Infra III Sept. *Biathanata et malefica*. Apud magicæ vanitatis auctores vox hæc usitata, ut ostendit Tertullian. lib. de Anima, cap. 57. « Aut optimum est hic retineri, secundum Ahoros : aut pessimum, secundum Biothanatos, ut ipsis jam vocabulis utar, quibus auctrix opinionum istarum magica sonat. » Item apud Physicos. Servius, iv *Æneid.* : « Dicunt physici, biothanatorum animas non recipi in originem suam. » Apud Genethliacos vox ea crebra. Lampridius in Heliogabalo : « Et prædictum eidem erat a sacerdotibus Syris, biothanatum se futurum. » Sic apud Julium Firmicum *mors biathanata* Græcis dicitur *βιοθάνατος*, et

dit, ibique Zachariam discipulum pro se episcopum ordinavit. Rediens vero ad gentem ; cui specialiter fuerat episcopus datus, Galatas, usque ad beatum finem vitæ suæ in opere Domini confortavit.

Apud Tiburtinam Italiæ suæ civitatem, natale sanctæ Symphorosæ : beati Getulii martyris uxoris, cum septem filiis, Crescente, Juliano, Nemesio, Primitivo, Justino, Stacteo, Eugenio, cum quibus simul passa est sub Adriano principe : qui ipsam Symphorosam jussit palmis cædi, deinde suspendi crinibus. Sed cum superari nullatenus posset ; jussit eam alligato saxo in fluvium præcipitari. Cujus frater Eugenius curiæ principalis Tiburtinæ colligens corpus ejus sepelivit. Mane autem facto, imperator jussit septem figi stipites, ibique filios ejus ad trochlear extendi, et Crescentem in gutture transfigi, Julianum in pectore, Nemesium in corde, Primitivum in umbilico, Justinum per membra distentum scindi per singulos corporis nodos atque juncturas, Stacteam lanceis innumerabilibus, donec moreretur, in terra configi ; Eugenium findi a pectore usque ad inferiores partes. Altera autem die Adrianus præcepit corpora eorum simul auferri, et projici in foveam altam. Et posuerunt pontifices sacrorum nomen loci illius : ^b Ad septem Biotanatos. Natale vero SS. martyrum est v Kal. Julii. Quorum corpora requiescunt via Tiburtina, milliario nono.

Eodem die Cordubæ in Hispaniis, natalis SS. Zolii et aliorum decem et novem.

Ipsa die gesta Septem Dormientium.

D. IV KAL. JULII.

(28 Jun.)

Vigilia apostolorum Petri et Pauli.

Ipsa die, natalis S. Leonis Papæ.

^c Apud Lugdunum Galliæ, natale S. Irenæi episcopi. Qui, B. Photino prope nonagenario ob Christi martyrium coronato, in locum ejus successit. Quem etiam constat beatissimi Polycarpi sacerdotis et martyris fuisse discipulum, et apostolicorum temporum vicinum. Postea vero persecutione Severi cum omni fere civitatis suæ populo gloriose coronatur martyrio. Sepultus est a Zacharia presbytero in crypta basilicæ beati Joannis Baptistæ sub altari. Cui ab uno latere Epipodius, ab altero Alexander martyr est tumulatus. Hujus cryptæ tam reverenda

βαιοθάνατος ; et *βιοθανής* a *βία* et *θάνατος* mors : non ut est apud Isidorum lib. x Orig., littera B : « Biothanatus, quod est bis mortuus. » Imo a violenta morte, quam vel sibi qui conciscit, qui alias *αὐροθάνατος* vel quam quis sponte incurrit. Cassianus, collat. II, de *Discretione*, cap. 5, de Herone sene, qui a diabolo deceptus se in puteum præcipitem dederat : « Quamobrem pro meritis laborum tantorum et annorum numerositate qua in eremo perduravit, ac miseratione et humanitate summa, ab his, qui ejus compatiabantur exitio, vix a presbytero et abbate Paphnutio potuit obtineri, ut non (inter biothanatos reputatus) etiam memoria et oblatione pausantium judicaretur indignus.

^c Pontif. c. 81. *Est leo*. II. Hieron. de Script. Eccl. c. 45. et Euseb. I. v. c. 3, 4, 7, 8, 20, 26. Ruffin. Euseb. I. vi, c. 4, 5. Ruff.

est claritas, ut meritum martyrium signare cre-
datur.

Eodem die apud Alexandriam, sanctorum marty-
rum Plutarchi, Sereni, Heraclidis Herois, item
Sereni, Potamicenæ, Marcellæ, et Catechumenæ
[Rhais] Heræ nomine, baptismum martyrii conse-
cutæ. Inter quos præcipue emicuit Potamicena vir-
go : quæ primo immensos et innumeros agones pro
virginitate desudans, deinde etiam pro martyrio
exquisita et inaudita tormenta perpessa, ad ulti-
mum cum venerabili matre Marcella ignis supplicii
consumpta, e terris migravit ad cælum.

• Vide I. de Fest. apost.

E. III KAL. JULII.

(29 Jun.)

• Romæ, natalis SS- Petri et Pauli.

F. PRIDIE KAL. JULII.

(30 Jun.)

• Natalis et celebratio iterum sancti Pauli apo-
stoli.

Item natalis beatissimæ Lucinæ, discipulæ apo-
stolorum.

Item Lemovico civitate, S. Martialis episcopi et
confessoris.

• Vide I. de Fest. apost.

LITANIÆ INDICENDÆ.

MENSIS JULIUS

RABET DIES XXX; LUNA VERO, XXX.

G. KAL. JULII.

(1 Jul.)

In monte Hor, depositio Aaron sacerdotis primi.
Eodem die, S. Monegundis virginis.

Et in territorio Lugdunensi, loco qui Vallis Ve-
bronna nuncupatur, depositio viri Dei, beatissimi
Domitiani abbatis, qui primus illic eremiticam vi-
tam exercuit, ut plurimos sibi in Dei servitio ag-
gregans, monasterium instituit, magnisque virtuti-
bus et gloriosis miraculis valde clarus, collectus
est ad patres in senectute bona.

• Viennæ, B Martini, tertii ejusdem urbis epi-
scopi, ab apostolis ad præfatam urbem missi.

A. VI NONAS JULII.

(2 Jul.)

• Romæ, in cœmeterio Damasi, natalis sancto-
rum Processi et Martiniani, qui a B. apostolis Pe-
tro et Paulo baptizati et instructi sunt, quorum
passio in libello apostolorum supra notata est.

Eodem die, SS. trium militum, qui cum B. apo-
stolo Paulo passi sunt.

Item ipso die SS. martyrum Aristonis, Crescen-
tiani, Eutychniani, Urbani, Vitalis, Justi, Felicissimi,
Felicis, Martiæ et Symphorosæ : qui omnes apud
Campaniam glorioso martyrio coronati sunt.

B. V NONAS JULII.

(3 Jul.)

Apud Edessam Mesopotamiæ, translatio corpo-
ris S. Thomæ apostoli.

Item ipso die apud Constantinopolim, natalis S.
Eulogii.

Apud Laodiciam Syriæ, beati Anatolii episcopi.
Item apud Neocæsaream Ponti, natalis sancti Gre-

• Ado in Chron. an. 101.

• Vide I. de Fest. Apost.

B gorii episcopi et martyris, beati Antenodori episcopi
fratris. Qui Gregorius episcopus, doctrina et miro-
culis clarissimus fuit. Denique quoddam stagnum
erat in Ponti regionibus situm, piscibus copiosum,
ex quorum captura prædivites redditus dominis præ-
stabantur. Ista possessio duobus fratribus sorte hæ-
reditatis obvenerat, sed pecuniæ cupiditas, quæ pene
omnium corda mortalium superat, etiam fraternam
necessitudinem violavit. Cædes ac bella moveban-
tur, humanus sanguinis pro piscibus fundebatur.
Sed Dei providentia aliquando affuit : Gregorius videt
prælia et mortes virorum, furentesque germanos.
Cumque honore adventus sui utræque partes paulum
siluissent, Nolite, inquit, o filiioli, rationabiles ani-
mas pro mutis animantibus violare, fraternam pa-
cem quæstus cupiditate dissolvere, Dei leges et na-
turæ pariter jura temerare : et una mecum ad oram
stagni exitialis accedite, et ego jam vos per virtutem
Domini ab omni certamine cruentæ contentionis
absolvam. Et cum hæc dixisset, in conspectu omnium
virgam quam tenebat in manu ad primas littoris un-
das defigit, et ipse positus genibus palmas tetendit ad
cælum, atque Dominum supplicat. Simul ut orandi
finem fecit, statim se unda subducens, et cursu ve-
lociore refugiens, a conspectu superno jussa disce-
dere, abyssis suis redditur : et arentem campum
germanis jam concordibus derelinquit. Sed et in
hodiernum frugum ferax esse dicitur. Iterum quo-
dam loco ruris angusti, cum res posceret ecclesiam
construi, rupes quædam vicini montis ex parte
Orientis objecta ex alia vero præterfluens fluvius,
D spatium quantum ecclesiæ sufficeret denegabat. Et
cum alius omnino non esset locus ad construendam
ecclesiam, ille fide plenus pernoctasse in oratione

• Vide I. de Fest. Apost. Euseb. I. vii, c. 28.
Ruffin. Hier. de Script. Eccl.

dicitur. Cumque plena fide ac devotione Dominum A deposceret, ad lucem coeuntibus populis, inventa est rupes importuna secessisse tantum, quantum spatii ad condendam quærebatur ecclesiam. Traduntur et hujus beati viri et alia quamplurima, quæ fidem et sanctitatem ipsius plurimum commendant. Sed et inter alia quæ luculentissime scripsit, etiam catholicæ fidei expositionem breviter editam dereliquit. Unus Deus Pater Verbi viventis, sapientiæ subsistentis, et virtutis suæ et figuræ, perfectus perfecti genitor, Pater Filii unigeniti. Unus Dominus solus ex solo Deo figura et imago Deitatis, verbum penetrans, sapientia comprehendens omnia, et virtus qua tota creatura fieri potuit. Filius verus veri, et invisibilis ex invisibili, incorruptibilis, ex incorruptibili, immortalis ex immortali, sempiternus ex sempiterno. Unus Spiritus sanctus ex Deo substantiam habens. Et qui per filium apparuit imago Filii perfecti perfecta, viventium causa, sanctitas, sanctificationis præstatrix, per quem Deus solus super omnia et in omnibus cognoscitur, et Filius per omnes. Trinitas perfecta, majestate, et sempiternitate, et regno minime dividitur neque abalienatur. Igitur neque factum quid, aut serviens in Trinitate, neque superinductum tanquam ante hoc quidem non subsistens, et quasi postea superingressum. Neque ita defuit unquam Filius Patri, neque Filio Spiritus sanctus, sed inconvertibilis et immutabilis eadem Trinitas semper manet.

C. IV NONAS JULII.

(4 Jul.)

Oseæ et Aggæi prophetarum.

^a Turonis, translatio sancti Martini episcopi, et ordinatio episcopatus ejus, et dedicatio basilicæ ipsius.

Eodem die, in Africa, natalis S. Jucundiani martyris in mare mersi.

Et in territorio Bituricæ civitatis, vico Justino, natalis S. Lauriani martyris: cujus caput Hispaniam ad Hispanias deportatum est.

Apud Syrmium, SS. martyrum Innocent. et Sabatiæ, cum aliis triginta.

D. III NONAS JULII.

(5 Jul.)

Apud Syriam, natalis S. Domitii martyris, qui D virtutibus suis multa incolis beneficia præstat.

^b Item Romæ, natalis sanctæ Zoæ uxoris beati Nicostrati martyris, quæ dum ad confessionem beati Petri apostoli oraret, a paganis arctata, ducta est ad patronum regionis Naumachiæ: a quo primum in custodiam obscurissimam trusa, et per dies sex omni solatio lucis et victus fraudata, septimo demum die a collo et a capillis in corpore suspensa, adhibito subter horribili fumo, in confessione Domini emisit spiritum.

^a Greg. Tur. l. II Hist. Franc., c. 14.

^b De hac in gestis S. Sebast., 20 Jan.

E. PRIDIE NONAS JULII.

(6 Julii.)

Natalis Isaïæ et Joel prophetarum.

Et Octavæ apostolorum.

Et primus beati apostoli Pauli ingressus in urbem Romam, anno secundo Neronis imperii. Qui cum jam hæc loca et has provincias prædicando perlustrasset, ab Antiochia ipse cum Barnaba præmissus a Spiritu sancto postquam jam in Arabia et Cilicia verbum Dei, aliisque provinciis annuntiaverat, pervenit Seleuciæ, Cyprum, Salaminam, Paphos, Pergen Pamphylæ, Antiochiam quæ est Pisidiæ, Iconium, inde ad civitates Lycaoniæ, Lystram, Derben, et universam in circuitu regionem. Inde revertentes Antiochiam Pisidiæ, devenerunt Pergen Pamphylæ. Hinc Antiochiam, unde missi fuerant, revertuntur. Inde propter quæstionem circumcisionis in gentibus Hierosolymam proficiscuntur. Deinde rursus Antiochiam redeunt. Unde cum inter eos dissensio propter Joannem, qui Marcus cognominatus est, accidisset, solus Paulus, assumpto Silia, a fratribus gratiæ Dei traditus, has regiones et insulas peragravit prædicans, Syriam, Ciliciam, Derben, Lystram, Phrygiam, et Galatiam regionem, Mysiam, Troadam, Macedoniam, Samothraciam, Neapolim, Philippos, Amphipolim, Apolloniam, Thessalonicem, Beroen, Athenas, Corinthum. Et inde navigavit in Syriam, et venit Ephesum, et inde Cæsaream et Antiochiam, et Galatiæ regionem, et Phrygiam. Hinc cum vellet ire Hierosolymam, dixit ei Spiritus sanctus ut reverteretur in Asiam. Et cum peragrasset superiores partes, Ephesum venit. Hinc profectus est in Macedoniam, et accessit Philippos, Troadam, Asson, Mitilenem et contra Chium, Samon, Trogylion ^c Miletum, Coum, Rhodum, Pataram. Et inde, visa Cypro et relicta ea ad sinistram, transfretavit in Syriam. Et inde venit Tyrum, Ptolemaidem, Cæsaream, Hierusalem. Ibi ligatur a Judæis, et traditur gentibus. Et inde destinatur ad Felicem præsidem Cæsareæ ^d. Hinc cum appellasset Cæsarem, Romam ad eundem Cæsarem, quem appellavit, mittitur, et enavigavit Sidonem, Cyprum, cui juxta erat civitas Thalassa in insula Mitilene, Syracusas, Rhegium Putcoleos, Romam: et biennio in libera manens custodia, post hæc ad prædicandum dimittitur. Quo tempore credibile est eum ad Hispanias perrexisse, necdum Nerone in tanta erumpente scelera quanta de eo narrant historiæ.

Romæ, natalis sancti Tranquillini, patris martyrum Marci et Marcelliani, qui ad prædicationem beati Sebastiani credens in Dominum Jesum Christum; die Octavarum apostolorum, dum ad B. Pauli confessionem oraret, tentus a paganis, lapidatus, ac martyrium consummavit.

Eodem die, depositio beatissimi Goaris confessoris.

^c Est in Græco: deest textui Latino.

^d De eo in gestis sancti Sebastiani, 20 Jan.

F. NONIS JULII

(7 Julii.)

^a Apud Alexandriam, natalis sancti Pantæni, viri apostolici, et omni sapientia adornati, cujus tantum studii et amoris erga verbum Dei fuit, ut etiam ad prædicandum Christi Evangelium omnibus gentibus quæ in Orientis ultimis secessibus reconduuntur, fidei, et devotionis calore profectus sit, et usque ad Indiam citeriorem prædicando pervenerit. Ubi reperit Bartholomæum, de duodecim apostolis, adventum Domini Jesu juxta Matthæi Evangelium prædicasse. Quod Hebraicis litteris scriptum, revertens Alexandriam secum detulit: ubi præclaram et nobilem vitam beato fine conclusit.

^b Romæ natalis beatorum martyrum Nicostrati Primiscrinii, Claudii Commentariensis, Castorii, Victorini, Symphroniani, quos B. Sebastianus credere in Christum docuit, et sanctus Polycarpus presbyter baptizavit. Qui cum corpora sanctorum per ora Tiberina requirunt tenti sunt, et ad Urbis præfectum perducti. Erat judex Fabianus, qui eos hortabatur ad sacrificandum, per decem dies minis et blanditiis cum eis agens, et nullum penitus potuit commovere. Tunc fecit de eis suggestionem imperatoribus: quique jusserunt eos tertio torqueri. Cumque nulla ratione compulsi cederent, jusserunt eos in mare præcipites dari. Immensis itaque arctati ponderibus, pelagi fluctibus dati sunt, ut in loco mundo inter aquas coronam martyrii celebrarent.

Apud Viennam, Evodi episcopi, cujus industria delatæ sunt reliquiæ sanctorum martyrum Thebæorum ad urbem Viennam.

G. VIII IDUS JULII.

(8 Julii.)

Apud Asiam minorem, sancti Aquilæ, et Priscillæ uxoris ejus de quibus in Actibus apostolorum scribitur: apud quos beatus Paulus apostolus propter artificium (erant enim ejusdem artis, id est scenopegiæ, cujus et Apostolus) morabatur et operabatur, postquam ipsi in Achaiam ab urbe Roma venerunt (*Rom. xvi; I. Cor. xvi; Act. xviii*).

In Palæstina, natalis sancti Procopii martyris, qui ab Scythopoli ductus Cæsaream, ad primam responsionum ejus confidentiam irato judice Fabiano, capite cæsus est.

A. VII IDUS JULII.

(9 Julii.)

Romæ, ad Guttam jugiter manantem sancti Zenonis, et aliorum decem millium ducentorum trium.

In civitate Tyriæ, natalis SS. Anatoliæ et Audacis, sub Decio imperatore. Quorum Anatolia cum multos in Piceno infirmos, lunaticos, ac dæmoniacos curasset, ducta est, jubente Faustiniiano, ad civitatem Tyriæ, et diversis plagarum generibus vexata. Deinde cum serpente tota nocte inclusa, nihil læsa est: quin et ipsum Marsum, qui serpen-

^a Euseb. lib. v, cap. 10; Hieron. de Script. Eccl., cap. 36.

tem dimiserat, nomine Audacem, mane a suo serpente devorandum eripuit, et ad Christi martyrium convertit. Nam ipse post hæc ob confessionem veritatis in custodiam datus est. Ipsa quoque virgo Christi transverberata, cum staret extensis manibus in oratione, ita ut per dexterum latus gladius missus, per sinistrum exiret. Quæ passa est septimo Iduum Juliarum: sepulta autem mane a civibus Tyriensibus. Audax vero quia de Oriente erat, ab uxore sua et filiis illuc translatus est.

Eodem die, natalis sancti Cyrilli episcopi, qui flammis injectus, illæsus evasit, ac stupore tanti miraculi a judice dimissus. Cum rursus verbum Dei alacriter prædicaret, ac plures efficacius ad fidem Christi converteret, judex pœnitentia ductus capite plecti eum jussit, atque optatum martyrii finem consummavit.

In civitate Martulana, sancti Briccii episcopi et confessoris, qui sub judice Martiano, os lapide contusus est et in equuleo crudelissime excruciat, in Domini confessione perdurans, in carcerem trusus est. Nocte autem terræmotu gravi civitas concussa, inter alios plures, etiam Martianum occidit. Et Christi confessor ab angelo sancto, et a beato Petro apostolo visitatus, atque ad prædicandum Evangelium confortatus, magnas populorum credentium multitudines omnipotenti Deo lucrificans, quievit in pace. Cujus animam viderunt adstantes in specie columbæ niveæ cœlo recipi.

Item apud Ægyptum, S. Serapionis episcopi et confessoris.

B. VI IDUS JULII.

(10 Julii.)

Romæ septem fratrum filiorum sanctæ Felicitatis, id est Januarii, Felicis, Philippi, Sylvani Alexandri, Vitalis et Martialis, sub præfecto Urbis Publio, tempore Antonini principis. Primum auditi, deinde per varios judices, ut variis suppliciis laniarentur, missi. E quibus Januarius post verbera virgarum et carcerem ad plumbatas occisus est. Felix et Philippus fustibus mactati, Sylvanus præcipitio interemptus est. Alexander, Vitalis et Martialis capitali sententia puniti.

Eodem die in Africa natalis SS. Januarii, Marini, Naboris et Felicis, decollatorum: quorum corpora D Mediolanum translata sunt.

Romæ milliario decimo, natale Rufinæ, Secundæ sororum, patre clarissimo genitarum Asterio, matre clarissima Aurelia, sub persecutione Valeriani et Gallieni, judicibus, Junio Eonato præfecto, et Archesilao comite. Harum virginum sponsi Armentarius et Verinus a fide Christianitatis recesserunt. Pro qua re volentes beatæ virgines declinare eorum persuasiones insanas, ad prædiolum suum, quod in Tusciæ partibus videbantur habere, basternæ pergebant vehiculo. Quod audientes Armentarius et Verinus, comiti Archesilao suggesserunt qua de causa

^b De his in gestis S. Sebastiani, 20 Jan.

Urbem fugerent. Tunc sceleratissimus Archesilaus cum militibus suis equestribus iter agens, sanctas Dei virgines in via Flaminia milliario decimo quarto comprehendens, atque revocans ad urbem Romam, Junio Donato præfecto obtulit. Qui jussit eas in custodias redigi a se invicem separatas, et in die tertia in secretarium duci. In quo Rufinam ingredi jubens, dixit ad eam: Cum sis nobilis nata, quid est quod ad ignobilitatem devoluta es, et cupis esse captiva in vinculis, magis quam libera cum marito gaudere? Rufina respondit: Captivitas ista temporalis æternam captivitatem excludit; et vincula temporalia, perpetua vinculorum ligamenta dissolvunt. Præfectus dixit: Iestas vanas fabulas et aniles abjice, et sacrificia diis immortalibus, ut possis tuo sponso cum gaudio perfrui, et usque ad senectutem cum gaudio deliciarum attingere. Rufina respondit: Duo sunt inutilia quæ persuades, et unum dubium quod promittis. Nam dicis me debere idolis sacrificare ut in perpetuum peream? et post hoc maritum accipere ut gloriam virginitatis amittam. Post ista duo tam contraria promittis, quod usque ad senectutem cum gaudio deliciarum attingam, cum de te ipso incertus sis, an ad diem crastinum attingas. Præses adduci jussit Secundam, ut Rufina soror ejus in conspectu ipsius flagellis cæderetur. Quæ cum vidisset sororem suam flagellis cædi, clamare cœpit ad judicem: Quid est quod agis, sceleratissime, et regni colorum invisor? quid est quod sororem meam glorificas et me exhonoras? Dicit ei præfectus: Ut video, insanior sorore tua es. Secunda respondit: Nec soror mea insana est, nec ego insano, sed ambæ Christianæ sumus, et justum est ut simul Christum Dominum confitemur. Et cum libere fidem veritatis faterentur, tunc jussit eas præfectus in tenebroso loco includi et fumum stercoreum fieri. Cum hoc fuisset factum, fumus ille quasi thymiana exhalabat, et obscuritas illa quasi die medio vincebatur. Iterum jussæ sunt inde tolli, et in suis balneis includi, atque in solio ardente et non temperato jactari. Ubi cum fuissent post duas horas ingressi qui earum corpora tollerent, inveniunt intus solium frigidum et vaporatum. Quod audiens præfectus, obstupuit, et jussit eas duci, et in medio Tiberis mitti, et uno saxo ligato in collo ambarum, præcipitari. Cum quo post dimidiam fere horam mersæ sunt: et quæ nudæ missæ fuerant, in superiore parte fluminis siccis vestibibus apparuerunt indutæ, Christi gloriam decantantes. Quod cum fuisset judici nuntiatum dixit Præfectus Archesilao comiti: Istæ quas mihi tradidisti, aut magica arte nos superant, aut vere in eis sanctitas regnat. Unde sicut eas mihi tradidisti, ita eas ego tibi reddo, ut tuo arbitrio vel sententiam accipiant, vel evadant. Tunc archesilaus jussit eas duci in silvam in via Cornelia, ab urbe Roma milliario decimo, in fundo qui vocatur Buxo, et illic eas capite percuti, et sic earum inhu-

^a Hujus translationis fit mentio in Vita S. Aigulphi, 3 Sept. Pontif., cap 12.

A mata corpora derelinquit. Sed Domini gratia non defuit in Christo credentibus nec defunctis. Nam Plautilla matrona, in cujus prædio hoc factum est, vidit eas in visu sedentes gemmatas in thalamo, et dicentes sibi: Plautilla, desine a flagitiis idolorum, et ab incredulitate impia cessa, et credens in Christum veni in rem tuam, et corpora nostra inveniens, ibi sepeli. Exurgens autem Plautilla, pervenit ad locum, et inveniens sanctarum virginum corpora, adoravit, et credidit, et fabricavit sepulcrum virginum ad laudem Domini Jesu Christi.

C. V IDUS JULII.

(11 Julii.)

Translatio S. Benedicti abbatis: postquam enim (sicut ipse vivens prædixerat) monasterium ejus a gentibus est vastatum, Domino revelante, repertum est corpus, et in Gallias translatum, atque in territorio Aurelianensi, monasterio quod vocatur Floriacum, condigne sepultum; translatum est pariter etiam corpus beatæ Scholasticæ virginis sororis ejus, atque in partibus Cenomanensium, religiosorum devotione, conditum. Cujus animam idem vir Dei e corpore egressam, vidit in columbæ specie cæli secreta penetrare: corpusque ejus secum in uno jussit poni sepulcro, ut quorum mens una semper in Deo fuerat, eorum quoque corpora nec sepultura separaret ^a.

Eodem die in Armenia minore, civitate Nicopoli, natalis sanctorum martyrum Januarii et Pelagiæ, qui, in equuleo, unguis et testarum fragmentis diebus quatuor cruciati, martyrium impleverunt.

Romæ in Vaticano, S. Pii papæ, qui sedit in episcopatu annos octodecim. Sub hujus tempore Hermes librum scripsit, qui appellatur *Pastor*, quia in habitu pastoris ei angelus apparuit.

D. IV IDUS JULII.

(12 Julii.)

Apud Aquileiam, natalis sancti Hermagoræ, primi ejusdem civitatis episcopi, discipuli beati Marci evangelistæ (*Act. XXI*).

^b Apud Cyprum, natalis B. Nasonis [*al.*, Jasonis, *vel* Mnasonis] antiqui Christi discipuli.

Apud Cæsaream, sancti Dii.

Medioliani, translatio SS. martyrum Naboris et Felicis.

D Item eodem die, S. Cleti papæ, qui Romæ sedit annos duodecim. Hic ex præcepto B. Petri apostoli viginti quinque presbyteros in urbe Roma ordinavit: sepultusque est iuxta corpus B. Petri.

E. III IDUS JULII.

(13 Julii.)

Esdra et Joel prophetarum.

Item natalis S. Silæ [*al.*, Silæ] apostoli.

^c Apud Africam natalis sanctorum confessorum Eugenii Carthaginensis episcopi, fide et virtutibus ac miraculis gloriosi, et universi cleri ecclesiæ

^b Pontif., cap. 3.

^c Vide lib. De Fest. Apost.

ejusdem. Qui cæde inediaque macerati, fere quingenti, vel eo amplius (inter quos quamplurimi erant lectores infantuli), gaudentes in Domino, procul exsilio crudeli extrusi sunt. In quibus erant nobilissimi, archidiaconus nomine Salutaris, et Muritta secundus in officio ministrorum. Qui plurima pro confessione catholica perpessi supplicia, et tertio confessores effecti, gloriosæ in Christo perseverantiæ titulo illustrati sunt.

F. PRIDIE IDUS JULII.

(14 Julii.)

^a Apud Pontum, natalis S. Phocæ episcopi civitatis Sinopis, qui sub Trajano imperatore, præfecto Africano, carcerem, vincula, ferrum, ignem etiam pro Christo superavit. Cujus reliquiæ in basilica apostolorum in Gallia civitate Vienna habentur.

G. IDIBUS JULII.

(15 Julii.)

^b Nisibi, natalis S. Jacobi episcopi, magnæ virtutis viri, ita ut ad ejus preces sæpe urbs discrimine liberata sit. Hic unus fuit ex numero confessorum sub persecutione Maximiani, et eorum qui in Nicæna synodo perversitatem Arii homousii oppositione damnaverunt: atque intra muros urbissuæ ex præcepto imperatoris Constantini ad tutelam et munimentum sepultus, postea zelo Juliani apostatæ extra urbem elatus et conditus. Sed mox eadem civitas, tanti patroni orbata reliquiis, Persarum ditioni succubuit.

Romæ in Portu, Eutropii, Zosimæ, et Bonosæ sororum.

Apud Alexandriam, natalis SS. Philippi, Zenonis, Marsei, et decem infantum.

In Carthagine, Catulini diaconi, Januarii, Florenti, Juliæ et Justæ, qui sunt positi in basilica Fausti.

A. XVII KAL. AUGUSTI.

(16 Jul.)

^c In Ostia, natalis sancti Hilarini, qui sub persecutione Juliani, cum nollet sacrificare, fustibus cæsus, martyrium sumpsit.

Apud Antiochiam Syriæ, natalis sancti Eustachii episcopi et confessoris, qui sub Constantio principe ob catholicam fidem in Trajanopolim civitatem Thraciæ pulsus exsilio ibidem quievit.

B. XVI KAL. AUGUSTI.

(17 Jul.)

In Carthagine, natalis sanctorum martyrum Scilitanorum, id est Sperati, Nartali, Cythini, Bethurii, Felicis, Aquilini, Lethatii, Januariæ, Generosæ, Bessæ, Donatæ et Secundæ, sub Saturnino præfecto. Qui post primam Christi confessionem in carcerem missi, et in ligno confixi, mane gladio decollati sunt. Horum reliquiæ cum ossibus beati Cypriani, et capite sancti Pantaleonis martyris, ex Africa in

^a Ado in Chron. an. 101.

^b Gennad. de Vir. illust., cap. 1.

^c De hoc in gestis Joann. et Pauli.

A Gallias translatae, venerantur Lugduni in basilica beatissimi Joannis Baptistæ.

C. XV KAL. AUGUSTI.

(18 Jul.)

Apud Carthaginem, natalis sanctæ Guddenes virginis, quæ Plutiano et Zeta [Plautiano et Geta] consulibus, jussu Rufini proconsulis, quater diversis temporibus equulei extentione vexata, et unguarum horrenda laceratione cruciata, carceris etiam squalore diutissime afflicta, novissime gladio cæsa est.

Apud civitatem Metensium, S. Arnulphi episcopi, qui sanctitate et miraculorum gratia illustris, eremiticam vitam diligens, beato fine quievit.

I. XIV KAL. AUGUSTI.

(19 Jul.)

^d Natalis beati Epaphræ.

Item eodem die. S. Patris nostri Arsenii, de quo in Verbis seniorum refertur quia, propter redundantem lacrymarum tergendam, sudarium semper in sinu vel in manu habuerit.

Eodem die Hispali apud Hispaniam, natalis SS. Justæ et Rufinæ: quæ a Diogeniano præside comprehensæ, equulei extensione et unguarum laniatione vexatæ sunt, dein trusæ sunt in carcerem, inedia et doloribus afflictae. Post hæc jussit præses ut quocunque iret, ipsæ nudis pedibus sequerentur. Tandem Justa in carcere spiritum exhalavit. Corpus ejus in puteum projectum, et a Gabino episcopo levatum, in Hispalensi cœmeterio conditum est. Rufini cervix confracta, et corpus ejus igni traditum.

C Cujus reliquiæ a fidelibus curatæ sunt.

E. XIII KAL. AUGUSTI.

(20 Jul.)

Natalis beati Joseph, qui cognominatus est Justus Act. 1): qui cum beato Matthia, ut numerum duodenum impleret ab apostolis statuitur. Sed Matthia locum Judæ proditoris implente, beatus Joseph nihilominus prædicationis et sanctitatis officio inseruiens, multamque pro Christi fide persecutionem a Judæis sustinens, victoriosissimo fine Judæa quievit. De quo refertur quod venenum biberit, et nihil ex hoc triste pertulerit, propter Domini fidem.

D ^e Apud Damascum, natalis sanctorum Sabini, Maximini, Juliani, Macrobbii, Cassii, Paulæ, cum aliis decem.

F. XII KAL. AUGUSTI.

(21 Jul.)

Danielis prophetæ.

Romæ, natale S. Praxedis virginis. Hæc cum sorore sua Potentiana a sanctissimo patre Pudente, qui fuit edoctus in fide ab apostolo Paulo, in omni castitate et lege divina erudita, post transitum parentis, vigiliis et orationibus atque jejuniis assidue vacans, omne patrimonium suum simul cum prædicta,

^d Vide lib. de Fest. Apost.

^e Euseb. I. III, c. ult.

beata sorore in sustentationem pauperum et Christi sanctorum erogavit. In titulo vero quem pater earum Pudens, nomine beati Pastoris dedicavit, una cum consilio B. Pii sedis apostolicæ episcopi, fontem baptismi construere soror et ipsa studens, ut familia eorum die sancto Paschæ baptizaretur. Quos ad nonaginta sex numero manumissos, beatus Pius aquis salutaribus abluit. Inde post innumera pietatis opera, post multorum martyrum sepulturas (inter quos beatum Symmetrium presbyterum cum aliis viginti duobus apud Titulum supra-dictum manibus suis sepelivit), qui per martyrii palmam ad regna cœlorum transierant : eadem beatissima virgo migravit ad Dominum, coronam justitiæ receptura, XII Kalend. Augusti. Sepulta in cœmeterio Priscillæ, via Salaria, juxta sororem suam atque sanctum patrem Pudentem posita.

Eodem die in Galliis, civitate Massilia, natalis S. Victoris. Qui persecutione Diocletiani et Maximiani, cum esset miles, et nec militare, nec idolis sacrificare vellet, primum a tribuno suo Asterio in carcerem trusus, sed omni nocte ad consolandos et visitandos infirmos ab angelo eductus est. Deinde jussu Eutychie præfecti, retortis brachiis, loris subtilibus ligatus, et pedibus fune constrictus, per mediam tractus est civitatem. Post hæc fustibus crudelissime cæsus, ac suspensus et taureis cruciatus, cum exhibuissent aram in qua sacrificaret, et eam nec respicere sustinens, de manu sacerdotis calce excussisset, pedem ei præses jussit incidi. Ad ultimum in confessione persistens, missus est in molam pistoriæ, in qua sparsum granum vertigine animalis macerari solet : atque ita contritus, martyrium consummavit. Passi sunt cum eo tres milites, Alexander, Felicianus, et Longinus. Qui dum eum nocturno silentio in carcere custodirent, visitantibus illum angelis sanctis, tanto claritatis fulgore obstupesci, atque ad ejus genua provoluti, credentes in Christum nocte eadem in mari baptizati sunt ; et sequenti die, ante consummationem B. martyris, gladio jugulati. Puer quoque Deutherius, qui dum ad sepulcrum ejus oraret, emisit et spiritum.

G. XI KAL. AUGUSTI.

(22 Jul.)

* Natalis S. Mariæ Magdalænæ.

Et beatæ Syntyches, quæ Philippis dormit sepulta : de qua beatus apostolus Paulus scribit Philippensibus : *Evodiam rogo, et Syntychem deprecor id ipsum sapere in Domino (Phil. IV).*

Ancyra Galatiæ, natalis sancti Platonis martyris : cujus gesta habentur.

A. X KAL. AUGUSTI.

(23 Jul.)

† Apud Ravennam, natale sancti Apollinaris episcopi. Hic Romæ ordinatus a beato Petro apostolo, Ravennam directus est. Ubi cum pervenisset, non longe ab urbe Ravenna mansit apud quendam mili-

* Vide lib. de Fest. Apost.

tem Irenæum nomine, cujus filius erat cæcus. Quem ad se perductum facto signo crucis illuminavit, atque parentes illius postmodum baptizavit. Matronam vero cujusdam tribuni militum nomine Theclam, quæ plurimis annis gravissima tenebatur infirmitate, cum in nomine Domini nostri Jesu Christi, manum apprehendens ejus, de lecto sanata erexisset, tribunum cum uxore eadem, et filios ac familiam ipsorum in Christum credentes baptizavit. In cujus domo postmodum intra urbem Ravennam missas et baptismata agebat cum discipulis suis per duodecim annos. Ordinavit autem duos presbyteros, Adherentum et Calocerum : Martianum vero nobilissimum virum, et Leucadium philosophum diaconos, et sex clericos statuit, cum quibus die nocteque psalmos canebat. Nuntiatumque est duci Saturnino. Qui producens eum, statuit ante pontifices capitoliæ Ravennatis : a quibus nimia cæde mactatus, ejectusque ad mare, semivivus relinquitur. Quem discipuli ejus colligentes, adhibuerunt ei curam. Post menses sex Bonifacium nobilissimum virum, qui obmutuerat, sanaturus ad domum ejus veniens, puellam immundum spiritum habentem, deinde Bonifacium, soluto vinculo linguæ ejus, sanavit. Ubi quingenti homines Christo crediderunt. Non post multos dies a paganis tentus, et diutissime fustibus cæsus est, ac nudis pedibus super prunas impositus, et inde ab urbe pulsus. Sed non longe a muro habebant Christiani tugurium, ubi missas faciebat, in mari vero baptizabat : ibique timentes Deum de facultatibus suis ministrabant ei. Post plurimos annos etiam ad Æmiliam perrexit verbum Domini prædicare, faciens multas virtutes in nomini Domini nostri Jesu Christi. Tempore quo reversus est, Rufi Patricii filiam a morte corporis suscitavit, quam Christo virginem firmavit, matre cum familia promiscui sexus trecentis quatuor baptizatis. Pervenit autem ad Cæsarem de beato viro, et quod domus Rufi Patricii obediret Christo. Et mittens Rufo successorem, scripsit Vicario præfecto prætorii Massalino, ut aut diis inclinaret Apollinarem, aut longe in exilium traderetur. Quem accersitum Vicarius, post interrogationem exutum veste virgis cædi fecit, et aqua bulliente plagas ejus infundi, et equuleo suspensum torqueri, ac saxo os ejus contundi, et cum gravissimo ferri pondere oneratum includi in carcere horrifco, atque in ligno extendi : ubi ab hominibus quidem negligitur, sed ab angelo publice pascitur. Quarto die iudex de carcere productum, catenatum, in navi positum, in exilium direxit. Tres autem viri eum de clero secuti sunt, qui et ministrabant ei. Mortuis vero omnibus tempestate maris et naufragio, ipse cum clericis et duobus militibus evasit, quos Christo illico consecravit lotos aqua salutari. Et transitum faciens post Corinthum per Mysiam, leprosum cute mundatum in Christo lavit. Deinde ad ripam Danubii perveniens, multos fide sibi sociavit. Et quærentibus eum in-

† Vide lib. de Fest. Apost.

credulis occidere, in partes Thraciæ descendit. Et cum ibi dies aliquot fecisset, et in templo Serapis præsentia ipsius obticuisset dæmon, tandem rogatus spiritus responsum dedit : Quia discipulus Petri apostoli Jesu Christi huc venit, et ligavit me, hic nisi fuerit ab his locis expulsus, vobis dare responsa non possum. Inquisitus inventus est beatus Apollinaris, et discussus diutissime fustibus cæditur, et usque ad mare perductus a rectore provinciæ, navi currenti ad Italiam cum suis hominibus superimponitur. Itaque post tertium annum Ravennam ingreditur : deinde post dies aliquot subita seditione orta in civitate irruentibus paganis, ligatus ad forum perducitur : ibi cæsus ac vulneratus est. Exinde pontifices capitolii egerunt, ut ad templum Apollinis duceretur. Quo cum pervenisset, data oratione simulacrum solutum, et templum destructum est. Pagani hoc videntes, clamabant : Senex impius interficiatur. Et tradiderunt eum judici, cui nomen erat Taurus, qui habebat filium naturaliter cæcum natum, quem in nomine Christi sanctus Apollinaris illuminavit, multis stupefactis, ei conversis ad Dominum. Mansit autem in prædio Tauri præsidis annis quatuor. Erat enim ab urbe milliario sexto, ubi concurrebant Christiani, et docebantur ab eo. Et quæcunque infirmitate quis detinebatur, ad eum perductus sanabatur. Igitur invidiosa relatio pontificum capitolii cucurrit ad Cæsarem adversus beatum Apollinarem. Qui mox edixit, ut si diis quis temerario ore injuriam inferret, aut satisfaciat, aut urbe privetur. Quæ jussio mox percurrit ad Demosthenem patricium. Qui, exquisitione missa, sanctum Apollinarem sibi exhiberi jubet : quem auditium tradidit in custodia cuidam centurioni occulte Christiano cogitans quibus cruciatibus eum perderet. Qui media nocte laxavit eum, ut fugeret. Cumque fuisset pagani cognitum, sequentes eum, non longe a porta apprehenderunt ; et tandiu cæsus est, quo usque æstimaretur mortuus. Exinde collectus est a discipulis, et perductus est in vicum, ubi leprosi morabantur, et septem dies supervixit, admonens semper Ecclesiam, ne a fide Christi descenderet. Ita martyr gloriosissimus Apollinaris in laude Christi defunctus, sepultus est foris murum, et clausum in arca saxea sub terra corpus ejus missum est. Hic ab Anthiochia secutus apostolum Petrum, et ab urbe Roma ab eodem apostolo missus Ravennam, rexit Ecclesiam annis viginti octo, mense uno, diebus quatuor. Passus ultimum martyrium sub Vespasiano Cæsare, et Demosthene patricio, x Kalendas Augusti.

B. IX KAL. AUGUSTI.

(24 Jul.)

Eodem die apud Italiam in Tyro, quæ est circa lacum Vulsinum, natale sanctæ Christinæ virginis : quæ in Christum credens, deos aureos Urbanis patris sui præfecti contrivit, et pauperibus distribuit,

• De his in Vita D. Christophori.

Ob hoc, jubente patre, alapis afflicta, verberibus dilaniata, ferro onusta, in carcerem conjecta est. Post hoc cum diutissime et crudelissime dilaniaretur, de carnibus suis patri in faciem projecit. Cumque alligata rotæ, igni supposito, et fuso desuper oleo toreretur, erumpens flamma mille gentilium interfecit. Iterum carceri tradita, angelo visitante, sanata est et refecta. Deinde cum magno saxi pondere in mare, id est in lacum Vulsinum jactata, angelico præsidio liberata est. Quam successor patris ejus Dion multis iterum suppliciis afflixit. Sed, orante illa, simulacrum Apollinis, quod adorare jubebatur, in favillam subito redactum est. Quo miraculo tria milia hominum ad fidem Christi conversa sunt. Novissime successor prædicti Julianus, post fornacem candentem, ubi quinque diebus illæsa permansit, post serpentes a venefico immissos, sed Christi fide superatos, post abscisionem linguæ, sagittis eam configi præcepit. Sicque martyrii cursum consummavit, anno ætatis suæ undecimo.

Romæ, via Tiburtina, milliario decimo nono, natalis sancti Vincentii.

Apud Emeritam Hispaniæ civitatem, natalis sancti Victoris militaris, qui cum duobus fratribus Stercatio et Antinogeno diversis exanimatus suppliciis martyrium consummavit.

• Eodem die, natalis sanctorum virginum Nicetæ et Aquilæ : quæ ad prædicationem sancti Christophori martyris, ad Christum conversæ, martyrii palmam capitis abscisione sumpserunt.

Et apud Amiterninam civitatem, militum octoginta trium.

C. VIII KAL. AUGUSTI.

(23 Jul.)

• Natalis B. Jacobi Zebedæi apostoli.

Eodem die in Lycia, civitate Samo, sancti Christophori, qui virgis ferreis attritus, et a flammis æstantis incendii Christi virtute salvatus, ad ultimum sagittarum ictibus confossus, martyrium capitis obtruncatione complevit.

In Hispaniis, civitate Barcinona, S. Cucufatis martyris, qui ex civitate Sillitana oriundus fuit, et Barcinonæ sub Galerio proconsule, et Maximiano, et Rufino passus. Primo gravissime tortus et cæsus, deinde catenis astrictus in craticula superextensus, aceto et sinapi perfusus assari jussus est. Cum vero ab igne et flammis globis illæsus apparuisset, ex præcepto impii judicis extra civitem ductus, in ignem copiosum iterum projectus est. Quo divino nutu extincto, iterum ferro vinctus in custodiam retrusus est ubi divino splendore consolatur. Iterum cardis ferreis et taureis crudelissime cæsus, in ultimo, dictata sententia, Cucufatem rebellem principum, et diis sacrificare nolentem, gladio feriri jubet ; octavo milliario a Barcinona perductus ferroque animadversus martyrium consummavit. Cujus corpus a Christianis cum reverentia sepelitur. Unde postmodum trans-

• Vide lib. de Fest. Apost. Prudent. hymn. 4.

latum, non longe a Parisiorum civitate, in ecclesia beatorum martyrum Dionysii, Rustici, et Eleutherii, cum honore tumulatum est.

^a Eodem die Parisiis, depositio sancti Germani episcopi.

Metis, natalis S. Glodesindis virginis.

D. VII KAL. AUGUSTI.

(26 Jul.)

Romæ in Portu, natale sancti Hyacinthi, sub consulari Leontio, Luxurio primo civitatis Tarra-
cinæ tradente. Qui, missus in ignem, nullo modo lædi potuit : inde præcipitatus in validissimum torrentem, incolumis ejectus est ad littus. Nuntiatur hoc consulari Leontio, et misit spiculatorem cum militibus, ut eum comprehensum gladio ferirent. Tunc quædam matrona religiosa, nomine Julia, veniens nocte cum servis suis, collegit corpus ejus et cum honore sepelivit in prædio suo juxta urbem Romam, vii Kal. Augusti.

E. VI KAL. AUGUSTI.

(27 Jul.)

^a Apud Nicomediam, natalis sancti Hermolai presbyteri, cujus doctrina beatus Pantaleon ad fidem conversus est. Qui tentus a Maximiano, capitali sententia ob confessionem Christi punitus est.

Eodem die, in Sicilia, sancti Simeonis monachi.

F. V KAL. AUGUSTI.

(28 Jul.)

Nicomediæ, passio sancti Pantaleonis. Qui cum jubente Maximiano artem disceret medicinæ, a presbytero Hermolao ad fidem Christi conversus, multa miracula fecit, patremque suum senatorem Eustorgium Christi fidei subjugavit. Ob quam causam tentus ab eodem Maximiano, equulei pœna et lampadarum exustione cruciatus (sed inter hæc Domino sibi apparente refrigeratus), tandem ictu gladii martyrium consummavit.

Eodem die, Lugduni, sancti Peregrini presbyteri, cujus beatitudinem miraculorum gloria testatur.

G. IV KAL. AUGUSTI.

(29 Jul.)

^b Romæ, via Aurelia, beati † Felicis pontificis sub Constantio filio Constantini. Idem Constantius Augustus, consilium hæreticorum, ac Valentis et Ursacii Arianorum approbans, quia et ipse Arianus erat, ab Eusebio Nicomediensi rebaptizatus, ejecit sanctum felicem Urbis episcopum de sede episcopatus. Et facta est persecutio magna in clero, ita ut presbyteri et clerici plures necarentur et martyrio coronarentur. Depositus sanctus ac beatissimus papa Felix, habitavit in prædiolo suo, quod est via Portuensi. Et agentibus postmodum hæreticis, exinde levatus, ductus est ad civitatem, et capite truncato, martyrio coronatur iv Idus Novembris. Exinde raptum corpus ejus a presbyteris et clericis, et sepul-

^a Deo in Vita S. Pantal. 28 Jul.

^b † Est Felix II pontif. cap. 37.

^c De his in gestis S. Anshimi 11 Maii.

tum in basilica quam ipse construxit via Aurelia, quintodecimo Kalendas Decembris, in milliario secundo. Cujus natalis celebratur quarto Kalendas Augusti. Sedit autem in episcopatu anno uno, mensibus tribus, diebus duobus.

^c Item eodem die, natale sanctorum martyrum Simplicii, Faustini et Beatricis, temporibus Diocletiani et Maximiani : qui post multa ac diversa supplicia jussi sunt capitalem subire sententiam; et ligato saxo in collo eorum, jactari per pontem, qui vocatur Lapideus, in Tiberinis theumatibus. Quorum corpora Dei nutu inventa sunt a beata sorore eorum Beatrice, et a beatis presbyteris Crispo et Joanne : et sepulta sunt in loco qui appellatur Sextum Philippi, via Portuensi, quarto Kalendas Augusti. Beatrix autem soror Martyrum cum moraretur apud venerabilem Lucinam, factum est ut quidam vicinus possessor Lucretius ambiret possessiunculam ejus. Pro hoc itaque fecit teneri sanctam Beatricem, et duci ad sacrificandum, Tunc beata Beatrix, exclamavit ; Christiana sum, non sacrifico dæmoniis. Ducta est itaque, et carcerali custodiæ mancipata. Cumque in Dei nomine libere ageret, fecit eam ambitiosus Lucretius præfocari noctu. Quam venerabilis Lucina juxta sanctos martyres germanos ejus sepelivit, quarto Kalendas Augusti. Post hoc ingressus prædium sanctorum Lucretius, dum ibi epularetur, quædam mulier infantulum lactabat. Qui infantulus coram omnibus in convivio vocem emisit : Audi, Lucreti ; occidisti, et invasisti, ecce datus es in possessionem inimici ; ad hanc vocem invasus est a maligno spiritu ibi in convivio, et per tres horas vexatus emisit spiritum.

^d Eodem die, depositio sancti Lupi episcopi de Treas. Qui cum Germano venit Britanniam et quinquaginta duobus annis sacerdotio functus est. Qui tempore Regis Attilæ, Galliam vastabat (sicut in ejus hymno canitur, *Dum bella, cuncta perderent*), orando Treas munivit.

A. III KAL. AUGUSTI.

(30 Jul.)

^e Romæ, natale Abdon et Sennes subregulorum, sub Decio imperatore : quos Decius in Cordula civitate Persarum sibi præsentari jussit. Quibus et dixit : Sic stulti facti estis, ut non recordemini quia non colentes deos, traditi estis in manus Romanorum et nostras ? Cui beatus Abdon : Magis nos victores facti sumus Deo favente. et Domino Jesu Christo, qui regnat in æternum. Jubente igitur Decio, vincti catenis reclusi sunt in arcta custodia. Tunc dixit Abdon ad Sennen : Ecce gloria quam semper speravimus. Post menses quatuor veniens Decius Romam, et adducens secum beatos Abdon et Sennen catenis vinctos jussit omnem senatum convocari, et fecit conventum in Tellude cum Valeriano præfecto v Kalendas Augusti, et jussit sibi præsentari Abdon et

^d Gregor. Tur. de Glor. CC. c. 67, 68.

^e De his in passione S. Laur. 10 Aug.

Sennem maceratos diversis pœnis. Et dixit ad senatum: Dii deæque tradiderunt hostes ferocissimos in manus nostras. Ecce inimici Reipublicæ et Romani imperii. Et introducti sunt ornati auro et lapide pretioso, vincti catenis: omnisque senatus mirari cœpit in aspectibus eorum. Et cum constanter Christum in conspectu eorum faterentur, Decius iratus jussit Valeriano præfecto, ut si non adorarent deum Solem, ferarum morsibus interirent. Qui denudavit eos, et duxit ante simulacrum Solis. Tunc Valerianus jussit ut plumbatis cæderentur. Deinde introducti in amphitheatrum, et dimissi sunt eis leones duo, et ursi quatuor, qui rugientes venerunt ad pedes sanctorum, et nullatenus recedentes custodiebant eos. Valeriano vero, plenus furore, jussit gladiatores introire, et beatos subregulos interficere, et ligare pedes eorum, et ante simulacrum Solis jactare: ubi jacuerunt corpora sanctorum tribus diebus. Post triduum venit quidam Quirinus Christianus subdiaconus, qui manebat juxta amphitheatrum, et collegit noctu corpora, et recondidit in area plumbea in domo sua tertio Kalendas Augusti, ubi latuerunt usque ad tempora Constantini. Tunc se reserantes beati Martyres, levati sunt, et translati in cœmeterio Pontiani.

Eodem die apud Africam, civitate Tuburbo Lucernariæ, natale sanctarum virginum Maximæ, Donatillæ et Secundæ: quæ persecutione Gallieni sub Anolino judice passæ sunt. Qui interrogatione facta distulit audientiam, et beatas virgines et sorores, Maximam et Donatillam, ad civitatem Tuburbitanam perducere jussit, quibus nec panem nec aquam subministrari præcepit, sed aceto et felle potari. Videns autem beatissimarum fiduciam, exarsit in iram, et jussit ut urgerentur ambulare. Frat quædam puella in superioribus domus suæ constituta, annorum duodecim, nomine Secunda: cui dum multæ nuptiarum conditiones offerrentur, omnes contempsit, et unum Deum dilexit. Hæc accensa spiritu Dei, cum videret commartyres suas Maximam et Donatillam transeuntes (fuit enim in superioribus domus ejus mœnium, ubi stabat) et sanctarum virginum pulchritudinem fidei oculis consideraret, cogitavit et decrevit ad similem gratiam pervenire. Et ne aliquis prohiberet honeste descendere, ut impedimenta vitaret, nec opes, nec nationem suam contemplata est, nec Patrem carnalem curavit: relictis omnibus, unum auctorem castitatis Deum quæsivit, quem in æternum possedit, et tenuit. Cum ergo egredierentur beatæ martyres et procederent, Secunda festina clamabat post eas:

^a *Bt stativam ad bibendum offeri.* Ita mss omnes. Hactenus editum: *et statuam ad libandum offerri:* quod supposititium et affectum. intelligit aquam

A Nolite me dimittere, veniam vobiscum. Et simul cum illis civitatem Tuburbitanam ingressa est. Alia die hora tertia Anolinus proconsul pro tribunali condescendit, et Maximam et Donatillam sibi præsentari præcepit, et ad tormenta elidi. Et cum cæderentur, jussit calcem super plagas earum spargi, et fricari, deinde in equuleo extendi et torqueri ^a, et stativam ab bibendum offerri: deinde in craticulam et ad carbones igneos sterni, et prunas ardentes super capita earum adjici: postmodum in theatro ad delubrum deponi, et ab omnibus conculari. Tunc ex officio dictum est, esse cum eis puellam aliam, nomine Secundam: quam suo judicio Anolinus proconsul applicari jussit. Cumque adesset, ait: Christiana es, an pagana? Secunda dixit: Christiana sum. Statim Anolinus ipsam cum Maxima et Donatilla ad bestias damnavit, et eas ferro vinctas ad spectaculum populi adduci præcepit. Quæ cum inducerentur, in media arena osculatæ sunt se invicem ut martyrium pace complerent. Ursus autem ferocissimus ac sævissimus illico eis laxatus, in mansuetudinem versus, earum vestigia linxit potius quam momordit. Iratus Anolinus, quia se furente bestias mites vidit, locutus cum concilio, sententiam ex tabella recitavit. Maximam, Donatillam et Secundam, in superstitione sua perdurantes, quæ diversas pœnas pertulerunt, et bestiis objectæ sunt, et diis nostris sacrificare noluerunt, gladio animadverti placet. Maxima, Donatilla et Secunda dixerunt: Deo gratias. Et consummatæ sunt tertio Kalendas Augusti.

B. PRIDIE KAL. AUGUSTI.

(31 Julii.)

C Cæsaræ passio sancti Fabii martyris. Qui cum ferre vexilla præsidalia recusaret, primum diebus aliquot in carcerem trusus est, deinde productus sistitur ante tribunal. Interrogatus semel iterum, in Christi confessione perdurat: et mox a furibundo judice capitali sententia condemnatur. Post hæc inhumatum corpus custodiri jubetur: quod post triduum reticulo insutum, in maris profunda, seorsum caput, seorsum cadaver immergitur. Sed Domini virtute rescisso reticulo, membra capiti revocantur, et scapulis cervix cum indiciis passionis adjungitur. Atque ita suæ integritati redditum corpus unda blandiore ad [Al. Cartemianum, vulgo Carternitanum.] Cartenarium litus evectum, condigno cultu a fidelibus tumulatum est.

D Antisiodori, sancti Germani, episcopi et confessoris.

stativam, quæ Plinio stagnans, Varroni reses dicitur.

LITANIÆ INDICENDÆ.

MENSIS AUGUSTUS

HABET DIES XXXI; LUNA VERO, XXIX.

C. KAL. AUGUSTI

(1 Aug.)

* Romæ ad sanctum Petrum ad Vincula.

Antiochiæ, natalis sanctorum Machabæorum.

Apud Italiam, civitate Vercellis, beati Eusebii episcopi et confessoris, qui ob confessionem fidei a Constantio principe Scythopolim, et inde Cappadociam relegatus, sub Juliano imperatore ad ecclesiam suam reversus est. Novissime persecuentibus Ariani martyrium passus.

Apud Arabiam, civitate Philadelphia, SS. martyrum Cyrilli, Aquilæ, Petri, Domianiti, Rufi, Menandri, una die coronatorum.

^bIn Hispaniis, civitate Gerunda, natalis sancti Felicis martyris, qui de Scillitana civitate oriundus, cum persecutiones in Hispaniis adversus Christianos agi cœpissent, ascensa mercatorum navi, amore martyrii ocius accurrit. Et cum aliquandiu apud Barcinonam, Empurias, et Gerundam, verbum Dei prædicans plurimos in fide confortasset, et fama ejus longe lateque crebresceret, jubente Daciano, repente a Rufino officiali tentus est. Cumque nomen Christi confidentissime fateretur, primo fustibus cæsus, et in ima carceris trusus, deinde manibus pedibusque ligatis, negato cibo et potu, in loco squalido projectus, post hoc etiam catenis gravioribus vinctus, per totas plateas ab indomitis mulis tractus, et pene in frusta discerptus est. Deinde missus in carcerem, nocteque ab angelo visitatus atque sanatus, facto die ad certamina revocatus est. Tunc unguis excoriatus, capite inverso ab hora tertia usque ad vesperam suspensus, nullum penitus sensit dolorem. Deinde in carcerem Rufinus eum trudi præcepit, ubi per totam noctem splendor copiosus effulsit. Sed et voces angelorum psallentium auditæ sunt. Quod cum nuntiatum fuisset Rufino a custodibus, jussit eum, manibus post tergum ligatis, in maris profundum mergi. Ibi continuo vincula ejus dirupta sunt, et angelis sibi manum tenentibus, super undas deambulans ad littus pervenit. Tunc Rufinus jussit iterum cutem ejus unguis detrahi, ac deinde usque ad ossa laniari, et tam diu vulnera vulneribus instaurari, usque dum invictum Christo spiritum reddidit. Corpus ejus Gerundæ in monumento, quod ipse sibi præparaverat conditum est, Nonis Augusti.

D. IV NONAS AUGUSTI.

(2 Aug.)

* Romæ, in cœmeterio Callisti natale sancti Ste-

* 2 Mach. 7. Hier. de Scrip. Eccles. c. 96.

^b Greg. Tur. de Gloria Mart. c. 92.

A phani papæ et martyris, sub Valeriano et Gallieno imperatoribus. Qui cum persecutio sæva grassaretur, beatus Stephanus, congregato universo clero suo, hortabatur eos ut pro Christo coronam martyrii alacriter susciperent; ordinaverat autem tres presbyteros, et septem diaconos, et clericos sexdecim, cum quibus de regno Dei assidue docebat. Divina autem gratia procurante, occurrebant multi ex gentilibus et honesti viri, ut baptizarentur ab eo. Inter quos Nemesius tribunus cum omni domo sua, filiaque ipsius nomine Lucilla, quæ cæca per beatum Stephanum illuminata fuerat, et Olympius alter tribunus cum uxore sua Exuperia, et filio Theodulo, et quotquot crediderunt in domo Olympii, qui postea gloriosa confessione martyrium meruerunt. Celebrabat autem missas atque concilia per crypta martyrum. Factum est autem, ut Valerianus et Gallienus persecutores nominis Christi, summo requirerent studio beatum Stephanum, ut eum et clericos ejus diversis afficerent pœnis. Miserunt itaque multitudinem militum, et tenuerunt eum cum multitudine clericorum presbyterorum, et diaconorum. Qui veniens ad tribunal Valeriani, solus introivit. Cui Valerianus: Tu es Stephanus, qui rempublicam conaris evertere, et persuasionibus atque hortationibus malis populum a deorum recedere suades cultura? Beatus Stephanus dixit: Ego quidem non everto rempublicam, sed hortor ut, derelictis dæmoniis quæ adorantur in idolis, ad Deum vivum et verum redeant creatorem cœli et terræ, et cognoscant Christum Jesum Filium Dei Deum esse, qui cum Patre et Spiritu sancto solus est sempiternus, ut non pereant cum diabolo in interitum sempiternum. Tunc Valerianus jussit eum duci ad templum Martis, et ibidem dictata sententia capite truncari, si non acquiesceret adorare nefandi Martis simulacrum. Perductus beatus Stephanus a militibus foras muros Appiæ portæ ad templum, levatis oculis ad cœlum, dixit: Domine Deus pater Domini mei Jesu Christi, qui turrim confusionis Babylonis destruxisti, destrue nunc et hunc locum, ubi diabolica superstitione per idolorum culturam animæ pereunt populorum. Et statim facto fragore tonitruum cum terroribus coruscationum, corruit maxima pars templi, et milites pavefacti fugerunt. Beatus vero Stephanus perrexit cum omnibus Christianis ad cœmeterium sanctæ Lucinæ, et multis eos consolatos sermonibus, obtulit pro eis sacrificium Deo omnipotenti. Quæ gesta audiens Valerianus, misit

* Pontif. c. 24.

plurimos militum, qui beatum Stephanum punirent. Qui venientes invenerunt sacrificium Deo offerentem. Quem intrepidum et constantem ante altaris solemniam, et cœpta perficientem, in eodem loco in sua decollaverunt sede sub die iv Nonarum Augustarum. Cujus corpus Christiani populi sepelierunt in eadem crypta cum ipsa sede, ubi astans sanguis ejus effusus est in loco, qui appellatur hodie cœmeterium Callisti. Sedit autem in episcopatu annos septem, menses quinque, dies duos.

Eodem die, natale S. Theodotæ cum tribus filiis suis in provincia Bithyniæ urbe Nicæa, tempore Diocletiani, sub consulari Niceto et comite Leocadio. Qui hanc per multos dies blandimentis et terroribus cogere voluit ut ejus conjugio necteretur. Sed cum sancta femina nullo modo consentiret, ferro vinctam cum filiis consulari Bithyniæ Nicetio destinavit. At ille filium ejus primogenitum Evodium, Christum fiducialiter confidentem, in conspectu matris fecit fustibus cædi. Cui mater pia clamabat: Noli, filii, timere ista verbera; per ipsa enim ad æterna Christi gaudia pertinges. Tunc consularis Nicetius jussit cuidam Hirtaco, ut apprehendens beatam Theodoten, prius illi illuderet; et postmodum inter publicas meretrices constitueret. Quam ille volens tenere, de naribus ejus cœpit sanguis vehementer effluere. Qui clamans dixit Nicetio: Stat juxta eam juvenis pulcher, auratis vestibus indutus, ex cujus manu pugnum accepi in naribus. Consularis ergo Nicetius jussit ignem copiosum accendi, et beatam Theodoten cum tribus filiis suis immitti. Quæ gratias referens Deo, dicebat: Benedictum nomen pietatis tuæ, Domine, qui me nec in isto sæculo a filiis meis separasti, nec in tui nominis confessione disjungi passus es, nec in martyrio dividi permisisti. Consummata est igitur cum tribus filiis suis sancta Theodota, sub die quarto Nonarum Augustarum.

E. III NONAS AUGUSTI.

(3 Aug.)

* Hierosolymis, inventio corporis beatissimi Stephani protomartyris, et sanctorum Gamalielis, Nicodemi, et Abibon, sicut revelatum est a Domino beato presbytero Luciano, septimo Honorii principis anno. Nam dum queisceret in basilica baptisterii in stratu suo, die sexta feria illucescente, circa horam tertiam noctis, dum adhuc pervigilaret, tanquam in excessu mentis effectus, vidit virum senem, statura procerum, vultu decorum, proluxa barba, in vestitu candido, amictum pallio, in cujus summitatibus erant tanquam aureæ cruces contextæ; calceatum caligis, in superficie deauratis, et manu tenebat virgam auream, de qua tangens eum, dixit se esse Gamaliel, qui nutritivum apostolum Paulum, et inter alia dixit ei: Summa cum diligentia nostros patefacito tumulos, quia indecenter despecto loco reconditi sumus. Et cum interrogasset, qui essent

* Gennad. de Vir. illustr. cap. 46.

A cum eo: Unus est, inquit, dominus Stephanus, a Judæis pro fide Christi Hierosolymis lapidibus oppressus torrentis; jussuque sacerdotum relictus extra portam, via quæ mittit Cedar, bestiis ac avibus devorandus. Sed hoc omnino prohibuit ille cui illæsam idem martyr fidem servavit. Quo facto, rarecente Judæorum perfidia, convocans ascivi mihi religiosorum virorum turbam, conventumque fidelium, ac blandiens suadensque, affatus sum ita: Obsecro vos, fratres charissimi, ut neminem revereamini, colligentes sanctum pignus B. Stephani, deferte villulæ nostræ, quam nomine suo nominaverat Caphargamala, quæ vigesimo secundo lapide ab urbe Hierosolyma distat, et more solito, solemnium cum funere sepelire. Quod et factum est. Ille vero qui hujus locello jacet contiguus, ipse est Nicodemus nepos meus, qui ut renascetur ex aqua et Spiritu sancto a Salvatore audivit; qui a Petro mox et Joanne est baptizatus. Pro quo postmodum indignati principes sacerdotum, subtracto ei principatus honore, conabantur eum tradere morti. Sed nostri gratia nostræque propinquitatis jure repressi, non fecerunt. Verumtamen expulsum foras urbem, diripuerunt omnem supellectilem ejus, multisque afficientes plagis semivivum reliquerunt. Ego nimirum et hunc collegi, et curam ei adhiberi præcepi. Qui paululum fuit instanti superstes vita, ad optatam et ipse quietem migravit; quem exhibitis funeris exsequiis, ad protomartyris pedes jussit tradere sepulturæ. Ille autem tertius, qui mecum quiescendi possidet locum, ipse est Abibas filius meus, qui mecum Christo Jesu, vigesimum agens annum ætatis suæ, una credidit, et a præfatis apostolis æterni fontis unda perfusus. Is, dum esset legis doctrina plene eruditus, templo Dei cum Paulo sedulo vacans, divina meditando præcepta, ab illo vitio, cui se genus maxime subdere solet humanum, protectione tuente superna, exstitit liber et in hoc castitatis proposito pausavit in pace; cum quibus et ego jaceo. Conjux quoque mea Ethna, et Selemias primogenitus noster, nolentes credere Christo, sed religionis unitati et fidei derogantes in possessione Capharselemia sunt tumulati. Verumtamen, quo nos repositi sumus cum fodere cœperis, inanes eorum reperies tumulos, quia nobiscum non fuerunt digni tumulari. Cumque venerabilis presbyter prædictum virum sciscitaretur: Ubi vos, inquiens, inveniemus, Domine? ait ille: In agello nostro, qui Syriace Delamgabrica, necnon Debatthalia vocatur, id est virorum Dei seu beatorum possessio. Quæ visio consimilis ei iterum iterumque apparuit. Surgens autem venerabilis presbyter, perrexit in civitatem ad antistitem Joannem, de quo per visionem monitus fuerat. Cumque illi, cleroque ejus particulatim visionis seriem retulisset, ille lacrymis præ gaudio fuis, benedixit Dominum; reque veraciter ut erat per omnia comperta, beatus episcopus sub omni celeritate ad fratres et coepiscopos vicinarum urbium misit. Qui cum occurrissent, et locum præsignatum fodere

coepissent, terræ motu statim facto, immensi odoris suavitatis tanta exinde respersa est, quantam nullo- rum ætas hominum tunc temporis meminerat se sensisse; ita ut putarent se præsentibus in amœnitate paradisi sitos. Et in hora de suavitatis odore septua- ginta tres animæ sunt curatæ a diversis infirmita- tibus. Aderant tunc temporis testes miraculorum, cum beato Joanne, Eustomius Sebastenus, et Eleu- therius Jericontinus pontifices, cum clericorum sanctissimo comitatu. Qui osculantes beati Stephani pignus, locumque claudentes, cum gaudio ad propria sunt reversi. Post paucos autem dies corpus proto- martyris Stephani in Sion ad sanctam ecclesiam, ubi archidiaconus fuerat ordinatus, vii Kalend. Januarii cum psalmis et hymnis detulerunt. Tunc temporis cum prolixæ siccitatis esset immensitas, sufficiens supernæ pietatis pluvia descendit, quæ sitientem largius terram madefaciens irrigavit. Quod meritis beati martyris Stephani nullus ambigit periclitanti populo concessum fuisse. Hanc revelationem Lucianus presbyter Græco sermone ad omnium ecclesia- rum personam descripsit, quam Avitus presbyter, homo Hispanus, in Latinum vertit, et per Orosium presbyterum Occidentalibus dedit; qui etiam simul reliquias beati Stephani primus Occidenti detulit, ubi ad memorias S. martyris innumera miracula facta sunt. De quibus plurima beatus Augustinus ^a in libris de Civitate Dei memorat.

Constantinopoli, natalis sancti Hermelii martyris.

F. PRIDIE NONAS AUGUSTI.

(4 Aug.)

Natalis beati Aristarchi, discipuli sancti Pauli apostoli.

^b Item Romæ in crypta Arenaria, natale Tertullini martyris, quem beatus pontifex Stephanus baptiza- vit, et in albis presbyterum consecravit, cui inter cæ- tera monita, præcipue commendavit: Frater, inquit, cura sit tibi diversorum requirere sanctorum cor- pora martyrum. Qui post biduum ordinationis suæ tentus a Marco præfecto, eductus est ad Valerianum imperatorem. Quem ille extensum mactari fustibus jussit. Cumque impie cæderetur, clamabat: Gratias ago tibi, Domine Jesu Christe, qui me non separasti a domino meo Olympio servo tuo, qui me præcessit martyrio consummato. Cumque inter cædes hoc dice- ret, jussit Valerianus lateribus ejus ignem supponi. Cumque lætus et constans perseveraret, diceretque: ^d Fac, miser, quod facis celerius ut me de hoc incen- dio, licet peccatorem, tamen pro ejus nomine, Christo offeras sacrificium; jussit Valerianus elevari eum, et tradi præfecto Saprigo. Qui primo jussit os ejus lapidibus conquassari, deinde extendi eum in equi- leo, et nervis diutius torqueri, deinde ignibus concremari. Cumque perseveranter, Spiritus sancti gra- tia roboratus, Christum Dominum fateretur, man-

^a Exstat tom. X. S. Aug. Sigebert. in Chron. au. 418. Aug. de Civit Dei I. xxii, c. 8.

^b Vide lib. de Fest. Apost. De hoc in Vita Steph. papæ. 2 Aug.

^a davit hoc factum Valeriano tyranno. Cui Valerianus remandavit, ut, data sententia, ejus caput abscinde- retur. Tunc Sapricius depositum de equuleo jussit duci via Latina in secundo milliario, et ibidem de- collari. Cujus corpus S. Stephanus pontifex colligens cum clericis, et hymnis redditis Deo sepelivit in eodem loco, in crypta Arenaria, secundo Kal. Au- gusti. Ubi concursus solemnissimus fuit 11 Nonas Augusti.

Apud Lugdunum, adventus corporis sancti Justi episcopi de eremo. Qui cum aliquot annis in eremo angelis proximam egisset vitam et dignus adesset finis tantis laboribus, regnum scandens cœlorum, beato lucro promeruit. Cujus sanctum corpusculum venerabilium civium Lugduni urbis cura requisitum, a remotis terræ partibus cum alacritate et religio- ne reportavit, atque in urbe sacerdotii sui sepelivit.

G. NONIS AUGUSTI.

(5 Aug.)

^c Apud provinciam Rhætiæ, civitate Augustana, natalis S. Afræ martyris. Quæ cum esset pagana et meretrix, per doctrinam S. Narcissi episcopi ad fidem conversa, et cum omni domo sua baptizata, pro confessione Domini igni tradita est.

Augustoduni, natalis S. Cassiani episcopi.

A. VIII IDUS AUGUSTI.

(6 Aug.)

^d Romæ, via Appia, in cœmeterio Callisti, natale S. Sixti episcopi et martyris. Et in cœmeterio Prætextati sanctorum Felicissimi et Agapiti, diaconorum ejusdem, sub Decio imperatore, Valeriano præfecto; qui tenuit beatissimum senem Sixtum episcopum Romanum cum omni clero suo, et reclu- siteos in custodia publica, et fuerunt ibi clausi mul- tis diebus. Factum est autem ut Decius Cæsar et Valerianus præfectus juberent sibi beatum Sixtum episcopum cum clero suo præsentari noctu intra civitatem in Tellude. Cui Decius Cæsar dixit: Scis cur tentus; et conventionem publicam nobis præsen- tatus es? Respondit Sixtus: Scio, et bene scio. Decius dixit: Ergo si scis, fac ut universi sciant, et tu vivas, et clerus tuus augeatur. Beatus Sixtus re- spondit: Vere feci et facio ut clerus meus augeatur. Cui Decius: Ergo sacrificia diis immortalibus, et esto princeps sacerdotum. Ad hoc sanctus episcopus: Ego semper sacrificavi et sacrifico Deo Patri om- nipotenti, et Domino Jesu Christo Filio ejus, et Spiritui sancto hostiam puram et immaculatam. Tunc ex præcepto Decii duxerunt eum milites ad templum Martis, ut sacrificiis coinquinaretur: Sed contemnentem sacrificare recluserunt eum in cus- todia privata, cum duobus diaconibus Felicissimo et Agapito. Cumque duceretur, his verbis beatus eum Laurentius archidiaconus cœpit compellare: Quo progredieris sine filio, pater? Quo sacerdos sancte sine diacono properas? Tu nunquam sine ministro sacrificium offerre consueveras. Quid in me ergo

^c Greg. Tur. de Glo. CC. cap. 7, 9.

^d De his in Vita S. Laurent., 10 Aug.

displicuit tibi, pater? Num degenerem probasti? Ex-
perire certe utrum idoneum ministrum elegeris. Cui
commisisti Domini sanguinis consecrationem, cui
consummandorum consortium sacramentorum cre-
didisti, huic sanguinis tui consortium negas? Vide ne
periclitetur iudicium tuum, dum fortitudo laudatur.
Abjectio discipuli detrimentum magistri est. Quid
quod illustrius præstantes viri discipulorum certa-
minibus quam suis vincunt? Denique Abraham filium
obtulit (*Gen. xxii*); Petrus Stephanum præmisit Et
tu, Pater, ostende in filio virtutem tuam; offer
quem erudisti, ut securus iudicii tui comitatu nobili
pervenias ad coronam. Tunc beatus Sixtus ait: Non
ego te derelinquo, filii, nec desero, sed majora tibi
debentur certamina. Nos quasi senes levioris pugnae
cursum recipimus, te quasi juvenem gloriosior ma-
net de tyranno triumphus, Mox veniens flere desiste,
post triduum me sequeris. Inter sacerdotem et levi-
tam hic medius numerus decet. Non erat tuum sub
magistro vincere, quasi adiutorem quæreris. Quid
consortium passionis meae expetis? totam tibi hære-
ditatem dimitto. Quid præsentiam meam requiris?
Elias Eliseum reliquit (*IV Reg. ii*), et virtutem non
abstulit. Et dixit beatus Sixtus ad beatum Laurentium:
Accipe facultates ecclesiae vel thesauros, et
divide pauperibus quibus tibi videbitur. Accepta
potestate, beatus Laurentius cepit per regiones cu-
riose quærere, ubicunque sancti clerici vel pauperes
essent abscondi, et portans thesauros, prout cuique
opus erat, ministrabat. Igitur post hac beatus Sixtus
reducitur in Telludem, ut audirent cum eo diaconi
Felicissimus et Agapitus. Et sedente Decio ac Vale-
riano, præsentatus est beatus Sixtus. Ad quem De-
cius iracundia plenus: Nos, inquit, consulimus se-
nectuti tuæ, audi præcepta nostra, et sacrifica.
Respondit beatus Sixtus: Miser, tu tibi consule, et
noli blasphemare, sed age poenitentiam de sanguine
sanctorum, quem effudisti. Tunc monente Valeriano,
jussit Decius ut ducerentur ad templum Martis, et
si nollent sacrificare, in eodem loco capite trunca-
rentur. Educi ergo foras murum portæ Appiæ, dixit
beatus Sixtus ad templum Martis: Destruat te
Christus Filius Dei vivi. Cumque respondissent
omnes Christiani, Amen, subito cecidit aliqua pars
templi, et comminuta est. Tunc beatus Laurentius
cepit clamare: Non me derelinquas, pater sancte,
quia thesauros tuos jam expendi, quos tradidisti
mihi. Milites autem audientes de thesauris, tenuerunt
beatum Laurentium archidiaconum; sanctos vero,
Sixtum, Felicissimum, et Agapitum duxerunt
in clivum Martis ante templum, et ibi decollati sunt
octavo Idus Augusti. Noctu autem venerunt clerici,
et maxima pars Christianorum, et collegerunt cor-
pora sanctorum, et sepelierunt beatum Sixtum in
crypta in cœmeterio Callisti in eadem via. Sanctos
vero Felicissimum et Agapitum martyres sepelie-
runt in cœmeterio Pretextati. Decollati autem sunt
cum eis et alii quatuor, ut in gestis Pontificalibus

^a Eulog. I. II, c. 14.

A legitur, Januarius, Vincentius, et Stephanus subdiaconi. Passus et cum eis beatus Quartus, ut scribit beatus Cyprianus (*ep. 82*), Hic beatus Sixtus apud Athenas natus, et doctus, prius quidem philosophus, postea Christi discipulus fuit. Sedit in episcopatu anno uno, mensibus decem, diebus viginti tribus.

^a Eodem die in Hispaniis, civitate Compluto, sanctorum Justi et Pastoris fratrum. Qui cum adhuc pueri litteris imbuerentur, projectis in schola tabulis, sponte ad martyrium cucurrerunt; et mox a diacono teneri jussi, cum se mutuis exhortationibus constantissime roborarent, extra civitatem producti, et in Campo laudabili, a carnificibus jugulati sunt. Ubi etiam in basilica sui nominis quiescunt.

B. VII IDUS AUGUSTI.

(7 Aug.)

^b Apud Tusciam, civitate Aretio, natalis sancti Donati episcopi et martyris: qui nutritus a sancto Pigmenio presbytero, in titulo beati pastoris, eruditus est, non solum in divinis, verum in humanis litteris sufficientissime. Cum quo et Julianus crevit, et subdiaconus ordinatus, rejecto postmodum gradu inutilis factus, ad imperium aspiravit. Quo tempore beatum Pigmenium Romæ in custodia mancipavit, et sanctos patrem et matrem Donati gladio occidit. Donatus vero lector fuga petiit civitatem Aretium, et habitavit cum Hilarino gloriosissimo monacho, serviens Deo continuis orationibus et jejuniis. Factum est ut mulier nomine Surana gentilis et pagana, capta oculis, et corde vere cæca, cum unico filio suo Herculeo nomine, cellam beati Hilarini, cum quo beatus vir habitabat, requireret; quam fide Christi instructam, ad beatum Satyrum episcopum Hilarinus et Donatus perduxerunt. Qui fidem ipsius ut accepit, gratias Deo agens, indixit ei jejunium, ut humiliaretur in cilicio et cinere. Et sic deinde catechizavit eam, et baptizavit tam ipsam quam filium ejus. Et mox aperti sunt oculi Suranæ, cepitque clamare: Vere Deus Christus est, qui illuminavit oculos meos. Quod factum audiens Apronianus, non multo post attulit filium suum dæmoniacum ad beatum Donatum. Quo orante simul cum Satyro episcopo et Hilarino, expulsus dæmon puerum sanum reliquit. Sed et non longo tempore post, vir quidam Eustasius, rector Tusciæ, et exactor fisci, dum occupatus aliubi teneretur, supervenientibus hostibus, uxor ipsius Euphrosina pecuniam fisci abscondit, et paucis diebus succedentibus, absente adhuc viro, defungitur. Rediens autem postmodum vir ejus, invenit uxorem suam mortuam, et pecuniam fisci sibi celari. Qua de re non parum tristis, simul pro requisita pecunia, cum etiam a principibus curiæ supplicia ipsi meditarentur, fugiens idem Eustasius, venit ad beatum Satyrum et Donatum, et indicavit eis anxietatem animi sui. Stans itaque Donatus super sepulcrum uxoris ipsius, voce magna

^b Greg. Dial. I, 6, 7.

clamavit : Euphrosina, per Christum crucifixum te A conjuro ut dicas nobis quid factum sit de pecunia fisci, quia vir tuus pro ea ab exactoribus valde affligitur. Quæ mox de sepulcro respondit : In ingressu domus suffossa latet pecunia quam quæritis. Recepta igitur est pecunia, liberato Eustasio ab impositione calumniæ. Verum recepto beato Satyro cum patribus suis, ejus loco sacerdotium B. Donatus suscepit. Cumque die quodam missas celebrasset populo, et de corpore Christi ac sanguine ipsius populus venerabiliter recrearetur, diaconus quidam nomine Antimus tradebat sacrum sanguinem Christi, et subito paganorum impulsu cecidit, et sanctum calicem comminuit. Unde valde tristis tam ipse quam populus Christi efficitur. Cujus tristitiam Dominus per beatum illico Donatum revelavit. Nam collecta sunt B fragmenta Dominici calicis, et beato viro allata. Quæ flens ille suscipiens, oratione facta, vas in pristinam formam restauravit. Quo signo percussi pagani, simul cum Christianis deitatem Christi confessi sunt, ac circiter septuaginta novem animæ in Christum credentes per baptismum salvatæ sunt. Multis ergo signis Dominus glorificans sanctum suum ad coronam martyrii provexit. Denique tentus tempore Juliani imperatoris a Quadratiano Augustali, simul et cum eo Hilarinus vir Dei, jubetur idolis sacrificare. Cui fideliter reluctanti, jussit Quadratianus os lapidibus contundi, Hilarinum vero monachum in conspectu ejus tam diu fustibus cædi, donec spiritum emitteret; deinde beatum Donatum in custodia recludi. Ubi cum innumera miracula Dominus per servum suum operaretur, misit Quadratianus, et C gladio percussit, vii Idus Augusti. Cujus corpus Christiani juxta civitatem cum veneratione sepeliebant. Martyris vero Hilarini ossa in Ostia civitate tumulata servantur.

Romæ, SS. Martyrum Petri, Julianæ cum aliis decem et octo.

Apud Mediolanum, S. Faustini [al., Fausti], tempore Aurelii Commodi martyrizati.

C. VI IDUS AUGUSTI.

(8 Aug.)

Romæ via Ostiensi, milliario septimo *, natale S. Cyriaci martyris. Postquam Maximinus Augustus jussit ut omnes, qui erant in custodia, una cum Cyriaco diacono capite truncarentur, et promiscui D sexus numero viginti et unus decollati via Salaria intra thermas Salustii foras muros essent, eorum corpora collegit noctu Joannes presbyter, et sepelivit in eadem via, sub die septimo Kalendarum Aprilium. Post dies vero octo, veniens B. Marcellus episcopus cum Lucina matrona Christianissima, corpora sanctorum condidit cum aromatibus et linteaminibus; deinde sustulit ea, et transtulit in prædium suum via Ostiensi, milliario ab urbe Roma septimo; et manu sua recondidit in sarcophagis lapideis, cum

* Translatio de Cyriaco et sociis ejus habetur in gestis Marcelli papæ, 16 Jan.

quibus et B. Cyriacum, octavo die mensis Augusti. Carpasius vero vicarius petiit domum beati Cyriaci, quam donaverat ei Diocletianus Augustus, et eam statim Maximinus Augustus concessit. Et ingressus in eam, invenit locum ubi S. Cyriacus fontem ædificaverat, quem consecraverat S. Marcellus episcopus, ubi venientes ad fidem baptizabat S. Cyriacus. In quo loco Carpasius balneum sibi statuit. Et dum lavissent et epulas exhibuissent Carpasius et novemdecim pariter cum ipso, ac deriderent fidem Christianam, subito ceciderunt, et mortui sunt. Beatorum autem martyrum passiones, id est Cyriaci, Largi, et Smaragdi, suis locis in præsentis Calendario notatæ sunt xvii Kalendas Aprilis sub Maximino Augusto et Carpasio vicario.

B Apud Viennam, Galliæ urbem, natalis sancti Severi presbyteri et confessoris : qui, ut ejus gesta testantur, natione Indus, fide Christi fervens, causa Evangelii prædicandi, laboriosissima peregrinatione suscepta, etiam ad præfatam urbem deveniens, ingentem paganorum multitudinem verbo et miraculis ad fidem Christi convertit. Dumque in pace quievisset, conditus in basilica S. Stephani, signis clarus, mira fidelium veneratione colitur.

D. A IDUS AUGUSTI.

(9 Aug.)

b Vigilia sancti Laurentii.

Eodem die, Romæ, sancti Romani militis, qui in confessione sancti Laurentii compunctus, petiit ab eo baptizari, et mox, jubente Decio, cum fustibus exhibitus ac decollatus est.

E. IV IDUS AUGUSTI.

(10 Aug.)

Romæ natale sancti Laurentii archidiaconi et martyris sub Decio. Cui beatus Sixtus omnes facultates ecclesiæ et thesauros, pergens ad coronam martyrii, tradidit. Hic veniens in Cælium montem, ubi erat quædam vidua, in viduitate triginta duos annos habens, in cujus domo multi Christiani, et presbyteri, et clerici absconsi manebant, tulit vestes et thesauros Ecclesiæ, et cœpit erogare, et pedes omnium Christianorum lavare. Ad cujus pedes Cyriaca vidua cadens : Per Christum, inquit, te conjuro ut manus tuas ponas super caput meum, quia multas infirmitates capitis patior. Beatus Laurentius, facto signo crucis, posuit manus super caput viduæ, et linteum de quo extergebat pedes sanctorum. Transiens autem in vicum, qui dicitur Canarius, invenit multos Christianos in domo Narcissi Christiani congregatos, et lavit pedes omnium, et dedit eis de thesauro. Erat in eadem domo homo cæcus, nomine Crescentio, qui cœpit rogare beatum diaconum, ut poneret manum suam super oculos ejus. Tunc beatus Laurentius lacrymans dixit : Dominus noster Jesus Christus, qui aperuit oculos cæci nati, ipse te illuminet ; et facto signo crucis, aperti sunt oculi ejus. Cum jam ergo

b De hoc in Vita S. Laurentii.

duceretur beatus Sixtus cum duobus diaconibus, ut martyrium suum consummaret, et beatus Laurentius clamaret adveniens: Non me derelinquas, pater sancte (*Joan.* xvii, 24), quia thesauros tuos jam expendi, quos tradidisti mihi, tentus est a militibus et traditus Parthenio tribuno. Qui nuntiavit Decio quod Laurentius, qui haberet thesauros reconditos, archidiaconus Sixti in custodia teneretur. Qui gavisus, fecit eum sibi præsentari, et auditum tradidit Valeriano præfecto, qui et ipse dedit eum in custodiam cuidam Hippolyto; et Hippolytus reclusit eum cum multis. Erat autem ibi homo, Lucillus nomine, cæcus, ad quem sanctus Laurentius: Crede, inquit, in Filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum, et baptizare, et illuminabit te. Respondit Lucillus: Ego semper desideravi baptizari in nomine Domini Jesu Christi. Tunc beatus Laurentius catechizavit eum, et accepta aqua baptizavit, et illuminati sunt oculi ejus. Hoc factum audientes, multi cæci veniebant ad beatum Laurentium, et ponebat manum suam super oculos eorum, et illuminabantur. Videns hoc Hippolytus, credidit, et catechizatus atque baptizatus est. Itaque ex mandato adductus est beatus Laurentius ante conspectum Valeriani, qui dixit beato Laurentio: Jam depone pertinaciam, et da thesauros, quos apud te cognovimus esse reconditos. Cui sanctus Laurentius: Da mihi inducias biduo aut triduo, et proferam tibi thesauros. Ab eadem die cœpit colligere cæcos, et claudos, debiles et pauperes, et abscondit eos in domo Hippolyti. Valerianus autem nuntiaverat Decio, quia promisisset, datis sibi induciis, Laurentius thesauros. Completis igitur tribus diebus, præsentavit se in palatio Sallustiano. Et dixit ei Decius: Ubi sunt thesauri, quos pollicitus es præsentare? Beatus Laurentius collectam multitudinem pauperum introduxit in palatium, et voce magna dixit: Ecce isti sunt thesauri æterni, qui nunquam diminuuntur, nec decrescunt; qui in singulis asperguntur, et in omnibus invenitur. Valerianus præfectus dixit: Quid varias per multa? Sacrifica diis, et obliviscere artes magicas, in quibus confidis. Cui cum dixisset beatus Laurentius: Quare vos coarctat diabolus, ut Christianis dicatis: Sacrificate dæmoniis? Decius iratus jussit eum exspoliari, et cædi cum scorpionibus. Qui cum cæderetur, dicebat: Ego quidem gratias ago Deo meo, qui me dignatus est conjugere servis suis; tu, miser, torqueris insania tua et furore tuo. Tunc Decius, levate (inquit) eum, et date ante conspectum ejus omne genus tormentorum. Et allatæ sunt laminæ ferreæ, et lecti, et plumbati, et cardi. Post vinctus catenis ductus est beatus Laurentius in palatium Tiberii, ut ibi gestis audiretur. Et sedit Decius pro tribunali in basilica Jovis; et præsentato Laurentio cum dixisset: Sacrifica diis, et

^a *Batuli*. Omnino intelliguntur, qui aliis dicuntur *batilli*, vel *batilla*. Plinius lib. xxxiii, c. 8: « Argenti duæ differentiæ: batillis ferreis candentibus ramento imposito, quod candidum permaneat, probatur, » et lib. xxxiv, cap. 11: *Experimentum in batillo ferreo*. Trebellius Pollio in Claudio: *Cocti-*

A noli confidere in thesauris, quos habes absconditos, beatus Laurentius libere respondit: Vere et confido, et securus sum de thesauris meis. Unde iracundia plenus Decius, jussit eum nudum fustibus cædi. Qui cum cæderetur, clamabat ad Cæsarem: Ecce, miser, vel modo cognosce quia triumpho de thesauris Christi, et non sentio tormenta tua. Adhuc Decius fustes augere, et dare ad latera ejus laminas ferreas ardentes jubet. Beatus vero Laurentius dixit: Domine Jesu Christe, Deus de Deo, miserere mihi servo tuo, quia accusatus non negavi, interrogatus te Dominum Jesum Christum confessus sum. Et cum diutissime cum plumbatis cæderetur, dixit: Domine Jesu Christe, qui pro nostra salute dignatus es formam servi accipere, ut, nos a servitio dæmonum liberares, accipe spiritum meum. Et audita est vox: Adhuc multa certamina tibi debentur. Porro extensus in catasta, et scorpionibus gravissime cæsus est; qui subridens, et gratias agens, dicebat: Benedictus es, Domine Deus, Pater Domini Jesu Christi, qui nobis donasti misericordiam, quam meriti non sumus. Sed tu, Domine, propter tuam pietatem da nobis gratiam, ut cognoscant omnes circumstantes, quia tu consolaris servos tuos. Tunc unus ex militibus, nomine Romanus, credidit Domino Jesu Christo, et dixit beato Laurentio: Video ante te hominem pulcherrimum stantem cum linteo, et extergentem membra tua; adjuro te per Christum, qui tibi misit angelum suum, ne me derelinquas. Levatus igitur beatus martyr de castata et solutus, redditus est Hippolyto tantum in palatio. Veniens autem Romanus offerens aquam, misit se ad pedes beati Laurentii ut baptizaretur; qui, benedicta aqua, baptizavit eum. Quod factum audiens Decius, jussit eum sibi exhiberi cum fustibus. Non interrogatus cœpit clamare, Christianus sum. Et, jubente Decio, eductus foras muros portæ Salaris, decollatus est quinto Idus Augusti. Cujus corpus noctu collegit Justinus presbyter, et sepelivit in crypta, in agro Verano. Decius autem Cæsar pergit noctu ad thermas juxta palatium Salustii; et exhibitus est ei iterum sanctus Laurentius, et allata sunt omnia genera tormentorum, plumbatæ fustes, laminæ, ungues, lecti, ^a batuli; et dixit beato martyri: Jam depone perfidiam artis magicæ, et dic nobis generositatem tuam. Cui beatus Laurentius: Quantum ad genus, Hispanus sum, eruditus ac nutritus Romæ, et a cunabilis Christianus, eruditus omnem legem sanctam et divinam. Et Decius: Sacrifica diis; nam nox ista expendetur in te cum suppliciis. Mea, inquit Laurentius, nox obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt. Et cum cæderetur lapidibus os ejus, ridebat, et confortabatur ac dicebat: Gratias tibi ago, Christe, quia tu es Deus omnium rerum. Allatus est autem lectus cum tribus costis; et exspoliatus B. Laurentius vestimen-

lium quotidiana batilla quatuor. Horatius, sat. 5: *pruneque batillum*. Abdias lib. ix Apostolicæ: *Alii cum vatillis et thuribulis*. Minora forte hac igniaria vascula *batilli* dicti; unde Gloss., *vatillum* *πυράμυον* vel *πυράμυος*; majora *batuli*, uti hic bis habes quibus sancti superponuntur.

lis suis, extentus est in cratem ferream; et allati sunt batulicum prunis, et miserunt sub cratem ferream. Qui cum furcis ferreis coarctaretur desuper, dixit Decio: Ego me obtuli sacrificium Deo in odorem suavitatis, quia sacrificium Deo est spiritus contribulatus. Carnifices tamen urgentes ministrabant, carbones mittentes subter cratem, et desuper comprimentes cum furcis ferreis. Sanctus Laurentius dixit; Disce, miser, quanta est virtus Dei mei. Nam carbones tui mihi refrigerium præstant, tibi æternum supplicium; quia ipse Dominus novit, quod accusatus non negavi, interrogatus Christum confessus sum, assatus gratias ago. Et vultu pulcherrimo dicebat: Gratias tibi ago, Domine Jesu Christe, qui me confortari dignatus es. Et elevans oculos in Decium, dixit: Ecce, miser: assasti unam partem, regyra aliam et manduca. Gratias igitur agens et glorificans Deum, dixit: Gratias tibi ago, Domine Jesu Christe, quia januas tuas ingredi merui; et emisit spiritum. Mane autem primo adhuc crepusculo, rapuit corpus ejus Hippolytus, et condidit cum linteis et aromatibus; et hoc factum mandavit Justino presbytero. Tunc beatus Justinus et Hippolytus plorantes, et multum tristes, tulerunt corpus beati martyris, et venerunt in via Tiburtina, in prædium matronæ viduæ Cyriacæ in agro Verano, ad quam ipse martyr fuerat noctu, cui et linteum dedit, unde pedes sanctorum exterserat, et illud ibi jam hora vespertina sepelierunt, iv Idus Augusti. Et jejunaverunt agentes vigiliis noctis triduo, et multitudine Christianorum. Beatus autem Justinus presbyter obtulit sacrificium laudis, et participati sunt omnes.

Eodem die Romæ, militum centum et sexaginta quinque. Tunc passi sunt Claudius, Severus, Crescentio et Romanus, ipso die quo beatus Laurentius, post tertium post diem passionis sancti Sixti.

F. III IDUS AUGUSTI.

(11 Aug.)

• Romæ, inter duas lauros, natalis sancti Tiburtii martyris, filii Chromatii urbis præfecti, quem erudierunt in fide B. Sebastianus et S. Tranquillinus, ac gloriosus presbyter Polycarpus, qui ipsum sacro fonte baptismatis innovavit, et familiam ejus promiscui sexus mille quadragentos cum eo pariter baptizavit. Hujus etenim filius Tiburtius, cum propter immanitatem persecutionis isdem pater ejus et ingens multitudo Christianorum cum illo in Campaniam ex consilio pontificis Caii perrexisset, amore martyrii flagrans, resedit in urbe Roma. Et cum jejuniis et orationibus ibi cum beato Caio papa occuparetur, quadam die transiens occurrit homini qui de alto lapsus fuerat, et ita caput et omnia membra quassaverat ut de sola sepultura ejus ageretur. Juxta quem ipse accessit, et cœpit dicere super vulnera ejus lente orationem Dominicam et Symbolum; et ita factus est homo, solidatis membris, incolumis

quasi nihil mali contigisset ei. Tuuc apprehendens parentes ejus, segregavit eos a turbis, et indicavit eis virtutem nominis Christi. Et videns animum eorum fixum fortiter in timore Domini, perduxit eos ad Caium papam. Qui juvenem sanatum Deo gratias referentem, et parentes ejus pariter baptizavit. Interea dum procella persecutionis graviter inundaret, junxit se quidam, simulata fide, beato Caio. Porro hic apostata exstiterat, et erat fraudulentus in omni sermone, et callidus in omni commissu. Qui, dum a beato Tiburtio viro scholasticissimo, et nobili et sancto, frequenter argueretur, quod capillos super apicem frontis tonsoris arte componeret, et quod assidue pasceret, et ludendo pranderet, quod libentius feminarum se aspectibus daret, quod a jejuniis et orationibus se tolleret, quod somno deditus non interresset pervigil in hymnis Dei; dum, inquam, pro his a beato Tiburtio acrius argueretur, simulabat se æquanimiter monitionem accipere. et egit arte quatenus orantem sanctum Tiburtium pagani comprehenderent; in qua comprehensione se ipsum fecit teneri, et simul duci ad secretarium judicis. At ubi introducti sunt, Fabianus dixit ad eum, qui se arte tradiderat: Quis diceris? Ille respondit: Torquatus. Quid profiteris? Christianus sum, inquit. Fabianus dixit: Ignoras quod jusserunt invictissimi principes, ut qui sacrificare diis noluerint diversis suppliciis macerentur? Torquatus ait: Hic magister meus est, et ipse me semper docuit; quod hunc videro facere, necesse est ut hoc faciam. Fabianus conversus ad Tiburtium ait: Audisti quid Torquatus asserit? Sanctus Tiburtius respondit: Torquatus diu est quod se Christianum esse mentitur; virtus enim ipsa nominis sancti graviter fert et moleste suum nomen non a suis moribus usurpari. Revera enim, vir illustrissime, hoc Christianum vocabulum divinæ virtutis est, sectatorum scilicet Christi, qui vere philosophati sunt, qui vere Christiani dicti sunt, qui ad obterendas libidines fortiter militarunt. Ne credas, vir illustrissime, hunc esse Christianum qui in lenocinio sui molliendo capitis fibras omittit [*al.*, vibras committit, *vulgo* simbrias admittit], qui tonsorem diligit, qui in scapulis molliter gestit, qui fluxum gressum improbo nisu distendit, qui viros negligenter agit, feminas diligentius intuetur. Nunquam tales pestes Christus dignatus est habere servos. Verum hic quoniam me se imitaturum asserit, hic in tuo conspectu probabis eum mentitum. Hic enim qualis semper fuerit nunc evidenter ostendet Fabianus dixit: Consultius facies, si salutis tuæ consulens, principum decreta non contempnas. Tiburtius respondit: Ego salutis meæ melius non consulo quam ut deos deasque contempnas, unum Deum Jesum Christum confitear. Torquatus adjecit: Non solum ipse Christianus crudelis est, verum etiam multis persuadet et decipit, ac cum suis sociis, cum quibus magicas artes exercet, diu noctuque incantationibus occupatur, Sanctus Tiburtius divit: *Falsus testis non*

• De his in gestis Sebast., 20 Jan.

erit impunitus (*Prov. xix*) : iste quem vides, vir illu-
strissime. malitiæ suæ curis æstuans, ad nihil aliud
Christianis est junctus, nisi ut cogitaret quomodo
se nobis quasi Christianum ostenderet et quomodo
aliis se fidelissimum mentiretur. Reprehendebam
tamen in eo Cyclopæam edacitatem, emersum vino
putorem, et sepultam divini nominis sanctitatem.
Ebrius patiebatur sitim, et esuriem vomens, nec ut
Christianus, sed ut Antonianus quondam ille con-
viva, manducabat, bibebat, vomebat; et nunc Chri-
stianos arguit, Christianos accusat; in nos mitem
judicem incitat, gladium nolenti judici porrigit, et
ut dæmoniis cervices nostras inclinemus hortatur.
Videmus votum tuum, videmus cruenta consilia, et
scelerata arte verborum venena tui pectoris intue-
mur. Accingere nunc, o sceleratissime, utere carni-
ficis officio, vindica tibi et ipsius judicis vocem,
applica equuleos, appende Christianos, damna, per-
cute, incende, bene nos accipis; si exilium minaris,
hoc philosophantibus totus est mundus. Si suppli-
cium, evadimus mundi careerem; si ignes, majora
his incendia in cupiditatibus vincimus. Decerne
quidquid libet. Omnis nobis vilis est pœna, ubi pura
comes est conscientia. Post hæc Fabianus, cum ve-
rissime juvenis sanctissimus Christum confiteretur,
jussit ante pedes ejus carbones arduentes effundi,
dicens ad eum : Elige tibi unum de duobus : aut
thura in istis carbonibus adjice, aut pedibus super
eos nudis incede. Ille autem faciens signum crucis,
constanter super eos nuda ingressus est planta, et
cœpit dicere : Depone infidelitatem, et discere quia
hic solus est Deus quem confitemur creaturis om-
nibus dominari; nam mihi in nomine Domini mei
Jesu Christi videtur quod super roseos flores in-
grediar, quia creatura ipsa Creatoris famulatur im-
perio. Cui Fabianus : Quis ignorat artem magicam
vos docuisse Christum vestrum? Obmutesce, infelix,
exclamat Tiburtius, et noli auribus meis hanc inju-
riam facere, ut audiviam te rabido ore latrantem mel-
lifulum nomen et sanctum nominare. Iratus Fabianus
dictavit sententiam, ut gladio animadverteretur. Du-
ctus autem in via Lavicana tertio milliario ab Urbe,
uno ictu gladii percussus abscessit. In eodem autem
loco a quodam arente Christiano sepultus est ter-
tio Idus Augusti.

Eodem die Romæ, natale sanctæ Susannæ virgi-
nis et martyris, sub Diocletiano et Maximiano Au-
gustis, judice Macedonio. Fuit autem filia gloriosi
presbyteri et martyris Gabinii, fratris Gaii episcopi
et martyris, nobili satis orta progenie, quam pater
nutraverat, et divinis litteris imbuerat. Audiens ita-
que Diocletianus de puella quod pulchritudine et sa-
pientia præcelleret, misit ad Gabinium quemdam
qui erat ex genere ejus consobrinum suum, nomine
Claudium, et petivit eam Augusto Maximino filio suo
in conjugem. Veniens denique Gabinus ad filiam
suam Susannam, rogavit interesse Gaium episco-
pum urbis, avunculum ejus, et narravit eis quo-
modo Diocletianus Augustus direxisset Claudium

A consobrinum eorum, ut Susannam suo filio Maxi-
mino in conjugem peteret. Quæ Spiritu sancto cor-
roborata, conjugium hujusmodi respuit. Et respon-
dens patri et avunculo, dixit : Pater, scio quia de ore
tuo sum erudita, ut castitatem studeam servare, et
pudicitiam Domino Jesu Christo exhibere; in ejus
ergo timore jam constituta, nunquam coinquinabor
virili commistione, sed cui me semel tradidisti ipsi
servio, et in ipso confido. Ipse enim novit conscien-
tiam meam. Proinde Claudius ipse respondens ei, et
aperiens votum Diocletiani, cum nullo modo ejus
animum potuisset inclinare, ut conjungeretur Maxi-
mino filio ejus, sed insuper eruditus et instructus
in via Dei a beatis Gaio et Gabinio, pœnitentiam de
sanguine sanctorum quem effuderat, poposcisset, ba-
ptizatus est una cum uxore sua nomine Præpedigna,
et filiis Alexandro et Cutia, et in tantum in fide con-
valuit ut omnes facultates suas venderet, et paupe-
ribus Christianis erogaret; et quoscunque adire po-
terat, qui in custodia tenebantur, victu et vestimen-
tis relevabat, mittens se ad pedes singulorum atque
orationis gratiam ab eis tantum exoptans. Interea
dum post mensem unum et dies sexdecim requireretur
a Diocletiano, et responsum est ei quod ægritudine
teneretur, misitque fratrem ejus ad eum nomine
Maximum, comitem rei privatæ, ut visitare eum, et
ageret cum illo de puella Susanna. Veniens igitur
Maximum invenit Claudium in cilicio orantem, et
obstupuit; cumque rem pro qua venerat per ordi-
nem enarrasset, perduxit eum Claudius ad domum
beati Gabinii, et diligenter ei beatus Gabinus et
sanctus Gaius viam Domini exposuerunt. Unde com-
punctus credidit Maximum, et baptizatus est. Ab ea-
dem vero die cœpit facultatem suam vendere per
quemdam amicum suum nomine Thrasonem Chri-
stianissimum rogatum, qui occultus Christianus
erat, quem ante multos annos beatus Gaius ba-
ptizaverat. Qui circumiens nocturnis horis vicos et
carceres, pauperibus Christianis necessaria mini-
strabat, et gesta eorum colligebat, memoriasque
exornabat. Post dies quindecim, nota facta sunt om-
nia Diocletiano, et misit Julium, qui Claudium, et
Maximum, Præpedignam, Alexandrum atque Cu-
riam puniret; Gabinium vero et Susannam vinculis
constringeret. Et post dies quinquaginta quinque
jussit Diocletianus ut beata Susanna adduceretur ad
D Serenam uxorem suam, quæ occulte Christiana erat.
Cum itaque hymnis et orationibus cum ea vacaret,
et die noctuque in laude Dei psalmos recineret,
nuntiatum est hoc Diocletiano. Tunc idem dixit
Maximino filio suo ut revocaretur Susanna ad pa-
tris sui Gabinii domum, et ibi abuteretur ea, ut ipsi
liberet. Ipsa vero nocte, postquam revocata est, in-
gressus Maximinus in domum, ubi orabat Susanna,
vidit nimiam claritatem super ipsam, et extimuit, et
cursim rediit ad palatium. Diocletianus vero hoc
arti magicæ deputans, misit Macedonium, qui eam
constringeret infra domum ejus, ut sacrificaret. Qui
dum vellet eam flectere, ut diis immolaret, exspo-

lians eam cœpit fustibus cædere. Beata vero Susanna dicebat : Gloria tibi, Domine. Sicque beata virgo permanens in confessione Domini, gladio percussa est intra domum suam, et spiritum incontaminatum Deo reddidit. Ejus corpus collegit Serena Augusta noctu, et manibus suis cum linteaminibus et aromatibus ornavit, et posuit juxta corpora sanctorum in cœmeterio Alexandri in arenario, in crypta, juxta sanctum Alexandrum, tertio Idus Augusti. Sanguinem vero martyr, qui effusus fuerat in loco domus suæ, velamine deterisit, et posuit in capsula argentea in palatio suo, ubi die noctuque furtivis orationibus semetipsam Domino effundebat. Passa est autem III Idus Augusti.

G. PRIDIE IDUS AUGUSTI.

(12 Aug.)

In Sicilia, civitate Catanensi, natale sancti Eupli diaconi, Diocletiano et Maximiano Augustis. Cum enim esset extra velum secretarii beatus Euplus, Christianum se confessus, intromissus est, jubente Calvisiano consulari, in auditorium. Et cum ibi fidem suam profiteretur, Calvisianus dixit : Torqueatur Euplus quousque confiteatur deos veros, omnipotentes, Martem, Apollinem, et Asclepium. Beatus Euplus respondit : Bene dixisti, Calvisiane, ut adorem Trinitatem inseparabilem, unum Deum. Audiens Calvisianus, putavit eum de diis suis dixisse, et gaudio repletus, ait : Ergo sacrificia. Cui beatus martyr : Ego sacrifico et immolo me ipsum Patri, et Filio, et Spiritui sancto. Audiens hoc impius iudex, commotus ira, jussit eum amplius torqueri. Et ultimo dedit sententiam, dicens : Jubemus Euplum justo iudicio nostro gladio interfici. Beatus vero Euplus gratias egit Domino nostro Jesu Christo. Et cum duceretur, repletus Spiritu sancto canebat : Magna est gloria tua, Domine, in servis tuis, quos ad te vocare dignatus es. Flectens itaque genua sua, finita oratione, paravit cervicem, et decollatus est IV Idus Augusti. Sepultum est corpus ejus conditum aromatibus, in loco venerabili Catanensis civitatis, II Idus Augusti.

Eodem die, sanctæ Hilarie, matris sanctæ Afræ martyris, quæ cum ad sepulcrum illius excubaret, ibidem pro fide Christi a persecutoribus igni tradita est cum Digna, et Eumenia, et Euprepia, quæ fuerant puellæ sanctæ Afræ.

In Syria natalis sanctorum Macarii et Juliani.

A. IDIBUS AUGUSTI.

(13 Aug.)

Romæ, sancti Hippolyti^b martyris, sub Decio imperatore, Valeriano præfecto. Hunc beatum Hippolytum vicarium sanctus Laurentius, cum apud eum esset in custodia, baptizavit. Qui de sanctis exsequiis martyris, post tertium diem ad domum suam rediens, dedit pacem omnibus servis suis et ancillis ; et communicavit de sacrificio altaris beati Laurentii martyris. Et posita mensa, priusquam cibum

^a De his in Vita sanctæ Afræ, 5 Aug.

sumeret, venerunt milites et tenuerunt et perduxerunt ad Decium. Quem ut vidit, subridens dixit ei : Nunquid et tu magus effectus es, quia corpus Laurentii abstulisse diccris ? Sanctus Hippolytus respondit : Hoc feci non quasi magus, sed quasi Christianus. Decius furore repletus, jussit ut cum lapidibus os ejus contunderetur. Et exspoliavit eum veste qua induebatur habitu Christiano, et dixit ei : Sacrifica, et vives ; sin aliter peries per tormenta sicut Laurentius. Sanctus Hippolytus dixit : Exemplum merear beati Laurentii martyris fieri, quem tu, miser, ausus fuisti ore polluto nominare. Extensus igitur, fustibus et cardis diu cæsus est, donec cædentes deficerent. Inde levatus est a terra, et jussit eum Decius vestiri militari veste, qua gentilis utebatur, et dixit ei : Recole militiam, et esto noster amicus, et in conspectu nostro utere militia pristina quam semper habuisti. Cumque beatus martyr dixisset : Militia mea hæc est, Christianum firmum militare, unde cupio ad celerem palmam cum fructu venire ; iracundia plenus Decius dixit Valeriano : Accipe omnes facultates ejus, et interfice eum crudeli exanimatione. Valerianus itaque, exquisita omni facultate ejus, invenit in domo Hippolyti omnem familiam Christianam, quam conspectui suo præsentari fecit. Et jussit beatum Hippolytum foras muros portæ Tiburtinæ cum familia sua duci. Beatus vero Hippolytus confortabat omnes, dicens : Fratres, nolite metuere, quia ego et vos unum Deum habemus. Et decollati sunt promiscui sexus numero decem et novem. Beatus vero Hippolytus ligatus pedes ad colla indomitum equorum, sic per carduetem et tribulos tractus, emisit spiritum. Nocte venit beatus Justinus presbyter, et collegit corpora, et sepelivit in campo eodem juxta Nympham, ad latus agri Verani, Idibus Augusti.

Eodem die natale sanctæ Concordiæ, nutricis ejusdem beati Hippolyti. Cum Valerianus ad familiam beati Hippolyti sibi præsentatam dixisset : Considerate ætates vestras, ne simul pereatis cum Hippolyto domino nostro ; respondit beata Concordia : Nos desideramus potius cum domino nostro pudice mori quam impudice vivere. Ad hoc Valerianus : Genus, inquit, servorum nisi cum suppliciis non omendatur. Et jussit ut beata Concordia cum plumbatis cæderetur. Et cum cæderetur emisit spiritum, corpusque ejus est in cloacam projectum. Cumque diu quæreretur illud sanctus Justinus, et non inveniret, ita tristis redditur ut non cessarent flere oculi ejus. Tertio decimo vero die post passionem sancti Hippolyti, venit quidam miles Porphyrius nomine, ad Irenæum cloacarium, qui occulte Christianus erat, et dicit ei : Si secretum possis custodire, divulgabo arti tuæ multum ad quæstum. Ante hos dies jussit Valerianus præfectus in conspectu suo quamdam creditariam Hippolyti plumbatis deflere, et corpus ejus in cloacam jactari. Hæc in ve-

^b De hoc in gestis S. Laurentii, 10 Aug.

stibus suis spero quod margaritas habet absconditas, A que exhalaret spiritum. Et revolto ejus corpore, vel aurum. Audient hæc Irenæus, intinavit secreto beato Justino presbytero. Qui flectens genua gratias egit Deo. Porphyrius autem noctu veniens cum Irenæo invenit corpus sanctum. Sed in vestimentis nihil invenit. Beatus autem Irenæus vocavit ad se quem admodum Christianum a Judæis nomine, et tulerunt corpus ejus, et perduxerunt ad beatum Justinum. Qui gratias agens Deo, illud suscepit, et juxta corpora martyrum Hippolyti et aliorum sepelivit, VIII Kalendas Septembris.

Eodem die in Foro Syllæ, nata est sancti Cassiani, qui cum adorare idola nolisset, interrogatus a persecutore quid artis haberet, respondit quia pueros notas doceret. Et mox, spoliatis vestibus, ac manibus post terga revinctis, statuitur in medio. Vocatisque B pueris, quibus docendo exosus fuerat factus, data est facultas eum perimendi. At illi, quantum doluerant discere tantum se ulcisci gaudentes, alii eum tabulis ac buxis feriebant, alii stylis vulnerabant. Quorum quanto infirrior erat manus, tanto graviorem martyrii pœnam dilata morte faciebat. Scripsit Prudentius poeta (*hymn. 9*).

B. XIX KAL. SEPTEMBRIS

(14 Aug.)

Vigilia Assumptionis sanctæ Mariæ.

Eodem die, natale sancti Eusebii presbyteri et confessoris. Qui, presente Constantio, cum fidem Catholicam constantissime defenderet, et Liberium papam dolo et Arianae perfidie consensisse, ab irato Constantio imperatore Ariano includitur in quodam C cubiculo domus suæ, habente in latitudine pedes quatuor, ubi multis diebus in oratione constanter perseveravit. Et nono decimo Kalendas Septembris, post menses septem, adhuc tamen inclusus, dormitionem accepit. Cujus corpus collegerunt Gregorius et Orosius presbyteri, et sepelierunt in crypta, juxta corpus beati Sixti martyris et episcopi, via Appia in cœmeterio Calixti. Ubi et titulum ipsius scribentes, posuerunt ita: *Eusebio homini Dei*. Audient autem Constantius quod Gregorius et Orosius sepelissent corpus beati Eusebii, in eadem crypta ubi illum condiderant, præcepit vivum includi Gregorium. Hunc semivivum noctu Orosius presbyter excepit inde. Et post paululum defunctum juxta corpus sancti Eusebii presbyteri sepelivit. Factaque D est gravissima persecutio in catholica Ecclesia ab Arianis, sedem apostolicam tunc tenente Liberio.

C. XVIII. KAL. SEPTEMBRIS.

(15 Aug.)

Sanctæ Mariæ dormitio.

Eodem die sancti Tharsitii acolythi et martyris. Quem paganicum invenissent Christi corporis sacramenta portantem, cœperunt discutere quid gereret. At ille indignum iudicans porcis prodere margaritas, tam diu fustibus ac lapidibus mactatus est, quous-

* Vide libellum de Fest. Apost., 8 Sept., in ejus natali.

que exhalaret spiritum. Et revolto ejus corpore, sacrilegii discussores nihil potuerunt in ejus manibus vestimentis invenire sacramentorum Christi. Christiani autem collegerunt corpus martyris, et sepelierunt in cœmeterio Calixti, via Appia.

D. XVII KAL. SEPTEMBRIS.

(16 Aug.)

In Nicæa Bithyniæ, natalis sancti Ursatii confessoris sub Lucinio persecutore. Qui, derelicta militia, solitariam vitam in quadam turre præfatæ urbis egit, tantisque virtutibus claruit ut et dæmones exulisset, et iugentem dæmonem orando interemisse legatur. Scriptum in libro quinto historiæ Ecclesiasticæ tripartitæ (c. 33).

B Romæ, sanctæ Serenæ, uxoris quondam Diocletiani Augusti.

E. XVI KAL. SEPTEMBRIS.

(17 Aug.)

Apud Africam, natale sanctorum martyrum, Liberati abbatis, Bonifacii diaconi, Servi et Rustici subdiaconorum, Rogati et Septimii monachorum, et Maximi pueri. Qui persecutione Wandalica, jussit crudelissimi atque impiissimi regis Hunerici, de territorio Capsensis civitatis, ex habitaculo monasterii abstracti, atque ab urbem Carthaginensem perducti sunt, ubi pro confessione Catholicæ fidei, et unici baptismatis defensione, primo carcerali custodiæ mancipati, et crudelibus ferri ponderibus arctati, tenebrosis deputati sunt locis. Ubi cum die ac nocte C Christianum populum in fidei constantia roborassent, jussit tyrannus furore succensus, navem lignorum manipulis adimpleri, atque omnes pariter alligatos in pelago, igne supposito, ad cremari. Cum autem pro voluntate infandi regis, vel crudelium ministrorum, extensis eorum manibus, et pedibus elevatis, lignis ignis fuisset injectus, statim imperio divino, videntibus cunctis, extinctus est; et dum sæpius renovaretur, iterum atque iterum exstinguebantur globi flammarum. Unde magis tyrannus furore simul et pudore repletus, jussit eos remorum vectibus enecari, et ita singulos in modum canum, cerebris comminutis, perimi. Sicque speciosum cursum certaminis sui, coronante Domino, perfecerunt. Corpora eorum in mare jactata, sub eadem hora illæsa D littoribus reddita, a Christiano populo reverenter sublata, præeunte clero, cum hymno solemnibus condita sunt in monasterio contiguo basilicæ, quæ dicitur Celerinæ. Scribit beatus Victor Africanus episcopus in historia ejusdem Wandalicæ persecutionis (l. 3), quam et ipse cum cæteris sustinuit, et fidei atque illustri stylo digessit.

Apud Cæsaream Cappadociæ, natalis sancti Mammetis martyris, qui passus est, imperante Aureliano, sub Alexandro præside.

* De hoc in Gestis Stephani papæ, 20 Aug.

F. XV KAL. SEPTEMBRIS.

(18 Aug.)

Apud Prænestinam civitatem, milliario ab urbe trigesimo tertio, natalis sancti Agapiti martyris, sub Aureliano imperatore, præside Antiocho; Cum esset annorum quindecim, et amore Christi martyrio ferret, jussu imperatoris tentus, et primo nervis crudis diu cæsus est, deinde præside ut impelleretur sacrificare traditus. Qui in durissimo atque obscurissimo carcere eum recludit, et per quatuor dies cibum omnem negavit; inde de carce exhibitus est præside, qui prunas ardentibus super capite ejus jussit imponi. Et cum gratias Deo martyrageret, flagellis est cæsus, et nudus suspensus capite deorsum verso, acri subterfugio factus. Et cum diceret præside: Sapiencia tua et vanitas tua in fumo laborat, iterum flage lis cæditura quatuor sibi invicem succedentibus; deinde bullientem aquam super ventrem ejus ministri diaboli effuderunt, et maxillas ejus confregunt. Interea judex de tribunali suo cadens, collectus a ministris in lecto reclinatur, et sentiens Dei virtutem in martyre, post modicum tristem animam emisit. De beato vero Agapito renuntiatum est imperatori, qui beatum virum jussit leonibus subici; sed mansuetæ factæ feræ, pedibus martyris ad lambendum se inclinaverunt. Hoc videntes sceleris ministri, tulerunt de medio sanctum martyrem, et venerunt contra civitatem Prænestinam, ubi sunt duæ columnæ, et ibi eum gladio percusserunt, sub die xv Kalendas Septembris. Corpus ejus noctu sublatum est a Christianis, et positum milliario primo a civitate in agro, in sarcophago novo nutu divino ibi invento.

Eodem die Romæ, in Sexto Philippi, natalis beatorum presbyterorum Joannis et Crispi, qui persecutione Diocletiani et Maximiani multa sanctorum corpora officiosissime sepelierunt. Quorum meritis et ipsi postmodum sociati, gaudia vitæ meruerunt.

G. XIV KAL. SEPTEMBRIS.

(19 Aug.)

Natalis sancti Magni, seu sancti Andreæ martyris, cum sociis suis duobus millibus, quingentis nonaginta septem.

In Galliis, pago Sigisterico in monte qui dicitur Jura, natale sancti Donati presbyteri. Qui ab ipsis infantie rudimentis mira Dei gratia præditus, ex urbe Aurelianensi ad præfatum locum, ut soli Christo vacaret, adveniens, anachoreticam illic vitam multis annis exegit, tanta miraculorum gloria clarus, ut inter cætera gesta magnifica, etiam draconem inmanem atque terribilem suis exinde orationibus effugatum exstingueret. Cumque dies vocationis ejus instaret, adveniente sancto abbate Mario, cui ita fuerat revelatum, inter verba orationis migravit ad Christum, sepultusque est ab eodem patre in loco suo.

Romæ, natale beati Julii senatoris et martyris, sub Commodus imperatore, judice Vitellio. Hunc docuerunt beati martyres Eusebius et Vincentius, Pe-

q De his in Vita S. Eusebii, 28 Aug.

A regrinus et Pontianus ^a. Per quorum manus etiam facultates suas pauperibus distribuens, a beato Rufino presbytero baptismi gratiam percepit. Quod audiens Commodus, iratus jussit eum teneri, et cuidam Vitellio magistro peditum tradi, ut omnes facultates ejus requireret, et ad sacrificandum impelleret. Qui conjecit eum in carcerem, et post triduum catenis vinctum fecit sibi presentari. Et auditum jussit tam diu fustibus cædi, donec emitteret spiritum. Cujus corpus collegerunt noctu beatus Eusebius, Pontianus, Peregrinus atque Innocentius, et sepelierunt in cœmeterio Calepodii, sub die xiv Kalendas Septembris.

A. XIII KAL. SEPTEMBRIS.

(20 Aug.)

B Natale Samuelis prophetæ. Cujus sacra ossa imperator Arcadius de Judæa transtulit in Thraciam, portantibus episcopis, et omnium ecclesiarum populis tanta lætitia occurrentibus, quasi presentem viventemque cernerent atque susciperent, ut de Palestina usque Chalcedonem jungerentur populorum examina, et in Christi laudes una voce resonarent. Scribit sanctus Hieronymus in libro contra Vigilantium (cap. 2).

Eodem die, beati Porphyri hominis Dei, qui sanctum martyrem Agapitum erudit in fide et doctrina Christi.

B. XII KAL. SEPTEMBRIS.

(21 Aug.)

C In territorio civitatis Gavalitanæ, vico Minatensi, natalis sancti Privati episcopi et martyris, qui passus est sub persecutione Valeriani et Galieni.

Eodem die natalis sanctorum martyrum Bonosi et Maximiani, quorum gesta habentur.

Et in civitate Salona, natalis Anastasii ^b martyris. Qui cum videret sanctum Agapitum inter tormenta fortius Christum confidentem, exclamavit: Magnus est Deus; et non est alius præter eum. Erat autem cornicularius miles. Ad quem præses: Sicut video, inquit, seductus es. De quo præses imperatori Aureliano renuntiavit. Qui mox perire illum jubet, et ita martyr factus migravit ad Dominum.

C. XI KAL. SEPTEMBRIS.

(22 Aug.)

D Romæ via Ostiensi in cœmeterio ejusdem, natalis sancti Timothæi. Qui Antiochio veniens Romam, sub Melchiade papa, susceptus est. Quique cum annum totum et aliquot menses ibi prædicans, multos ad fidem Christi convertisset, tentus a Tarquinio Urbis præfecto, et longa carceris custodia maceratus, cum sacrificare idolis nolisset, tertio cæsus, et gravissimis suppliciis atrectatus, ad ultimum decollatus, et juxta beatum apostolum Paulum sepultus est. Scriptum invenitur in historia sancti Silvestri.

Eodem die Augusto Junii, natalis sancti Symphoriani (31 Dec.), qui tempore Aureliani imperatoris, sub Heraclio consulari, cum idolis sacrificare nollet,

^b Greg, Tur., lib. 1 Hist. Franc., c. 34.

primo verberibus affectus, dein carceri mancipatus, ad ultimum cæso capite martyrium consummavit.

In Portu Romano, natalis sanctorum peregrinorum martyrum Martialis, Epicteti, Saturnini, Aprilis, et Felicis, cum sociis eorum ^a.

Item Romæ, natale beati Antonii martyris, qui cum esset carnifex, vidit stantem juvenem cum spongia, et detergentem latera sanctorum martyrum Eusebii, Pontiani, Peregrini, atque Vincentii, cum suspensi inequuleo cæderentur, et mox clamare cœpit: Vere Deus Christus, quem hi prædicant. Fugiens occulte, a Rufino præbytero baptizatus est. Et reversus ad Vitellium, cum se Christianum libere fateretur, capitis sententia damnatus, via Aurelia, juxta formam Trajanam, XI Kalendas Septembris sepultus est.

D. X KAL. SEPTEMBRIS.

(23 Aug.)

Natalis sanctorum martyrum Donati, Restituti, Valeriani, Fructuosæ, cum aliis duodecim, qui præclarissimo confessionis honore apud Antiochiam coronati sunt.

Eodem die, beati Theonæ ^b apud Alexandriam, venerabilis et vere Deo digni, qui beatum Petrum episcopum, post et martyrem, nutriti, in omni puritate et animi virtutibus clari.

Eodem die, beati Zacchæi episcopi, qui quartus a Jacobo Jerosolymorum Ecclesiam clarissime rexit.

Lugduno Galliæ, natalis sanctorum martyrum Minervii et Eleazari cum filiis octo, quorum corpora in crypta, quæ urbi ab occidente imminet, condita habentur.

In Portu urbis Romæ, natalis sancti Hippolyti, Quiriaci, et Archillai.

Eodem die, natalis sanctorum Timothæi et Apollinaris ^c, qui apud Rhemensium urbem consummato martyrio, cœlestia regna meruerunt.

E. IX KAL. SEPTEMBRIS.

(24 Aug.)

In India, natalis beati Bartholomæi apostoli.

Eodem die, apud Carthaginem, sanctorum martyrum Massæ candidæ, qui passi sunt tempore Valeriani et Gallieni. Ferunt enim, inter alia supplicia tunc a præside clibanum calcis accensum, et in ora illius prunas cum thure exhibitas, et præsidem dixisse Christianis: Eligite a duobus unum: aut thura super his carbonis offerte Jovi, aut in calcem demergimini. Tunc trecenti viri fide armati se ictu rapidissimo Christum Dei Filium Deum fatentes, jecerunt in ignem, et inter vapores calcis pulverei sunt demersi. Ex quo etiam candidatus ille exercitus beatorum, Massa candida meruit nuncupari ^d.

F. VIII KAL. SEPTEMBRIS.

(25 Aug.)

Romæ, natale sancti Genesii martyris: qui prius

^a De his in Vita sancti Eusebii.

^b Euseb., 23 Aug., l. vii Eccl. Histor., cap. ult.

^c Greg. Tur. de Gloria mart., c. 55.

in Urbe mimus Themelæ ^d artis magister fuit. Et quadam die cum vellet Diocletiano imperatori, cui Christiani, utpote sævissimo, exosi erant, de mysteriis Christianæ observantiæ ludum exhibere, et hujus rei gratia spectante imperatore et omni populo, in medio theatri quasi ægrotus decumbens se posceret baptizari, mimum in hæc verba proposuit: Eia nostri, gravem me sentio, levem me fieri volo. Illi responderunt: Quomodo te levem facimus si gravis es? Numquid nos fabri sumus, et ad runcinam te missuri sumus? Hæc verba exhibuerunt populo risum. Genesius iterum: Vesani, Christianus desidero mori. Quare? inquiunt. Quibus Genesius: Ut in illa die veluti fugitivus in Deo inveniar. Evocato autem presbytero et exorcista, repente a Deo inspiratus

credidit. Nam illi juxta lectum ipsius quasi ægrotantis cum resedissent, dicunt ei: Quid ad nos misisti, filiole? Genesius autem non simulate ac fecte, sed ex puro corde respondit: Quia accipere cupio gratiam Christi, per quam renatus liberer a ruina iniquitatum mearum. Cumque sacramentorum mysteria complerent, et indutus esset vestibus albis, veluti per ludum a militibus raptus, et ad similitudinem sanctorum martyrum de Christi discutendus nomine imperatori fuisset exhibitus, stans in editiori loco ita concionatus est: Audi, imperator, et omnis exercitus, sapientes et populi hujus urbis. Ego quotiescunque Christianum vel nominatum audivi, exhorruui, et in confessione permanentibus insultavi. Ego etiam parentes meos, et affines causa nominis Christiani execratus sum, et in tanta derisione habui christianos ut mysteria eorum diligenti examinatione perquirerem, et ex eorum sanctificatione ludum vobis exhibere vellem. At ubi me aqua nudum tetigit, et interrogatus, credere me respondi, vidi super me manum cœlitus venientem, et angelos Dei radiantes juxta me stetisse, qui omnia peccata, quæ ab infantia feci, recitarunt de libro quem mox in ipsa qua laverunt, in qua ego in conspectu vestro perfusus sum, et mihi candidiorem nive postmodum ostenderunt. Nunc igitur, inclyte imperator, et vos omnes populi, qui de his mysteriis nescitis, mecum credite Deum verum esse Christum, hunc esse lumen, hunc veritatem, hunc esse pietatem, et per ipsum vos ad indulgentiam posse pertingere. Ad hæc imperator Diocletianus vehementissime indignatus, statim eum fustibus crudelissime cæsum Plutiano præfecto tradidit ad sacrificia compellendum; a quo inequuleo suspensus, et unguularum diutissima laceratione vexatus, lampadibus etiam inflammatus, cum in fide persisteret, dicens: Non est rex præter illum quem ego vidi et adoro et colo, pro cujus cultura si milies occidar, ipse ero ut cœpi. Christum mihi de ore, Christum mihi de corde auferre tormenta non poterunt; valde etenim pœniteo quod ante nomen sanctum, et in hominibus sanctis exhorruui, et satis

^d Vide libellum De Festivitat. Apost. Prudent., hymn. 13.

^e Male in MS. mimithemelæ.

tardius ad adorandum verum Regem superbus miles accessi. Martyrii coronam capitis obtruncatione promeruit VIII Kalendas Septembris.

Ipsa eodemque die, natalis sancti Genesii ^a, Arelatensis, qui ante tribunal iudicis exceptoris functus officio, cum impia, quibus Christiani puniri jubebantur, edicta nollet excipere, projectis in publico tabulis, se Christianum esse testatus abscessit. Et post modicum intervallum deprehensus ab apparitoribus, atque in ripa fluminis Rhodani decollatus, martyrii gloriam, proprio cruore baptizatus, accepit.

Eodem die Romæ, natale sanctorum quatuor martyrum Eusebii, Pontiani, Peregrini atque Vincentii, imperante Commodo, Vitellio iudice. Hi primo facultates suas omnes pauperibus disperserunt, ac deinde prædicationibus suis Julium quoque senatorem et omnem domum ejus ad fidem Christi conversos, per beatum Rufinum presbyterum ad baptismi gratiam perduxerunt. Qui non multo post martyr factus, ab iisdem etiam sepultus est. Pro quo maxime, ipsi a Vitellio tenti, et in equuleo levati, nervis quoque distenti, ac deinde fustibus cæsi sunt; quibus et flammæ ad latera eorum postmodum appositæ. Sed cum in laude Christi fidelissime persisterent, tandem depositi ab equuleo sunt. Et cum nihilominus in confessione Christi permanerent, iratus Vitellius Eusebio jussit linguam radicibus abscidi quam tamen beatus Faustus colligens in sinu suo abscondit, et fugit. Præcisa lingua, clamabat Eusebius: Gloria tibi, Domine Jesu Christe, qui dignatus es me cum servis tuis ad gloriam connumerare. Reclusi in carcerem cum hymnis Dei die noctuque personarent, venit quidam jam quatuor annis cæcus sacerdos Capitolii, nomine Lupullus, ad eos; et credens, illuminatus, baptismi gratiam percepit. Hoc ipse, rejectis idolis, baptizatus est. Quæ gesta Vitellius Commodo cum renuntiasset, jussit eos puniri. Et post triduum de carcere educti, ad Petram sceleratam, plumbatis usque ad emissionem spiritus mactati sunt. Quorum corpora collegit beatus Ruffinus presbyter, et sepelivit ab urbe Roma milliario sexto, inter viam Aureliam et Triumphalem, octavo Kalendas Septemb. Sed multo post tempore ^b beatorum martyrum Eusebii et Pontiani (largitione papæ Nicolai) membra ad Gallias translata in monasteriis sancto apostolo Petro voto religioso collatis, reverenter tumulata venerantur.

G. VII KAL. SEPTEMBRIS.

(26 Aug.)

Romæ, sancti Zephyrini papæ ^c, qui rexit Ecclesiam annos octo, menses septem, dies decem.

Item natalis sanctorum Irenæi et Abundi ^d, Romæ; quos Deciana persecutione jussit Valerianus in cloacari, eo quod corpus beatæ Concordiæ in cloacam missum levaverunt. Et ipsorum quoque corpora

^a Greg. Tur. de Gloria mart., c. 68.

^b Sigibertus, in Chron., anno 865.

^c Pontificale, c. 16.

A levavit Justinus presbyter, et sepelivit in crypta juxta beatum Laurentium.

Apud Vintimilium castrum Italiæ, natalis beati Secundi martyris, viri spectabilis, et ducis ex legione sanctorum Thebæorum, qui ante beatum Mauritium et cæteros, post vincula et carceres martyrium capitis abscissione complevit.

Apud urbem Italiæ, quæ Bergamis dicitur, natalis sancti Alexandri martyris, sub Maximiano Cæsare; qui cum esset miles unus ex legione Thebæorum, Christianus factus est. Audiens hoc Maximianus post dies quindecim, mittens accersivit eum, dicens ei: Pro nulla re alia evocavi te nisi ut sacrifices. Comperi enim te derelipientem deos nostros, Christianum esse factum. Et hoc dicens, petit sibi mensam. Eaque apposita, et linteamine cooperta, cœpit agere cum beato Alexandro ut sacrificaret. Sanctus Alexander in cœlum aspiciens, dixit: Atque utinam tantam mihi Deus gratiam daret, qui cuncta per Jesum Christum postulantibus præstat, ut possem et tuam voluntatem ad Dei agnitionem convertere, et vanissimam istam incredulitatem a te avertere! Sed tu quidem insanabile habes malum; ex vetustate huic vanitati adhærens, credere non vis. Me autem vocavit ille qui ex gentibus ad suam gratiam olim vocare promisit. Parce consiliis tuis diabolicis, plange, et cognosce actus tuos malos, et crede in Deum vivum, qui fecit omnia. Tunc Maximianus, ad tantam ejus fiduciam commotus, jussit astantibus ut de apposito sacrificio invito ei offerent, applicitis armatis econtra; at ille beatissimus, confundens regiam iniquitatem, et ejus præcepta fide armatus contemnens, calce mensam percussit, evertens eam cum omnibus suprapositis. Iracundia repletus Maximianus jussit tradi uni ex ministris. Qui, evaginato gladio, stetit stupidus, ferire non audens. Cui Maximianus: Adhuc stas, male miles? At ille respondit: Caput ejus sicut mons est ante me, unde totus contremisco. Tunc Maximianus tradidit eum aliis ut occideretur. Gaudio itaque repletus martyr, aquam petiit et manus suas lavit, flectensque genua, et cervicem in terra humilians, oratione fusa ad Dominum, animadversus est. Post aliquot dies quædam matrona castissima, nomine Gratia, collegit corpus ejus, et posuit illud in prædiolo suo, non longe a muro civitatis Bergamensis. Cujus passio completa est 7 Kal. D Septembris.

A. VI. KAL. SEPTEMBRIS.

(27 Aug.)

Apud Capuam, natalis sancti Rufi ^e martyris, quem docuit et baptizavit beatus Apollinaris, Petri apostoli discipulus, cum esset idem Rufus patriciæ dignitatis.

Tomis, natalis sanctorum martyrum, Marcellini tribuni, et uxoris ejus Manneæ, et filii ipsius Joannis, et Serapionis clerici, et Petri militis ^f.

^d De his in gestis sancti Laurentii, 10 Aug.

^e De hoc in Vita Apollinaris, 27 Jul.

^f Gennad., de Viris illust., c. 86.

In Galliis, civitate Arelatensi, sancti Cæsarii episcopi et confessoris, miræ sanctitatis, pietatis et studii viri.

Apud Augustodunum, S. Syagrii episcopi et conf.

B. V KAL. SEPTEMBRIS.

(28 Aug.)

Romæ, natale beatissimi Hermetis ^a martyris. Hunc illustrissimum virum beatus Alexander pontifex et martyr (3 Maii), cum esset præfectus urbis Romæ, baptizavit cum uxore, et filiis, ac sorore Theodora, cumque eo pariter mille ducentos quinquaginta servosejus, uxores quoque et filios eorum, prius ingenuitate illis concessa. Et non multo post ab Aureliano imperatore trusus in carcerem, beato etiam Alexandro in custodia posito, tribuno Quirino commendatur. Qui dixit ad beatum Hermem: Quæ ratio est, vir illustris. ut vice sacra iudicans, non solum ad istam injuriam te redigi velis, verum etiam præfecturæ honore exspoliatum, in vinculis te tanquam privatum trudi æquanimiter feras? Sanctus Hermes ait: Præfecturam non perdidit, sed mutavi. Nam dignitas terrena a terris tollitur, ac mutatur; dignitas vero cœlestis æterna sublimitate subsistit. Dicit ei Quirinus: Miror te prudentem virum ad tantam stultitiam devenisse, ut credas extra istam vitam te aliquid habiturum, postquam cineres humani corporis ita ad nihilum redigantur ut nec ossa ipsa subsistant. Cui beatus Hermes: Et ego ante hos annos illam deridebam, et istam carnalem vitam utilem esse dicebam. Et Quirinus: Fac et me probare, ut si ita est sicut tu credidisti, et ego credam. Beatus Hermes dixit: Sanctus Alexander, qui habetur in vinculis, hæc me docuit. Audiens hæc Quirinus cœpit maledicere Alexandro, et dixit ad Hermem: Ego te rogavi dicens: fac me probare juste te credidisse; et tu mihi nominasti hominem magnum, quem in vinculis habeo, et in carceris ima conclusum. Si verum est ergo quod dicis, vado ad eum ipse, et triplicabo illi vincula et custodes; si potuerit hora cœnandi ad te venire, credam quæ docuerit. Ivit, triplicavit vincula, custodes apposuit. Primo igitur noctis initio, venit puer, qui videbatur esse non amplius quam quinque annorum, ferens faculam ardentem in carcere; et flectens genua sua, cum beato Alexandro oravit, dicens orationem Dominicam, et apprehendens manum ejus eduxit per fenestram, et perduxit eum ad beatum Hermem in domum Quirini. Quirinus factum hoc ut vidit, exterritus est. Cui post alia beatus Hermes dixit: Ecce nos vides in unum, quos custodiis mancipasti. Causa cur ego sancto Alexandro crediderim ista est: Unicus cum mihi esset filius in nimio languore positus, qui adhuc ambulabat ad litterarum studia, hicque in Capitolium cum esset ductus a me et matre sua, et sacrificasset diis, et pontificibus præmia dedissemus mortuus est. Tunc increpare me cœpit nutrix ejus, dicens: Si eum ad limina sancti Petri duxisses, et credidis-

ses Christo, filium tuum incolumem haberes. Cui ego respondi: Dum tu ipsa cæca sis facta et non sis curata, quomodo filium meum reddet incolumem? Si ante istos, inquit, quinque annos credidissem Christo, redditi mihi essent oculi. Cui dixit: Vade et crede; et si tibi oculos aperuerit Alexander, credam quod et mihi reddat filium meum. Abiit ad ipsum cæca, et ecce reversa est ad me sana, imponensque humeris suis filium meum mortuum, cucurrit, et jactavit eum ante pedes beati Alexandri. At ille, oratione facta, resuscitavit eum. Ego confestim misi me ad pedes ejus, et rogavi me fieri Christianum. Patrimonium vero matris ejus ipsi contuli; aliquanta etiam de meo addidi. Cætera vero aut pauperibus erogavi, aut servis meis, qui mecum facti sunt Christiani, dedi. Hæc et his similia cum egisset circa Quirinum beatus Hermes, credidit Quirinus cum omni domo sua, et baptizatus est. Aurelianus cuncta hæc audiens, dictavit in ultimo sententiam ut beatus Hermes gladio puniretur. Qui decollatus, a beata sorore sua Theodora collectus, in Salaria vetere non longe ab urbe Roma sub die quinto mense Septembris sepultus est.

Ipsa die in Africa, depositio sancti Augustini episcopi. Ex provincia ergo hic Africana, civitate Tagastensi, de numero curialium parentibus honestis et Christianis progenitus, alitusque est ac nutritus eorum cura ac diligentia, impensisque sæcularibus artibus eruditus apprime, omnibus videlicet disciplinis imbutus, quas liberales vocant. Nam et Grammaticam prius in sua civitate, et Rhetoricam in Africa capite Carthagine postea docuit; consequenti etiam tempore trans mare in Roma, et apud Mediolanum. In qua urbe tunc episcopatum administrabat acceptissimus Deo, et in optimis viris præclarissimus sacerdos Ambrosius. Hujus interea verbi Dei prædicatoris frequentissimis in ecclesia disputationibus astans in populo, intendebat suspensus atque affixus. Et factum est, divina præstante opitulatione, ut per illum talem tantumque antistitem Ambrosium, et doctrinam salutarem Ecclesiæ catholicæ, et divina perciperet Sacramenta. Moxque ex intimis cordis medullis spem omnem quam habebat in sæculo dereliquit. Jam vero non uxorem, non filios, non carnis divitias, non honores sæculi quærens, Deo cum suis servire statuit. Unde cum his qui eidem adhærebant Deo, vivebat jejuniis, orationibus, bonis operibus in lege Domini meditans die ac nocte. Et de his, quæ sibi Deus cogitanti atque oranti intellecta revelavit, et præsentibus et absentibus sermonibus ac libris docebat. Factumque est ut ordinaretur presbyter in Ecclesia Hipponensi, omnibus id uno consensu et desiderio fieri perficique petentibus, magnoque studio et clamore flagitantibus. Mox sibi monasterium intra ecclesiam instituit, et cum Dei servis vivere cœpit secundum modum et regulam sub sanctis apostolis constitutam: maxime ut nemo quidquam proprium in illa societate haberet, sed essent omnia communia,

^a De his in Vita sancti Alexandri.

et distribuere, sicut opus erat. Interjecto autem tempore, sancto episcopo Valerio agente, omnibus gratulantibus, atque id fieri ingenio desiderio clamantibus, episcopatum suscipere, suo vivente episcopo, coactus est. Atque ita factum est ut episcopus multo instantius ac ferventius majore auctoritate verbum salutis æternæ alacriter pullulanti atque crescenti Domini ecclesiæ prædicaret. Vixit in clericatu vel episcopatu annis ferme quadraginta, ætatis vero illius anni septuaginta sex. Verbum Dei usque ad extremam ægritudinem imprætermisse, alacriter et fortiter sana mente, sanoque consilio in Ecclesia prædicavit. Membris omnibus sui corporis incolumis, integro aspectu atque auditu, et astantibus, et videntibus, et orantibus fratribus, dormiit cum patribus suis, enutritus in senectute bona. Testamentum nullum fecit, quia unde faceret, pauper Dei non habebat. Tertio obsidionis mensis (nam civitas ejus quatuordecim mensibus conclusa et obsessa est a Wandali, Alanis, aliisque commistis gentibus) decubuit febribus, et illa ultima exercitatur ægritudine. Ille beatus episcopus spiritu divino tactus, in sancta Ecclesia catholica ad instructionem animarum fecit libros, tractatus, epistolas numero mille triginta, exceptis qui numerari non possunt, quia nec numerum designavit eorum. Hujus corpus venerabile, primo de sua civitate propter barbaros ad Sardiniam translatum, nuper a Leutprando rege Longobardorum, dato magno pretio, Ticinis relatum, et honorifice conditum est.

Brivate, natale sancti Juliani martyris ^a. Qui tempore persecutionis hortatu beati Ferreoli, cujus in militia comes erat, ex Viennensi urbe clandestino discessu ad præfatam Arvernæ urbis territorium commigravit. Ubi ab insequentibus persecutoribus tentus, desecto gutture, morte horribili necatus est.

Constantinopoli, sancti Alexandri episcopi et confessoris ^b gloriosi senis: cujus virtute orationis Arius divino judicio condemnatus, crepuit medius, et effusa sunt vi cera ejus. Dormiit vero idem beatus pontifex vitæ suæ anno nonagesimo octavo, episcopatus trigesimo tertio.

Eodem die apud Santonas, sancti Bibiani [al. *Viviani*] episcopi et confessoris.

D. IV. KAL. SEPTEMBRIS.

(29 Aug.)

Romæ in Aventino in oppido Vindinensi ad Arcum Faustini, natale beatissimæ et illustrissimæ Sabinæ martyris, quæ fuit uxor præclarissimi quondam Valentini, et filia Herodis Metalarii, quæ passa est, Adriano imperante, sub præfecto Heliopio. Hanc beata virgo Seraphia, cum in domo conversaretur, persuasit in fide Domini nostri Jesu Christi. Quæ postmodum eandem virginem usque ad locum passionis secuta est, et cum ei præses Barilus diceret: Quid tibi ipsa derogas, aut quare temetipsam

^a Greg. Tur. de Gloria mart., lib. II, per totum.

^b Greg. Tur. de Gloria confess., e. 58.

A vilem reddis, aut quare non consideras quæ est aut cujus filia es? Conjuxisti enim te Christianis, et oblita es natalis tuos, et memoriam tanti viri, cujus fuisti; et deorum, quorum iram vereor ne incurras. Revertere magis ad domum tuam, et mitte hanc nefandam, quæ maleficiis te et plures demutavit a deorum cultura. Beata Sina respondit: Illius sanctæ puellæ, de qua dicis, maleficiis utinam et tu suadereris, sicuti et ego suasa sum, ut ab immundis recederes idolis, et verum et certissimum agnosceres Deum, qui bonos ad æternam vocat vitam, et malos in pœnam relinquit perpetuam. Quod præses audiens, reveritus illam dimisit. Ut vero beata Seraphia gloriosissimo martyrio coronata est, illustrissima Sabina colligens reliquias ejus, celebratis venerabilibus exsequiis, thesaurum sempiternum vel pretiosam margaritam reposuit in monumento suo, quod ipsa sibi cum summo studio et ornatu fecerat. Deinde, interpositis aliquot diebus, comprehensa judici Heliopio præsentatur. Quam ille videns: Tu es, inquit, Sabina uxor quondam Valentini illustrissimæ memoriæ, et filia Herodis? Cui sancta matrona respondit: Ego sum et gratias ago Domino meo Jesu Christo, qui me peccatricem per sanctam famulam suam Seraphiam de multis sordibus et potestate dæmonum liberare dignatus est. commotus postmodum præfectus, cum videret in confessione Christi constantiam ejus, dictavit sententiam dicens: Sabinam diis inobedientem, dominos quoque et Augustos nostros blasphemantem, gladio perenti decrevimus, atque omnes facultates ejus publicis titulis præsignari. Passa est autem beata famula Christi Sabina quarto Kalendas Septembris; et a Christianis sublato corpus ejus sepultum est in monumento, ubi ipsa venerabiliter reposuerat magistræ fidei suæ virginem Seraphiam, ad arcum Faustini, juxta aream Vindiciani, in oppido Vindinensi.

Eodem die veneratur decollatio sancti Joannis Baptistæ ^c, qui primo in Samaria est conditus, nunc in Alexandria. Porro caput de Jerosolymis ad Phœnicia urbem Emesam delatum est.

D. III. KAL. SEPTEMBRIS.

(30 Aug.)

Romæ, via Ostiensi, milliario secundo ab Urbe, natale beatissimorum martyrum Felicis et Adacti, ^d sub Diocletiano et Maximiano imperatoribus, præfecto et judice Draco. Fuere autem duo fratres nomine et opere Felices ambo presbyteri. Horum senior Felices ambo presbyteri. Horum senior Felix ex jussione imperatorum cum ad secretarium judicis esset perductus juxta templum Serapis, dum cogeretur ad sacrificandum, exsufflavit in faciem statuæ æræ, et statim cecidit. Item ductus ad Mercurii statuam in aliam ædiculam, simili modo in illam exsufflavit, et mox cecidit. Item ad simulcrum Dianæ, quod pari modo dejecit. Reductus ad præfectum imponi-

^c Vide libellum. de Fest. Apost. Item hic ante 24 Febr.

tur equuleo, et inquisitus quibus hæc maleficiis fecisset, beatus Felix respondit: Non maleficiis diaboli, sed beneficiis omnipotentis Dei hoc egi. Furore itaque accensus præfectus, jussit eum duci extra Urbem via Ostiensi, quia illic arbor excelsissima stabat dæmonibus consecrata, juxta quam erat templum, ut ibi ad sacrificandum impelleretur. Quo perductus, oratione facta, dixit ad arborem: Præcipio tibi in nomine Domini mei Jesu Christi, ut radicitus corruas, et templum ac simulacrum, vel aram ejus funditus comminuas, ut amplius cultu tuo animæ non decipiantur. Quæ statim ad verba ipsius ita eversa est ut et templum ac simulacrum comminueret, et quod fuerat, non pareret. Quod cum nuntiatum fuisset præfecto, statim jussit eum decollari, et corpus ejus inhumatum canibus et lupis derelinqui. Data **B** sententia, obvius fuit ei quidam vir Christianus, hominibus quidem absconsus, Deo vero manifestus. Hic cum didicisset quod beatus Felix duci fuisset jussus, cœpit clamare et dicere: Et ego ex eadem lege sum, et ipsum quem hic sanctus presbyter confitetur Dominum Jesum Christum colo. Mox et ipse ab officio præfecti comprehensus, pariter dato sibi osculo, cum beato Felice decollatus est; hujus nomen quia non innuerunt Christiani, post modum

A Ad ductum eum appellaverunt, quod sancto martyri Felici auctus sit ad coronam, ipsique pro fidei confessione corona martyrii aucta. Christiani itaque noctu venientes, in eodem loco ubi arbor steterat, quæ cadens nimiam terræ altitudinem aperuerat, eos sepelierunt. Quorum corpora volentes pagani exinde effodere, quicumque manus apposuerunt a diabolo correpti sunt. Hi postea pacis tempore basilica fabricata est, et martyrum memoria digne ex-culta. Compleverunt autem martyrium suum **III** Kal. Septembris.

E. PRIDIE KAL. SEPTEMBRIS.

(31 Aug.)

Treviris natalis sancti Paulini ^a episcopi confessoris, qui tempore Arianæ infestationis, a Constantio imperatore, ob catholicam fidem exilio relegatus, et usque ad mortem, etiam extra Christianum nomen mutando exilia fatigatus, ad ultimum apud Phrygiam defunctus, beatæ passionis coronam percepit a Domino.

Eodem die apud Athenas, beati Aristidis, fide, sapientiaque clarissimi. Qui Adriano principi de religione Christiana libros obtulit, et quod Christus Jesus solus esset Deus, præsentem ipso imperatore, luculentissime peroravit.

^a De hoc in vita sancti Maximi episcop. Mog., 18 Nov. Hieron de Script. Eccles., cap. 20.

LITANIÆ INDICENDÆ.

MENSIS SEPTEMBRIS

HABET DIES XXX; LUNA VERO XXIX.

F. KAL. SEPTEMBRIS.

(1 Sept.)

Jesu nave et Gedeon prophetarum.

Apud Capuam, via Aquaria, natalis sancti Prisci martyris, qui unus fuit de illis antiquis Christi discipulis.

Eodem die natalis Annæ prophetissæ;

Item eodem sancto die apud Senonas, beati Lupi episcopi, sanctitate et signis miraculorum illustravit.

Item apud Cæsaream Cappadociæ, beati Longini ^a militis et martyris; quem tradunt illum esse qui lancea latus Domini Jesu Christi pendentis in cruce aperuit (*Joan.* xix). Hic postmodum baptizatus ab apostolis, cum apud Cappadociam sanctitate præcipuus degeret, tandem ab Octavio præside comprehensus, post confessionem fidei, lingua abscisa, et **D** dentibus excisis, capite truncatus est. Simul cum eo coronatus est Aphrodisius Commentariensis, cui et præses linguam abscidi jusserat; quique post abscisionem expedite Christum clara voce loquebatur.

G. IV NONAS SEPTEMBRIS.

(2 Sept.)

Natale sancti Justi Lugdunensis episcopi, miræ

^a Vide libellum de Festivitat. Apost.

C sanctitatis et prophetici spiritus viri. Hic clam episcopatum suum relinquens, ascensa nave, comitante se uno tantum puero, qui officio lector erat in ecclesia, nomine Viator, pervenit ad Ægyptum. Ubi per aliquot annos, sanctis monachis cœlum tantum spectantibus consociatus, humilitate ac sanctitate vitæ incomparabilis vixit. Cursu itaque temporis consummato, ipse quoque virtutibus consummatus, repositam sibi coronam justitiæ percepturus migravit ad Dominum pridie idus Octobris. Corpus ejus religiosis civibus Lugdunum cum ossibus beati Viatoris ministri ejus relatum, et condigno cultu in basilica beatorum septem fratrum Machabæorum martyrum gloriosissimorum conditum est quarto nonas Septembris.

Eodem die, beati Helpidii episcopi apud præfatam urbem venerabilis depositio. Cujus sacrum corpus honorifice sepultum, in ipsa eademque ecclesia, ubi sancti confessoris Justi tumulata sunt sacratissima membra, quiescit.

Apud Apamiam, beati Antonini martyris.

A. III NONAS SEPTEMBRIS.

(3 Sept.)

Natalis sanctæ Phæbes.

Romæ, passio et natalis beatæ Seraphiæ * virginis, sub Adriano imperatore, iudice Berillo. Hæc Antiochena genere, cum in domo Sabinæ præclarissimæ feminae apud urbem commaneret, rapta ab officio præsidis, exhibita est in conspectu ipsius. Cui præses dixit : Sacrifica diis immortalibus quibus sacrificant domini imperatores. Beata Seraphia respondit : Timeo, et colo omnipotentem Deum, qui fecit cælum et terram, et omnia quæ in eis sunt. Nam dii quos jubes adorare non sunt dii, sed sunt dæmonia ; et ideo non licet mihi adorare eos, quia Christiana sum. Cumque perseverantissime fidem veritatis prosequeretur, jussit eam præses duobus juvenibus lascivis tradi, ut ei nocturno furto insultarent. A quibus perductam in cubiculum obscurissimum cum vellent eam tangere, subito terræ motus factus est magnus, cecideruntque exanimes in terram, membris omnibus resoluti. Diluculo autem cum venissent a præside missi, qui requirerent, seu de juvenibus, seu de virgine ; ingressi invenerunt sanctam Dei orantem, juvenes vero impudicos velut mortuos terræ prostratos. Itaque ad rei factum cum plurimi concurrerent. iterum præses jussit pro tribunali eam sibi adduci. Et imperante præside deportati sunt iidem juvenes, et positi ante conspectum ipsius. Ad quos beata virgo, facta oratione, accedens tetigit illos dicens : In nomine Domini mei Jesu Christi erigite vos in statu vestro ; ad cujus vocem illi steterunt super pedes suos. Quos præses interrogavit : Quid faciendo hæc mulier dementes vos fecit et resolutos ? Ingressus est, inquit, quidam juvenis decorus, miræque magnitudinis, qui totus splendebat sicut sol, stansque inter nos et puellam hanc, tremore et defectione claritate sua concussit. Præses ad beatam Seraphiam conversus : Sacrifica diis, inquit, ne morte plectaris. Cui virgo : Non facio voluntatem patris tui Satanæ, quia Christiana sum. Tunc præses jussit lampades ardentes lateribus ejus apponi, sed statim qui eas tenebant, ceciderunt retrorsum. Præses vero iterum beatæ virgini dixit : Biothanata et malefica, audi imperiale præceptum, sacrificia diis immortalibus, et libera te de cruciatibus et morte. Beata Seraphia hoc illi redidit : Biothanati et malefici vos estis, qui negatis Deum vivum et verum et dæmonia adorando, cum ipsis pariter estis morituri ; Deo autem immortalis ego memetipsam offero sacrificium, si me dignatur suscipere licet peccatricem, tamen Christianam. Tunc fustibus cæditur : et ecce subito terræ motus factus est magnus. Et excussa de fuste, de quo cædebatur virgo, Dei astella exsilivit in oculum præsidis, quem post dolorem luscum fecit. Et iratus dictavit sententiam : Seraphiam imperialis præcepti contemptricem, et in tantis maleficiis deprehensam gladio percuti jubemus. Passa est autem quarto Kalendas Augusti, et sepulta juxta aream Vindiciani in monumento illustris martyris Sabinæ, 11 Kalendas Augusti. Compositum vero et ornatum est venerabile sarcophagum ambarum, et locus orationis con-

* Vide libellum de Fest. Apost.

B digne dedicatus tertio nonas Septembris, quando et memoria passionis ejus celebrior agitur.

Apud Capuam, natalis sanctorum martyrum Antonini pueri, annorum viginti, et Aristei episcopi quorum gesta habentur. Eodem die depositio sancti Remacli episcopi et confessoris ; et beatissimi Mansueti Confessoris atque pontificis Tullensis.

B. PRIDIE NONAS SEPTEMBRIS.

(4 Sept.)

Moysis prophetæ.

Et apud An-yram Galatiæ natalis sanctorum martyrum trium puerorum, Rufini, Sylvani, et Vitalicæ ^b.

Cabilone natale sancti Marcelli qui temporibus Antonini Veri, ex numero quinquaginta martyrum qui Lugduni in ergastulum trusi fuerant, cum Valeriano patefactis custodiæ, cui mancipati erant, divinitus claustris aufugit. Et cum Latinum quemdam, a quo hospitio susceptus erat, cum omni domo sua ad fidem Christi convertisset, Cabilonensium expetens civitatem Priscum quemdam præsidem, diis suis immolantem incurrit : Cumque ab eo ad profanum convivium fuisset invitatus, et ipse hujusmodi execrans epulas, omnes qui aderant, cur idolis deservirent, libera increpatione corripere, inaudito crudelitatis genere, defodiri eum cingulo tenus erectum præses jussit : sicque sanctus Dei martyr tertio die in Dei amore ac laudibus perseverans, in secundo ab oppido Cabilenensi milliario incontaminatum reddidit spiritum.

C. NONIS SEPTEMBRIS.

(5 Sept.)

In suburbano Romæ natale beati Victorini martyris. Fuerunt autem duo fratres Victorinus et Severinus. Hi post utriusque parentis obitum se invicem pædagogantes pari custodia se mutuis obsequiis æmulantes germanitatis vinculo probabiles, Deo se ipsos hostiam vivam obtulerunt. Cumque in tantum excrevissent, ut sua omnia perfectionis intuitu relinquerent, et vendentes res suas, censum earum pauperibus erogassent Deo expeditius servituri, nudi facultatibus omnibus remanserunt. Alter itaque serviens alteri, mutua vice, et æmula charitate serviebat. Imperium, libertas. Nihil deerat illis cum nil haberent. Igitur Victorinus spirans altius, et id ipsum quod sibi parebant, imperfectum computans, nec satis sibi factum, si alteri liceret in altero, aut alter alteri servitium exhiberet, æremum ingreditur, seditque in specu excelsæ rupis, quam subterfluentis aquæ geminum sinuarat abruptum uni tantum hospitium viro ut sedens somnum caperet, vel si reciperet alterum, stans oraret. Texerat ostiolum vimine : assiduus in lectione et oratione manebat. Cernit interim invidus omnis boni profectum viri, et ferre non valens, simulat se puellam et ante fores viri verba gementia ingeminat : Heu, inquit, me miseram, silvis errare, et tenebris vagam, locus non

^b Greg. Tur., de Gloria martyr., c. 53.

agnoscitur, iter quæritur. Quisquis es loci hujus incola, cœlum undique et silvæ famam virtutum tuarum opusque ferunt; eripe me a frendentibus apris, eripe a sævientibus lupis, et a rictibus ursorum. Quod victura sum tuum erit, si moriar tuum. Satis superque sufficiat operiri limine tuo. Non longum quæro habitaculum: unius tantum noctis hospes ero. Reserat Victorinus cellam, et hostem, dum miseretur secum includit. Vix horæ spatium intercesserat, dum inter molimina, et assiduum corporis motum protenso pede tetigit hominem Dei, et velut compungens vulnere noxio calore succendit. Addit igniculum dulcedo sermonis, urgēt facinus solitudo. Quid moror? facit casum columna arboris alta radice quæ dia fundata steterat. Furtivus amor scelus perficit. Exclamat jam victor Victorini diabolus: Quid agis, inquit, vir perfectissime, cui etiam frater gravis fuit! Jam jungeris alteri qui recessisti a tuo. Quid agis, qui novum dogma silvis constituens suadebas scopulis castitatem? Hæc jactans ex oculis decepti velut fumus evanuit. At is qui ceciderat, velut exsanguis jacuit. In se autem aliquando reversus silvas deseruit, ad fratrem Severinum repedavit; pudore diu vocem suppressens, tandem causam facti exposuit: ipse pœnam sibi statuens. Findens namque arborem manusque per fissuram inferens, præduratam cuneis pessulans, cicatricem arboris claudit. Sed mox Severinus factum pœnamque fratris episcopo suo nuntiat. Ille veniens primum eum solvere tentat; sed ut repugnantem vidit, orat, benedicit, consolatur, discedit. Vir autem Domini, qui se gravissima pœnitentia damnaverat, Dominica tantum die modicum panis et aquæ coactus a fratre percipiebat, qui etiam se simili cibo et jejuniis macerabat. Igitur in hujusmodi constructione, triennium volvitur. Cumque jam omnes pene movisset ejus in Christo imitanda humilitas, episcopus civitatis rediens, vix agere potuit, ut sese a pœna, qua ille memor tremendi judicii se damnaverat, absumptis pene carnibus, permitteret resolveri. Quantæ autem sanctitatis postea fuerit, quamque potens in miraculis, non facile lingua alie ejus explicabit. Electus deinde ab universo populo Amiterninæ urbis sacerdotium adipiscitur. Inde postmodum sub imperatore Nerva, cum aliis Dei servis Euthycho et Marone, ab Aureliano judice primo relegatus in sexagesimo milliario ab urbe via Salaria: deinde apud eum locum qui Cotilias appellatur, ubi potentes aquæ manant et sulphuræ, in ipsis capite deorsum per horas tres suspensum teneri, ab impio judice jussum est. Quod cum per triduum pro Christi nomine passus fuisset, gloriose coronatus migravit ad Dominum. Cumque una die jussu Aureliani corpus ejus inbumatum jacuisset, venerunt Amiternenses pepuli Christiani, et rapientes in suum territorium transtulerunt, et honorifica sepultura condiderunt nonis septembris.

Item Romæ in portu, natalis sancti Herculani.

• Vide lib. de Fest. Apost.; Victor African. lib. II.

• Euseb. lib. VIII, cap. 5.

A Capuæ natalis sanctorum martyrum Quinti, Arcontii et Donati.

D. VIII IDUS SEPTEMBRIS,

(6 Sept.)

Zachariæ prophetæ.

Item natalis sancti Onesiphori apostolorum discipuli^a.

Et apud Africam, beatissimorum confessorum et episcoporum, Donatiani, Præsidi, Mansucti, Germani, Fuscoli, qui persecutione Vandolica apud Africam jussu Hunnerici regis Ariani, pro assertione catholicæ veritatis, durissime fustibus cæsi, et exilio damnati sunt. Inter quos etiam episcopum nomine Lætum, strenuum ac doctissimum virum, post diuturnos carceris squalores, incendio concremavit. B Tunc etiam decreto publico per diversas provincias exsecutores dirigens, episcopis quasi ad concilium Carthagine congregatis, una die universas ecclesias Africæ clausit, universamque substantiam episcoporum et ecclesiarum suis episcopis condonavit.

E. VII IDUS SEPTEMBRIS.

(7 Sept.)

Natalis beati Joannis^b apud Nicomediam sub Diocletiano imperatore. Qui de nobilibus ortus honore et dignitate illustris, ut vidit adversus cultores Dei in foro crudelia edicta pendere, calore nimis fidei ignitus, publice populo inspectante injecta manu, librum iniquæ legis detraxit, ac minutatim discerpit, Augusto Diocletiano in eadem urbe simul cum Maximiano Cæsare constituto. Ad quos cum relatum esset religiosi et illustri viri factum, continuo omni C in eum crudelitatis genere desævientes, ne hoc quidem solum efficere quiverunt, ut eum mœstum aliquis videre in pœnis: sed læto atque hilari vultu, cum jam viscera in supplicis defecissent, spiritus tamen lætabatur in vultu. Ex quo tortores sui gravius cruciabantur, quod omnia suppliciorum genera consumebant in eum, quem ne tristem quidem ex his reddere poterant.

F. VI IDUS SEPTEMBRIS.

(8 Sept.)

Nativitas sanctæ Dei Genitricis^c.

Eodem die apud Nicomediam, natale sancti Adriani martyris cum aliis tribus et viginti. Maximianus cum gravissime persequeretur Christianos, apud Antiochiam oblatis ei quidam Christiani, fide ac religione insignissimi, quos ille post veritatis confessionem extensos lignis et nervis crudis cædi jussit, ac deinde lapidibus ora ipsorum contundi, et linguas eorum præcidi. Hæc omnia cernens Adrianus, qui erat prior officii, dixit ad eos: Adjuro vos per Deum vestrum, pro quo hæc patimini, dicite mihi in veritate, quæ est remuneratio vestra, quam exspectatis pro his tormentis? videtur enim mihi magna et mirifica esse. Cui viginti tres martyres dixerunt: Exspectamus quod nec oculus vidit, nec

• Vide libellum de Festivitat. Apost.

auris audivit, nec in cor hominis ascendit, inenarrabile bonum, quod præparavit Deus his qui diligunt eum (*Isa. LXIV; I Cor. II*). Audiens hæc Adrianus, statim exsilens stetit in medio eorum, et dixit his qui gerebant exceptoris officium: Annotate confessionem meam cum his sanctis et athleticis Dei: quia et ego Christianus sum. Post non multum spatium, cum audisset Maximianus nomen ejus recitari inter nomina sanctorum martyrum, evocato ad se dixit ei: Insanis, Adriane? nunquid et tu vis tam male perire? Adrianus respondit: non insanio, sed de multa insania ad sanam mentem revertor. Cumque perseveranter quæ sunt fidei et veritatis prosequeretur, furore repletus Maximianus, jussit eum ferro vinctum cum reliquis sanctis martyribus ad carcerem pertrahi. Erat autem juvenis annorum viginti octo. Et fama celeriter currente, didicit uxor illius Natalia cuncta quæ circa Adrianum maritum provenerant. Et gaudio plena, quia erat mulier Christianissima, cucurrit ad carcerem, procidensque ad pedes viri sui osculabatur vincula ejus, dicens illi: Beatus es, domine meus Adriane, quia invenisti divitias, quas tibi non cerniserunt parentes tui. Vere jam securus pergis ad Christum, bene recedens in ipso divitias, quas invenies in tempore necessitatis, ubi de pœnis damnatorum neminem quisquam liberabit: non pater filium, non mater filium, non divitiæ transeuntes, non ulla servorum ambitio et patrimonii amplitudo, ad extremum nec amicus amicum. Omnes enim tunc propria sarcina comitabitur. Tu, domine meus, tecum habens Christum, in quo omnia tua repositi, perge fiducia-
 C
 lier, perge ne timeas ut percipias promissa ipsius. Non revocet te ullus intuitus rerum velut umbra transeuntium, non affines, non parentum gemitus, non pulchritudo ipsa corporis tui; execratorum adulationes amicorum; non te terreant speciosa tormentorum. Horum qui tecum sunt martyrum constantiam et patientiam aspice, his solis intende. Hæc postquam gloriosissima femina persecuta est, singulorum martyrum vincula d' osculans: Rogo vos, inquit, servi Christi, confortate hunc Adrianum beatissimis monitis, et lucrifacite animam ejus in Christo: vos sitis ei patres, per vos nascatur æternæ vitæ. Ad quam beatus Adrianus dixit: Perge nunc, soror mea, in domum tuam, et cum agnovero fieri in'rogationem nostram, accer am te, ut videas
 D
 finem rei. Post aliquot dies cum quæstio immineret, beatus Adrianus dato pretio custodibus, et datis fidejussoribus, perrexit ad domum suam vocare beatam Nataliam. Cumque pergeret, vidit eum qui bene illum noverat, et præcurrens domum, nuntiavit eum venire. Quod uxor audiens, primo non credidit, Quis, inquit, potuit eum absolvere de vinculis illis? Non mihi contingat, ut absolvatur, nequando separetur a sanctis illis et cum puer domesticus superveniens affirmaret eum dimissum, suspicata illa, quod martyrium refugisset, contristata flebat amarissime. Et cum jam videre Adrianum inciperet,

A
 projecit quæ erant in manibus, et accurrens clausit ostium domus, clausis et dicens: Longe efficiatur a me hic qui corruit, et mentitus est Domino Deo suo. Non loquatur mihi, nec audiam linguam, quæ do'ose egit in conspectu Factoris sui. Et conversa dicit in eum: O sine Deo præ omnibus hominibus, quis te cœgit apprehendere opus, quod non potuisti perficere; quis te separavit a sanctis, aut quis te seduxit, ut recederes a conventu pacis vel repausationis? Dic mihi, quare in fugam conversus es antequam fieret pugna? quare projecisti arma, antequam videres hostem tibi repugnantem? Quomodo vulneratus es, necdum emissa sagitta: Quid faciam infelicissima, quæ conjuncta sum impio? Non est mihi concessum ut vocarer uxor martyris, sed ut dicerer conjux transgressoris. Ad horam fuit exultatio mea, et ecce per sæcula erit opprobrium meum. Cui beatus Adrianus pro foribus stans dicebat: Aperi mihi, soror mea Natalia, quia non sicut tu æstimas effugi martyrium. Veni autem propterea, quia instat tempus quæstionis nostræ, ut sicut promisi præsens fias. At illa non credens: Vide, inquit, quomodo me seducit transgressor? Ecce quomodo mentitur alter Judas? Recedas a me, homo: nam ante me ipsam interficam, quam tibi sociam. Cumque beatissimus martyr de zelo piæ conjugis lætus, sermonibus suis ei satisfaceret, et nisi citius aperiret, moras se facere non posse assereret, tandem ei illa aperiens, provolvitur pedibus ejus. Inde vero citius exeuntes, properabant ad confessionem, ut in numero coronatorum Adrianus inveniretur. Cumque adhuc essent in via, dixit beatus Adrianus: Soror mea, dic quomodo ordinasti substantiam tuam? Cui illa: Noli, inquit, domine meus, noli memorare quæ sunt mundi hujus, ne attrahant animum tuum: auferantur ab animo tuo omnia corruptibilia, solummodo illa festina videre, quæ reposita sunt tibi et sanctis, cum quibus ambulas in via Dei. Completa itaque die ut produceretur, exhibiti sunt beatisimi martyres in conspectu Maximiani, putrefactis ita jam carnibus eorum præ acerbitate tormentorum, ut vermes de ulceribus eorum scaturirent. Natalia vero applicans se beato Adriano, dicebat: Vide, domine meus, ut solummodo ad Deum fiat mens tua; nec tuum cor in aliquo trepidet, dum videbis tormenta tibi proposita. Labor qui nunc modicus, sed in sæcula sæculorum æterna repausatio. Maximianus respiciens Adrianum, ait: Adhuc tu permanes in insania! Beatus martyr respondit: Pro hac amentia et insania paratus sum hanc vitam finire. Iratus post piam confessionem ipsius tyrannus, jussit eum tam crudeliter invicem sibi succedentibus flagellatoribus cædi, donec apertis costis viscera pateficerent. Iterum constructus ferro in carcerem mittitur. Et cum aliquibus diebus eum reliquis sanctis Dei clausus sibi fuisset, tandem reductus, simul et cum eo alii, quos immensitas pœnarum pene absumpserat, sistitur Maximiano. Quos ille jam videns irrevocabiles, jussit ut vecte magno ferreo confringerentur tibiæ

ipsorum. Confractis itaque cruribus, ac pedibus incis, insuper beato Adriano manu incisa, orantes et gratias agentes Domino, emiserunt spiritum. Corpora eorum jussit tyrannus incendi. Sed subito factæ sunt coruscationes, tonitrua, ac pluviam, et exstinctus est ignis. Plurimique de apparitoribus fulminibus percussi, pauci fuga vix evaserunt. Accurrentes interea Christiani, rapuerunt ex igne jam exstincto reliquias martyrum, et ascensis navibus fugerunt, perveneruntque Byzantium, et reverenti honore sepelierunt eas ibi. Non longo post tempore beati Adriani corpus Romam etiam translatum honorabili quoque templo exornatum est. Natalia vero ipsa de Nicomedia sanctorum martyrum amore Byzantium enavigans, post paucos dies adventus sui, dormitionem accepit in Domino, et juxta sanctorum corpora sepulta est Kalendis Decembris. Passio horum martyrum sexto Idus Septembris celebratur.

G. V IDUS SEPTEMBRIS.

(9 Sept.)

^a Passio beatorum martyrum Dorothei et Gorgonii, apud Nicomediam, sub Diocletiano imperatore. Horum prior Dorotheus magister in officiis quæ intra palatium exhibebantur, erat cubiculi regii præpositus, habens secum officio, fide, et magninimitate parem Gorgonium. Quorum institutionibus optimis omnes pene cubiculi ministri in fide Dei vigilant et libere persistebant. Hi denique cum viderent quemdam martyrem crudelibus atque immanibus suppliciis cruciari, constanter et libere aiunt: **C** Cur, imperator, in hoc solo punis sententiam, quæ in nobis omnibus viget? ut quid in illo crimine ducitur, quod a nobis omnibus confitetur? Hæc nobis fides, hic cultus, et unanimis eademque sententia. Quos ille cum in medium nihilominus venire jussisset, jussit eos appendi, et flagellis toto corpore laniari et visceribus jam pelle nudatis jubentur aceto et sale perfundi. Cumque etiam hoc tormenti genus constanter et fortiter tolerassent, craticula prunis subterstrata poni jubetur in medio, ibique quod reliquum fuerat in verberibus absumpti corporis superponi, et non ad subitum, sed sensim paulatimque succendi. Ad ultimum laqueo appensos jussit necari. Interjecto tempore beatus Gorgonius Romam transfertur, positusque est venerabiliter via Latina **D** inter duas lauros. Compleverunt autem martyrium suum quinto Idus Septembris.

In Sabinis milliario ab urbe tricesimo, natalis sanctorum Hyacinthi, Alexandri, Tiburtii.

A. IV IDUS SEPTEMBRIS.

(10 Sept.)

Apud Africam, natalis sanctorum episcoporum, Nemesiani, Felicis, Lucii. Item Felicis, Litei, Poliani, Victoris, Jaderis et Dativi: qui, sub Decio et Valeriano exurgente persecutionis rabie, ad pri-

^a Euseb. l. viii, cap. 6

^b De his in Vita sanctæ Euphemie, 16 Sept.

mam confessionis Christi constantiam graviter fustibus cæsi; deinde compedibus vincti, et ad fodienda metalla deputati, gloriosæ confessionis agonem consummaverunt. Quorum etiam exempla secuta multiplex plebis portio, cum eis confessa pariter est et coronata. Exstat epistola beati Cypriani ad ipsos (*epist. 77*), et de ipsis scripta.

^b Eodem die in Chalcedonia, natalis sanctorum Sosthenis, et Victoris: qui, cum beata Euphemia sub Prisco consule pro Christi nomine decertaret, apertis sibi divinitus oculis, viderunt circa illam angelorum præsidia, sanctarumque virginum chorum. Atque hoc viso ad Christum conversi, ob insuperabilem fidei confessionem trusi in carcerem, et inde producti, ad stipites religati sunt; quibus **B** primum ursi, ac deinde ferocissimus leo, dimissi, cum in nullo eos læderent, misit proconsul ad defendendam cupam, in qua eos pariter concremaret. Illi vero interea incumbentes orationi, vocati de cælo, datoque sibi mutuo pacis osculo, spiritum emiserunt,

B. III IDUS SEPTEMBRIS.

(11 Sept.)

^c Romæ via Salaria vetere, in cœmeterio Basillæ, natale sanctorum Proti et Hyacinti, qui erant eunuchi beatæ Eugeniæ virginis cum qua ab Heleno episcopo baptizati, aliquanto tempore divinis solum eruditionibus vacantes, in sancto proposito perstiterunt, atque in servorum Dei monasterio mira humilitate conversati sunt; et hoc apud Ægyptum. **C** Inde cum beatissima virgine Romam reversi, sub Gallieno imperatore, quod essent Christiani, comprehensi, coguntur sacrificare. Sed non consentientes dirissime verberantur. Cumque Deo fidem servantes gauderent, pariter decollantur tertio Idus Septembris. Post hæc tenetur sancta Eugenia, et jubetur a præfecto urbis Nicetio, Dianæ sacrificia exhibere. Quæ stans ante templum, extensis manibus fudit orationem. Qua orante, ita simulacrum Dianæ comminutum est, ut sola pulverisejusindicia remanerent. Sed magicis artibus hoc reputantes, ingenti saxo circa scapulas ejus constricto, Tiberi eam præcipitem dederunt. Quomodo autem agonem passionis suæ compleverit, breviter supra notatum est viii Kalendas Januarii.

G. PRIDIE IDUS SEPTEMBRIS.

(12 Sept.)

Apud Ticinum urbem, quæ et Pavia dicitur: natale sanctorum Eyri et Evantii. Qui a beato Hermagora Aquileiensi pontifice, discipulo sancti Marci evangelistæ, ad præfatam urbem directi, primi illic Christi Evangelium prædicantes, et magnis virtutibus ac miraculis coruscantes, etiam vicinas urbes, Veronensem scilicet, Bryxenam, et Laudensem divinis operibus illustrarunt. Sicque in pontificali honore, fundata et confirmata fide credentium populorum, glorioso sine quieverunt in pace.

^c De his in gestis sanctæ Euphemie, 25 Dec.

D. IDIBUS SEPTEMBRIS.

(13 Sept.)

^a Apud Ægyptum, civitate Alexandria, natale B. Philippi episcopi et martyris qui præfectus primum fuit, deinde baptismi gratia sanctificatus, episcopi dignitatem, suffragium ferentibus Christianis populis, assequitur. Et sub Volusiano et Gallieno imperatoribus dirigitur Perennius præfectus Alexandriam, cui imperatum est ut Philippum occideret. Sed cum hoc implere non posset, quia omnis populus civitatis Philippo veluti quibusdam vinculis amoris videbatur astrictus, immisit quosdam in ecclesiam, qui se fingerent Christianos. Quique ingredienti, perusserunt eum in oratione constitutum. Sepultus modo est in Nitria, basilica condigna martyri supra corpus ejus fabricata. Sedit autem in episcopatu anno uno, mensibus tribus. Passus est Idibus Septembris.

Item sancti Amati presbyteri, abbatis monasterii S. Romerici : qui miræ abstinentiæ, et anachoreticæ vitæ sectator, virtutum et miraculorum gratia illustrem conversationem duxit.

E. XVIII KAL. OCTOBRIS.

(14 Sept.)

^b Romæ via Appia, in cœmeterio Callisti, natale sancti Cornelii episcopi ; qui sub persecutione Decii cum presbyteris et diaconibus Centumcellis exsilio deputatur. Ad quem confortandum multi Christianorum veniebant. Quo tempore beatus Cyprianus scripsit ei de Calerino lectore quanta pro fide et confessione Christi sustinuerit. Decius Cæsar audito quod multi ei scriberent, de beato Cypriano rogavit eum sibi exhiberi. Exhibitus Decio interroganti, cur a Cypriano contra Rempublicam litteras accepisset respondit : Ego de corona Domini litteras accepi, non contra Rempublicam. Iratus Decius, jussit ut os ejus cum plumbatis cæderetur, deinde ad templum Martis, ut sacrificaret, duceretur. Quod si contempsisset, illic capite puniretur. Cumque duceretur, unus ex militibus nomine Cerealis, rogare cœpit beatum papam, ut visitaret uxorem ejus quæ annis quinque paralytica jacebat. Ingressus autem domum ejus, tenuit manum Salustiæ, et erexit eam, dicens : In nomine Jesu Christi Nazareni, surge, et sta super pedes tuos. Quæ protinus erexit se, clamans et dicens : Vere Christus est, Dei filius. Et dixit beato Cornelio : Baptiza me, per Christum te conjuro ; et currens implevit vas aqua, et attulit ei. Tunc miserunt se omnes milites ad pedes ejus orantes se baptizari. Quos ut baptizavit, obtulit pro eis sacrificium laudis : et participati sunt omnes corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi. Audiens hæc Decius, mittens tenuit omnes eos, et jussit ut cum beato Cornelio ducerentur ad sacrificandum, et si nollent parere, capite plecterentur. Ducti autem foras muros portæ Appiæ, expuentes in templum, decollati sunt una cum beatissimo papa nu-

^a De his in passione sanctæ Eugeniæ, 25 Dec.

A mero viginti unus. Sed et Cerealis cum uxore sua Salustia sub die xviii Kalend. Octobris. Eadem vero nocte venit beata Lucina cum clericis et familia sua, et rapuit martyrum corpora et sepelivit ea in agro suo in crypta, in cœmeterio Callisti. Hujus beatæ Lucinæ rogatu, idem beatus Cornelius corpora apostolorum de catacumbis levavit noctu, et posuit, Pauli quidem via Ostiensi, ubi decollatus est, Petri autem juxta locum ubi crucifixus est, inter corpora sanctorum episcoporum in templo Apollinis, in monte aureo, in Vaticano palatii Neroniani, III Kalendas Julias.

Item apud Africam natale beati Cypriani episcopi, Valeriano et Gallieno imperatoribus, Galerio Maximo proconsule. Qui agentibus et elaborantibus gentilibus comprehensus ex præcepto Aspasio Paterni consulis, et in exsiliu in civitate Corubitana missus est. Habitavitque ibi suspensa ad cœlum mente, tantum ad calcandas passiones hujus temporis amore Christi animatus. Quo conveniebant ad eum plures egregii clarissimi ordinis et sanguinis, sed et sæculari nobilitate gloriosi : qui propter amicitiam ejus antiquam, secessum subinde suaderent, et ne parum esset nuda suadela, etiam loca, in quæ secederet, ei offerebant. Post dies autem multos regressus de exsilio, habitabat in hortis suis. Et cum illic moraretur, venerunt ad eum principes duo ex officio consulis Galerii Maximi, qui Apasio Paterno successerat, et levantes eum in curriculo, uerunt ad proconsulem in locum Sexti, ubi pro reparanda sanitate degebat, collectusque ab astatore officii, secessit in hospitium ejus in vicum Saturni. Convenit autem ad eum omnis populus fratrum. Quod cum comperisset beatissimus martyr, præcepit custodiri puellas quæ advenerant audire verbum Dei, quoniam ante ostium manebant principis ob amorem martyris gloriosi. Altera die xviii Kalendas Octobris mane Galerius Maximus sanctum Cyprianum episcopum offerri sibi præcepit in atrio secutiolo, Cui inter alia cum dixisset proconsul : Jusserunt te sacratissimi principes cæremoniari. Sanctus Cyprianus dixit : Non faciam. Maximus proconsul dixit : Consule tibi. Sanctus Cyprianus dixit : Fac quod tibi præceptum est ; nam in retam justa nullo est consultatio. Maximus proconsul dixit : Diu sacrilega mente vixisti, et nefarios tuæ conspiracy homines aggregasti, et inimicum te diis Romanis et sacris religionibus constituisti, nec te pii imperatores ad sectam cæremoniarum suarum evocare potuerunt : cum sis nequissimi criminis auctor et signifer deprehensus, eris ipse documento cum his quos scelere tuo tecum aggregasti, sanguine tuo sanctientur disciplinæ. Et his dictis, decretum ex tabella recitavit : Tascium Cyprianum gladio animadverti placet. Sanctus Cyprianus, hoc audiens, dixit : Deo gratias ago. Et cum duceretur, populus fratrum plangens dicebat. Et nos cum eo decollemur. Et ita perductus gloriosus martyr post prætorium in agrum Sexti, exiit se la-

^b Pontif., cap. 22 ; Cyprian., epist. 34.

cerno birro, et complicans posuit ad genua sua, de-
binc dalmaticam tunicam tulit, et diaconibus tradi-
dit, et stans in linea, sustinebat spiculatorem, cui
et viginti quinque aureos dari præcepit. Fratres ve-
ro flentes, linteamina et oraria ante eum ponebant ne
sanctus cruor defluens absorberetur a terra. Qui cum
lacinias manuales sibi ligare non potuisset, Julius
presbyter et Julianus subdiaconus ipsi ligaverunt.
Ipse autem sibi manu propria oculos texit, et genua
in terra posuit, orationemque ad Dominum fudit, et
sic gladio percussus migravit. Corpus ejus propter
gentilium curiositatem in proximo collocatum est.
Sed ne a gentilibus tolleretur, nocte adveniente ex
eodem loco, ubi positum fuerat, sublatum est. Et
inde cum cereis et scolacibus^a, in area cujusdam
Candidi procuratoris, in via Mappaliensi juxta pis-
cinam cum magno triumpho sepultum est.

Post multa vero curricula annorum, gloriosissimo
Carolo Francis imperante, contigit, legationem
Francorum ferentibus, illustris ac sapientia circum-
spectos legatos transitum per Africam fecisse. Hi cum
Carthaginem dirutam et loca venerabilia sanctorum
martyrum revertentes a rege Persarum Aaron, qui,
excepta India, totum pene tenebat Orientem, vidis-
sent, facili sibi conciliato principe, ac favorem in re
tali præstante, pro magno munere rogaverunt, ut
ossa B. Cypriani eis ferenda permitteret. Quod ille,
non magni ducens, continuo postulata concessit; ut
que pio imperatori, cujus gratiam omnium qui in
toto terrarum orbe erant regum ac principum ami-
citiæ præpòneret, ipsi ea ferrent, libenter assensit.
Cumque venerabiles legati ingentia dona, martyrum
scilicet reliquias ferentes (nam et beati Sperati mar-
tyris membra, qui unus fuit ex illis duodecim præ-
clarissimis martyribus Scillitanis, caput etiam mar-
tyris gloriosi Pantaleonis secum cum beatis ossibus
Cypriani habebant) reverterentur, prosperis usi ve-
lis tandem pervenerunt Arelaten. Ubi sacra marty-
rum membra signata interim relinquentes, legatio-
nem suam glorioso imperatori renuntiare festina-
runt, et, ut animum regis amplius sibi de legatione
strenue perfecta conciliarent, inter alia de sancto-
rum reliquiis ab Africa deportatis ejus animos attol-
lunt. Unde ille plurimum letus, eas tam diu apud
Arelaten digna veneratione reservari jussit, donec
ipse magno aliquo opere in regno suo templum con-
deret, ubi tantum præiosum pignus ingenti cultu et or-
nata reponeret. Sed, emergentibus causis, dum
opus tardius construi ur, occasionem nactus Leidra-

^a *Dum cereis et scolacibus.* Hæc sincera lectio,
atque ita vetustissimi libri mss. de Vita S. Cypriani.
Vulgo hætenus in omnibus libris impressis fuit *scholacibus*, quod Baronio in Notation. Roman. vi Fe-
bruarii occasionem dedit ut *scholures* interpretaretur
diversarum classium clericos. Sed vera lectio
est quam dixit: quæ nunc explicanda, quia apud pa-
cos auctores mihi hætenus occurrit. Isidorus, Orig.
lib. xx, c. 10: « Funalia sunt, quæ intra ceram
sunt, picta a funibus, quos autem usum papyri cera
circumdatos habere majores; unde et funera dicuntur.
Funalia autem Græci *scolaces* dicunt, quod sint

A
dus venerabilis Lugdunensis episcopus, gloriosum
imperatorem rogavit, ad civitatem suam deferre bea-
ta ossa martyrum eilceret. Annuit imperator. Sed et
isdem ocius votum suum pius perficit: cum honore
infra civitatem Lugduni deportata sunt, ibique in
majori ecclesia beati Joannis Baptistæ ac sancti mar-
tyris Stephani aliquanto tempore custodita; et ad
defensionem civium, Deo id misericorditer operante,
et imperatore jam votum suum de ædificatione tem-
pli in longe alia transferente, sanctus episcopus bea-
tissimas reliquias gloriosorum martyrum in prædic-
ta ecclesia post venerabile et sacrum altare decen-
tissima sepultura recondidit ac posteris civibus
suis profuturas honorabiliter commendavit.

B
Sed post, interposito tempore, regnante glorioso
rege Carolo Ludovici imperatoris filio, iterum reli-
quiæ B. Cypriani ad monasterium novum, quod
idem rex auguste opere construxit, in compendio
palatio suo, eo jubente, translatae sunt.

R. feruntur autem cum beato Cypriano passi,
Grescentianus, Victor, Rosula et Generalis.

C
Eodem die, Exaltatio sanctæ crucis, quæ ab He-
lena Constantini matre inventa, ita per medium est
secta, ut et crux Constantinopolim sit portata, et
crux Hierosolymis thecis argenteis sit reservata.
Multorum itaque annorum labente curriculo, Phoca
Romanis imperante, Persæ adversus rempublicam,
Chosroe rege, gravissima bella gerentes, multas
Romanorum provincias, et ipsam Hierosolymam in-
vadunt. Et destruentes ecclesias, sancta quoque loca
profanantes, inter ornamenta sacra, quæ abstulerunt
etiam vexillum Dominicæ crucis abducunt. Fecerat
namque Chosroe rex eorum turrim argenteam,
in qua interlucentibus gemmis thronum exstruxerat
aureum, ibique solis quadrigam et lunæ vel stella-
rum imaginem collocaverat, atque per occultas fistu-
las aquæ meatus adduxerat, ut quasi Deus pluviam
desuper videretur infundere. Et dum subterraneo
specu equis in circuitu trahentibus, circumacta tur-
ris fabricata moveri videbatur, quasi quodam modo
rugitum tonitruum, juxta possibilitatem artificis, men-
tiebatur. In hoc itaque loco sedem sibi paraverat, at-
que juxta eam, quasi collega Dei sibi crucem Domini-
cam posuit, filioque suo regno tradito, ipse in fano hu-
jusmodi residebat. Mortuo vero Phoca, Heraclius
imperator creatur, vir strenuus et armis exercita-
tus. Qui adversus Persas bellum aggressus, occiso
Chosroe, quem in turre jam dicta sedentem invenit,
Persas in ditionem recepit, lignumque glorio-

D
sis scoliciæ, hoc est mortis. » Lege, quod sint
hoc est *intorti*. Ad eam lectionem viam aperiunt
Glossæ Isidori: « *Scolaces*, quod nos *funalia* dici-
mus, eo quod sint scollæ, hoc est intorti. » Hos Ro-
mani funes et funalia nominabant. » Petrus Damianus
lib. vi, epis. 17: « Quis enim accendit lucernam ut
videat solem; quis scolacibus utitur ut stellarum
micantium videat claritatem. » Cypriani igitur funus
et cereis et scolacibus cohonestatum est. Sic in fu-
neribus antiquorum sæpissime junctum cerei et
faces uti hic cerei et scolaces.

simæ crucis exinde repedans secum tulit, et Hierosolymam, unde sublatum fuerat, cum magna veneratione restituit. Et renovante Deo antiqua miracula, inter alia mira quæ tunc cœlitus ostensa fuerunt, die eodem mortuus unus recepit vitam, paralytici quatuor sanati sunt, leprosi decem mundati, cæci quindecim illuminati, plurimi quoque a dæmonio erepti, multique a variis infirmitatibus liberati. Offerens igitur imperator ecclesiis Dei multa donaria, ex regiis sumptibus eas reparari fecit. Simul et decreto statuit omnibus episcopis id assentientibus, ut dies relationis et exaltationis sanctæ ac venerabilis Dominicæ crucis, in omni imperio suo ab omnibus fidelibus populis per singulos annos solemniter ageretur. Sed et procurrentibus annis, Leone Romanis imperante, apud urbem Romam Sergius in sacrario B. Petri Apostoli capsam argenteam in angulo obscurissimo diutissime jacuerat, et in ea crucem diversis ac pretiosis lapidibus adornatam, Domino revelante, reperit. De qua tractis quatuor petalis quibus gemmæ incluse erant, miræ magnitudinis portionem ligni salutiferi Dominicæ crucis interius repositam inspexit. quæ ex tempore illo omnibus annis in basilica Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, die exaltationis ejus, ab omni osculatur et adoratur populo.

F. XVII KAL. OCTOBRIS.

(15 Sept)

^a Natale sancti Nicomedis martyris. Quem Flaccus comes, cum ad eum perlatum fuisset, quod corpus sanctæ virginis Felicæ, quam ipse pro Christo punierat, sepelisset, fecit teneri, et ducit ad sacrificandum. Qui cum diceret: Ego non sacrifico, nisi Deo omnipotenti, qui regnat in cœlis: non his excisis lapidibus, qui in templis quasi in carceribus clausi custodiuntur, plumbatis diutissime cæsus, migravit ad Dominum. Corpus ejus in Tiberim præcipitatum est. Quod a clerico ipsius nomine et opere Justo collectum, perductumque ad horticellum suum, sepultum est juxta muros via Numentana.

^b Eodem die, in territorio Cabilonensium, castro Trenortio, natale sancti Valeriani martyris, qui unus fuit ex numero sanctorum quinquaginta qui temporibus Antonini Veri Lugduni in carcerem trusi fuerant, quique cum B. Marcello, patefactis custodia, qua detinebatur, divinitus claustris, aufugit. Cumque ad præfatum castrum pervenisset, et Domini Jesu Christi nomen prædicans, plurimos ipso inspirante, ad ejus fidem convertisset, revertenti ab urbe Cabilonensium, ubi Priscus B. Marcellum martyrem necaverat pro Christi nomine, Præsidi Prisco delatus est. Quem ille suis faciens conspectibus præsentari, primum minis et terroribus frangere conatus est; deinde suspensum, et gravi unguarum laceratione cruciatum, cum in Christi confessione videret immobilem, ac læto animo in ejus laudibus permanentem, protinus in eo loco, ubi nunc sacrum ip-

^a De hoc in Vita Sanctorum Nerei et Achil., 12 Maii.

sius corpus debita veneratione excolitur, gladio animadverti fecit.

Eodem die, depositio beatissimi Apri Tullensis episcopi et confessoris.

G. XVI KAL. OCTOBRIS.

(16 Sept.)

Natale sanctæ Euphemie virginis: quæ martyrizata est sub Diocletiano imperatore, proconsule autem Prisco in civitate Chalcedona. Quæ, deferente iniquissimo Apelino, cum aliis quadraginta novem, tradita est proconsuli Prisco. Cui Priscus dixit: Honora teipsam et generis tui dignitatem ne amittas, et immola deo Marti. Beata Euphemia ejus iniquam suasionem contemnens, pectus suum signaculo crucis muniens, imperterrita stetit. Priscus iratus, ut eam superare posset, post tormenta et carceres, etiam verbero et argumenta rotarum, ignes et pondera lapidum angularium, bestias et plagas virgarum, securas et sartagines igneas ei adhibuit; ad ultimum in theatrum duci et leones ac bestias ei laxari jussit. Tunc beata virgo fundens orationem ad Dominum, dixit: Tu, Domine, notus omnibus qui te invocant fide pura et integra, suscipe animam ancillæ tuæ. Et sicut suscepisti sacrificium patris nostri Abrahamæ, ita suscipere digneris sacrificium humilitatis meæ, quod tibi ob confessionem laudis tuæ immolatur. Tunc una solummodo de bestiis accurrens, morsum sancto corpori ejus infixit, et immaculatum spiritum virgo Domino reddidit. Veniens autem mater ejus Theodora, et Philosophron pater ejus, curatum corpus ipsius sepelierunt, quasi mille passus a civitate Chalcedona. Completum est autem martyrium ejus, decimo sexto die mensis Septembris.

Eodem die, Romæ, natalis sanctorum Lucie et Geminiani, imperatore Diocletiano, iudicibus Apofrasio et Megasio. Manserat autem beata Lucia in viduitate annos triginta sex. Totius autem vitæ ejus fuerunt anni septuaginta quinque. Quæ accusata a filio suo Euprepio, quod Christiana esset, jussit eam Diocletianus imperator sibi adduci, et dixit ei: Audio quia reum illum crucifixum confiteris, et deos nostros derides. Nunc ergo si parata es vivere, parati sunt dii omnipotentes, ut eis offeras thura, ut possint tibi esse propitii, et vivas. Sancta Lucia respondit: Nec sibi sunt propitii, nec cultoribus suis; nam mihi propitiabitur Dominus meus Jesus Christus pro ejus amore parata sum ignem, vincula, et quas volueris pœnas, sufferre. Audiens Diocletianus constantiam fidei ejus, jussit eam trahi ad carcerem, ubi consolationem divinam promeruit. Reducta autem iterum ante Diocletianum sedentem pro tribunali, extensa est gloriosa femina, et fustibus diutissime verberata. Et ecce terræmotus subito factus est, et templum Jovis ita subrutum, ut nec lapis super lapidem ædificii remanserit. Diocletianus autem jussit impleri, et in circuitu ligna aggregari, et suc-

^b De eo in Vita S. Marcelli 4 Sept.

centi, sanctamque Luciam infra ollam demergi: ubi sancta Dei psallens, triduo vixit. Mittens vero Diocletianus, qui renuntiaret ei si tota jam in cineres esset resoluta, is qui missus fuerat, intimavit rediens imperatori, quod absque ulla læsione sana viveret. Tunc impius, tanto miraculo nullo modo ad credendam Christo incitatus, jussit ut onerata ferro et plumbo per civitatis plateas duceretur. Pervenit autem ante domum hominis præpotentis, nomine Geminiani, in cujus domo dæmonum innumera simulacra erant. Dumque sancta Lucia domum ipsam pertransisset, subito columba alba velut nix descendit de cælo, et super caput Geminiani tertio figurans crucem resedit; Geminianus respiciens, vidit sibi patere cælum, et statim arripiens cursum pervenit ad locum ubi jam sancta Dei torquebatur. Et prosterbens se pedibus ejus, cœpit narrare quod viderat, et baptismi lavacrum expetere. Reducta est igitur beata Lucia in carcerem. Erat vero quidam sacerdos Protasius nomine: cui nocte apparens angelus Domini, monuit ut iret ad carcerem, et Geminianum, qui fontem salutis requirebat, baptizaret. Qui cum evigilasset, festinus abiit, et beatum virum aqua salutari lavit. Post diem tertium exhibita est S. Lucia Diocletiano, et cum ipsa Geminianus, de quo jam imperator audierat. Quos ille pœnis gravissime afflictos, diuque tortos, tradidit cuidam perversissimo judici, ut quod deerat pœnarum, ipse suppleret. Qui primo jussit cervices eorum fustibus contundi, et mox terræmotu facto, camera domus judiciariæ cecidit, et judicem impium oppressit. Deinde sancti martyres exhibiti sunt Apofrasio, sub quo et septuaginta quinque martyrium implevere, qui visis miraculis, quæ circa sanctos suos Dominus operabatur, crediderant. Hic judex impiissimus, post sanctorum horum martyrum necem, a diabolo equum ejus incitante, de Lapideo ponte præcipitatus in flumen est. Corpus ejus postea nullo loco repertum. Deinde beata Lucia et sanctus Geminianus, a Megasio viro consulari arctati, post laudabilem victoriam martyrii gladio animadversi sunt sub die sexto decimo Kalend. Octobris. Quorum corpora rapuit quædam mulier Christiana, nomine Maxima, et, ut decuit, martyres sepelevit.

A. XV KAL. OCTOBRIS.

(17 Sept.)

^a In Britanniis, sanctorum Socratis et Stephani.

Nividuno, natalis sanctorum martyrum Valeriani, Macrini, et Cordiani.

Item Romæ via Tiburtina, ad sanctum Laurentium, natale B. Justini presbyteri, quem beatus Sixtus ordinavit. Ad quem beatus Laurentius in vico Patricii in crypta Nepotiana nocte venit, ut thesauros sibi a sancto Sixto commendatos pauperibus erogaret. Cui

^a De hoc in gestis S. Laur.

^b De his in gestis S. Laurent. 30 Aug.

^c Hieron. de Script, Eccl., cap. 83.

A et dixit: Comple votum meum, ut laventur pedes sanctorum et vestri per manus meas. B. Justinus respondit: Hoc Dominicum præceptum est; fiat voluntas Domini nostri Jesu Christi. Et posita pelve, misit aquam, et lavit omnium virorum pedes. Veniens autem ad beatum Justinum, cœpit primo osculari pedes ejus et lavare. Et ubi lavit omnium pedes commendavit se beato Justino. Hic ejusdem martyris corpus honorifice sepelivit in prædio Cyriacæ viduæ. Quam idem martyr facto signo Christi, etposito super caput ejus linteo, de quo exterserat sanctorum pedes, ab infirmitatibus capitis sanavit. Hic sanctum Hippolytum et Concordiam, Irenæum, Abendium, Cyrillam filiam Decii Cæsaris, martyres, et alios plurimos sepulturis dividit. Et persecutione Decii, Galli et Volusiani, confessionis gloria insignissimus fuit.

B Romæ in Crypta arenaria, sanctorum martyrum Narcissi et Crescensionis.

^b Tungrensi diœcesi, in Leodio [*ms.*, Leogio], villa publica Natalis S. Lamberti episcopi. Qui dum regiam domum zelo religionis accensus increpasset, cum rediens orationi incumberet, ab iniquissimis viris de palatio regio missis, improvise conclusus intra domum ecclesiæ occiditur. Cujus sepulcrum creberrimis miraculis illustratur, ac morsejus nihilominus pretiosa in conspectu Domini commendatur.

B. XIV KAL. OCTOBRIS.

(18 Sept.)

^c Natalis S. Methodii, Olympi Lyciæ, et postea C Tyri episcopi, qui sub Diocletiano in Chalcide Græciæ martyrio coronatus est.

Viennæ, natale sancti Ferreoli. Qui persecutionis tempore, cum esset tribunitiæ potestatis, jussu impiissimi præsidis tentus, primo crudelissime verberatus, dein gravi catenarum onustus pondere, in teterrimum carcerem trusus est. Unde solutis Dei nutu vinculis, et januis patefactis carceris, aggerem publicum ingressus, usque ad Jarem fluvium pervenit. Ubi denuo tentus, vinctis post tergum manibus, ad territorium usque Brivatense perductus est, atque ibi martyrii palmam capitis obruncatione percepit. Corpus ejus cum capite beati Juliani ad urbem Viennensium relatum est, et condigno cultu in basilica conditum, quam Castulus, vir præcipui nominis de primoribus urbis Viennensis, adhuc catechumenus, in honore ejusdem martyris condiderat, tanto opere, quanta et fide, in ripa ulteriore Rhodani ^d.

C. XIII KAL. OCTOBRIS.

(19 Sept.)

^e In Neapoli Campaniæ, natale sanctorum Januarii, Beneventanæ civitatis episcopi, cum Sosio diacono Mesenatæ civitatis, et diacono suo Festo, et lectore suo Desiderio. Qui post vincula et carceres capite

^d Sidonius Apoll. 1. 7. cap. 1.

De hoc in passione Sosii. 23 Sept.

cæsi sunt in civitate Puteolana, sub Diocletiano principe, iudice Dræontio. Qui cum ducerentur ad mortem, viderunt inter alios Proculum, Puteolanæ civitatis diaconum, et duos laicos Eutychem et Acutum, et interrogaverunt quare iusti juberentur occidi. Quos iudex ut vidit Christianos jussit decollari cum illis. Sic omnes septem pariter sunt decollati. Tulerunt autem corpora Christiani. Neapolitani Januarium posuerunt juxta civitatem in basilica: Mesenates, Sosium æque in basilica; Puteolani, Proculum, Eutychem et Acutum, juxta basilicam sancti Stephani; Festum vero et Desiderium Beneventani collegerunt.

^a Eodem die, in Palæstina, natalis sanctorum martyrum Pelei et Nili episcoporum, qui persecutione Diocletiani, cum plurimis clericis, pro Christo igni consumpti sunt.

Apud Nuceriam, natalis sanctorum martyrum Felicis et Constantiæ, qui sub Nerone passi sunt.

In territorio Linguonicæ civitatis, sancti Sigonis presbyteri.

D. XII KAL. OCTOBRIS.

(20 Sept.)

In Cyzico, natale sanctorum Faustæ virginis, et Evilasii sub Maximiano imperatore. Quam idem Evilasius, cum esset primus palatii, jussit decalvari et radi ad turpitudinem, dein suspendi ac torqueri. Quo tempore coruscatio de cælis multos ministrorum percussit. Dein jussit oculos afferri, et eam immissam ac fixam quasi lignum secari mediam. Sed non eam carnifices serris suis lædere valebant. Quæ inter stupens Evilasius Christo credere cœpit. Et hoc ubi imperatori nuntiatum est, misit præfectum, qui eum suspensum fortiter torqueret. Qui etiam jussit Faustam nudam, et sine mavorde educi de carcere, et ei caput terebrari, ac clavis infligi. Cui postmodum non solum caput et facies, sed pectus ac totum corpus, usque ad tibias clavis impletum est. Post hoc, sartaginem jussit igniri, sed hæc, illa psallente, refriguit. Hæc interveniens vox de cælo, vocavit eos, et sic tradiderunt spiritum. Erat autem Fausta annorum viginti trium; Evilasius octoginta.

E. XI KAL. OCTOBRIS.

(21 Sept.)

^b Natalis sancti Matthæi apostoli et evangelistæ.

Eodem die, passio S. Alexandri episcopi, sub Antonino imperatore.

F. X KAL. OCTOBRIS.

(22 Sept.)

In Galliis, civitate Seduno, loco Agauno, natale sanctorum martyrum Thebæorum, Mauriti, Exuberii, Candidi, Victoris, Innocentii, Vitalis cum sociis suis, qui sub Maximiano passi pro Christo, gloriosissime coronati sunt. Ut igitur beatissimæ passionis eorum causa breviter loquamur, sub Maximiano, qui Romanæ Reipublicæ cum Diocletiano collega imperium tenuit, per diversas fere provincias laniati sunt at-

^a Euseb. I. viii, c. 22 et 23.

que interfecti martyrum populi. Idem namque Maximianus erga Dominum cæli profanus impietatem suam ad extinguendum Christianitatis nomen armaverat. Si qui tunc veri Dei cultum profiteri audebant, sparsis usquequaque militum, turbis, vel ad supplicia, vel ad necem rapiabantur. Erat eodem tempore in exercitu legio militum, qui Thebæi appellabantur. Legio autem vocabatur, quæ tunc sex millia ac sexcentos viros in armis habebat. Hi in auxilium Maximiano ab Orientalibus partibus accersiti venerant. Viri in rebus bellicis strenui, virtute nobiles, sed fide nobiliores; erga imperatorem fortitudine, erga Christum devotione certabant. Itaque cum hi, sicut et cæteri milites, ad dilaniandam Christianorum multitudinem destinarentur, soli crudelitatis ministerium detrectare ausi sunt, atque hujusmodi præceptis se obtemperaturos negant. Maximianus non longe aberat: nam se circa Octodorum itinere fessus enebat. Igitur, cognito Thebæorum responso, præcipiti ira fervidus, ob neglecta imperia decimum quemque ex eadem legione gladio feriri jubet, quo facilius cæteri, rebus certis territi, metu cederent. Redintegratis mandatis, edicit ut reliqui in persecutionem Christianorum cogantur. Ubi vero ad Thebæos denuntiatio iterata pervenit, cognitumque ab eis est injungi sibi rursus executiones profanas, vociferatio passim ac tumultus in castris exoritur, affirmantium nunquam se ulli in hæc tam sacrilega ministeria cessuros. His deinde compertis, Maximianus, omni bellua cruentior, rursus ad ingenii sævitiam redit, atque imperat ut iterum decimus eorum neci detur; cæteri nihilominus ad hæc quæ spernerent compellerentur. Quibus jussis denuo in castris perlatis, segregatus est atque percussus qui decimus sorte obvenerat. Reliqua vero se militum multitudo mutuo sermone instigabat, ut in tam præclaro ordine persisteret. Incitamentum tamen maximum fidei penes S. Mauritium fuit primicerium legionis ejus, qui cum Exuperio (ut in exercitu appellant) campiductore, et Candido senatore militum, accedebat exhortando singulos et monendo, fidelium commilitonum etiam martyrum exempla ingerens. His itaque primoribus suis atque auctoribus animati beatissimi viri, Maximiano, adhuc insania æstuanti, mandata mittunt sicut pia, ita et fortia: Milites, inquit, sumus, imperator, tui; sed tamen servi, quod libere constemur, Dei; tibi militiam debemus, illi innocentiam. A te stipendium laboris accipimus, ab illo vitæ exordium sumpsimus. Sequi imperatorem in hoc nequaquam possumus, ut auctorem negemus Deum: utique auctorem nostrum Dominum ac auctorem, velis nolis, tuum. Si non ad tam funesta compellimur, ut hunc offendamus, tibi, ut fecimus hactenus, adhuc parebimus; sin aliter ipsi parebimus potius quam tibi. Offerimus nostras in quemlibet hostem manus, quas sanguine innocentium cruentare nefas ducimus. Dexteræ ipsæ pugnare

^b Vide lib. de Fest. Apost. De eo infra 26 Nov.

adversus impios et inimicos sciunt, laniare pios et cives nesciunt. Meminimus nos pro civibus potius quam adversus cives arma sumpsisse. Pugnavimus semper pro justitia, pro pietate, pro innocentium salute: hæc fuerunt hactenus pretia periculorum. Pugnavimus pro fide; quam quoque pacto conservemus tibi, si hanc Deo nostro non exhibemus? Juravimus primum in sacramenta divina, juravimus inde sacramenta regia. Nihil nobis de secundis, credas, necesse est, si prima perumpimus. Christianos ad pœnam per nos requiri jubes, jam tibi ex hoc alii requirendi non sunt. Habes nos hic confidentes Deum Patrem auctorem omnium, et Filium ejus Jesum Christum Dominum credimus. Videmus laborum periculorumque nostrorum socios, nobis quoque eorum sanguine aspersis, trucidari ferro, et sanctissimorum commilitonum mortes, et fratrum funera non flevimus, non doluimus, sed potius laudavimus, et gaudio persecuti sumus quia digni habiti essent pati pro Domino Deo eorum. Non nos vel hæc ultimæ vitæ necessitas in rebellionem cogit. Non nos adversum te, imperator, armavit ipsa saltem, quæ fortissima est in periculis, desperatio. Tenemus ecce arma, et non resistimus; quia mori quam occidere malumus, et innocentes interire quam noxii vivere præoptamus. Si quid in nos ultra statueris, si quid adhuc jusseris, si quid admoveris, ignem, tormenta, ferrum subire parati sumus. Christianos nos fatemur: persequi Christianos non possumus. Cum hæc talia Maximianus audisset, obstinatosque in fide Christi cerneret animos virorum, desperans gloriosam eorum constantiam posse revocare, una sententia interfici omnes decrevit, et rem confici, circumfusus militum agminibus, jubet. Qui cum missi ad beatissimam legionem venissent, stringunt in sanctos impium ferrum mori non recusantes vitæ amore. Cædebantur itaque passim gladiis, non reclamantes saltem aut repugnantes, sed et, depositis armis, cervices persecutoribus præbentes, et jugulum persecutoribus vel intectum corpus offerentes. Victor autem martyr nec legionis ejusdem fuit, nec miles, sed emeritæ jam militiæ veteranus. Illic cum iter agens subito incidisset in hos qui passim epulabantur læti martyrum spoliis, atque ab his ad convescendum invitatus, prolatam ab exsultantibus per ordinem causam cognoscens, detestatur convivas, detestatusque convivium refugiebat; requirentibusque ne et ipse forsitan Christianus esset, Christianum se, et semper futurum esse respondit. Ac statim ab irruentibus interfectus, cæteris martyribus sicut morte, etiam honore conjunctus est. Quid deinde circa Maximianum tyrannum sit consecutum, brevi colligere placuit. Cum, dispositis insidiis, genero suo Constantino mortem moliretur, deprehenso dolo, apud Massiliam captus est. Nec multo post strangulatus, terrorsimoque supplicio affectus, impiam vitam digna morte finivit. At vero beatissimorum martyrum corpora post multos passionis annos sancto Theodoro episcopo revelantur, et in eorum honorem basilica

honeste componitur. Sed et per longum temporis tractum beati Innocentii martyris membra Rhodanus revelavit. Quæ non ideo a sinu terræ protulit ut in gurgitis sui procella demergeret, sed ut cæteris martyribus sepultura venerabiliter sociaretur.

G. IX KAL. OCTOBRIS.

(25 Sept.)

Natale sancti Sosii diaconi Mesenatæ civitatis in Campania. Qui cum esset annorum triginta, martyrium cum beato Januario Beneventi episcopo, capitis decollatione suscepit, tempore Diocletiani imperatoris. Is, cum tempore quodam Evangelium legeret in ecclesia Mesenatæ civitatis, præsentem episcopo Januario (frequenter enim eum pro sanctitate et prudentia ejus visitare consueverat), vidit subito idem episcopus de capite ejus flammam exsurgere, quam nemo alius vidit: pronuntiavit eum martyrem futurum. Et post non multos dies diaconus tentus, et in carcerem missus est. Ad quem visitandum cum venisset episcopus cum diacono Festo, et lectore suo Desiderio, et ipse cum eis simul tentus, ac pariter omnes cum aliis tribus occisi sunt.

Eodem die natale sanctæ Theclæ virginis, apud Seleuciam quiescentis: quæ de civitate Iconio a beato Paulo apostolo instructa est. Quam mater ejus cernens Christianam, et nuptum repudiare; malentem Christo sponso adhærere quam corruptioni carnis subjacere, pergens ad judicem, accusavit virginem filiam suam esse Christianam, dicens vivam eam, ut cæteræ mulieres terrerentur, debere ardere. Quam sibi cum jussisset judex adduci, et propositum castitatis ejus perdidicisset, rogum fecit parari, ut illam incenderet. Rapta igitur ab apparitoribus ut in focum jactaretur, sponte pyram ascendit, et signo crucis facto, virili animo inter medias flammæ stetit, subitoque facta inundatione pluviarum, ignis extinctus est, et beata virgo illæsa virtute superna eripitur. Iterum cum jejuniis, vigiliis et orationibus vacaret, a quodam viro potente comprehensa, perducta est ad præsidem, quod se Christianam diceret. Quam idem proconsul interrogans si vere esset quod accusabatur, respondit omnino Christianam se esse. Quam continuo præses ad bestias damnavit. Interim tamen quo subrigeretur, commendatur cuidam nobili feminæ, quæ propinqua Cæsaris erat, nomine Triphena. Sequenti die productæ sunt bestiæ de caveis; sistitur beata Thecla in arenis mediis, stupente populo, quod eam bestiæ minime tangerent. Reducitur beata Thecla ad domum Triphenæ, ut in crastinum iterum feris objiceretur. Quam ministri cum de domo repeterent, Triphena doloris plena sequitur eam usque ad spectaculum, ubi clamor vulgi et tumultus erat immensus beatam Theclam spectantium. Nudata vero beata virgine, dimittuntur ei leones pariter et ursi. Sed nulla ferarum eam lædere præsumpsit. Deinde in fossam aqua plenam, ubi serpentes adunati et collecti fuerant, a furentibus populis cum urgeretur, signo crucis munita in-

siluit : sed nec ab eis ullo pacto læsa. Iterum atrociores bestię parantur, sed ullo modo tangere eam non sunt permissæ. Verum nec adhuc sibi crudelitas modum ponit. Alligatur duobus tauris ferocissimis, ferro candente stimulis, ut eam discernerent. Qui, funibus diruptis, vagabundi huc illucque discurrunt, ac martyrem nullius mali passam relinquunt. Accersitam denique proconsul eam requirit, quæ aut unde esset, quia nulla bestiarum eam lædere potuisset. B. Thecla respondit : Dei vivi tantum sum ancilla. Territus autem proconsul, quod tantæ virtutis esset, induenseam vestibus, edixit sententiam : Theclam, inquit, pietatis ac Dei cultricem relaxo. Dimissa vero, reversa est in domum Triphenæ, ubi requievit paucis diebus, docens Triphenam et domum ejus in fide Domini nostri Jesu Christi. Inde egressa, venit Seleuciam ibique exemplo et conversatione vitæ atque etiam doctrina plurimos erudiens, post multa certamina duplicis coronæ, virginitatis et martyrii, requievit in pace.

A. VIII KAL. OCTOBRIS.

(24 Sept.)

Conceptio S. Joannis baptistæ Domini.

Et in Augustoduno, natalis S. Andochii, presbyteri, Thyrsi diaconi, et Felicis. Qui a sancto Polycarpo episcopo ab Oriente directi ad docendam Galliam, sub Aureliano principe sunt gloriosissime coronati. Siquidem flagellis cæsi, in ultimo, toto die inversis manibus suspensi, et in ignem missi, sed non combusti, tandem vectibus colla feriuntur. atque ita martyrium suum gloriosissime compleverunt, octavo Kalendas Octobris.

B. VII KAL. OCTOBRIS.

(25 Sept.)

* Natalis B. Cleophæ, cui Dominus post resurrectionem in via apparuit.

Laugduni, sancti Lupi episcopi ex anachoreta.

C. VI KAL. OCTOBRIS.

(26 Sept.)

Natale sanctorum martyrum Cypriani episcopi et Justinæ : qui passi sunt sub Diocletiano imperatore iudice Entolmio. Justinæ pater erat Dusius apud civitatem Antiochiam. Qui viam religionis a diacono nomine Prophelio audientes, baptizati sunt a sancto episcopo Optato. Virgo autem Justina, Domino serviens, frequentabat ecclesiam. Hanc Agladius scholasticus videns, exarsit ob amorem ejus. Et cum nullo modo posset pertingere ad illam, rogavit Cyprianum magum, promisitque ei duo talenta auri, si virginem Justinam in amorem ejus excitare posset. Cyprianus autem magus, vocatis dæmonibus, cœpit agere ut virginem Christi ei adducerent. Qui semel, bis et tertio venientes ad beatam Justinam nihil apud illam suis deceptionibus valuerunt ; sed, signo crucis repulsi, victi recesserunt. Cyprianus vero cum illorum virtutem adversus virginem hand quaquam valuisse videret, dicit ad diabolum : Dic

A mihi, quemadmodum victi estis a virgine Justina ? Cui diabolus : Dicere tibi non possumus, nisi prius jures mihi. Cumque Cyprianus illi jurasset, ait diabolus : vidi signum Crucifixi, et extimui. Cyprianus dixit : ergo, Crucifixus major te est ? Dicit ei diabolus : Etiam, major enim est omnium. Quod audiens Cyprianus, contemnens virtutem diaboli et currens venit ad episcopum Anthimum, ceciditque ad pedes ejus, rogans ut doceret eum, et baptismo Christi consignaret. Beatus autem episcopus, gratias agens Deo, catechizavit eum. Et revertens Cyprianus in domum suam, omnia idola confregit. Tunc rediens ad ecclesiam, diligenter salutis verbum auscultare cœpit. Hora deinde residens, qua catechumeni foras mittebantur ecclesiam, monitus est a diacono ut cum reliquis catechumenis egrederetur. Conversus vero ad diaconum, dicit ei : Servus factus sum Christi, et foras me mittis ? Dicit ei diaconus : Factus es perfectus servus Dei ? Cyprianus dixit : Vivit mihi Christus qui dæmones confudit, et mihi misertus est ; quia non exeo hinc nisi perfectus fuero servus Christi. Diaconus vero Anthimo episcopo hæc renuntiavit ; qui secundum ordinem instructum baptizavit eum, et non multo post etiam diaconum ordinavit. Qui doctrina et moribus, plusquam dici possit, excrescens miraculorum gratia præclarissime floruit. Vero, non multo interjecto tempore, factus est episcopus, sanctamque Justinam matrem virginum constituit. Quorum virtutem non ferens diabolus, per satellites suos apud Eutolmium comitem Orientis egit ut comprehenderetur Cyprianus episcopus, et virgo Christi Justina. Cujus ante conspectum vinculis ligati, cum fuissent adducti, comes dixit ad beatum Cyprianum : Tu es Cyprianus doctor Christianorum, qui per maleficia multos errare fecisti ? Beatus Cyprianus dixit : Aliquando in perditione dæmonum positus, multos luxuriosos feci : sed salvavit me Deus per virginem Justinam, dum eam per dæmonia tentare vellem, quæ illa fide Christi armata per omnia contempsit. Comes iniquus jussit sanctum episcopum post hæc suspendi, et exungulari ; beatam vero Justinam post alapas, crudis nervis immaniter cædi ; deinde sanctum episcopum in carcere recludi, et sanctam virginem in domo cujusdam matronæ custodiri. Qui post aliquot dies in sui præsentiam reductos, in sartagine ferrea jussit torreri, picem, adipem et ceram desuper ministris infundentibus. Et cum ibi laudem omnipotenti Deo dicerent, Athanasius sacerdos idolorum postulavit comitem, dicens : Jubeat claritas tua, et in nomine deorum vincam virtutem Christianorum. Et cum appropinquasset ad sartagine, erupit flamma et consumpsit illum. Comes, acceptis tot miraculis, quæ Christus in servis suis operabatur, scripsit imperatori quid super eis juberet. Qui rescripsit ut dirigerentur Nicomediam, et ibi gladio ferirentur. Perducti igitur ad locum sunt decollationis, et vidit eos quidam Christianus Theognitus (Theognidus), et ac-

* Vide lib. de Fest. Apost.

currens osculatus est Cyprianum. Quod cernens A ni memoriam Roma etiam, templo præclaro opere Servius cognatus regis, iratus egit ut cum sanctis nomini eorum ædificato, solemniter agit. Cypriano et Justina Theognitus decollaretur. Et jacuerunt corpus sanctorum projecta feris sex diebus insepulta. Quidam autem nautæ Christiani nocte rapuerunt ea, et navigantes deportaverunt ad urbem Romam. Et matrona venerabilis Rufina, reverenter excipiens illa, sepelivit in prædio suo. Passi sunt autem sexto Kalendas Octobris.

D. V. OCTOBRIS.

(27 Sept.)

^a Apud Ægæam civitatem, natale sanctorum martyrum Cosmæ et Damiani, persecutione Diocletiani, sub præside Lysia. Hi venerabili matre geniti, sacris litteris eruditi, professione artis medici, virtutibus erant clarissimi. Horum religionem audiens præses B Lysias, misit apparitores, qui eos adducerent. Quos aspiciens interrogavit ex qua provincia, aut quæ essent eorum nomina. Beatus Cosmas et Damianus responderunt ei: Ex Arabia sumus, Nomina nostra Cosmas et Damianus; Christiani sumus; sunt nobis et alii fratres, Anthimus, Leontius, Eutropius. Quos, misso officio, jussit sibi præses illico præsentari, et cœpit agere ut sacrificarent. Et cum nulla ratione fundatos animos eorum supra petram Christum movere posset, manibus et pedibus vinctos jussit eos fortiter torqueri, deinde sicut erant concatenati in mare mergi. Quibus statim angelus Domini affuit, et disruptis vinculis, e pelago liberavit. Hoc videntes milites renuntiaverunt præsidi. Ille mox, eis ad se reductis: Docete, inquit, me maleficia vestra, et ego sequor vos, communicans operibus vestris. Sancti vero responderunt: Christiani sumus, maleficia nescimus, et in Christi nomine maleficiorum virtutem contemnimus. Recepti sunt, jubente præside, in carcerem. Et sequenti die proconsul, sedens pro tribunali, fecit copiosum ignem parari, et beatos martyres de carcere productos in medio jactari. Sed, orantibus sanctis, ignis virtutem suam amisit. Superatus præses, et quæ circa martyres Dei proveniant magicis artibus designans, suspendi ac torqueri eos iterum jubet. Sed cum grato et hilari vultu superiores tormentis persisterent, paratis crucibus, impius proconsul gloriosos martyres suspendi atque extendi, ac lapidibus in cruce levatos persequi jubet. Sed cum ictus lapidum in jacentes retorquerentur, præses furore succensus, sagittis eos aggred. jussit, ut saltem leviori volatu ferrum eis infingeretur. Verum cum nec in aliquo sanctos læsissent, plurimi mittentium ac circumstantium vulneribus earum defecerunt. cernens itaque præses malitiam suam virtute divina superari, gladio animadverti illos jubet. Martyrizati sunt beati Cosmas et Damianus, Anthimus, Leontius, et Eutropius, xxvii die mensis Septembris. Quorum corpora religiosi viri sepelierunt in loco venerabili, non longe a civitate Ægæa. Duorum autem fratrum Cosmæ et Damia-

^a Gregor. Tur. de Gloria martyrum, cap. 98.

ni memoriam Roma etiam, templo præclaro opere nomini eorum ædificato, solemniter agit.

E. IV. KAL. OCTOBRIS.

(28 Sept.)

In Hispaniis, civitate Corduba, natale sanctorum Fausti, Januarii et Martialis: qui primo equulei pœna cruciati, deinde rasis superciliis et auribus ac naribus præcis, dentibus quoque superioribus evulsis deturpati, ad ultimum ignis passione martyrium consummaverunt.

F. III KAL. OCTOBRIS.

(29 Sept.)

In monte Gargano, venerabilis memoria beati archangeli Michaelis, ubi ipsius consecrata nomini habetur ecclesia, vili facta schemate, sed cœlesti prædita virtute. Vertice siquidem montis excelsi posita, de corpore ejusdem saxi, speluncæ instar præcavato, ostenditur. Est autem locus in Campaniæ finibus ubi inter sinum Adriaticum et montem Garganum civitas ^b Sipontus posita est, qui a mœnibus civitatis a duodecim millibus præerectus, in cacumine suo supremo hanc toto orbe venerandam gestat ecclesiam. Quæ hoc modo mortalibus cognita est. Quidam vir prædives, nomine Garganus, qui ex adventu suo monti vocabulum indidit, infinita pecorum multitudine pollebat. Contigit autem taurum armenti gregis consortia spernentem, singularem incedere solitum et ad extremum redeunte pecore domum non reverti. Quem dominus per devia quæque requirens invenit tandem in vertice montis foribus cujusdam assistere speluncæ, quem cum sagitta appetiisset, illa velut flamine venti retorta, cum a quo jactata est mox reversa percussit. Turbati cives et stupefacti, qualiter res fuerit effecta (non enim accedere propius audebant) consulunt episcopum, quid facto opus sit. Qui, indicto jejunio triduo, a Deo monuit esse quærendum. Quo peracto, sanctus Michael angelus apparuit episcopo per visionem, dicens: Ego sum Michael archangelus qui in conspectu Dei semper assisto; ipsius loci esse me custodem, atque omnium quæ ibi geruntur inspectorem hoc volui indicio probare. His revelatione compertis, consuetudinem fecerunt cives hic Deum precibus, sanctumque intercessorem poscere Michaelem. Duas quidem januas ibi cernentes, quarum Australis, quæ et major erat, aliquot gradibus in Occasum vergentibus adiri poterat. Sed nec ultra cryptam intrare ausi, præforibus quotidie orationi vacabant. Interea Neapolitæ Beneventanos bello lacessere tentant. Qui antistitis sui monitis edocti, triduanum jejunium agunt: et ecce nocte ipsa quæ belli præcedebat diem, idem in visione sanctus Michael apparens antistiti, preces dixit eorum exauditas, spondit victoriam, sequere eis affuturum. Quod mox veritas facti demonstravit; domumque victores reversi, vota Domino gratiarum ad templum festinant referre, videntque mane juxta januam septentrionalem, instar posterulæ pusillæ,

^b Ms. semper *Sepontus*.

quasi hominis vestigia marmori arctius impressa, agnoscuntque beatum Michaelem praesentiae suae signum voluisse monstrare; ubi postea culmine appposito, et altari imposito, ipsa ob signa vestigiorum Appodonia est vocata. Et postmodum collatione facta Sipontini, ad Orientem loci illius, B. Petri apostolorum principis nomine condunt ecclesiam. Iterum Romano pontifice et Sipontino episcopo de consecratione loci ipsius quaerentibus, ac propterea tri-duanum jejunium cum civibus suis celebrantibus, nocte jejunii suprema sanctus Michael episcopo Sipontino per visionem apparens, monuit ut intrarent ecclesiam, quam ipse dicavit, et missas juxta morem ibi agerent. Meum, inquit, erit ostendere quomodo per memetipsum locum consecraverim. Adveniunt mane cum oblationibus, et magna instantia precum intrant regiam Australem. Et ecce longa porticus in Aquilonem porrecta, atque illam attingens posterulam, extra quam vestigia marmori diximus impressa. Sed priusquam huc venirent, apparet ad Orientem basilica pergrandis, qua per gradus ascenditur. Haec cum ipsa porticu sua quingentos fere homines capere videbatur, altare venerandum, rubroque coopertum palliolo, prope medium parietis Meridiano ostendens. Erat autem ipsa domus angulosa, non in morem operis humani parietibus erectis, sed instar speluncae praeruptis, et saepius eminentibus asperata scopulis. Culmine quoque petroso diversae altitudinis; quod hic vertice tangi, alibi manu vix possit attingi: credo, docente archangelo, Dominum non ornatum lapidum, sed cordis quaerere et diligere puritatem. Nullus autem huc nocturno est tempore ausus ingredi; sed aurora transacta, matutinos ibidem cantant hymnos. Ex ipso autem saxo, quo sacra contegitur aedes ad Aquilonem altaris, dulcis et nimium lucida guttatim aqua dilabitur, quam incolae Stillam vocant. Ob hoc vitreum vas ejusdem receptui praeparatum. Denique nonnulli post longas febrium flammam, hac hausta stilla, celeri confestim refrigerio potiuntur salutis. Innumeris quoque et aliis modis ibi et crebro sanantur aegroti; et multa, angelica tantum illic potestate, geri miracula comprobatur. Sed non multo post Romae venerabilis etiam Bonifacius pontifex ecclesiam sancti Michaelis nomine constructam dedicavit, in summitate Circi cryptalim miro opere altissime porrectam. Unde et idem locus in summitate sua continens ecclesiam, Internubes situs vocatur.

G. PRIDIE KAL. OCTOB.

(30 Sept.)

In Galliis, castro Solodoro, quod est super [Arulam] Arulam fluvium, passio sanctorum martyrum Victoris et Ursi, ex gloriosa legione Thebaeorum. Qui cum illuc furorem Maximiani tyranni declinantes secessissent, ipsius jussu tenti ab Hyrtaco exsecutore, primo diris suppliciiis excruciat; sed caelesti super eos lumine coruscante, ruentibus in terram

^a *Jenavensium, vulgo Januensium.*

A ministris erepti, deinde in ignem missi sunt. Veniente autem mox pluvia vehementi, extincta pyra in nullo penitus laesi, novissime gladio consummati sunt. E quibus sanctus Victor ad urbem ^a Janavensium translatus, miraculorum gloria et veneratione fidelium celebratur.

Item apud Bethlehem Judae, depositio sancti Hieronymi presbyteri. Hic natus in oppido Stridonis, quod Dalmatiae quondam Pannoniaeque confinium fuit, patre Eusebio, vestem Christi puer Romae suscepit, ibique litteris Graecis ac Latinis a primaevo eruditus est. Postquam autem omne mundanarum studium litterarum adeptus est, probatissimorum quoque monachorum habitum factumque imitatus est, Romanae Ecclesiae presbyter postmodum ordinatur. Dumque per triennium continuum charus acceptusque populis veneraretur, omniumque judicio dignus esse summo sacerdotio decerneretur, quidam ex clericorum monachorumque ordinibus, pro petulantia, proque ingluvie discursantes, ad effugandum Urbe Hieronymum, qui utrumque eorum scribens vitium deprehenderat, insidias paraverunt. Verum ipse propter caelorum regna, domum, parentes, sororem, cognatos Roma, egressus, dereliquit, et Hierosolymam militaturus Deo pergens, primo ad Gregorium Nazianzenum, tunc Constantinopolitanæ urbis episcopum, supplex docilisque discipulus accessit, ut sanctarum Scripturarum studiis erudiretur. Inde in Syriam perrexit, in possessione Evagrii presbyteri aliquantulum commoratus. Ad deserta deinde loca ita lætus accinctusque accessit, ut volasse eum magis quam measse crederes. Quadriennium itaque in illa vasta solitudine, quæ exusta solis ardoribus horridum monachis præstat habitaculum, exegit; indeque ad Bethlehem oppidum remeavit, ubi prudens animal ad præsepe Domini se obtulit permansurum. Bibliothecam sane suam, quam sibi summo studio ipse condiderat, omniumque librorum orationes, quas pene memoriter retinebat, iterum relegens, diem jejuniis ducebat ad vesperam. Plures ad eum religiosorum, quibus vita ejus fama comperta est, protinus confluerunt, bonumque doctorem, parvo adhuc sub tugurio, boni observare discipuli. Nec multo post cellulas ibi ob discipulorum suorum copiam, et propter frequentiam adventantium, ad Bethlehemiticam portam, quæ ad Occidentem conspicit, et egredientibus ad Septentrionem videtur, parvulum habitationis locellum construxit. Quibus vero nisibus, quantisque laboribus Hebraicam linguam atque Chaldaicam, litterasque Hebræas didicerit, verbis ejus edicam. *Dum essem, inquit, juvenis et solitudinis me deserta vallarent, incentiva vitiorum ardoremque naturæ fere non poteram. Quam cum crebris jejuniis frangerem, mens tamen cogitationibus æstuabat. Ad quas edomandas, cuidam fratri, qui ex Hebræis crediderat, me in disciplinam dedi; ut post Quintiliani acumina, et Ciceronis fluvium, gravitatemque Frontonis, et lenitatem Plinii,*

alphabetum discerem, ac stridentia anhelantiaque verba meditare. Quid ibi laboris sumpserim, quid sustinuerim difficultatis, quoties desperaverim, et contentione discendi rursus inceperim, testis est conscientia mea. Armatus itaque fide, gratiamque Christi adeptus, Hebræorum volumina, quæ in Canon continentur, de Hebræo in Latinam linguam vertit, eaque pene omnia commentatus est. Ut ergo opera ejus valde utiliter confecta breviter commemoremus, scripsit Vitam Pauli monachi, Epistolarum ad diversos librum unum, ad Heliodorum exhortatoriam; Altercationem Luciferini et Orthodoxi, Chronicon omnimodæ historiæ; in Jeremiam et Ezechielem Homilias viginti octo quas de Græco in Latinum vertit. De Seraphin, de Osanna, de frugi et luxurioso filio, de tribus quæstionibus Legis veteris, Homilias in Cantica canticorum duas, adversus Helvidium de Mariæ virginitate perpetua, ad Eustochium de virginitate servanda, ad Marcellam Epistolarum librum unum, Consolatoriam de morte filiae ad Paulam, in epistolam Pauli ad Galatas commentariorum libros tres, in epistolam ad Titum librum unum, in Epistolam ad Philemonem librum unum, in Ecclesiasten commentarios, Quæstionum Hebraicarum in Genesim librum unum, de Locis librum unum, Hebraicorum nominum librum unum. De Spiritu sancti Dydimi, quem in Latinum trans-

tulit, librum unum, in Lucam homilias triginta octo, in psalmos a decimo usque ad sextum decimum tractatus septem, Captivum monachum, Vitam beati Hilarionis, Novum Testamentum Græcæ fidei reddidit; Epistolarum autem ad Paulam et Eustochium incertus est numerus. Sexdecim prophetarum volumina quatuor et septuaginta libris editis commentatus est. Inter has itaque numerosas operis sui paginas, centum et triginta quinque virorum illustrium ecclesiasticorum scriptorum nomina, a passione Christi usque ad quartum decimum Theodosii imperatoris annum ordine digessit. Item contra Jovinianum libros duos, Apologeticum ad Pammachium, in Matthæum commentariorum libros quatuor, Enchiridion in psalterium. Adversus Vigilantium contraque Pelagium luculentissima volumina edidit. De mansionibus quoque filiorum Israel, et alia quamplurima ad ædificationem Ecclesiæ catholica pietate composuit. Tanta denique lassitudine fatigatus est ut etiam in stratu suo jacens, funiculo trabe suspenso supinus apprehenso erigeretur, ut scilicet officium monasterii prout poterat, exhiberet. Tandem, post perfectam placitamque Deo conversationem, nonagesimo octavo ætatis anno, apud Bethlehem oppidum in pace quievit pridie Kalendas Octobris, duodecimo Honorii imperatoris anno. Libros suos per quinquaginta et sex annos confecit.

LITANIÆ INDICENDÆ.

MENSIS OCTOBER

HABET DIES XXXI; LUNA XXIX.

A. KAL. OCTOBRIS.

(1 Oct.)

Apud Antisiodorum, natalis sancti Germani episcopi, qui multis virtutibus, doctrina et continentia clarus exstitit. Qui ad confirmandam fidem gratiæ cœlestis, Britannias venire, judicio omnium Gallianorum antistitum compulsus est, adjuncto sibi beato Lupo Trecassinæ civitatis episcopo. Siquidem hæresis Pelagiana fidem Britannorum fœdâ peste commaculaverat. Dum per medium sinum, quo a Gallico Britannias usque tenditur, secundis flatibus ferretur, subito inimica vis ventorum concitavit procellas, cœlum diemque nox nubium subduxit, et casu ipse pontifex fractus corpore, lassitudine ac sopore resolutus, nave jacebat. Tum beatus Lupus omnesque turbati, excitant seniore. Qui confestim Christum invocat, et assumptum in nomine sanctæ Trinitatis oleum misit in mare, fluctusque sævientes opprimit, ac tranquillam serenitatem reddit. Decursis vero spatiis pelagi, optati littoris sacerdotes Dei quiete potiuntur, ac mox Britannorum insulam, opinione, prædicatione, virtutibusque impleverunt, ita ut passim et fideles catholici firmarentur, et depravati viam correctionis agnoscerent. Interea quidam tribunitiæ potestatis filiam decem annorum cæcam sacerdotibus curandam offert. Nec mora, beatus

Germanus invocato Domino, adhærentem lateri suo capsulam cum sanctorum reliquiis collo avulsam manibus comprehendit, eamque in conspectu omnium puellæ oculis applicuit, quæ statim lumen recepit. Beatus præterea vir dum aliquandiu uno loco infirmitatis necessitate teneretur in vicina qua manebat casula, exarsit incendium; sed hospitium sancti viri expavescens flamma, haudquaquam ausa tangere transilivit, et inter globos flammantis incendii incolome tabernaculum, quod habitator inclusus servabat, emicuit. Et cum idem ipse nihil remedii debilitati suæ pateretur adhiberi, quadam nocte candentem niveis vestibibus vidit sibi adesse personam, quæ manu extensa, jacentem videbatur attollere, eumque consistere firmis vestigiis imperabat. Post horam itaque, fugatis doloribus, recepit pristinam sanitatem ut, die reddito, itineris laborem subiret intrepidus. Sed et bellum, Saxonum Pictorumque ad Britones eo tempore junctis viribus, susceptum divina virtute retunditur, cum Germanus ipse dux belli factus, non tubæ clangore, sed clamore Alleluia, totius exercitus voce ad sidera levata, hostem immanem in fugam convertit. Composita vero insula, reditum moliantur pontifices, sitque ut tranquilla navigatione suorum desideriis felix carina eos restitueret; nec multo interposito tempore, nuntiatur ex

eadem insula, Pelagianam perversitatem iterato paucis auctoribus dilatari. Rursusque ad beatissimum virum preces sacerdotum omnium deferuntur, ut causam Dei, quod prius obtinuerat, tutaretur. Quorum petitioni festinus obtemperat. Namque adjuncto sibi Severo, totius sanctitatis viro (qui erat discipulus beatissimi patris Lupi, Trecassenorum episcopi, et tunc Treviris ordinatus episcopus, gentibus primæ Germaniæ verbum prædicabat), mare conscendit, et consentientibus elementis, tranquillo navigio Britannias petit; expulsisque pravitate auctoribus, compositisque omnibus, beatis sacerdotibus ea qua venerant prosperitate redierunt. Porro Germanus post hæc ad Ravennam pro pace Armoricanæ gentis supplicaturus advenit, ibique a Valentiniano et Placida matre ipsius summa reverentia susceptus, post aliquot dies migravit ad Christum. Cujus corpus honorifico agmine, comitantibus virtutum operibus, suam defertur ad urbem.

Tomis civitate, sanctorum Prisci, Crescentii et Eyagrii.

Rhemis civitate, sancti Remigii episcopi et confessoris, viri præclarissimæ virtutis et sanctitatis. Hic gentem Francorum, idolorum culturis deditam, convertit ad Christum, rege ipsorum sacro fonte baptismatis et sacramentis fidei prius initiato. Septuaginta et eo amplius in episcopatu annos explevit. Hic, inter cætera facta, puellam a morte corporis suscitavit.

B. VI NONAS OCTOBRIS.

(2 Oct.)

^a Apud Nicomediam, natalis sancti Eleutherii martyris, sub Diocletiano. Cujus tempore contigit aliquam partem palatii incendio conflagrari. Hoc imperator a Christianis factum falsa suspitione præsumpsit. Ex quo inæstimabili furore succensus, jubet omnes Christianos acervatim collectos alios quidem gladio obtruncari, alios ignibus conflagrari. Horum primus, et qui omnes hortaretur pro Christo fortiter animas ponere, erat Eleutherius. Denique cum assistentes ministri rogarent singulos, si forte sacrificaturi vellent dimitti, tam viri quam mulieres ne interrogari se quidem patiebantur, sed ultro vel flammis irruere, vel cædentibus gladiis certatim objectare cervicibus. Cumque jam illis ipsis spectatoribus nimias crudelitatis horresceret, ministri scelerum partem populi naviculis injectam in medium pelagus abducunt, ibique in sententia fidei persistentes præcipitant in profundum. In tantum vero rabies crudelitatis apud eos exarsit, ut regios pueros martyres effectos, cum secundum humanitatis ordinem fuissent sepulturæ mandati, effoderent denuo, et corpora eorum projicerent in mare, dicentes: Ne forte efficiantur di-Christianorum. Verum beatus Eleutherius, immanissimis tormentis diu excruciat, cum ipse per singula tormenta validior redderetur, martyrism vic-

^a Euseb., I. VIII c. 5 et 6.

^b Vide lib. de Fest. Apost.

^c Vide ibid.

toris suæ, ignibus velut aurum examinatus, complevit. Cujus reliquias furtim Christiani auferentes, Nicomediæ sepultura venerabili reposuerunt.

In Atrebatis, villa S'ricinio, passio sancti Leodegarii, Augustodunensis episcopi, quem variis injuriis et diversis suppliciis pro veritate afflictum, Ebroinus major domus regiæ interfecit. Cujus sacrum corpus in diocesi Pictavorum translatum, in monasterio beati Maxentii honorifice est humatum.

C. V NONAS OCTOBRIS.

(3 Oct.)

^b Natalis sancti Dionysii Areopagitæ, qui ab apostolo Paulo instructus credidit Christo, et primus apud Athenas ab eodem apostolo episcopus est ordinatus, et sub Adriano principe, post clarissimam confessionem fidei, post gravissima tormentorum genera, glorioso martyrio coronatur, ut Aristides Atheniensis, vir fide sapientiaque mirabilis, testis est in eo opere quod de Christiana religione composuit. Hoc opus apud Athenienses summo genere colitur, et inter antiquorum monumenta clarissimum tenetur, ut peritiores Græcorum affirmant.

Apud antiquos Saxones, natalis sanctorum Ewaldorum duorum presbyterorum, qui cum sancto Willibrordo episcopo venientes in Germaniam, transierunt ad Saxones, et cum prædicare ibi Christum cœpissent, comprehensi a paganis occisi sunt. Ad quorum corpora noctu multa diu lux apparet, et ubi essent, et cujus essent meriti declaravit.

D. IV. NONAS OCTOBRIS.

(4 Oct.)

^c Apud Corinthum, natalis sanctorum Crispi et Caii, quorum meminit beatus apostolus Paulus Corinthiis scribens.

^d Apud Ægyptum, natalis sanctorum martyrum Marci et Marciani fratrum, et cum eis innumera-bilium aliorum non inferioris gloriæ, tam virorum quam feminarum. Sed et pueri et senes, pro fide Domini nostri Jesu Christi, præsentem vitam parvipendentes, futuræ gloriæ beatitudinem quæsiere. Quidam ex ipsis post verbera, post unguas, post flagella aliosque diversi generis horribiles cruciatus, flammis traditi sunt, alii in mare præcipitati, nonnulli inedia consumpti, nonnulli etiam capite cæsi, ita ut sponte cervicibus suas securibus darent; alii patibulis affixi, ex quibus nonnulli more perverso capite deorsum presso, ac pedibus in sublime sublatis, passionis beatissimam coronam promeruerunt.

E. III. NONAS OCTOBRIS.

(5 Oct.)

^e Apud Siciliam, natalis sanctorum Placidi, Eutychii et aliorum triginta.

In Galliis, civitate Valentia, sancti Appollinaris episcopi, cujus et vita virtutibus insignis fuit, et mors nihilominus signis ac prodigiis decoratur.

^d Euseb., I. VII, c. 8 et 9.

^e Euseb., I. V. c. 24. Ruff.

Apud Eumeniam, beati Thraseæ episcopi apud Smyrnam martyrio consummati, qui unus ex antiquis, quasi ex traditione priorum se accepisse asseruit: Salvatorem præcepisse apostolis suis, ut ante duodecimum annum ab Jerosolymis ne discederent.

F. PRIDIE NONAS OCTOBRIS.

(6 Oct.)

^a Apud Capuam, natalis sanctorum Marcelli, Casti, Æmilii et Saturnini.

In Galliis, civitate Agenno, natalis sanctæ Fidis, virginis et martyris, cujus exemplo beatus Caprasius ad agonem martyrii animatus est.

Eodem die, beati Sagaris, martyris et episcopi Laodicensis, qui unus fuit de antiquis sancti Pauli apostoli discipulis.

G. NONAS OCTOBRIS.

(7 Oct.)

Romæ, via Appia, natalis S. Marci, papæ et confessoris, qui sedit in episcopatu annos duos, menses novem, dies viginti. Sepultus in cœmeterio Balbinæ, via Ardeatina, quod ipse insistens fecit.

Eodem die natale sanctorum martyrum Juliæ, Sergii et Bacchi, sub Maximiano imperatore. Cujus honoribus sublimati, in palatio ejus clari habebantur. Nam Sergius erat primicerius, Bacchus vero secundicerius scholæ gentilium. A quibusdam ergo apud imperatorem accusati, quod essent Christiani, vocati sunt ab imperatore, ut sacrificantes Jovi, de sacrificiis oblati cum eo degustarent. Ingressus imperator templum, gustavit de sacrificiis, et circumspiciens, non vidit Sergium et Bacchum: neque enim ingressi fuerant templum. Mittens igitur milites de adstantibus sibi imperator, jussit eos introduci. Quibus et dixit: Ut video, facti estis deorum inimici. Accedite ad aram Jovis magni, et sacrificate, ac de sacrificiis ejussicut et cæteri manducate. Responderunt beati Sergius et Bacchus: Habemus regem verum æternum in cœlis, Jesum Christum Filium Dei. Huic per singulos dies offerimus sanctum vivumque sacrificium, atque rationabilem culturam: lapides autem et ligna non adoramus. Imperator tunc indignatus jussit exutos chlamyde indui eos muliebri colobio, et per mediam civitatem ad palatium pertrahi, catenis in cervicibus positis. Et cum pervenissent ad palatium, dixit eis imperator: Sceleratissimi, scitis quia quem colitis Christum fabri filius fuit, et antequam nuptiæ legitimæ fierent, de adulterio facto mater eum procreavit? Cui milites Christi responderunt: Erras, imperator; nam quem colimus Deus verus est, et vita æterna, qui fecit cœlum et terram et quæ in eis sunt. Amplius igitur veris prosecutionibus eorum iratus Maximianus, jussit eos Antiochio duci tradi, ut constringeret eos in cippo. Et facto mane, sedit in prætorio. Et adducti sunt ante illum Sergius et Bacchus. Et cum nec blanditiis, nec minis eos a proposito incurvare posset, beatum quidem Sergium

^a Euseb., 1. v, c. 24. Ruff.

^b Pontific., c. 35.

iterum jussit in custodia recipi, Bacchum vero extensum nervis crudis tam diu cædi quousque cædentes lassi deslicerent. Et vicissim succedentibus sibi cæsoribus, martyr gloriosus in confessione Christi, lotus corpore discissus, emisit spiritum, et relicto corpore avibus et feris, abiit Antiochus. At Christiani furtim venientes tulerunt corpus martyris, et in spelunca quadam sepelierunt. Sequenti vero die beatus Sergius eductus de custodia, præsentatur Antiocho; qui cum verbis eum flectere non posset, primo cothurnos confixos clavis vestiri eum fecit, et novem millibus ante se currere. Postmodum in sententia fixum manere videns, decollari jussit, quem tunc Christiani in eodem loco sepelierunt. Parvo autem tempore interposito, beatum quoque Bacchum a loco quo tumultatus fuerat elevantes, honorabili Martyribus loco juxta sanctum Sergium composuerunt. Ubi et virgo Julia, quæ sub Martiano præside martyrium consummavit, sociata Martyribus sepulta quiescit.

Eodem die, sanctorum martyrum Marcelli et Apulei, qui quidem primo adhæserunt Simoni mago; sed videntes mirabilia quæ Dominus operabatur per apostolum suum Petrum, relicto Simone, doctrinæ apostolicæ se tradiderunt. Et post martyrium apostolorum, confessione Christi et ipsi decorati, Aureliano consulari viro sententiam ferente, martyrii coronam reportarunt. Sepulti non longe ab urbe Roma.

A. VIII IDUS OCTOBRIS.

(8 Oct.)

^c Apud Cretam, urbe Gortinæ, beati Philippi episcopi, magnis virtutibus et optimis studiis præditi viri.

Thessalonicæ, S. Demetrii martyris.

Et beatissimi senis Simeonis.

B. VII IDUS OCTOBRIS.

(9 Oct.)

Abrahæ Patriarchæ.

Apud Parisi im, natalis sanctorum martyrum Dionysii episcopi, Eleutherii presbyteri, et Rustici diaconi: qui beatus episcopus a pontifice Romano ad Gallias directus, ut prædicationis operam populis a fide Christi alienis exhiberet, tandem Parisiorum civitatem devenit, et per aliquot annos sanctum opus fideliter et ardentè exsecutus, a præfecto Fescennino Sisinnio comprehensus, et cum eo sanctus presbyter Eleutherius et Rusticus diaconus, gladio animadversi martyrium compleverunt.

C. VI IDUS OCTOBRIS.

(10 Oct.)

Apud Coloniam Agrippinam, natale sanctorum martyrum Gereonis, et aliorum trecentorum octodecim, quos ferunt Thebæos fuisse, et cum legione illa beati Mauritii, inde jussu Maximiani imperatoris in Gallias transitum fecisse, atque circa Rheni littora consedissee, et funestum tyranni imperium respuendo pro vera pietate colla patienter gladii subdidisse.

^c De hoc supra 11 Apr. Hier. de Scr. Eccl., cap. 30. Vide lib. de Fest. Apost.

Loth prophetæ.

Apud Cretam, beati Pinyti, inter episcopos nobilissimi, ^a qui in scriptis suis velut in quodam speculo viventem sui reliquit imaginem.

Item apud Agrippinensem urbem, natalis sanctorum martyrum Mallosi et Victoris : quorum prior, cum longo tempore ubinam sepultus fuerit latuisset, sancto episcopo ejusdem loci ex divina revelatione manifestatus est. Cumque corpus ejus ex loco abdito levaretur, tanta odoris suavitas emanavit, ut astantes fideles velut immensi aromatis fragrantia replerentur.

Ita Britannia, ^b sancti Paulini episcopi Eboraci, qui ordinatus episcopus a beato Justo, qui a sancto Augustino, quem beatus Gregorius ad prædicandum Anglorum genti direxerat, consecratus episcopus fuerat, gentem Nordanhumborum, hoc est eam nationem Anglorum, quæ ad aquilonem Umbri fluminis habitabat, cum rege suo Eduino, verbum fidei prædicando convertit. Et clarus vita, doctrina, et miraculis, vi Idus Octobris in pace quievit.

D. V IDUS OCTOBRIS.

(11 Oct.)

Apud Tarsum metropolim Ciliciæ, natale beatissimorum martyrum Tharaci, Probi et Andronici : qui persecutione Diocletani sub Maximo præside, longo tempore carceralis qualore afflicti, et tertio diversis tormentis et suppliciis examinati, in confessione fidei triumphum gloriæ adepti sunt. Nam nervis crudis graviter cæsi, et testis asperrimis defricati, etiam papyro ardenti circa ventrem et latera adusti, post maxillarum confractionem, post tormenta libiarum, post aceti et sinapis naribus infusionem, post obeliscos ignitos, post confixionem digitorum clavis acutissimis, post oculorum transpunctionem, ac lingue abscissionem, novissime in amphitheatro ursis et leonibus projecti sunt. Sed cum nulla ex bestiis sanctorum corpora auderet attingere, Maximus, ira accensus, jussit eos gladio jugulari et corpora eorum inter corpora gladiatorum projici. Noctu autem venientes fideles, et deprecantes Dominum ut eis ostenderet sanctorum reliquias, viderunt subito velut stellam splendidam de cælo missam super singula sanctorum corpora residentem. Sicque cum ingenti gaudio rapientes ea, præcedente se ejusdem stellæ splendore, gloriosos Christi athletas loco aptissimo condiderunt.

E. IV IDUS OCTOBRIS.

(12 Oct.)

Apud Ravennam via Laurentina, natalis sancti Edistii.

Apud Africam, ^c sanctorum confessorum et martyrum quatuor millium nongentorum septuaginta sex, qui persecutione Vandalica, apud Africam, cum essent ecclesiarum Dei episcopi, presbyteri et diacones, associatis sibi turbis fidelium populorum,

^a Hier. de Script. Eccles., cap. 28.

^b Beda Hist. Angl. I. 2, c. 9, 14, 16, 17, 20; et I. 3, c. 14.

A jussu Hunnerici regis Ariani, pro defensione catholice veritatis, in horribili eremi exilium trusi, et inter Mauros ferocissimos deputati sunt; inter quos erant Cyprianus et Felix præcipui Domini sacerdotes. E quibus plurimi cum crudeliter minarentur, et hastilium cuspidibus ad currendum ac lapidibus tunderentur, sive ligatis pedibus, velut cadavera per dura et aspera loca traherentur, tam atro supplicio per singula membra discerpti, dum per gladios acutos petrarum huic caput conterebatur, aliis latera findebantur; inter manus trahentium spiritum exhalabant. Exstat per totum aggerem publicum, tumulis loquentibus, visis sepultura sanctorum.

F. III IDUS OCTOBRIS.

(13 Oct.)

B Natalis beati Carpi, discipuli Apostoli Pauli, apud Troadam.

Apud Antiochiam, beati Theophili, qui sextus ab apostolis Ecclesiæ pontificatum tenuit, viri eruditissimi ^d.

C: PRIDIE IDUS OCTOBRIS.

(14 Oct.)

Natalis sancti Callisti papæ, ^e qui sedit in episcopatu annos septem, menses duos, dies decem, et sub persecutione Alexandri imperatoris martyrii gloriam adeptus est. Postquam enim Palmachium proconsulem, cum omni domo sua baptizavit, et senatorem Simplicium ad domum ejus, et Felieem cum uxore Blanda, quam a paralyti curavit, et iidem ipsi ab Alexandro universi occisi, gloriam martyrii consecuti sunt; sed et postquam Calepodius presbyter ejus gladio martyrium sumpsit, tentus est ab Alexandro, et diutissime fame cruciatus, et quotidie fustibus cæsus; atque prohibitum fuit ne quis ad eum veniret; si vero aliquis venire nocturno auderet, comprehensum occiderent. Qui cum multis diebus esset in custodia, venit ad eum beatus Calepodius per visum, et consolabatur eum, dicens: Firmus esto, pater, quia corona tua jam perfecta est. Erat ibi miles quidam nomine Privatus, ulceribus plenus, qui doloribus continuis cruciabatur. Hic misit se ad pedes sancti Callisti, rogans ut sanaret eum ab ulceribus et doloribus suis; quem mox sanctus pontifex ab ulcerum dolore ac foeditate, simul et ab infidelitate in nomine sanctissimæ Trinitatis baptizatum curavit. Quod audiens Alexander, ipsum quidem militem fecit plumbatis deficere; beatum vero Callistum per fenestram domus præcipitari, et ligato ad collum ejus saxo, in puteum demergi, et in eum per rudera cumulari. Post dies vero decem et septem presbyter ejus Asterius cum clericis noctu veniens, levavit corpus ejus, et sepelivit in cœmeterio Calepodii, via Aurelia, pridie Idus Octobris.

Eodem die, transitus sancti Justi in eremo: qui cum aliquot annis in eremo Angelicam egisset vitam, et dignus adesset finis, tantis laboribus regnum spon-

^c Vict. Afr. I. II.

^d Hier. de Script. Eccl. cap. 25.

^e Pontif., cap. 17.

dens cœlorum atque illis jam extremis sanctæ com-
migrantis animæ, flens et consternatus mente Viator
astaret dicens: Cur me, Domine, derelinquis? respon-
disse dicitur, ne conturbaretur quasi destitutus sola-
tio, quia brevi se illo quoque ipse sequeretur. Quam
utique prophetiam ac revelationem cito transitu
sanctissimi invenis ministri ejus qui solus ardore
fidei eum episcopatum fugientem et latere cupien-
tem secutus fuerat, constat fuisse completam.

A. IDIBUS OCTOBRIS.

(15 Oct.)

In Galliis, ^a apud Coloniam Agrippinam, sanctorum
Maurorum de militibus S. Gereonis. Qui ex legione
sacra Thebæorum, cum essent numero quinquaginta,
apud eandem urbem martyrium consumman-
tes, conditi sunt in basilica, quæ admirabili opere
ex musivo quodammodo deaurata resplendet; unde
et incolæ sanctos aureos eos vocitare consueverunt.

Eodem die apud Lugdunum, natale beati Antiochi
episcopi, qui cum adhuc presbyter Lugdunensis
esset, pio incitatus officio, usque ad visendum epis-
copum suum, in eremo jam morabatur, nomine et
actione vere Justus, pergere animo intendit. Vir dis-
trictione præcipuus, et qui non immerito, tempore
interjecto ad ejusdem pontificii culmen assumptus
est. Quo strenue administrato, regnum cœleste
adeptus est. Sepultus in ecclesia martyrum Macha-
bæorum, in qua et sanctus Justus tumulatus quiescit.

B. XVII KALEND NOVEMB.

(16 Oct.)

In Africa ^b, natale sanctorum martyrum CCLXX
pariter coronatorum et sanctorum martyrum Mar-
tiani et Satyriani, cum duobus fratribus eorum, et
egregiæ Christi ancillæ Maximæ virginis. Qui tem-
pore Wandalicæ persecutionis, sub Genserico rege
Ariano, pro constantia fidei Catholicæ primum no-
dosis fustibus cæsi, et usque ad ossa laniati, cum
multo tempore talia paterentur, sequenti die semper
incolumes reddebantur. Post etiam dura carceris
custodia damnati, cum fuissent arctati in nervum,
mira Dei virtute, ingentium lignorum putrescens
soluta est fortitudo. Ad quod miraculum Maxima
Christi famula suæ libertati dimissa, mater postmo-
dum multarum virginum Dei effecta, in veritatis
confessione gloriosa consenuit. Reliqui inter fero-
cissimos Mauros exsilio relegati, cum prædicatione
sua multitudinem barbarorum Christo Domino lu-
crati fuissent, jussu impii Genserici, ligatis pedibus,
post terga currenti in quadrigarum, inter spinosa
loca silvarum pariter jussi sunt interire. Cumque
ducta atque reducta dumosis lignorum aculeis inno-
centium corpora carperentur, vicino currentibus in-
domitis equis, vale sibi invicem his verbis dicebant:
Frater, ora pro me; implevit Deus desiderium no-
strum. Taliter pervenitur ad regnum cœlorum. Sic-
que orando et psallendo, gaudentibus angelis, pias

^a Gregor. Tur. de Glor. m., c. 62.

^b Viçl. Afr. lib. I.

^c Euseb. I. III, c. 30. Ignat. epist. 10.

A animas emisere. Ubi usque in hodiernum diem non
desinit ingentia mirabilia Jesus Christus Dominus
operari.

C. XVI KALEND. NOVEMBRIS.

(17 Oct.)

Marthæ sororis Lazari.

Item beati Aristonis, qui fuit unus de septuaginta
Christi discipulis ^c.

Item beati Heronis, de quo beatissimo Ignatio per-
genti ad passionem revelatum est quod Antioche-
nam post eum recturus esset ecclesiam. Erat enim
hic beati martyris Ignatii tunc diaconus; episcopus
factus, viam magistri pius imitator sequitur, et pro
commendato grege amator Christi occubuit.

In Falliis, civitate Arausica, sancti Florentii epi-
scopi, qui multis clarus virtutibus in pace quievit.

D. XV KALEND. NOVEMBRIS.

(18 Oct.)

Natalis S. Lucæ Evangelistæ.

Eodem die ^d, sancti Asclepiadis Antiocheni epi-
scopi, qui unus fuit ex præclaro confessorum nu-
mero, qui sub Decio gloriose passi sunt.

Item Romæ sanctæ Triphoniæ ^e uxoris Decii Cæsa-
ris. Quæ, viro suo post interfectionem beatorum Six-
ti et Laurentii divinitus punito, petiit baptizari cum
filia Decii Cyrilla, a Justino presbytero; et alia die
defuncta est, ac juxta sanctum Hippolytum in cry-
pta sepulta, quinto decimo Kal. Novembris.

D. XIV KALEND. NOVEMBRIS.

(19 Oct.)

C Apud Antiochiam Syriæ ^f, natalis sanctorum Be-
ronici, Pelagiæ, et aliorum quadraginta novem.

Item ipsa die, beati Ptolomæi, sed et beati Lucii
martyrum. Qui beatus Ptolomæus, comprehensus a
quo lam centurione, interrogatur si Christianus es-
set. Hoc Ptolomæus tanquam amator veritatis, nequa-
quam gloriam suæ professionis occultans, percon-
tanti Christianum se esse confessus est. Hunc con-
tinuo centurio in vincula conjecit, et multo tempore
squalore carceris maceratum ad ultimum Urbicio ju-
dici obtulit. A quo simili modo hoc solum interroga-
tus est si esset Christianus; qui rursus tanti boni
sibi conscius, divinam religionem præ se tulit, et de
Christi magisterio ac totius boni institutionibus pu-
blica confessione testatus est. Qui enim negat quod
est sine dubio culpabile, judicat esse quod negat.
D Continuo ergo post confessionem ab Urbicio duci ju-
betur. Lucius autem quidam Christianus vir, videns
tam temere latam sententiam, ait ad Urbicium:
Quid, quæso, causæ est, quod neque adulterum, ne-
que corruptorem, aut homicidam, vel latronem,
raptoremve, aut alterius cujus libet facinoris reum,
sed tantum pro nomine Christiano, quod hoc se vo-
cabulo confessus est nuncupari, ad mortem hominem
duci præcepisti? Non sunt hæc digna pio imperatore,
nec sapientissimo puero filio ejus, neque sacro sena-

^d Vide librum de Fest. Apost. Euseb. I. VI, c. 9.

^e De ea in Actis S. Laurent., 10 Aug.

^f Euseb. I. IV, c. 16. Ruff. 17.

tu quæ agis, Urbici. At ille nihil aliud inquirens, ait ad Lucium: Videris mihi et tu Christianus esse. Cumque Lucius respondisset: Hoc plane sum, etiam ipsum duci jussit ad mortem. Ille, gratias, inquit, ago, quod me nequissimis dominis absolutum ad bonum et optimum Patrem, et Regem omnium Dominum remittis. Sed et tertius quidam, pari modo libertate usus, pari quoque sententia punitus est. Passi sunt autem sub Antonio, cognomento Pio, et filo ejus, hi beati martyres, et sepulti apud Alexandriam metropolim Ægypti.

F. XII KAL. NOVEMBRIS.

(20 Oct.)

In Galliis, civitate Agenno, sancti Caprasii martyris: qui cum rabiem persecutionis declinans lateret in spelunca, audiens beatam Fidem virginem pro Christo fortiter agonizare, animatus ad tolerantiam passionum, oravit ad Dominum ut si pro certo eum dignum gloria martyrii judicaret, ex lapide speluncæ illius aqua limpidissima emanaret. Quod cum Dominus continuo præstitisset, ille securus ad aream certaminis properavit, et palmam martyrii fortiter dimicando promeruit.

G. XII. KALEND. NOVEMBRIS.

(21 Oct.)

Apud Nicomediam, natalis SS. martyrum Dasii, Zotici, Caii, cum duodecim militibus.

Eodem die, sancti patris nostri Hilarionis, cujus vitam Hieronymus virtutibus plenam scribit ^a. Hic ortus vico Thabata, qui circiter quinque millia a Gaza urbe Palæstinæ ad Austrum situs est, cum parentes haberet idolis deditos, rosa, ut dicitur, de spinis floruit. A quibus missus Alexandriam, grammatico traditus est, ibique quantum illa patiebatur ætas, magna ingenii et morum documenta præbuit. Brevi, charus omnibus, et loquendi arte gnarus; quodque his majus est omnibus, credens in Domino Jesu; tota illi voluntas in Ecclesiæ congregationibus erat. Audiens autem celebre nomen Antonii, quod per omnes Ægypti populos ferebatur, incensus visendi eum studio, perrexit ac eremum; et statim ut eum vidit, mutato pristino habitu, duobus mensibus juxta eum mansit, contemplanus ordinem vitæ ejus, morumque gravitatem; quam creber in oratione, quam humilis in suspiciendis fratribus, severus in corripiendis, alacer in exhortandis esset, et ut continentiam cibique ejus asperitatem nulla unquam infirmitas frangeret. Reversus autem cum quibusdam monachis ad patriam, parentibus jam defunctis, partem substantiæ fratribus, partem pauperibus largitus est, nihil sibi omnino servans. Erat autem tunc annorum quindecim. Sic nudus et armatus in Christo solitudinem ingressus est, sacco tantum coopertus, et pelliceum habens ependyten, et tenattem quem illi beatus Antonius proficiscenti dederat, sagumque rusticum; quindecim tantum caricas post solis occasum comedens. Igitur a sextodecimo usque

A ad vigesimum ætatis suæ annum, æstus et pluvias brevis tuguriunculo declinavit, quod junco et carice texerat. Structa deinceps brevi cellula, quæ usque hodie permanet, latitudine pedum quatuor, altitudine pedum quinque, hoc est statura sua humilior, porro longitudine paulo ampliore quam ejus corpusculum patiebatur, ut sepulcrum potius quam domum crederes. Capillos semel in anno Paschæ die totondit. Super nudam humum in stratu junceo usque ad mortem cubitavit. Saccum quem semel fuerat indutus, numquam lavans; nec mutavit alteram tunicam, nisi cum prior penitus scissa esset. Scripturam quoque sanctam memoriter tenens, post orationes et psalmos quasi Deo præsentem recitabat. A vigesimo primo anno usque ad vigesimum sextum, tribus annis dimidium lentis sextarium madefactum aqua frigida comedit; aliis tribus, panem aridum cum sale et aqua. Porro a vigesimo septimo usque ad trigesimum, herbis agrestibus et vigultorum quorundam radicibus crudis sustentatus est. A tricesimo autem primo usque ad tricesimum quintum sex uncias hordeacei panis, et coctum modicum olus absque oleo in cibo habuit. Sentiens autem caligare oculos et totum corpus impetigine et pumicea quadam scabredine contrahi, ad superiorem victum adjecit oleum, et usque ad sexagesimum tertium vitæ suæ annum, hoc continentia cucurrit gradu, nihil extrinsecus aut pomorum, aut leguminis, aut cujuslibet rei gustans. Hinc cum se videret corpore defatigatum, et propinquam putaret imminere mortem, a sexagesimo quarto anno usque ad octogesimum pane abstinuit, incredibili mentis fervore, ut eo tempore quasi novus accederet in servitum Domini quo solent cæteri remissius vivere. Fiebat autem ei de farina et comminuto olere sorbitiuncula, cibo et potu vix quinque uncias appendentibus. Sicque complens ordinem vitæ nusquam ante solis occasum, nec in diebus festis nec in gravissima valetudine solvit jejunium. Igitur potentissimus in miraculis, et sanctitate incomparabilis, octogesimo ætatis suæ anno, cum absens esset Hesychius (qui eum semper familiarissime colebat quasi in testamenti vicem, brevem manu propria scripsit epistolam, omnes divitas suas ei derelinquens: Evangelium scilicet et tunicam saccinam, cucullum et palliolum. Itaque modicus calor tepebat in pectore, nec præter sensum quidquam vivi hominis supererat, et tamen apertis oculis loquebatur: Egredere, quid times? Egredere, anima quid dubitas? Septuaginta prope annis servisti Christo, et mortem times? Inter hæc verba exhalavit spiritum, statimque humo obrutus, quia ipse sic omnes, qui ad ægotantem venerant, adjuravit ne puucto quidem horæ post mortem reservaretur. Quod postquam Palæstinæ sanctus vir Hæsy chius audivit, perrexit Cyprum, et cum ingenti vitæ suæ periculo, post decem ferme menses, corpus ejus furatus est. Quod Majumam in Palæstina deferens, totis monachorum

^a Hieron. 1. I.

et oppidorum turbis prosequentibus, in antiquo monasterio condidit; illæsa tunica, cucullo et pallio, et toto corpore, quasi adhuc viveret, integro, tantisque fragrante odoribus ut delibutum unguentis putares.

Eodem die, natalis sancti Asterii, presbyteri Callisti; qui cum corpus ejus levatum de puteo sepelisset, post dies sex audiens hoc imperator Alexander, præcepit eum per pontem præcipitari. Cujus corpus inventum est et a quibusdam Christianis in eadem civitate sepultum. Scriptum in passione sancti Callisti papæ (14 Oct.)

Et ipso die, transitus sancti Viatoris ^a lectoris, in eremo comitis sancti Justi.

A. XI KAL. NOVEMBRIS.

(22 Oct.)

Jerosolymis, natalis beati Marci (qui primus Jerosolymis ex gentibus, post episcopos ex circumcissione, sacerdotium civitatis illius accepit) clarissimi et doctissimi viri, ac non multo post martyrio consummati.

Item beatæ Salomæ, quæ in Evangelio (*Math. xv, xvi*) legitur cum reliquis sanctis feminis circa Domini sepulturam sollicita.

Apud Adrianopolim Thraciæ, natalis sanctorum Philippi episcopi, Eusebii, et Hermetis.

B. X. KAL. NOVEMBRIS.

(25 Oct.)

Apud Anthiochiam Syriæ, natale sancti Theodoret ^b presbyteri, qui persecutione Juliani impii, sub præfecto et avunculo ejus Juliano, cum ab eo Antiochenorum ecclesia spoliata, et religiosi quique fuissent ejus terrore dispersi, in Ecclesia spoliata mansit intrepidus, atque ab eo teneri jussus, post equulei pœnam, ac multos ac durissimos cruciatus, etiam lampadibus circa latera apposis, inflammatus est. Sed his divina virtute restinctis, cum milites qui eas tenebant, angelorum aspectu territi ruissent in faciem, et credentes in Christo, impium ministerium recusarent, jussit eos Julianus pelago immergi. Quibus beatus Theodoretus ait: præcedite, fratres; ego vos superans inimicum sequar ad Dominum. Sicque in confessione persistens, et prophetico spiritu repletus, Juliano Apostatæ, quem apud Persidem divina ultione incurrit, prædicens interitum, occisione gladii martyrium consummavit.

In Hispaniis, natalis sanctorum Servandi et Germani: qui post verbera squalorem carceris, et sitis ac famis injuriam, et longissimi itineris laborem, quem jubente Viatore præside, ferro onusti pertulerunt; novissime martyrii sui cursum, ferro cæsis cervicibus, impleverunt. Ex quibus Germanus Emeritæ juxta beatam Eulaliam sepultus; Servandus vero Hispalim translatus, circa sanctas Justam et Ruffinam conditus est.

C. IX KAL. NOVEMBRIS.

(24 Oct.)

In Venusia, civitate Apuliæ, natalis sanctorum Felicis episcopi civitatis Tubzocencis, et Audactis et

^a De hoc in Vita Justi, 2 Sept. Euseb. lib. iv, c. 7.

A Januarii presbyterorum et Fortunatiani et Septimi lectorum. Qui temporibus Diocletiani, in sua civitate tenti, a Magnelliano procuratore, inde multis diu vinculis et carceribus macerati, et in Africa, et in Sicilia, tandem in occisione gladii consummati sunt. Sunt autem honorifice sepulti inter Carthaginem et Ulicam. Felix quinquaginta sex annorum obiit virgo.

D. VIII KAL. NOVEMBRIS.

(23 Oct.)

In Galliis, civitate Suessionenensi, natalis sanctorum Crispini et Crispiniani, qui persecutione Diocletiani et Maximiani, ad trochleas extenti, et fustibus cæsi, postquam digiti eorum subulis transfixi sunt, et de dorso eorum lora præcisa, ad ultimum gladio trucidati, coronam martyrii consecuti sunt.

B Eodem die Petragoricas civitate, natalis sancti Frontonis episcopi, qui Romæ a beato Petro ordinatus, cum Georgio presbytero ad prædicandum Evangelium missus est. Cumque tertio die itineris idem Georgius esset mortuus, mœrens Fronto reversus est ad Apostolum, acceptoque ejus baculo, et super corpus defuncti posito, socium de morte recepit. Sicque ad prædictam civitatem veniens, magnam gentis illius multitudinem ad Christum convertit, et multis miraculis clarus, in pace quievit.

Ipsa die Romæ, via Salaria, natalis, quadraginta et octo militum, qui simul baptizati a beato Dionysio papa, et mox, jubente Claudio, imperatore decollati sunt. Quorum corpora noctu collegerunt beatus Justinus presbyter et Joannes, et sepelierunt in crypta cum multitudine Christianorum, in via Salaria in clivum Cucumeris, VIII Kal. Novembris, ubi positi sunt et alii martyres centum viginti et unus. Inter quos fuerunt quatuor milites Christi, Theodosius, Lucius, Marcus et Petrus. Hi videntes ad se venire armatos, rogabant ut primi decollarentur. Scriptum in passione sanctorum martyrum Sixti, Laurentii et Hippolyti.

E. VII KAL. NOVEMBRIS.

(26 Oct.)

Apud Africam, natalis sanctorum martyrum Rogatiani presbyteri, et Felicissimi, qui persecutione Decii et Valeriani, illustri sunt martyrio coronati. De quibus etiam scribit beatus Cyprianus in Epistola ad confessores, his verbis: *Ut sequamini, in omnibus Rogatianum presbyterum gloriosum senem viam vobis ad gloriam temporis nostri religiosa virtute et divina dignatione facientem, qui cum Felicissimo fratre nostro quieto semper et sobrio excipiens ferocientis populi impetum, primum vobis hospitium in carcere præparavit, et metator quodammodo vester nunc quoque vos antecedi*

Commemoratio agitur ipsa die sanctorum episcoporum Vedasti et Amandi, quorum vita et mors plurimis existit miraculis gloriosa.

F. VI KAL. NOVEMBRIS.

(27 Oct.)

In Hispaniis, Abela civitate natalis sanctorum Vin-

^b Sozom. lib. v, cap. 7.

centii, Sabinæ et Christetes, qui primo adeo in A f git ecclesiæ multitudinem, et in desertis locis equuleo sunt extenti ut omnes compages membrorum eorum laxarentur; deinde capita eorum lapidibus supposita, usque ad excussionem cerebri validis vectibus sunt contusa; atque ita martyrium compleverunt, agente præside Daciano.

Eodem die apud Tyle castrum, natale sancti Florentii martyris.

Romæ, Evaristi ^a papæ, qui sedit in episcopatu annos novem, et sub Trajano martyrio coronatus, sepultus est in Vaticano.

Eodem die, vigilia apostolorum Simonis et Judæ.

G. V KAL. NOVEMBRIS.

(28 Oct.)

Natalis sanctorum Simonis et Judæ ^b.

Romæ, sanctæ Cyrillæ, filiæ Decii Cæsaris, quæ sub Claudio principe jugulata et necata est gladio, ac sepulta a Justino presbytero cum matre sua, juxta sanctum Hippolytum.

A. IV KAL. NOVEMBRIS.

(29 Oct.)

Natalis beati Narcissi Hierosolymorum episcopi, viri sanctitate, et patientia, ac fide laudabilis. Accidit ^c aliquando in die solemnibus Paschæ, oleum deesse luminaribus; cumque id per ministros innotuisset, mærorum populi maximus fuit; sed Narcissus in fide confidens, ministris imperat haurire aquam, sibi que deferre; cumque tulissent, oravit, et benedixit aquam, et infundi luminaribus præcepit. Tunc repente miro et sæculis inaudito genere virtus, natura in pinguedinem olei versa, splendorem luminum etiam solito reddidit clariorem. Ad fidem autem rei, a plurimis religiosorum fratrum ex eodem oleo, quod versum de aqua fuerat, reservatum est. Is namque cum inter cætera virtutum suarum bona esset valde constantis animi, et justitæ rectique indeclinabiliter tenax, quidam homunculi nequam male sibi conscii, metuentes ne criminum suorum si arguerentur, non possent effugere vindictam, præveniunt factionibus et circumvenire parant eum, cujus judicium verebantur. Concinnant igitur adversus eum infame satis et noxium crimen. Conveniunt auditores; testes ex semetipsis producunt, qui sub sacramenti juramento, quæ obiciebantur confirmarent. Quorum unus testis ita, ne igni consumeretur, vera se dicere testabatur. Alius ita, ne regio morbo corrumpere. Tertius ita, ne luminibus orbaretur. Et quamvis nec juramenti quidem istis quisquam fidelium et Dominum timentium crederet, eo quod vita Narcissi et institutio, ac pudicitia, ab omnibus nosceretur; ipse tamen eorum quæ mota sunt indignitatem ac molestiam non forens, simul et secretam ac philosophicam vitam semper habere desiderans, subter-

atque agellis secretioribus delitescit annis quam plurimis. At non ille magnus divinæ providentiæ oculus quiescit in longam, sed in impios ultionem per ea ipsa quæ sibi in perjuris statuerant maledicta molitur. Primus namque ille testis, parva ignis scintilla noctis tempore domo sua succensa, cum omni genere et omni familia flammis ultricibus conflagratur. Alius repente ab imis pedibus usque ad summum capitis verticem, morbo regio, quo fuerat imprecatus, repletur atque consumitur. Tertius autem priorum exitium videns, et oculum divinum non latuisse perspicuens, proripit in medium, et audientibus cunctis, sera pœnitentia, universum concinnati sceleris ordinem pandit. Tantis autem lacrymis immanis commissi facinus deflet, et in tantum die noctuque perdurat in fletibus, usquequo luminibus orbaretur. Hi igitur signum sui hujusmodi pœnas dederunt. Narcissus vero cum ita desertum petiisset, ac locis secretioribus se abdidisset, ut ubi jam degeret, nullus agnosceret; necessarium visum est episcopis ut alium pro ipso ordinarent, cujus nomen erat Dios, cuique (cum parvo tempore præfuisset Ecclesiæ) succedit Germanio, et Germanioni Cordius; cum ecce subito velut redivivus cœloque redditus ex improvise apparuit Narcissus; et rursus a fratribus ad præsidendum rogatur ecclesiæ. Verum cum ipse jam senio fessus, pontificatus ministerio sufficere non posset, Alexandrum qui jam episcopus esset alterius loci, divina dispensatio in adiutorium senis evidentissimis revelationibus vocavit. Expletis autem centum et sexdecim annis, relicta sede ipsi Alexandro, fructum laborum suorum a Domino recepit.

Ipo die, apud Sidonem urbem, natalis sancti Zenobii ^d presbyteri, qui persecutione Diocletiani martyrio coronatur.

In Gallia, Vienna civitate, depositio sancti ac beatissimi Theodarii, abbatis et confessoris; et translatio ipsius in loco ubi dicitur vallis Rupiana, iv Kalendas Novembris.

B. III KAL. NOVEMBRIS.

(30 Oct.)

Civitate Tingitana, passio sancti Marcelli centurionis, qui capitis abscisione martyrium consummavit, sub Agricola agente vices præfectorum prætorio.

Apud Africam, natalis martyrum numero ducentorum et viginti.

Apud Antiochiam, beati Serapionis ^e episcopi, eruditi viri et fide clarissimi.

C. PRIDIE KAL. NOVEMBRIS.

(31 Oct.)

Romæ, natale beati Nemesii diaconi, et Lucillæ filiæ ejus ^f quos sanctus pontifex Stephanus bapti-

^d Euseb. lib. viii, c. 25.

^e Euseb. lib. v, c. 18 et 21. Ruff. 19. Hieron. de Script. Eccl., cap. 41, 31 Oct.

^f De his in Vita sancti Stephani papæ, 2 Aug.

^a Euseb. l. iii, c. 34. Pontific. cap. 6.

^b Vide lib. de Fest. Apost. De ea in passione sancti Laurent., 20 Aug.

^c Euseb. lib. xi, c. 78 et 9 Ruffin.

zavit; quippe ipsum Nemesium diaconum constituit, temporibus Valeriani et Gallieni; qui decreverunt ut ubicunque inventus fuisset Nemesius, sine audientia puniretur. Nemesius autem Christi gratia roboratus, circuibat cryptas, et concilia martyrum, ut ubicunque reperisset Christianum aliquem egentem, prout, poterat, de facultatibus suis ministraret. Veniens vero in via Appia noctis silentio juxta templum Martis, comperit Valerianum et Maximum in templo Martis sacrificare. Flexis itaque genibus, oravit Dominum, dicens: Domine, Deus creator cœli et terræ, dissipa consilia artis diabolicæ in nomine Domini nostri Jesu Christi Filii tui, quem misisti in hunc mundum, ut respiscant hi infelices a laqueis diaboli. Statim igitur Maximus consul a diabolo arripitur, et magna voce clamare cœpit Nemesius Christianus me incendit, ejus oratio me affligit. Egressi vero quidam de templo, tenuerunt Nemesium, et dum contumeliis eum afficerent, subito Maximus exspiravit. At illi tenentes Nemesium duxerunt ad Valerianum. Dicitque ei Valerianus: Nemesi, ubi est prudentia tua, quam semper cognovimus, et in consilio, et in actibus? Nos te hortamur, cogita veritatem, non deseras deos quos semper ab ipsis cunabulis coluisti. Nemesius diaconus plenus lacrymis respondit: Ego quidem infelix atque peccator

^a Gregor. Turon. de Glor. martyrum, c. 73.

A semper deserui veritatem, et effudi sanguinem innocentem, et jam nimis oneratus atque cumulatus peccatis, licet sera pœnitentia cognoverim Creatorem meum, misericordiam Christi Filii Dei adeptus; hunc timeo, ipsum adoro, ipsi cultum meæ servitutis offero; nam omnia idola lapidea atque ærea manufacta abjicio. Iratus Valerianus, jussit eum in privata custodia mancipari; et post tertium diem exhibetur Valeriano et Gallieno, et filia ejus Lucilla quam ante patris interrogationem fecerunt puniri, credentes quod sic potuissent animum beati Nemesii emollire. Sed ipse, cujus interiora possidebat Spiritus sanctus, lætior de martyrio filię factus, in confessione Christi ardentior efficitur. Et cum nullo modo a fide Christi flecti eum posse viderent, jusserunt eum duci ad supplicium. Decollatus vero est via Appia ante templum Martis, VIII Kalendas Septembris; ejusque corpus a beato quidem Stephano papa in eodem loco sepultum, sed a beato Sixto pontifice postea levatum, pridie Kalendas Novembris juxta eandem viam Appiam in crypta venerabilius curatum.

^a In Galliis, oppido Virmandensi, natalis Quintini martyris: qui sub Maximiano imperatore martyrium passus est; et post annos quinquaginta quinque inventum est, revelante angelo, corpus ejus et sepultum octavo Kalendas Julias.

LITANIÆ INDICENDÆ

MENSIS NOVEMBER

RABET DIES XXX; LUNA VERO, XXX.

D. KAL. NOVEMBRIS.

(1 Nov.)

Festivitas sanctorum omnium. Petente namque papa Bonifacio, jussit Phocas imperator in veteri fano, quod Pantheon vocabatur, et a Domitiano prius factum erat, ablatis idololatriæ sordibus, ecclesiam beatæ semper virginis Mariæ, et omnium martyrum fieri: ut ubi quondam omnium, non decorum, sed dæmoniorum cultus agebatur, ibi deinceps omnium fieret memoria sanctorum; quæ ab illo tempore Kalendis Novembris in urbe Roma celebris et generalis agitur. Sed et in Galliis, monente sanctæ recordationis Gregorio pontifice, piissimus Ludovicus imperator, omnibus regni et imperii sui episcopis consentientibus, statuit ut solemner festivitas omnium sanctorum in prædicta die annuatim perpetuo ageretur. Quam sanctam constitutionem reverenti amore suscepit omnis Ecclesia.

^a Et in castro Divione, natale S. Benigni presbyteri. Qui cum Andochio compresbytero, et Thyrso diacono, missus est in Galliam ab Oriente, a sancto

^a Gregor. Turon., de Glor. mart.

C episcopo Polycarpo. Cujus prædicatione comes Terentius comperta, vinctum eum et cæsum ad se adduci præcepit. Et rursum audita sermonum ejus constantia, nervis durissimis cædi fecit. Post hæc ad trochleas extensus et cæsus, ac rursus carceri mancipatus, mane idola orando dextruxit, et reductus est in carcerem. Cui subulas decem calentes in manibus infixerunt, et cum plumbo remisso pedes in lapide perforato fixerunt, et canes duodecim feroces cum eo incluserunt per sex dies; et attulit ei angelus panem cœlestem, subulas abstulit, et eum de plumbo ac ferro eripuit. Ad ultimum collum ejus vecte ferreo tundi, et corpus lancea forari jubetur. Quo facto, columba nivea de carcere, Christianis aspicientibus, ad cœlos ascendit, et odor suavissimus quasi paradisi secutus est. Venit autem beata Leonilla, et conditum aromatibus corpus non longe ab ipso carcere sepelivit.

Eodem die, natale sancti Cæsarii diaconi, et Juliani presbyteri. Qui videlicet Cæsarius tempore Claudii veniens ex Africa ad Tarracinam Campaniæ

civitatem, dum contra idololatrias proclamaret in A publico, tentus est a Firmino pontifice, et in custodiam reclusus. Ubi diebus multis maceratus, deinde traditus est Leontio consulari Campaniæ. Quem ille cum verbis superare nequiret, jussit ante carpentum suum duci, ligatus manibus, vinctum, et nudum usque ad templum Apollinis. Quo cum pervenisset, ad orationem ejus corruiit templum, et occidit pontificem Firminum. Post hoc reclusus in carcere a Luxurio primo civitatis, fuit ibi anno uno, et mense uno. Deinde eductus in forum ab eo, dum oraret, cœlesti est luce circumdatus, ita ut ipse Leontius crederet, et Cæsarium qui erat nudus, sua chlamyde indueret, et ab eo baptizaretur, et corpus et sanguinem Domini acciperet de manu Juliani presbyteri. Nec mora, dicta super eum oratione, tradidit spiritum III Kalendas Novembris. Tunc Luxurius jussit Julianum et Cæsarium mitti in saccum et præcipitari in mare. Qui eo die rejecti sunt ad littus, et sepulti ab Eusebio servo Dei, juxta urbem Terracinam. Et idem Eusebius postea martyrium passus est cum Felice presbytero.

Item eodem die, depositio S. Severini monachi, de Tiburtina civitate.

Item natale S. Mariæ virginis : quæ cum esset ancilla, et die natalis filii domini sui jejunaret, nec ullo modo flecti potuisset ut manducaret de idolothytis ; primo duris verberibus afflicta, deinde longa carceris custodia; equulei extensione, et ungarum laniatione vexata, martyrium consummavit.

E. IV NONAS NOVEMBRIS.

(2 Nov.)

^a Natalis sancti Victorini, Pitabionensis episcopi, qui persecutione Diocletiani martyrio coronatus est.

Apud Laodiciam, natale beati Theodori episcopi, viri non solum verbis, sed etiam rebus et virtutibus, ornati. Hic arte medicus quidem fuit, sed ad animarum a Domino translatus est medicinam. Vere incomparabilis, qui super omnes pene homines fide, misericordia, studio, vigilantia, atque omnibus optimis institutionibus claruit, In Scripturis quoque divinis laborem quamplurimum gessit; quievit autem in senectute bona.

Eodem die, natale S. Ambrosii, abbatis monasterii Agaunensis, qui prius apud Lugdunum monasterii insulæ Barbaræ pater, et magnis virtutibus clarus, cum illuc ob religionis egregiæ normam translatus fuit, beato fine ante in Domino quievit.

F. III NONAS NOVEMBRIS.

(3 Nov.)

Natalis S. Quarti, discipuli apostolorum.

Apud Cæsaream Cappadociæ, natalis SS. Germani, Theophili, Cæsarii, et Vitalis : qui optime duxerunt martyrium, sub Deciana persecutione.

Eodem die, depositio S. Huberti episcopi.

^a Hieron. de Script. Eccles., c. 74; Euseb. lib. VII, c. 29. Ruff.

^b Euseb. lib. VII, c. 29 Ruff. Hier de Script.

G. PRIDIE NONAS NOVEMBRIS.

(4 Nov.)

^b Apud Alexandriam, beati Hierii presbyteri, viri acris ingenii, in divinis Scripturis nobiliter eruditi, vita purissimi, atque ad Christianam philosophiam nudi penitus et expediti, doctoris Ecclesiæ incomparabilis, privatim et publice mirabiliter disputantis. Hic quievit tempore Philippi imperatoris.

In Galliis, civitate Rotenus, natalis S. Amantii episcopi, cujus vita sanctitate et miraculis exstitit gloriosa.

A. NONIS NOVEMBRIS.

(5 Nov.)

Zachariæ prophetæ, patris Joannis Baptistæ.

^c In Terracina, civitate Campaniæ, natalis SS. Felicis presbyteri, et Eusebii monachi, temporibus Claudii imperatoris. Qui videlicet Eusebius, cum sepelisset sanctos martyres Julianum, et Cæsarium, et ad sepulcra eorum orans et jejunans multos converteret ad fidem, quos Felix presbyter baptizabat, tenti sunt ambo a Leontio filio Leontii consularis, ob eam maxime causam quia Cæsarius patrem ejus Christianum fecisset. Et ad forum ejus ducti, nec superati, inde carcere reclusi, et nocte eadem, cum sacrificare nollent, decollati sunt, atque in fluvium jactati. Quorum corpora venerunt usque ad mare, et rejecta sunt ad littus, atque a presbytero quodam de Capua, nomine Quarto, inventa. Qui ea mox imposita vehiculo duxit in casam suam, et curiose quærens etiam capita invenit; ad junctaque corporibus sepelivit juxta S. Cæsarium.

B. VIII IDUS NOVEMBRIS.

(6 Nov.)

Tonza Africa, natalis S. Felicis. In hujus solemnitate quemdam psalmum beatus Augustinus videtur exponere ad populum (*Psal. cxxvii*), ubi inter cætera, de ejus passione loquitur, dicens: *Felix martyr, vere felix et nomine et corona, cujus hodie dies est. Noveritis autem, fratres, non eum passum mortem quam alii martyres passi sunt: confessus enim, dilatus est ad tormenta; alio die inventum est corpus ejus exanime. Clauserant enim illi carcerem corpori, non spiritui; quem illic parabant torquere carnifices absentem invenerunt: perdidērunt sævitiam suam. Jacebat exanimis, sine sensu, illis ne torqueretur; cum sensu apud Dominum, ut coronaretur.*

In Oriente, civitate Theophili, SS. decem martyrum, qui sub Sarracenis passi leguntur in gestis sanctorum quadraginta.

C. VII IDUS NOVEMBRIS.

(7 Nov.)

^d Apud Alexandriam, Achillæ episcopi, eruditione, fide, conversatione, et moribus insignis.

Eodem die natalis S. Amaranti martyris, qui apud Eccles., c. 76.

^e De his in Vita sancti Cæsarii, 1 Nov.

^a Euseb. lib. VII, cap 29. Ruff.

Albigensem urbem, exacto agonis fidelis cursu, A sepultus vivit in gloria. Cujus sacrum sepulcrum, virtute Christi, miraculis frequentibus illustratur.

^a Apud Perusinam Italiæ urbem, natalis S. Herculanus, episcopi et martyris.

D. VI IDUS NOVEMBRIS.

(8 Nov.)

Romæ, natalis SS. martyrum Claudii, Nicostrati, Symphroniani, Castorii, et Simplicii, imperantibus Diocletiano et Maximiano. Hi cum essent artifices insignissimi, et marmorum cæsores probatissimi, imperatori Diocletiano valde facti sunt accepti. Cum itaque tempore quodam essent quadraturis marmorum intenti, et artem suam signo crucis munirent, et ad voluntatem ipsorum artificium fieret, horum B unus Simplicius, qui adhuc pagano errore tenebatur, dixit ad quatuor reliquos: Adjuro vos per deum Solem, ut quis iste Deus sit dicatis mihi, in cujus nomine vos tam bene operamini. Cui Symphronianus: Si potes credere, dicemus tibi, et mox artem consequeris sed et vitam æternam habebis. Quem cum in fide sociatum beato Cyrillo episcopo consignassent, isdem episcopus baptizavit eum, et Christo Domino credere informavit. Non multo post accusati a philosophis quod Christiani essent, et quod deum Æsculapium fingere, sicut præceperat imperator, ex marmore porphyretico et proconisso noluisent, Diocletianus jussit cuidam tribuno nomine Lampadio, sub moderatione verborum eos audiri. Quibus isdem Lampadius dixit: Adorate deum Solem, ut destruat C consilium philosophorum. Qui respondentes dixerunt: Nos nunquam adoramus facturam manuum nostrarum, sed adoramus Deum cæli et terræ, qui imperat in æternum, Jesum Christum Filium Dei. Reclusi sunt igitur in custodia publica. Inde cum mutari a fide Christi non possent, jubente Lampadio, exspoliantur, et scorpionibus gravissime cæduntur; mox Lampadius a dæmonio correptus expiravit. Hoc factum cum audisset Diocletianus, nimio furore plenus jussit cuidam Nicetio togato ut in loculis plumbeis vivi includerentur, ac sic in fluvium præcipitarentur. Post dies autem quadraginta duos venit quidam Nicodemus Christianus, et levavit cum ipsis loculis corpora martyrum, et in domo sua honorifice posuit. Passi vero sunt VI Idus Novembris.

Eodem die, natale sanctorum quatuor Coronatorum, id est Severi, Severiani, Carpophori et Victorini. Hi cum impellerentur ad sacrificandum, reluctantes, nec consensum impiis præbentes, perstiterunt in fide. Nuntiatum est autem Diocletiano imperatori, qui illico jussit ut ante simulacrum

^a Greg. lib. III Dial., c. 13.

^b *Judici Popilio sistitur.* Vulgati, *Judici et populo sistitur.* Quis vulgata legens, errorem subesse fuisset suspicatus? Recte mss. nomen judicis *Popilium* exhibent, quem Metaphrastes *judicem et præsidem Publum* vocat. Acta mss. quæ nactus sum ex bibliotheca Fuldensi: « Cronides. vero tabularius, cum cognovisset hoc factum, metu perterritus compre-

hæsculapii ictibus plumbatarum cæsi deficerent. Quorum corpora jussit in platca canibus jactari, et jacuerunt ibi diebus quinque. Tunc pii Christiani venerunt, et collecta corpora sepelierunt in via Lavicana, milliario ab urbe tertio, in arenario, juxta corpora sanctorum martyrum Claudii, Nicostrati, Symphroniani, Castorii et Simplicii. Passi sunt autem sexto Idus Novembris, post duos tamen annos passionis horum quinque martyrum. Cum autem nomina eorum minime reperirentur, statuit beatus Melchiades episcopus ut anniversaria quatuor Coronatorum dies sub nominibus sanctorum quinque martyrum recoleretur. Intercurrentibus tamen annis, cuidam sancto viro etiam nomina eorum revelata sunt. Festivitas vero ut fuerat statuta, celebris in aliorum martyrum festivitate perman- sit, ac locus quatuor Coronatorum nomine insignis.

E. V IDUS NOVEMBRIS.

(9 Nov.)

Natale sancti Theodori martyris, temporibus Maximiani et Maximini imperatorum. Qui cum esset miles, et vere Christianus, adductus est ad Brincam præpositum legionis, a quo dilatione accepta ut sententia irrevocabiler permaneret, ^b judici Popilio sistitur, qui jussit eum mitti in carcerem, et signari ostium carceris; ubi divina consolatur visitatione. Post aliquot dies iterum adductus ante præsidem, suspensus est in ligno, et ungulis ferreis latera ejus rasa, quousque costæ ipsius nudarentur. Deinde dictavit sententiam, dicens: Theodorum non obtemperantem præceptis invictissimorum imperatorum, potentiaque deorum, credentem vero Jesum Christum crucifixum, jubeo ignibus tradi. Igitur beatus martyr signaculo crucis munitus, manibus post tergum ligatis, in focos propellitur. Et prospiciens videt in turba lacrymantem Cleonicum, qui cum eo tyro adductus fuerat. Et exclamans dixit: Cleonice, exspecto te; festina, et sequere me. Et cum jam flammarum globis undique vallaretur beatus martyr, orationem fudit, laudans et glorificans Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum. Sicque sanctam animam Christo reddidit V Idus Novembris. Quædam autem mulier, Eusebia nomine, collegit corpus ejus, et sindone munda involvens transtulit in possessionem suam, in locum qui appellatur Euchaita.

D ^c Item eodem die apud Bituricas, S. Ursicini, qui Romæ ordinatus a successoribus apostolorum primus eidem urbi destinatur episcopus.

F. IV IDUS NOVEMBRIS.

(10 Nov.)

In territorio Agathensi, in Cessatione, natalis SS. hendit B. Theodorum, et obtulit eum Popilio præsidi. ^a Ita et in historiis plurimorum sanctorum, editis Lovanii anno 1485. Male apud Membrinium tom. II, *Populi præsidi.* Rectius apud Adonem *Popilius*, quam apud alios *Populius*. Notissimo *Popilia* inter Romanas familias.

^c Gregor. Turon. de Glor. confess., c. 80.

martyrum Tiberii, et Modesti, et Florentiæ : qui A tempore Diocletiani variis tormentis cruciati, martyrium compleverunt.

Item eodem die S. Martini papæ : qui ob fidem catholicam, ab imperatore Constantino hæretico, per Theodorum exarchum de ecclesia raptus, ac perductus Constantinopolim, relegatus apud Chersonam Lyciæ provinciæ, ibidem vitam finivit, multis in eodem loco virtutum signis usque hodie refulgens.

G. III IDUS NOVEMBRIS.

(11 Nov.)

In Galliis, Turonis civitate, natalis sancti Martini episcopi et confessoris.

Eodem die in Scythia, metropoli Phrygiæ Salutaris, passio sancti Mennæ martyris : qui persecutione Diocletiani et Maximiani, cum esset miles nobili genere, ex Ægyptiorum provincia ortus, abrenuntiansterrenæ militiæ, primum cœlesti Regi secreta conversatione in eremo militavit. Deinde natalitiis præfatorum imperatorum procedens ad publicum, ac se Christianum libera coram ipsis voce declarans, traditus est Pyrrho duci torquendus ; qui jussit eum in carcerem includi, quandiu imperatorum natalitia celebrarentur. Peracta igitur festivitate, ac sedente eo pro tribunal, jussit eum suis aspectibus præsentari ; cui et dixit ; Hesternæ die infauste et temerarie ausus est theatrum introire, et vanissimis, nescio quibus, eloquiis profanare, maxime cum de te asseratur nostræ fuisse malitiæ. Sacrificæ diis, ut omnia tibi quæ per ignorantiam gessisti ignoscantur, et ad honorem pristinum reformeris. Ad hæc beatus Mennas cum respondisset : Ego hoc sæculi honore non delector, sed Christi Domini discipulus effici cupio ; jubente duce, extensus, et nervis bubulis manibus ligatus, tandiu a militibus virgis cæsus est, donec sanguine ipsius plateæ locus repleretur. Deinde in equuleo exungulatus, et lampadibus circumlatera adustus, cilicioque plagæ a militibus fricatæ, et carbones ignis super eas impositi, per tribulos quoque et sudes ferreas, ligatis manibus ac pedibus, tractus, plumbatis etiam collo et maxillis graviter contusus, in laude et confessione omnipotentis Dei immobilis permansit. Novissime Pyrrhus dux sententiam ex tabella recitari præcepit : Mennatem ex milite omnium Christianorum auctorem, nolentem acquiescere præceptis imperatorum neque volentem sacrificare diis, gladio animadverti placet, et corpus ejus e medio ignis ereptum est, et mundis linteaminibus aromatibusque con-

^a Prosper in Chronico anno 437.

^b Apud Sigericum Wandalorum regem. Ita constanter mss. vulgo Gensericum, vel, ut alii vocant, Geisericum, forte rectius : quare et hoc in margine apposui. Existimo errorem ex litterarum transpositione ortum, ut Sigericum scripserint pro Gisericum. Certe Geisericus, Wandalorum rex fuit, ut habes apud Prosperum in Chronico, anno Christi 437, in hac ipsa martyrum narratione ex quo Ado desumpsit ; Sigericus vero Gothorum rex apud Isido-

ditum debita veneratione in cœmeterio in idus Novembris curatum. Cujus de inde sacrum corpus Constantinopolim translatum, civitate regia digno honore veneratur.

Item Lugduni, sancti Verani episcopi, cujus vita fidei et virtutum meritis illustris fuit.

A. PRIDIE IDUS NOVEMB.

(12 Novem.)

^a Apud Africam, commemoratio SS. Arcadii, Probi, Paschasii et Eutychiani ; qui ex Hispania oriundi, cum apud Sigericum ^b [al., Geisericum,] Wandalorum regem merito sapientiæ et fidelis obsequii chari clarique haberentur, nec in Arianam perfidiam, cui ipse deditus erat, ullatenus declinari paterentur, excitato in rabidissimam iram barbaro, primum proscripti, deinde in exilium acti, tum atrocissimis suppliciis excruciatii, postmodum diversis mortibus interempti, illustri martyrio mirabiliter occubuerunt. Puer autem Paulillus nomine, frater Eutychiani et Paschasii, cum a professione atque amore catholicæ fidei nullis minis deturbari posset, fustibus diu cæsus, et ad infamam servitutem damnatus est ; ideo, ut apparet, non occisus, ut de superata sævitia impietiam illa ætas gloriaretur.

Eodem die, sancti Melanii, Redonicæ civitatis episcopi : qui post innumerabilium signa virtutum, jugiter intentus cœlo, emigravit a sæculo.

B. IDIBUS NOVEMB.

(13 nov.)

Ravennæ, natalis SS. Martyrum Valentini, Solutoris, et Victoris.

Turonis, S. Brictii episcopi.

In Provincia, apud civitatem Aquis, B. Mitrii clarissimi martyris

C. XVIII KAL. DECEMB.

(14 Nov.)

Apud Thraciam, civitate Iseraclea, natalis Sanctorum martyrum Clementini, Theoditi, et Philumeni.

^c Apud Alexandriam, beati Serapionis, quem persecutores sub Decio, in domo sua repertum, crudelissimis affecerunt suppliciis, ita ut omnes ei juncturas membrorum prius solventes, de superioribus eum præcipitarent, ac sic Christi martyr efficeretur.

D. XVII KAL. DECEMB.

(15 Nov.)

Natalis sancti Felicis episcopi, qui a quindecimo ætatis suæ anno miraculorum gloria insignis fuit, et Martiano præside, cum aliis triginta martyrum

rum in Chronico Gothorum æra 454, anno VII Theodosii junioris. Quod vero Victor Africanus in Wandalica persecutione horum martyrum non meminerit, causam existimat Baronius tom. V, anno Christi 437, quod Wandalicas clades in Numidiam aliasque illi proximas provincias illatas scribere haud admodum laboravit, rebus tantum Ecclesiæ Carthaginensis, ubi agebat, intentus.

^c Euseb. lib. vi, cap. 34, Ruff. 31.

complevit. Corpus ejus Elpidius presbyter in Nolen-
lensi ecclesia sepelivit.

E. XVI KAL. DECEMB.

(16 Nov.)

Natalis S. Eucherii Lugdunensis episcopi, admirandæ fidei, vitæ et doctrinæ viri. Qui ex nobilissimo senatorum ordine ad religiosam vitam habitumque conversus, diu in agro suo super fluvium^a Druentiam intra septa speluncæ sponte conclusus, Christo servivit, jejuniis et orationibus vacans. Defuncto autem pontifice Lugdunensi, cum universa Ecclesia juxta morem a se antiquitus observatum, triduanis jejuniis et obsecrationibus, qui gubernationem ejusdem ecclesiæ suscipere deberet, sibi posceret a Domino revelari, cuidam puero apparens in visu angelus Domini: Est, inquit, senator quidam, Eucherus nomine, super fluvium (al., Durentiam) Druentiam retrusus in specu, qui, relictis omnibus quæ possidebat, secutus est Dominum; ad hunc deducendum pergite, et vobis pastorem illum constituite, quoniam a Deo electus est. Quod cum puer senioribus diluculo retulis^c et, omnipotenti Deo, cunctis fratribus convocatis, gratias egerunt; missoque cum clericis ad præfatum locum archidiacono, qui tunc ecclesiæ curam gerebat, invenerunt eum, sicut Dominus revelarat. Cumque illi archidiaconus rem propter quam venerat retulisset, cœpit eum juramento dicere se voluntarie de specu non egressurum, nec cum eo, nisi ligatus duceretur, iturum. Cumque diu talia repeteret, archidiaconus, effracto muro speluncæ, eduxit eum, et juxta quod ipse juraverat, vinctum perduxit Lugdunum. Quem pari animo, unoque consensu clerus et populus sibi eligens sacerdotem, in pontificali cathedra solemniter collocavit. Hujus uxor Galla, in sancto habitu Deo serviens, speluncam ejus ingressa, omne illic vitæ suæ tempus in studio religionis exegit. Duæ ipsorum filiæ, quarum una Consortia, altera Tullia vocabatur, virginitatis gratia et signorum gloria claruerunt.

F. XV KAL. DECEMB.

(17 Nov.)

^b Apud Alexandriam B. Dionysii episcopi, in multis sæpe confessionibus satis clari, et pro passionum tormentorumque diversitate magnifici, temporibus imperatorum Valeriani et Gallieni. Denique refertur, insectantibus se persecutoribus cum ipse astaret judici, respondisse: Quid insectando laboratis? Caput meum pro quo magnopere fatigamini, avulsum cervicibus sumite et donum magnum ad tyrannum et imperatorem vestrum ferte. Præses autem Æmilianus erat. Ante quem cum Dionysius unum solum Deum prosqueretur, qui cælum fecisset et terram, huncque diceret adorandum, cæteros

^a Ms. Durentiam.

^b Euseb., lib. vi, cap. 33, Ruff. c. 30, et deinceps, Euseb. lib. vii.

^c 10. Ruff. Gregor, Tur., lib. ii Hist. Franc.

A autem neque esse deos, neque adorari debere; in castrum quoddam deserti, quod Cefro appellatur, in exilium truditur, ob hoc præcipue electum quod loci incolæ gentiles erant, et idolorum superstitionibus satis dediti. Qui exsulem Dionysium primo hostili animo et satis adversa mente suscipiunt; post vero cum paulatim per Domini gratiam verbum Dei his seminare cœpisset, pars maxima trucis et barbari populi, relictis idolis, conversa est ad Deum verum, Christoque subjecta. Quo comperto, rursus eum ad alium locum, vicinum quidem Alexandriæ, sed incolis desertum, ac pene habitatoribus vacuum transtulerunt. Sed et ibi cum pro urbis vicinitate nostrorum populus eum frequentaret, et tanquam pastore recepto grex lætior et constantior agonibus redderetur, rursus missis cum centurione militaribus viris, ipsum Dionysium, et cum eo Gaium et Petrum catenis constrictos, et diversis cruciatibus affictos, in desertum quoddam Libyæ pertraxerunt, ibique eos in loco squallidissimo, et omni usu humanitatis carente, a Parætonio trium dierum itinere in desertum protento, nexos vinculis reliquerunt. Tunc temporis etiam Maximus presbyter, et Dioscorus, Demetrius quoque et Lucius, necnon Faustinus atque Aquila, satis clari et insignes titulo confessionis effecti sunt. Interea beatus Dionysius regressus Alexandriam, senio gravatus quievit in pace, decem et septem annis functus sacerdotio.

Eodem die, civitate Corduba in Hispaniis passio sanctorum martyrum Asciscli et Victoriæ: ubi ob commendationem pretiosæ mortis eorum eodem die rosæ ortæ divinitus florentes colliguntur.

^e Aurelianus, sancti Aniani episcopi.

G. XIV KAL. NOVEMB.

(18 Nov.)

^d Antiochiæ, natale sancti Romani, qui temporibus Diocletiani, cum Asclepiades præfectus ecclesiam irrumpere, eamque funditus conaretur evertere, cæteros Christianos hortatus est ut ei contradicerent. Unde eum protinus vinctum sibi exhiberi jussit, et Christum constantissime consistentem primum extendi equuleo, deinde plumbatis graviter et fustibus cædi; post hæc etiam novacula acutissima maxillas ei radi fecit^e. Tunc ad petitionem ejus puerum parvulum induci præcepit: quem Romanus Christi nomen invocans, utrum unum an plures deos melius esset colere interrogavit, ut ex ejus confessione præfectus confunderetur. Cumque puer unum Deum solum credendum esse dixisset, indignatus Asclepiades, catommo suspendi eum ac verberari, et postremo etiam decollari jussit. Erat autem nomen puero Baralas. Romanus vero rursus equuleo suspensus, unguis exaratus, ad rogam

cap. 7.

^d Euseb., lib. viii, cap. 12.

^e Prudent., hymn, 10.

ardentem, in quem præcipitaretur, perductus est. Sed, orante eo, venit repente imber inundans, et exstinxit ignem. Post hoc jussit ei linguam abscindi. Quo facto, cum Christum voce clarissima collaudaret, reclusus in carcerem, ad extremum laqueo strangulatus est.

Eodem die in eadem urbe, natalis sancti Hesychii, qui sub præfato imperatore cum esset miles, et præceptum audisset, ut quisquis non sacrificaret idolis cingulum militiæ deponeret, repente cingulum solvit. Ob hanc causam imperator colobio indutum, primo in gynæceum eum dedit; deinde, ligato in dextera ejus saxo ingenti, in fluvium præcipitari jussit.

A. XIII KAL. DECEMB.

(19 Nov.)

Romæ, via Appia, natalis sancti Maximi presbyteri et martyris, qui persecutione Maximini passus, positus est ad sanctum Sixtum.

Apud Viennam, sanctorum martyrum Severini, Exuperii et Feliciani: quorum corpora post mularum annorum curricula, ipsis revelantibus, inventa, et a pontifice urbis clero et populo honorifice sublata, in basilica sancti Romani, quæ jam dictæ civitatis parte orientali sita est, condigno honore condita sunt.

Die eodem natale sancti Fausti martyris. Huic tantum fiduciæ et magnanimitatis per Dei gratiam datum est, ut cum ad eos qui in carcere tenebantur fratres, nemo prorsus humanitatis et ministerii causa permitteretur accedere, iste una cum collega suo Eusebio indesinenter et reviseret, et necessaria ministraret. Et cum per dies singulos præsidis furor cresceret jugulando alios, alios suppliciis et diversis cruciatuum generibus affligendo, squalore carceris et catenarum ponderibus enecando, et super omnia præcipiendo ne quis ad eos prorsus accederet, ut et inedia quasi aliud tormenti genus adhiberetur; concessit tamen Deus huic diacono, et collegæ ejus gratiam, ut invitis omnibus, eis ad confessores Christi non negaretur accessus. Grandævus igitur et plenus dierum confessor perdurans, perfecto martyrio consummatus est.

B. XII KAL. DECEMB.

(20 Nov.)

Romæ, natalis sancti Pontiani papæ. Qui, Maximino adversus ecclesiarum sacerdotes persecutionem commovente, cum [aL., Philippo] Hippolyto presbytero Sardiniam deportatus, ibique fustibus mactatus, martyrium consummavit. Corpus ejus a beato Fabiano papa relatum, atque in cœmeterio Callisti sepultum est. Sedit autem in episcopatu annos novem, menses quinque, dies duos.

Apud Siciliam, civitate Messana, sanctorum Ampeli et Caii.

Apud Cubilonem, beatissimi Sylvestri, episcopi.

Euseb. lib. vii, cap. 10.

Pontificale, c. 19.

et confessoris, qui quadragesimo secundo anno sacerdotii sui plenus dierum atque virtutum migravit ad Dominum.

C. XI KAL. DECEMB.

(21 Nov.)

Natalis beatissimi Rufi, de quo apostolus Paulus ad Romanos scribit: *Salutate Rufum electum, et matrem ejus et meam* (Rom. xvi).

In Italia, monasterio Bobio, sancti Columbani abbatis, qui multorum cœnobiorum fundator, et innumerabilium pater exstitit monachorum, multisque virtutibus clarus, quievit in senectute bona.

D. X KAL. DECEMB.

(22 Nov.)

Romæ, natalis sanctæ Cæciliæ virginis, quæ sponsum suum Valerianum et fratrem ejus Tiburtium ad credendum Christo perdocuit, ac deinde ad martyrium incitavit. Hanc Almachius post martyrium eorum teneri fecit, et ut thura dæmonibus poneret impelli. Apparitores vero attendentes nimium decorem et prudentiam ejus, rogabant eam ne tale decus amitteret, et tantam pulchritudinem in mortem daret. At illa consilium pietatis sufficienter insinuans, et de gratia omnipotentis Dei eos informans, cum ad credendum Christo permotos cerneret, dicit eis: *Ite, dicite infelici Almachio quod ego indicias petam, ut hic intra domum meam faciam venire, qui vos omnes faciat vitæ æternæ participes.* Veniens igitur papa sanctus Urbanus, baptizavi plus minus quam quadringentos promiscui sexus homines, inter quos unus clarissimus vir erat nomine Gordianus. Iterum Almachius beatam Cæciliam sibi præsentari jussit. Et cum insuperabilem eam in confessione fidei permanere videret, jubet ut ad domum suam duceretur et ibi flammis balnearibus concremaretur. Ubi inclusa die integro et nocte, quasi in loco frigido integra perstitit sanitate, cum semper incendia lignis congestis ministrarentur. Quod audiens Almachius misit qui eam decollaret. Quam spiculator tertio ictu percussit, sed caput ejus amputare non potuit; supervixit autem triduo. Tunc S. Urbanus corpus ejus auferens nocte, sepelivit inter collegas suos episcopos. Passa est autem beata virgo Marci Aurelii et Commodo imperatorum temporibus.

E. IX KAL. DECEMB.

(23 Nov.)

Natalis sancti Clementis, qui sub persecutione Trajani, martyrio coronatur.

Tunc etiam illustrissima et beatissima Dei famula Flavia Domitilla, quæ fuit Flavii Clementis consulis ex sorore neptis, et a sancto Clemente sacro velamine ad in egritatis perseverantiam traditur consecrata, ob testimonium quod Christo perhibebat, cum aliis plurimis in insulam Pontiam exilio deportata, longum inibi martyrium duxit.

Eodem die, natale sanctæ Felicitatis, matris se-

Greg. Tur. de Gloria confess. c. 85

Vide libellum de Fest. Apost.

ptem filiorum martyrum, quæ jubente Antonino A decollata est pro Christo. Idem enim imperator injunxerat præfecto urbis Publio, ut eam compelleret cum filiis suis deorum sacrificiis inclinari. Qui blando alloquio ad sacrificium eam provocans, minatur pœnarum interitum. Cui beata Felicitas : Nec blandimentis tuis resolvi potero, nec terroribus frangi; habeo enim Spiritum sanctum, qui me non permittet vinci a diabolo, et ideo segura sum quia viva te superabo; et si interfecta fuero, melius te vincam occisa. Deinde alia die sedit præfectus in foro Martis, jussitque eam adduci cum filiis suis; cui et dixit : Miserere filiis tuis, juvenibus bonis, et flore primæ juventutis florentibus. Beata Felicitas respondit : Misericordia tua impietas est, et exhortatio tua crudelitas est. Et conversa ad filios suos B dixit : Videte, filii, cœlum, et sursum aspiciate ubi vos expectat Christus cum sanctis suis. Pugnate pro animabus vestris, et fideles vos in amore Christi exhibete. Audiens hoc Publius, jussit eam a lapidibus cædi. Tunc convocans filios ejus cœpit cum eis agere ut sacrificarent. Januarius respondit : Stulta suades, nam sapientia Domini me conservat, et faciet me omnia tormenta superare. Statim judex jussit eam virgis cædi, et in carcerem recipi. Felix dixit : Unus est Deus, quem colimus, cui sacrificium piæ devotionis offerimus : unde tu ne credas, aut me aut aliquem fratrum meorum a Domini Jesu Christi amore recedere; et si immineant verbera, fides nostra nec vinci potest nec mutari. Philippus dixit : Isti de quibus dicis nec dii sunt, nec omnipotentes; sed C sunt simulacra vana et misera et insensibilia, et qui eis sacrificare voluerit in æternum peribit. Sylvanus dixit : Nos, si transitorium timuerimus interitum, æternum incurremus supplicium; et quoniam vere novimus quæ præmia sunt parata justis, et quæ pœna sit constituta peccatoribus, idcirco Romanas leges contempnimus, ut jussa divina servemus. Alexander dixit : Ego servus Christi sum; ore confiteor illum, corde teneo, incessanter adoro. Infirmæ ætas quam vides, canam habet prudentiam. Vitalis dixit : Melius vivit qui verum Deum colit, quam qui dæmonia optat habere propitia. Martialis dixit : Omnes qui non constantur verum Deum esse, in æternum incendium erunt. Judex gesta omnia scriptis Antonino innotuit. Quos ille jussit diversis suppliciis interire, matre novissime consummata. D

F. VIII KAL. DECEMBRIS.

(24 Nov.)

* Romæ natale S. Chrysogoni martyris, qui per biennium jussu Diocletiani coniectus est in vincula, ubi multa perpressus, S. Anastasiæ alimoniis fovebatur. Cum igitur beatam Anastasiam zelans vir ejus Publius, custodibus adhibitis, ita clausisset, ut nec cujuscunque fenestrellæ aditum aspectaret, ad hunc confessorem Chrysogonum, qui eam in Christo erudierat, talia scripta dicitur : « Sancto confessori

A Christi Chrysogono, Anastasia. Licet pater meus cultor fuerit idolorum, mater tamen Fausta Christianissima semper vixisse probatur et casta. Hæc me inter ipsa cunabula fecit fieri Christianam. Post cujus excessum sacrilegi jugum mariti suscepi. Cujus, Deo miserante, thorum mentita infirmitate declinans, die noctuque Domini nostri Jesu Christi amplector vestigia. Cum iste patrimonium meum, ex quo illustratur, cum indignis et turpibus idololatriæ exhaustat, me quoque veluti magnam atque sacrilegam custodiæ tam gravissimæ mancipavit, ut vitam me corporalem amittere suspicer. Nihil enim superest, nisi ut, emisso spiritu, succumbam; in qua morte licet glorier de conessione Domini nostri Jesu Christi, tamen in eo mens mea valde conteritur, quod opes meæ, quas ego ex asse Deo voveram, alienis a Deo et turpibus inserviunt. Et idcirco deprecor te, homo Dei, ut instanter Dominum depreceris, ut aut, ad fidem suam venturum si prævidet Publium, sinat vivere; aut, si prævidet eum in hac incredulitatis perversitate mansurum, jubeat eum dare locum suis cultoribus. Melius est enim ei exhalare spiritum quam Dei Filium denegare et eum confluentes impedire. Etenim omnipotens testis est Christus, quoniam, si liberata fuero, sanctorum vestigiis adhærebo, et curas omnium sollicite exercebo, ut cœperam. Vale, vir Dei, et memento mei. » Cum hanc epistolam legisset Chrysogonus, oratione facta cum multis confessoribus, ita rescripsit : « Fluctuanti tibi inter procellas et turbines mundi, cito super undas deambulans Christus adveniet, et diaboli adversum te flantem spiritum uno jussionis suæ sermone compescet. Patienter, et quasi in medio mari posita, crede ad te Christum esse venturum, et ad temetipsam conversa, exclama cum propheta, dicens : *Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi: salutare vultus mei, et Deus meus (Ps. xli.)* Geminum divini numeris probatur indicium, cum tibi et terrena reddentur, et donabuntur cœlestia. Deus enim beneficium suum ad hoc extremitatibus protrahit, ut non sit nobis vile quod præstat. Vide ne turberis in hoc quod pie viventi tibi inferantur adversa. Non enim deciperis, sed probaris. Non est tuta defensio quam per hominem putas posse constare. Audi Scripturam dicentem : *Maledictus homo qui spem suam ponit in homine; et benedictus homo qui spem suam ponit in Deo (Jer. xvii)*. Cave fortiter, vigilanter, strenue universa peccata, et a Deo solo quære solatium, cujus jussa conservas. Cito enim ad te placidum tempus convertetur, et quasi post noctis tenebras floridum dies lumen aspicias; atque post glaciale frigus hyemis transeuntis, aurea tibi tempora et serena succedent, ut omnibus, qui pro Christi amore affliguntur, præbeas temporalem lætitiā, per quam sine dubio consequeris æternam. Vale in Domino, et ora prome. » Hanc epistolam legens Anastasia, fortiores fidei vires accepit, tantum de virtute pa-

* De hoc in gestis Anastasiæ mart., 26 Dec., Anastasiæ epist.

tientiæ gloriari incipiens, quantum prius de oppressione infidelissimi viri se causabatur affligi. Igitur beata Anastasia, cum ita in custodia stringeretur, ut vix ei aqua daretur, æstimans se in ipsa tribulatione deficere, scripsit epistolam: « Beato martyri et confessori Christi Chrysogono, Anastasia. Finis venit corporis; memento mei, ut egredientem animam meam ipse suscipiat pro cuius amore ista sustineo, quæ ex ore hujus vetulæ recognoveris. » Ad hæc sanctus Chrysogonus tallia remisit scripta: « Chrysogonus Anastasiæ. Semper est ut lumen tenebræ antecedant. Sic etiam post infirmitatem salus revertitur, et vita post mortem promittitur. Uno fine concluduntur et adversa hujus mundi, et prospera, ne vel tristibus desperatio, vel lætis elatio dominetur. Unum mare est, in quo naviculæ corporis nostri velificant, et sub uno corporis gubernatore animæ nostræ nautico funguntur officio. Quorumdam igitur naves, fortissimis carinarum nexibus solidatæ tenebrosi æquoris concitatos fluctus illæsæ prætereant. Quorumdam vero fragili junctura lignorum etiam in tranquillo vicinum morti conficiunt cursum. Prope est enim ut pereant qui non cogitant qualiter ad salutis portum pertingant. Tu autem, o Christi irreprehensibilis famula, crucis Christi tropæi in tota mente consurge, et teipsam ad opus Dei præpara. In quo ejus desideriis dum parueris, cum martyrii palma ad Christum pertinges. Igitur Diocletianus in Aquileiæ partibus positus, interficiens Christianos, jussit sibi adduci Chrysogonum. Cui cum diceret: Accipe præfecturæ dignitatem, sume etiam consulatum generis tui, tantum ut adores deos; beatus Chrysogonus respondit: Unum Deum mente adoro, corde colo, sinceris actibus veneror; istorum autem deorum vestrorum simulacra quia omnino dæmonum theno (*sic*) novi esse, execror atque abjicio. Tunc jussu Diocletiani ductus est ad aquas Gradatas, et ibidem decollatus. Corpus ejus in mare projectum, post modicum in possessione quæ dicitur ad Saltus, inventum est. Quod sanctus Zoilus, senex presbyter collegit, et in locello subterraneo in cubiculo suo posuit. Cui etiam caput ejus revelatum est, ita recens quasi eadem die fisset abscissum, quod corpori ejus compaginavit. Passus est autem B Chrysogonus VIII Kal, Decembris, 8 Kalend. ejusdem mensis conditus. Sanctus vero Zoilus tricesimo die passionis ejus, apparente sibi S. Chrysogono, perrexit ad Dominum.

C. VII KAL. DECEMBRIS.

(23 Nov.)

* Natale sancti Petri Alexandrini episcopi. Hic duodecim annos in episcopatu illis verbis exigit: quorum tres ante persecutionem, reliquos vero novem sub diversis tentationum generibus duxit. Cumque se semper, in omni agone persecutionum positus, arctioribus vinculis continentiae distringeret, et ad utilitatem atque instructionem Ecclesiæ in verbo

A Dei nobiliter insisteret, satisque vigilanter erga omnem sacerdotii curam diebus sudaret ac noctibus, nono persecutionis anno, episcopatus vero sui duodecimo, martyrii coronam capitis obtruncatione promeruit. Ad hunc namque comprehendendum Maximus tyrannus tribunum quemdam direxit. Qui ingressus Alexandriam, reperit eum cum multitudine populi, sanctorum apostolorum commemorationem celebrantem; quem comprehensum, et vinculis alligatum posuit in custodia carceris. Et post dies aliquot Maximus tyrannus litteris admonuit tribunum, ut quam celerius eum puniret. Interea dum in carcere servaretur, et universus populus urbis Alexandriæ, fores carceris observaret amore pastoris sui, Arius infelix, qui a beato Petro excommunicatus et degradatus propter dogma erroris habebatur, cognita sententia Maximini adversus beatum Petrum, festine pervenit ad ecclesiam, obsecrans ut pro eo clerus et populus apud episcopum intercederet, putans quod post discessum ejus ipse levaretur episcopus. Venientes igitur qui rogati fuerant, cœperunt pro Ario beatum episcopum supplicare. Quibus sanctus episcopus magno suspirio respondit quod jam Arius, Deo mortuus, a facie Dei projectus esset, quia graviter in essentiam deitatis blasphemasset, dogmatizans Patrem et Filium et Spiritum sanctum non esse unius essentiæ et naturæ. Et apprehendens duos presbyteros Achillam et Alexandrum de turba seorsum, ait illis secreta: Ego quidem etsi peccator sum, tamen scio me vocatione cœlesti ad hunc agonem martyrii esse vocatum. C Vobis igitur pium est confiteri mysterium Dei, quod mihi revelatum est, quia vos post martyrium meum, sedem et episcopatum meum consecuturi estis. Et tu quidem primus Achilla; post te vero Alexander. In hac hora denique noctis, ut vobis totum de Ario aperiam, cum solemnibus consuetudine Deo sacrificium orationum consummassem, ecce subito apparuit mihi in habitu pueri Christus Dominus meus, ad cuius præsentiam splendore nimio illustratus, vultum majestatis ejus non valebam aspicere. Erat autem indutus colobium lineo candido nimis, conscisso a summo usque deorsum, et ambabus manibus conjungebat eum circa pectus suum, quodammodo cooperiens nuditatem suam. Quem ut vidi, timore nimio correptus, tandem confortatus, aio ad eum: Quid est, Domine, quod video tunicam tuam scissam a summo usque deorsum? Qui respondens, dixit mihi: Quotidie inde tractas, et nescis quomodo scissa est? Arius namque hoc fecit, qui separavit a me populum hæreditatis meæ, comparatum sanguine meo. Præcipio nunc et moneo ne recipias eum in communionem, nec rogantibus his qui venturi sunt ad te, quos ille direxit, veniam ei præstes. Hæc quæ tibi manifestavi duobus presbyteris nota facias, ut ipsi post te, eum anathematizando abjiciant, ne illius errore populi decipiantur. Exhortationis igitur sermonem eis faciens, et ut in catholicæ fidei unitate

* Euseb. 1. VII, c. ult. et lib. IX, cap. 8 Ruff. 6.

manerent, commendans eos Domino in quem crediderant, dimisit in pace. Nimio vero amore illius cum populi circa carcerem detinerentur, et aperte de carcere educi beatus Petrus non posset, noctis medio tribunus una cum militibus, rupto pariete carceris, per modicum foramen ad locum ubi decollandus erat, eum perducere fecit. Sanctus itaque Petrus oratione facta ad sepulcrum beati Marci evangelistæ, et sanctorum successorum ejus Aniani, Demetrii, Eraclii et Theonæ, inclinans genua sua, et gratias agens Deo qui eum martyribus suis sociasset, extendit cervicem suam gladiatori, atque ita percussus, martyrii palmam adeptus, occubuit. Et reverenter inde a Christianis sublatus, in locum qui dicitur Leocados, in cœmeterio quod ipse ædificaverat, ad Orientem civitatis Alexandriæ, sepultus est. Hic quotiescumque ingrediebatur in Thysiasterium, et ascendebat ad superioris putei locum, oratione facta, et pace data populo videbat ignis splendorem quasi egredientem de sede. Ad cujus fulgorem, ejus mens in nimium amorem contemplationis Dei rapiabatur tantaque (virtutem antecessorum suorum considerans) humilitate tunc se deponebat, ut nunquam in throno eminentiori, ubi ipsi resederant, sed sub scabello pedum illorum sederet. Passus est autem hic beatissimus episcopus tempore Maximi imperatoris, qui decimam persecutionem a Diocletiano et Maximiano cœptam in Orientis partibus exercuit. Cum quo simul et alii plures ex Ægypto episcopi trucidantur cum clericis et laicis fere sexcentis sexaginta.

A. VI KAL. DECEMBRIS.

(26 Nov.)

^a Natalis sancti Lini papæ, qui post apostolum Petrum, primus Romanam Ecclesiam tenuit annis duodecim, mensibus tribus, ac duodecim diebus; et martyrio coronatus, sepultus est in Vaticano. Hujus Lini Paulus in Epistola ad Timotheum meminit (11 *Tim.* iv).

^b Apud Alexandriam, SS. Martyrum Fausti presbyteri, et Dii, et Ammonii: qui cum beato Petro ejusdem urbis episcopo, jubente Maximino, trucidati sunt.

Eodem die, B. Alexandri, episcopi et martyris, sub Antonino imperatore. Cui beato episcopo, cum esset famosissimus in miraculis, quodam tempore delatus est quidam mortuus: cujus parentes cum hortaretur sanctus vir ut crederent in Christum, sponderunt se facturos, si isdem mortuus suscitaretur. Tunc sanctus vir, oratione facta, conversus ad corpus, dixit? In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, surge. Qui statim surgens clamare cœpit: Audite, parentes, et populus universus. Ductus ad duobus Ægyptiis vultu teterrimis, iraque plenis, positus sum in obscurissimo loco ubi erat puteus; subitoque veniente quodam juvene, nimio splendore corusco, totus ille locus contremuit, et exclamavit juvenis ille splendidissimus: Remittite puerum, quia

^a Pontific., c. 2.

A vocatur a famulo Dei Alexandro. Et ecce reductus sum in corpore. Nunc, domine Alexander, baptizame in nomine Dei tui, ne ultra videam quod hodie vidi. Vocabatur is Lueius, cum quo baptizati sunt alii centum viginti quinque. Cumque rumor B. Alexandrum ubique spargeret, Antoninus direxit Cornelianum præsidem, ut Alexandrum episcopum ei exhiberet; qui invenit eum die Dominica in ecclesia docentem, et missas agentem; et sicut imperator jussu erat apprehensum perduxit Romam. Secuti sunt autem eum Crescentianus presbyter, Bonifacius et Vitalio. Præses vero, ligatis manibus ejus retro, obtulit eum Antonino; a quo interrogatus, cum de Christo constantissime peroraret fustibus jussus est mactari, et gravissime cædi, deinde in custodiam claudi. Quo cum a militibus duceretur, Antoninus post illum clamavit: Quatuor dierum a me tibi dantur induciæ, ut, deposito cultu vanitatis tuæ, ultro-neus advenias. Cui sanctus Martyr respondit: Quatuor dies jam æstima præterisse: quod desideras, hodie comple. Misso igitur illo in custodiam, B. Crescentianus sedens sub arbore, cœpit plorare, et præ tristitia soporatus dormire. Cui visus est Angelus Domini, et dixit ei: Jam fui ad Alexandrum, et solvi vincula ejus, et confortavi eum; et nunc ne sedeatis sub hac arbore, ne forte tyranno nuntiemini. Eductus igitur de custodia beatus Alexander iterum sistitur Antonino, et suspensus in equuleo, jubente impio, lampades ardentes circa latera ei appositæ sunt, ac ungulis corpus illius abrasum. Deinde ex equuleo depositus, ductus est ad templum C Apollinis. In quo ingressus, statim ut oravit, pars aliqua templi, et simulacrum Apollinis cecidit. Antoninus vero hoc factum magicis artibus deputans, sedens pro tribunali, sanctum episcopum ad bestias damnavit. Et cum nulla eum tetigisset, fornacem igneam parari jussit, et beatum virum in eam jactari. Ut autem sanctus martyr, expansis manibus, in medio fornacis oravit ad Dominum, totus ignis ita extinctus est, ut nec vestigium calor remaneret. Tunc Antoninus de fornace sanctum virum eductum decollari præcepit. Cumque jam duceretur a militibus, quidam juvenis ex officio Antonini, Herculanus nomine, exclamavit, dicens: Antonine, insensate tyranne, cur cæcus et surdus perduras? Ecce famulus Dei post virgas, post equuleos tuos, et lampades, atque unguarum attactus, post templi et idoli tui ruinam, post leonum et usorum rabiem devictam, post fornacis ignem extinctum, nunc ad decollandum gaudio repletus vadit. Quis dubitet verum Deum esse qui ita suos confortat? Antoninus hæc audiens: Infelix, inquit, juvenis, quid tibi factum est, ut tales sermones loquaris? Et iratus jussit juvenem teneri; quem cum diversis cruciatibus afflisset, gladio consummavit. Beatus vero Alexander cum duceretur, obviavit ei quædam vidua quam beatus martyr rogavit, dicens: Comoda mihi orarium. At illa præstitit ei. Officiales autem dixerunt

^b Euseb lib. viii, cap. 25, Ruff. 14.

mulieri: Perdidisti orarium tuum. Facto itaque signo crucis, exspoliavit se beatus Martyr tunica, et in linea stans, textit sibi de orario oculos, dein positus genibus, suscepit gladium via Claudia, vigesimo milliario ab Urbe. Et factus est terræmotus, et vicus et thermæ ceciderunt. Sanctus autem Crescentianus, et hi qui cum illo erant, revelante martyre, tulerunt sanctas reliquias ejus, et sepelierunt in loco ubi orans fornacis ignem extinxerat. Et posuit supra scriptum marmor continentes: *Hic requiescit sanctus et venerabilis martyr Alexander episcopus. Cujus depositio celebratur undecimo Kalendas Octobris.* Cui papa Damasus postmodum cryptam condignam faciens, illic eum sexto Kalendas Decembris transposuit, quando et festivitatem ei dicavit. Orarium porro illud sibi præstitum unde sibi martyr oculos texerat, mox ut decollatus est, mulieri per quemdam puerulum quem angelum fuisse non est dubium, reformatum est. Quod illa non sine grandi stupore recepit, et vere martyrem confessa Alexandrum Christo credidit.

B. V KAL. DECEMBRIS.

(27 Nov.)

Natalis sanctorum martyrum Vitalis et Agricolæ, qui apud Bononiam Italiæ urbem, post alia tormenta ultimo crucifixi martyrium compleverunt. Quorum corpora postmodum, cum essent posita inter sepulcra Judæorum, et populo Christiano prorsus incognita, beatus Ambrosius (ipsis sanctis martyribus revelantibus) apud Bononiensem civitatem reperit; quæque exstructa ecclesia, cum magna fidelium lætitia et dæmonum pœnis consentientium merita martyrum, sub altari deposuit.

In Galliis, civitate Regiensi, natalis sancti Maximi^a episcopi, qui a primæva ætate virtutum omnium gratia præditus, primum Lirinensis cœnobii pater, deinde Regiensis Ecclesiæ episcopus, signis et prodigiis inclytus exstitit. Denique inter alia gesta magnifica, tres mortuos vivens; unum tactu (quod ad sepulcrum vehebatur loculi, mortuus suscitavit

C. IV. KAL. DECEMBRIS.

(28 Nov.)

Natalis sancti Sosthenis, apostolorum discipuli (*Act. xviii; I Cor. i*).

Eodem die, sancti Rufi martyris, quem Dominus noster Jesus Christus, cum omni domo sua, per Chrysogonum martyrem lucratus est; quem, cum omni domo sua Diocletianus punitum, Christo martyrem fecit.

Eodem die apud Africam, natalis sanctorum martyrum Papinii et Mansueti^b episcoporum, qui tempore Wandalicæ persecutionis, sub Geiserico rege Ariano, pro fidei catholicæ defensione, candentibus ferri laminis toto corpore adusti, gloriosum agonem consummaverunt. Quo tempore etiam alii sancti episcopi, videlicet Quodvultdeus Carthaginensis,

^a Gregor. Turon., de Glor. conf., c. 83.

^b Victor Afr., l. ii et iii.

A Valerianus, Urbanus, Crescens et qui vocabatur Habetdeum, et Eustachius, Crescentianus et Crescennius, et Felix, et Hortolanus, et Florentianus, propter eandem prædicationis veritatem, gravissimo damnati exsilio, in confessione pietatis, cursum vitæ suæ consummaverunt.

D. III KAL. DECEMBRIS.

((29 Nov.)

Vigilia sancti Andreæ apostoli.

Et Romæ, natalis sancti Saturnini martyris, Senis et Sisinnii^c diaconorum, sub Maximiano: a quo primo inter alios servos Dei damnati sunt ad fodendam arenam, ad faciendas thermas Diocletianas; quorum unum Sisinnium præsentatum sibi, cum interrogasset idem Maximianus qui vocaretur, respondit: Ego peccator Sisinnius, servus servorum Domini Jesu Christi. Cui cum post alia diceret Maximianus: Aut sacrificia deo Herculi, aut carnes tuas ignibus cremabo, respondit: Et ego quidem semper hoc optavi (verumtamen si meritus fuero) ut desideratam coronam accipiam. Traditus igitur Laodicio præfecto, missus est in custodiam decem et septem diebus. Inde exhibitus est ab Aproniano commentariensi aspectibus Laodicii. Et subito lux de cœlo facta est, et vox cum luce audita est: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est a constitutione mundi (Matth. xxv.)*.

Tunc Apronianus tremefactus cecidit ad pedes Sisinnii diaconii, dicens: Adjuro te per Christum quem confiteris, ne tardes me baptizare, et facias me tecum pertingere ad coronam. Qui baptizatus, statim obruncatione capitis coronam martyrii invenit. Retruditur iterum in custodiam Sisinnius, et senex Saturninus cum illo, ubi multos gentiles venientes ad se docebant, et baptizabant. Post quadraginta duos dies, vincti catenis, ac nudis pedibus educti denuo ante præfectum, delata est tripoda ut sacrificarent. Tunc beatus Saturninus dixit: Conterat Dominus deos gentium. Et continuo soluta est tripoda ærea velut lutum. Quod videntes duo milites, Papias et Maurus, crediderunt Christo. Et comprehensi a Laodicio, non multo post martyrio coronati sunt. Deinde Laodicius beatum senem Saturninum et Sisinnium in equuleo jussit levari, et attrahi nervis ac fustibus, et scorpionibus cædi. Quibus etiam postmodum flammam ad latera jussit apponi, et depositos equuleo, ductosque milliario secundo, via Numentana, capite truncari. Quorum corpora cum Joanne presbytero colligens Thrason, vir Christianissimus, qui de facultatibus suis martyribus multa ministraverat, sepelivit in prædiolo suo via Salaria, sub die tertio Kalend. Decemb.

Eodem die apud Tolosam, natalis sancti Saturnini^d episcopi: qui temporibus Decii, in Capitolio ejusdem urbis a paganis tentus, eo quod ad ejus præsentiam omnes ipsorum dii obmutefacti, nullum

^c De his gestis Marcelli papæ, 16 Jan.

^d Gregor. Turon., de Glor. mart., cap. 48.

sacrificantibus ex more possent dare responsum; A tauro ad victimam præparato funibus religatus est. Quo vehementius stimulado, a summa Capitolii Arce per omnes gradus præcipitatus, capite colliso, excussoque cerebro, et universo corpore dilaniato, dignam Christo animam exhalavit. Cujus nunc sacrum corpus in Ecclesia condigno honore veneratur.

^a Vide lib. de Fest. Apost.

E. PRIDIE KAL. DECEMBRIS.

(30 Nov.)

Natalis sancti Andreæ apostoli ^a.

Ipsa die, natalis sancti Trojani ^b episcopi, apud Santonas, magnæ virtutis et sanctitatis viri: qui sepultus terris, cælo se vivere multis virtutibus manifestat.

^b Gregor. Turon., de Glor., conf., cap. 59.

LITANIÆ INDICENDÆ

MENSIS DECEMBER

HABET DIES XXXI, LUNA VERO XXIX.

F. KAL. DECEMBRIS.

(1 Dec.)

Natale sanctorum martyrum Chrysanthi et Dariæ, qui tempore Numeriani, sub iudice Celerino Romæ passi sunt. Chrysanthi pater Polemius, vir illustris fuit, Alexandrinus genere. Hic filium suum cuidam virgini elegantis pulchritudinis conjunxit, quam ex nobilissimis Romanis fuisse constat. Hanc Chrysanthus a beato Carpophoro presbytero in divinis litteris satis fideliter eruditus, ad fidem Christi convertens, et prædicatione sua ut virginitatem suam Deo servaret instituens, et ut pariter nomen conjugii habentes caste viverent efficiens, baptizari fecit. Factumque est ut per Chrysanthum multitudo virorum, et per Dariam (sic enim vocabatur) innumera- biles feminæ ad Christi gratiam confluerent. Igitur post aliquod tempus orta est seditio adversus eos, quod essent Christiani, Celerino tunc præfecto urbis. Qui utrosque comprehensos tradidit tribuno Claudio, ut diversis pœnise eos interficeret. Claudius vero tribunus septuaginta militibus ad torquendum Chrysanthum dedit. Qui nervis crudis eum astringunt, sed mox ligamenta omnia resoluta sunt. Deinde in cippo nodosissimo, ita ut in tertio puncto ejus tibiam coarctarent, eum mittunt; moxque totum lignum cippi in cinerem resolvitur. Deinde perfundunt eum lotio humano parentissimo, ut malefica, inquiunt, tua amittas; sed foetor in suavem odorem mutatus est. Deinde in corio recenti vitulino constringunt nudum, et ad solem ferventem componunt; sed virtute divina corium ut erat molle permansit. Deinde collum, manus, ac pedes catenis constringentes ferreis claudunt eum in obscurissimo loco; sed statim catenæ resolutæ sunt, et tanta ^U x infulsit, ut putarent illic innumeras lampades fulgere. Milites ergo renuntiaverunt hæc omnia tribuno, qui jussit eum sibi exhibitum fustibus cædi. Sed allatæ virgæ rigidissimæ, illico cœperunt in manibus cædentium mollescere. Quod videns Claudius, jubet eum erigi, et vestimentis indui: et genibus ejus provolutus, cum universis militibus orabat se

B fieri Christianum. Quid mora? catechizatus baptis- mi gratiam percepit; cum illo et Hilaria uxor, duo filii ejus Jason (3 Dec.) et Maurus, amici et fami- liares ejus, septuaginta milites cum universis suis. Quod factum imperator audiens Chrysanthum et Dariam jussit in carcere Tulliano recludi, unde pu- tor horribilis ascendebat, qui domorum et civitatis stercora per cloacarum cuniculos jugiter illuc de- currebant. Exinde Daria in publico meretricum lu- panari ponitur. Sed Chrysantho lux divina et odo- ramenta suavia præstantur: Dariæ vero leo de ca- vea fugiens Domini virtute ad tutelam donatur; qui ingressus cellulam, in qua sancta Dei in oratione prostrata jacebat, juxta eam prosternitur, ut venien- tes et ingredi volentes vi sua repelleret. Cumque plures, hoc miraculo percussi, Christi potentiam venerentur, Celerinus præfectus jussit ignem co- piosum in ingressu cellæ, ubi beata Daria cum leone erat, accendi. Tunc cum jam leo paveret, ac rugi- tum daret, ait beata Daria: Egredere securus, et vale, quia ille quem in me honorasti, ipse te libe- rat. Exhibitis iterum, jubente imperatore, Chrysan- tho et Daria Celerino præfecto, Chrysantho equuleo ingenti suspenditur; sed statim omnia ligna equulei comminuta, ac vincula dirupta sunt, lampades quo- que applicatæ lateribus ejus extinctæ. Hoc Cele- rinus præfectus vehementer expavescens, nuntia- vit imperatori. Ille hoc maleficiis deputans, jussit eos duci via Salaria in arenario, et vivos deponi, ac terra et lapidibus obrui. Passi sunt autem die Kalendarum Decembrium. Ad quorum venerandam memoriam cum multa beneficia Deus præstaret, contigit ut ad diem natalis eorum infinita populi multitudo concurreret. Hoc nuntiatur imperatori, qui jussit ut in introitu cryptæ paries levaretur. Ac sic factum est, ut omnes pariter dum sacra- menta Christi perciperent, martyrii gloriam cele- brarent. Inter quos erat Diodorus presbyter, et diaconus Maximianus, et plurimi clericorum.

Ipsa die beati Eligii episcopi Noviomensis, glo- riosi in miraculis.

G. IV NONAS DECEMBRIS.

(2 Dec.)

Natale sanctæ Vivianæ [*al.*, Bivianæ] ^a martyris, beatorum martyrum Fausti et Dafrosæ ^b filia. Quæ, jubente imperatore sacrilego, tam diu plumbatis cæsa est, donec spiritum redderet. Cujus corpus biduo jussu imperatoris in foro jacuit; tandem raptum a Joanne presbytero, sepultum est in domo ubi mater et soror ejus Demetria jam sepultæ erant, juxta palatium Lucinianum Romæ, iv Nonas Decembris.

A. III NONAS DECEMBRIS.

(3 Dec.)

Tingi metropoli Mauritanæ Tingitanæ, natalis sancti Cassiani martyris gloriosi.

Item, natale sanctorum martyrum Claudii tribuni, et uxoris ejus Hilaria, ac filiorum Jasonis et Mauri, et septuaginta militum, qui omnes ad prædicationem beati Chrysanthi crediderunt in Christo. Quod ut nuntiatum est Numeriano imperatori, jussit Claudium tribunum ingenti saxo alligatum præcipitari in medio mari; milites vero septuaginta ac Jasonem et Maurum, filios Claudii, capitali sententia puniri. Erat autem in loco ubi decollati sunt, cuniculus antiquus. Hunc emundantes noctanter Christiani simul in unum omnia corpora sepeliverunt, non longe ab urbe Roma, via Salaria. Corpora autem filiorum suorum Jasonis et Mauri collegit sancta Hilaria, relicta martyris Claudii. Quæ dum assiduis obsequiis ad sanctorum confessionem oraret, a paganis tenta est. Quam dum traherent, rogavit eos dicens, obsecro vos, permittite me prius orationem meam complere. Et dum fixisset gradum, accepit sacramentum Domini, et expandens manus suas, projecit se in orationem, et dum oraret, emisit spiritum. Qui tenuerant eam, dolentes super repentinum obitum ejus, reliquerunt duas ancillas ejus quæ cum ea erant; quæ sepeliverunt eam diligentissime in hortis suis, et super eam brevissimam ecclesiam fabricaverunt.

B. PRIDIE NONAS DECEMBRIS.

(4 Dec.)

Romæ, natale sanctorum martyrum Symphronii et Olympii ^c temporibus Valeriani et Gallieni imperatorum. Horum unum Symphronium, creditarium beati Nemesii, sibi præsentatum Valerianus jussit tradi Olympio tribuno, ut ab eo facultates Nemesii requireret, sub pœnarum examinatione. Præsentatus ergo Olympio, et ab eo interrogatus, respondit: Si facultates quæris Nemesii domini mei, jam eas Christo tradidi, quoniam ipsius fuerant et erunt. Si autem sacrificium offerre me compellis, sacrifico, sed Christo Jesu Domino meo sacrificium laudis et confessionis, cui se obtulit et dominus meus Nemesius. Tunc ira repletus Olympius, fecit eum extendi

^a De hac in Vita sancti Pigmenii, 24 Mart.

^b De his in gestis Chrysanthi et Dariæ, 23 Oct.

^c De his in Actis sancti Stephani papæ, 2 Aug.

A in catasta, atque fustibus mactari, deinde simulacrum Martis aureum una cum tripodâ deferri. Quod statim ad verba Symphronii resolutum est. Videns autem Olympius, cœpit admirari, et veniens ad uxorem suam Exuperiam, indicavit ei quomodo in nomine Dei sui Symphronius simulacrum Martis liquefecisset. Eadem vero nocte venientes cum filio unico nomine Theodulo, prostraverunt se ad pedes Symphronii, agentes pœnitentiam, et baptismum salutis exposcentes. Evocatus itaque beatus Stephanus pontifex, venit noctu ad domum Olympii, et catechizatum baptizavit, uxoremque ejus Exuperiam ac filium Theodulum, et quotquot crediderunt in domo Olympii. Quod ut audierunt Valerianus et Gallienus, nimio furore accensi, jusserunt Symphronium sibi præsentari, missisque militibus, adduxerunt eum vinculis ferreis oneratum, nudumque ac capistratum, simul et Olympius cum uxore sua, et filio Theodulo. Gallienus itaque dixit Olympio: Adhuc quidem differo pœnarum tibi inferre supplicia, qui de tua conscientia dubius non sum, quod nequaquam deseras deos quos semper adorasti, et alios compellebas adorare; nam et tormentis multis persequeris, usque ad effusionem sanguinis, qui non præberent consensum sacrificare diis nostris. Olympius respondit: Ego quidem feci non quasi Olympius, sed quasi impius et crudelis. Pro quibus commissis pœniteo, et effundo lacrymas amaritudinis in conspectu ejus cui credo, Deo vivo et vero, Patri, et Filio, et Spiritui sancto, ut dignetur mihi remittere iniquitatem quam exercui in sanguine sanctorum ejus, quem feci effundi. Tunc data est sententia ut igne consumerentur. Ducti sunt itaque ante statuam Solis juxta amphitheatrum, fixisque stipitibus, et ligatis manibus devincti sunt, et in samentorum spinarumque congerie ignis suppositus. Statimque in ipso ignis initio, gratias Christo Domino decantantes, emisit spiritum. Relictis autem corporibus eorum, milites abierunt. Adveniens autem sanctus Stephanus episcopus cum clericis ac religiosis, et hymnis ex more redditis, abstulerunt corpora martyrum Symphronii, Olympii, Exuperiæ ac Theoduli, et sepeliverunt juxta viam Latinam, miliario primo, sub die septimo Kalendarum Augusti. Translata vero a beato Sixto pontifice, celebrem diem fecerunt secundo Nonas Decembris.

C. NONIS DECEMBRIS.

(5 Dec.)

In Africa apud Coloniam Thebestinam, natalis sanctæ Crispinæ ^d, quæ temporibus Diocletiani et Maximiani, cum sacrificare nolisset, jussu Anulini proconsulis decollata est.

Eodem die, natale sancti Dalmatii martyris.

Item ipsa die Treviris, sancti Nicetii episcopi, totius sanctitatis viri, qui in basilica beati Maximi episcopi sepultus quiescit.

^d August. in psal. cxxvii, cxvii; de Virg., cap. 44; serm. 88 de verb. Dom., et 39 de diversis.

D. VIII IDUS NOVEMBRIS.

(6 Dec.)

Sancti Nicolai Mirorum Lyciæ episcopi.

Apud Africam, sanctorum Dionysiæ, Dativæ, Meontis, et Æmiliani medici, et religiosissimi viri nomine Tertii, et Bonifacii, et Servilii, et Victricis, et Majorici adolescentis ^a: qui omnes in persecutione Wandalica, sub Hunnerico rege Ariano, pro confessione fidei catholicæ, apud Africam, et ne ab Arianis rebaptizarentur, gravissimis et innumeris suppliciis excruciat, confessorum Christi numero sociari meruerunt. E quibus prædictus venerabilis adolescens Majoricus, Dionysiæ matris exhortationibus roboratus, in certamine confessionis spiritum reddens, cursum palmiferum consummavit.

E. VII IDUS DECEMBRIS.

(7 Dec.)

Apud Alexandriam, natalis beati Agathonis ^b martyris, sub Decio imperatore. Qui cum esset militaris, et assisteret ubi beatissimi martyres cruciabantur (inter quos Julianus et Eunus, in Domini Jesu Christi confessione perdurantes, admiranda spectacula martyrii sui angelis et hominibus præbuerunt), et quosdam volentes etiam mortuis illudere cadaveribus martyrum prohiberet, clamor repente totius vulgi adversus eum extollitur. Offertur judici fortissimus miles jam Domini, et nusquam se inferior factus, in confessione persistens, capite pro pietate damnatur. Passus VII Idus Decembris.

Apud Sanctonas, beati Martini ^c abbatis, discipuli sancti Martini, Turonicæ urbis episcopi, qui in in monasterio quod ipse ædificavit, in pace quiescit. Ad cuius tumulum creberrima divinitus fiunt miracula,

F. VI IDUS DECEMBRIS.

(8 Dec.)

Romæ, natalis sancti Eutychiani ^d papæ, qui rexit Ecclesiam anno uno, et sub Aureliano imperatore martyrio coronatus, sepultus est in cœmeterio Callisti, qui et ipse per diversa loca trecentos et quadraginta duos martyres manu sua sepelivit.

Ipsa die apud Alexandriam, sancti Macharii ^e sub Decio, qui gente Libycus, cum multis verbis a iudice ad negandum suaderetur, et eo majore constantia fidem suam profiteretur, vivus ad ultimum iubetur exuri.

G. V IDUS DECEMBRIS.

(9 Dec.)

Natalis sanctæ Leocadiæ virginis, quæ tempore Diocletiani et Maximiani, a præfecto Hispaniarum Daciano, apud Toletum dira carceris custodia macerata est. Ubi cum gravissimos beatæ Eulaliæ et reliquorum martyrum qui a Daciano interficiebantur, vidisset cruciatus, genibus in oratione positus, impollutum spiritum Christo reddidit.

^a Victor. Afric., I. III.^b Euseb., lib. VI, cap. 34, Ruff. 31.^c Gregor. Turon. de Glor., c. 57.^d Pontificale, cap. 28.^e Euseb., I. VI, c. 34, Ruff. 31.

A Item eodem die, Cypriani ^f abbatis Petragorici, magnificæ sanctitatis, et clarissimi in miraculis viri.

A. IV IDUS DECEMBRIS

(10 Dec.)

Apud Emeritam Hispaniæ civitatem, natale S. Eulaliæ ^g virginis. Quæ cum esset annorum tredecim, jussu Daciani præsidis plurima tormenta perpessa, novissime in equuleo suspensa, et exungulata, faculis ardentibus ex utroque latere apposis, hausto igne spiritum reddidit, et cernentibus Christianis, in specie columbæ nivæ cœlum petiit. Cujus beatum corpus per triduum, jussu præsidis, pependit in Jigno. Sed cui humana fuerant obsequia denegata, cœlestia fuerunt munera concessa: nam nix desuper corpus puellæ aspersit, ut quod ab utraque parte appositus ignis ardoris sui incendio confragerat, nivali candore coopertum divina gratia dealbaret. Sicque a Christianis reverenter ablata, et devotione debita, sub sacro altari deposita, miraculorum gloria illustratur.

Eodem die, apud præfatam urbem, passio sanctæ Juliæ, quæ fuit convirginalis sanctæ Eulaliæ, illique ad passionem properanti individua comes et sodalis adhæsit.

Item apud Hispontanam [*aL.*, Spoletanam] civitatem, sanctorum martyrum Carpophori presbyteri, et Abundii diaconi, qui persecutione Diocletiani, sub iudice Martiano, in confessione Christi primo fustibus crudelissime cæsi, deinde in carcerem, negato cibo et potu, retrusi; unde per angelum educti, et verbum Dei prædicantes, iterum tenti, et ora ipsorum lapidibus contusa sunt, rursumque equuleo torti, et post hæc carcere diu macerati, novissime gladio percussi sunt.

B. III IDUS DECEMBRIS.

(11 Dec.)

Danielis prophetæ.

Romæ sancti Damasi ^h papæ, qui rexit Ecclesiam annos octodecim, menses tres, dies duos.

Et natalis sanctorum Pontiani, Prætextati, atque Thrasonis martyrum ⁱ. Qui Thraso, cum esset potens et locuples, ac christianissimus, de facultatibus suis sanctis martyribus in carceribus et metallis damnatus victum ministrabat, per beatos Sisinnum et Cyriacum, quos beatus Marcellus ad hoc opus diaconos consecravit. Non multo post, et ipse tentus a Maximino, martyribusque sociatus, palmam martyrii cum duobus aliis prænominatis percipere meruit.

In Galliis, civitate Ambianis, natalis sanctorum martyrum Victorici et Fuscani, qui gloriosissimam fidei suæ confessionem sanguine passionis decoraverunt.

^f Gregor. Turon., de Glor. conf., c. 100.^g Prudentius, hym. 3.^h Pontif., c. 38.ⁱ De his in gestis Marcelli papæ, 16.

In Hispaniis, sancti Eutychii, cujus gesta habentur.

C. PRIDIE IDUS DECEMBRIS.

(12 Dec.)

Natale sanctorum martyrum Hermogenis, Donati, et aliorum viginti duorum ^a.

Apud Alexandriam, beatorum martyrum Epimachii et Alexandri ^b: qui multo tempore, cum in vinculis et cruciatibus carceris torti, etiam frequenter et divisis suppliciis confecti, perdurassent in fide, ignibus postremo consumi jubentur.

Eodem die, natale sanctarum quatuor mulierum Ammonariæ, Mercuriæ, Dionysiæ, item Ammonariæ ^c. Adversus primam virginem Ammonariam judex summa contentione utebatur, et immensis eam atque exquisitis cruciatibus affligebat, at maxime, quod ejus sententiam vincere cupiebat, quia laudabili voce decreverat nihil se prorsus eorum quæ sibi contra fas imperabatur, acturam; quæ statuti sui tenax ad ultimum capite punitur. Secunda vero, Mercuria, anus venerabilis et fecundissima in filiis, sed quos non prætulit Christo. Tertia, sancta Dionysia, et alia Ammonaria, quarta; dum nimia utuntur constantia apud judicem, et ille vinci erubescit a feminis, inauditis tormentorum generibus tolerat, finem omnium, ferro cedente, suscipiunt, gloriose et venerabiliter apud Alexandriam sepultæ. Scribit beatus Dionysius in libro de Martyribus.

D. IDIBUS DECEMBRIS.

(13 Dec.)

Apud Syracusam, Siciliæ civitatem, natale sanctæ Luciæ, virginis et martyris, quæ passa est persecutione Diocletiani et Maximiani, sub Paschasio consulari. Hæc nobilissima Syracusanorum, postquam omnia sua (quæ de parentibus ei remanserant) pauperibus, viduis, orphanis, peregrinis et Deo servientibus distraxit, a sponso suo, quod esset Christiana Paschasio judici delata, et contra leges Augustorum vivere, impellebatur ad sacrificandum dæmonibus. Tunc beata Lucia Paschasio respondit: *Sacrificium verum et immaculatum apud Deum et Patrem hoc est, visitare viduas et orphanos in tribulatione eorum (Jac. 1). Ego per istos tres annos nihil aliud egi nisi sacrificavi Deo vivo; et nunc quia aliud nihil superest, me ipsam offero in sacrificium Deo. Cui Paschasius post talia dixit: Cessabunt verba, cum fuerit perventum ad verbera. Lucia respondit: Dei verba cessare non poterunt; ipse enim dixit: Cum steteritis ante reges et præsides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini (Matth. x). Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus sanctus qui loquitur in vobis (Marc. xiii). Paschasius iterum dixit: In te ergo est Spiritus sanctus? Ad hæc Lucia respondit: quod caste et pie viventes templum Dei sunt, et Spiritus sanctus habitat in eis, testatur Apostolus. Et cum Paschasius iterum dixisset: Ego*

^a Euseb., lib. vi, cap. 34, Ruff. 31.

^b Idem, ib.

faciam te ad lupanar duci, ut dum fueris scortata, fugiat a te Spiritus sanctus. Beata virgo respondit: Nunquam coinquinatur corpus nisi de consensu mentis (I Cor. iii): nam et si in manu mea thura ponas, et per manum meam facias sacrificium, Deus hæc attendit, et ridet; de sensibus enim et voluntatibus judicat. Sic patitur violatorem castitatis, sicut latronem, sicut barbarum, sicut serpentem: nam si me invitam violari feceris, castitas mihi duplicabitur ad coronam. Post hæc Paschasius tradidit eam lenonibus, dicens: Invitate ad castitatem ejus populos, et facite eam tam diu illudi donec mortua nuntietur. Quam lenones nullatenus movere potuerunt, cum simul ex officio impellentes accessissent, nec funibus additis (al. aditus.) aut boum paribus plurimis. Tunc præcepit Paschasius ministris ut ignem copiosum circa eam accenderent, picem vero et resinam, et fervens oleum super eam jactarent. Sed illa in nomine Domini Jesu Christi immobilis stetit, dicens: Ego rogavi Dominum meum Jesum Christum ut ignis iste non domineur mihi, quatenus tibi insultem plaudens in Domino, et impetravi ab eo inducias martyrii mei, ut credentibus timorem tolleret passionis, et non credentibus vocem insultationis auferret. Tandem, gladio in gutture merso percussa, quandiu voluit oravit, quandiu voluit turbam circumstantem allocuta est. Nec omnino mortua est, donec venientibus sacerdotibus, communionem Dominici corporis et sanguinis acciperet. Passa est autem Idibus Decembris, et in loco ubi percussa est sepulta; basilica super corpus ejus postmodum fabricata. Paschasius vero Romam perductus, eo quod a Siculis fuisset accusatus quod deprædasset provinciam, ab omni senatu auditus, accepit capitalem sententiam.

E. XIX KAL. DECEMBRIS.

(14 Dec.)

Apud Antiochiam, natalis sanctorum martyrum Drusi, Zosimi, et Theodori ^d.

Apud Alexandriam, natale sanctorum martyrum Heronis, Arsenii, et Isidori, atque Dioscori. Hi postquam judici obliti sunt, judex primo omnium puerulum Dioscorum, tanquam pro ætate facilem flecti (erat enim quindecim annorum) ante verbis, post etiam verberibus agit. Quem cum in nullo sibi cedere videret, ferocius eum cruciare contendit. Tum deinde cæteros variis tormentis dilanians, cum pari modo constantia fidei videret armatos, tradi ignibus jubet. Dioscorum vero puerum, quod sibi constanter et sapienter in omnibus respondisset, admiratus judex, differ præcepit, sperans eum pro ætate pœnitentiam acturum. Sed ille confessionis gloria illustratus, divino nutu ad consolationem fidelium dimissus est. Acta hæc sub Deciana persecutione.

^c Euseb., l. vi, cap. 33, Ruff. 31, 13 Dec.

^d Euseb., lib. vi, c. 34, Ruff. 31.

Apud Cyprum, natalis sancti Spiridionis ^a episcopi, admirandæ beatitudinis viri, qui unus fuit ex illis confessoribus quos Maximianus, dextris oculis effossis, et sinistro poplite succiso, per metalla damnaverat. Quique cum prophetica vitam duceret, etiam signorum gloria inclytus fuit.

F. XVIII KAL. JANUARIUM.

(15 Dec.)

Apud Africam, sancti Valeriani episcopi et confessoris natale ^b. Qui tempore Wandalicæ persecutionis (cum ex præcepto Geiserici regis Ariani, ad tradendum ministeria divina et libros arctarentur cuncti Domini sacerdotes, ita ut iidem impii Ariani etiam de ipsis palliis altaris sibi camisas et femoralia facerent) viriliter, ne sacramenta divina traderet, dimicans, extra civitatem singularis expelli jussus est; et ita præceptum ut nullus eum neque in agro permetteret habitare. Cumque esset plus annorum octoginta, in strata publica multo tempore jacuit nudus sub aere. Sicque in confessione catholicæ veritatis, et defensione sanctimonii cursum beatæ vitæ implevit.

Aurelianis, beati Maximini presbyteri, venerabilis sanctitatis viri.

G. XVII KAL. JANUARIUM.

(16 Dec.)

Martyrium trium virorum sanctorum, Ananiæ, Azariæ et Misaelis (*Dan. II.*).

In Tuscia, natale sanctæ Barbaræ ^c, virginis et martyris, sub Maximiano imperatore. Hæc primum a patre suo Dioscuro diu afflicta sub dira custodia, dein tradita præsidi Martiano, exspoliata, nervis et taureis valde cæsa, discerpta est, et cilicio plagæ ejus defricatæ. Inde reclusa in carcere, ubi luce divina consolata est, mox circa latera ejus lampades ardentes applicatæ, et caput ejus malleis cæsum, et mamillæ ejus præcisæ. Deinde nuda per plateas ducta, et flagellis diutissime afflicta est. Ad extremum gladio data martyrium consummavit xvii Kalendas Januarii.

A. XVI KAL. JANUARIUM.

(17 Dec.)

Translatio sancti Ignatii ^d, episcopi et martyris, qui tertius post beatum Petrum apostolum, Antiochenam rexit ecclesiam.

Item eodem die, beati Lazari, quem Dominus Jesus in Evangelio (*Joan. XI*) legitur resuscitasse a mortuis; item beatæ Marthæ sororis ejus, quorum venerabilem memoriam exstructa ecclesia non longe a Bethania (ubi e vicino domus eorum fuit) conservat.

In Oriente, apud Eleutheropolim civitatem, sanctorum martyrum quinquaginta, qui sub Saracenis passi sunt.

^a Ruff., lib. I. cap. 3.

^b Victor. African., lib. I.

^c De ea alii 4 Dec.

^d De eo 1 Februarii. fusius.

^e Vide libellum de Fest. Apost.

B. XV KAL. JANUARIUM.

(18 Dec.)

Natalis beatorum martyrum Rufi et Zosimi ^e, qui de illis primis discipulis fuerunt per quos primitiva Ecclesia in Judæis et Græcis fundata est. Hi requiescunt apud civitatem Macedonum Philippis.

Apud Africam, natalis sancti Moysesis martyris. Turonis, sancti Gratiani episcopi, qui ad ipsam urbem primus ab urbe Roma episcopus transmissus, multis clarus miraculis, ibi quiescit in pace.

C. XIV KAL. JANUARIUM.

(19 Dec.)

Apud Ægyptum, natale beati martyris Nemesii ^f: qui primo per calumniam quasi latro judici delatus est Æmiliano. Quo crimine absolutus, post hoc Christianus esse defertur. In hoc vero nulla a judice moderatio reservatur; sed geminatis suppliciis excruciatum cum latronibus jussit incendi, ignorans quod crudelitate sua optimo martyri Salvatoris similitudinem detulit, qui pro salute humani generis una cum latronibus pertulit crucem (*Isa. LIII*; *Joan. XIX*).

Aurelianis, sancti Aviti abbatis ^g, qui spiritu prophetiæ illustris fuit, et honorifice in eadem urbe tumulatus est,

D. XIII KAL. JANUARIUM.

(20 Dec.)

Natalis beatissimorum martyrum Ammonis, Zenonis, Ptolomæi, Ingenui et Theophili, qui tribunali-bus apud Alexandrum astantes, cum quidam Christianus a judice torqueretur, et jam pene ad negandum declinaret, dirumpebantur intra semetipsos, et vultu, oculis ac nutibus velut erigere conabantur illum qui in suppliciis positus trepidabat. Interdum etiam manus protendere, ac totius reliqui corporis moribus et habitu diverse inclinati, tanquam sublevare lapsantis animum gestiebant. Conversi vero ad eos omnes, et quid de semetipsis profiterentur ex eorum motibus agnoscentes, priusquam in eos vulgus clamoribus insiliret, ipsi in medium prorumpunt, ac sese Christianos esse testantur. Pro quorum victoria, gloriosissime Christus de antiquo generis humani inimico triumphavit, et versa vice, ex eorum confidentia, persecutoribus terrorem, suis constantiam animi dedit.

E. XII KAL. JANUARIUM.

(21 Dec.)

Apud Edissam Mesopotamiæ civitatem, natalis sancti Thomæ apostoli ^h.

Catalaunis, sancti Memmii, episcopi primi illi civitati ab urbe Roma directi, qui inter alia miracula mortuum suscitavit, cujus nunc sepulcrum creberri-mis miraculis illustratur.

^f Euseb., lib. VI, cap. 34, Ruff. 31.

^g Greg. Tur., de Gloria confess., cap. 99, 20 Dec.; Euseb., lib. VI, cap. 34, Ruff. 31.

^h Ruff. 31. Vide lib. de Fest. Apost.; Gregor. Tur., de Glor. conf., cap. 66.

Item in Tuscia, natalis sanctorum Joannis et A Festi.

F. XI KAL. JANUARIII.

(22 Dec.)

Romæ ^a via Lavicana inter Duas Lauros ^b, natalis triginta martyrum, qui omnes uno die persecutione Diocletiani coronati sunt.

Apud Alexandriam, natale beati Ischyronis martyris. Is namque cum rem cuiusdam potentis sub mercede procuraret, jubetur ab eo idolis immolare. Recusans cogebatur injuriis, persistens rursum blanditiis mulcebatur. Cum vero utrumque contemneret, præacuta sude validissime transverberatus per media viscera neci traditur.

Ipsa die, aliorum quamplurimorum martyrum, qui in desertis et montibus apud Ægyptum oberantes, fame, siti, frigore, languore, latronibus, bestiisque consumpti sunt; qui omnes imitati electos Dei prophetas, gloria martyrii coronati sunt. Inter quos et venerandus senex Chæremon (episcopus hic erat urbis Ægypti quæ dicitur Nilopolis) cum ad Arabicum montem una cum grandæva conjugate discessisset, nulli ultra apparuit.

G. X KAL. JANUARIII.

(23 Dec.)

Romæ, natalis sanctæ Victorix, virginis et martyris, persecutione Decii imperatoris. Hæc desponsata Eugenio viro pagano, rogante Tito Aureliano, qui sponsam Anatoliam virginem habebat, ad suadendam eam ut ei nuberet, perrexit. Cui et dixit: Audi me, domina soror Anatolia; et ego Christiana sum, et novi quia Deus nuptias non condemnat. Prophetæ et patriarchæ conjuges habuerunt, et posteritas eorum a Deo benedicta est. Nunc ergo audi me, et accipe virum qui te non prodat quod sis Christiana; sed per maritalem gratiam fiet ut ipse Christianis consentiat. Hæc dicenti Victorix virgo Anatolia respondit: O Victoria, vince diabolum et esto vera victoria. Tunc quando tota terra vacua erat, dixit Deus hominibus: Crescite et multiplicamini, et replete terram: nunc plenæ terræ. Postquam Filius Dei de cælo descendit, quotidie clamat: Crescite in fide, multiplicamini in charitate, et replete cælos; quia appropinquavit regnum cælorum. Iterum inter alia et post alia, sancta Anatolia intulit: Ego die qua explicui pretium ornamentorum

^a Euseb., Eccles. hist. lib. vi, c. 34, Ruff. 31; Euseb., ibid.

^b Via Lavicana inter Duas Lauros. Locus ita Romæ dictus via Lavicana, multorum sanctorum martyrio nobilitatus. Eundem hoc die Martyrologium Romanum representat. Anastasius bibliothecarius de Vitis pontificum, cap. 34, in Siavestro, de Munificentia Constantini: « Fecit basilicam via Lavicana inter Duas Lauros B. Petro et Marcellino martyribus, et mausoleum, ubi beatissimam Augustam matrem suam posuit in sarcophago porphyretico. » Ita hæc exhibet ms. Bertinianus. Ado Vienneſis in Chronico, circa annum Christi 306: « Fecit basilicam via Lavicana inter Duas Lauros B. Petro

meorum in pauperes Christi, vidi per visum juvenem auro diadematum, splendidum in vestibus purpureis atque gemmatis, qui grata facie et læto vultu me inspiciens, ait: O virginitas, quæ morte non vinceris, quæ a morte perpetua liberas? O virginitas, quæ non in operibus tenebrarum, sed semper in lumine versaris! Hæc ego audiens, evigilavi, et cœpi flere, et projiciens me in pavimento, rogavi Dominum ut is qui mihi loquebatur dulcissimos sermones iterum prosequeretur. Sic mihi oranti et prostratæ idem qui ante loquebatur talia mihi subsequitur: Virginitas purpura regalis est; quam qui induit reliquis sit eminentior. Virginitas gemma est pretiosa. Virginitas thesaurus est regis immensus. Huic fures insidias tendunt. Hanc tu evigilans sollicite custodi, quantumque te plus habere cognoscis, instantius custodi, ne perdas. His et similibus verbis et factis incitata Victoria, omne pretium ornamentorum suorum et ipsa distraxit pauperibus. Sicque factum est, ut agentibus sponsis earum Aurelio et Eugenio, quia nubere illis virgines Christi noluerunt, a Decio imperatore urbe Roma pulsæ, ad prædia sponsorum ducerentur; ubi fame et inedia ita afflictæ sunt, ut vix ad vesperum modicus panis cibarius eis daretur, nulloque pacto efficere sponsi potuerunt ut vel ad nubendum, vel sacrificandum animi illarum inclinarentur. Beata igitur Victoria in virginitatis proposito invincibiliter persistens, post multa facta miracula, inter quæ plurimas virgines Domino aggregaverat, percussa est gladio in corde a carnifice Taliarcho, quem rogatu Eugenii sponsi sui Julianus pontifex Capitolii et comes templorum, ad hoc opus direxerat. Passa est autem x Kalend. Januarii. Corpus ejus cum omni reverentia curatum. Taliarchus vero percussor ejus, leprosus factus, intra sex dies consumptus a vermibus, exspiravit.

Apud Nicomediam, sanctorum martyrum ^c viginti, quos Diocletiana persecutio gravissimis cruciatos tormentis, martyres Christo fecit, et beatos sanctorum numero in cælis conjunxit.

Item Romæ, beati Servuli, de quo beatus Gregorius scribit; qui rebus pauper, meritis dives, quem longa ægrotudo dissolverat: nam a primæva ætate usque ad finem vitæ, paralyticus jacebat. Hic non modo stare, sed ne unquam in lecto surgere vel ad sedendum valebat. Nunquam manum suam ad os ducere, nec se potuit in latus aliud declinare. Quidquid ex eleemosyna potuisset accipere hoc pauper

et Marcellino martyribus, et mausoleum, ubi matrem suam posuit in sarcophago purpureo. » Meursius in Glossario suo Græco-barbaro duobus his postremis locis mutabat *lauros* in *lauras*, sed jam facile perspiciet nihil mutandum. Est et alius via Latina, apud Adonem supra ix Septembris, ad quem S. Gorgonius fuit translatus, *positusque est via Latina inter Duas Lauros*, nisi mendosus sit locus, et Lavicana legendum sit, quomodo habet Breviarium Romanum ix Sept. in lectione de S. Gorgonio. Tamen mss. Adonis cum vulgata ejus lectione conspirant.

^c De his Euseb., l. b. viii, c. 5; cap. li. iv Dial. c. 41 et hom. 13 in. Evang.

ribus erogabat. Litteras non noverat, sed Scripturæ sacre sibi met codices emerat; et religiosos quosque in hospitalitate suscipiens, hos coram se legere sine intermissione faciebat. Sicque factum est ut quantum ad mensuram propriam attinet, plene sacram Scripturam disceret. Studebat in dolore semper gra-

tias agere, hymnis Dei et laudibus, diebus ac noctibus vacare. Hic beatissimo fine glorificatus, sepultus est in ecclesia sancti Clementis, episcopi et martyris, ubi ad commendandam ejus sanctitatem, ad ejus tumbam miracula creberrime fiunt.

Reliquos dies hujus mensis, vide initio Martyrologii Adonis.

PRAGATIO ADONIS.

Christe, precor, veniam segni des mitis alumno :
Tardus sum, tarde sed tibi nemo venit.
Longus præteritis tenuit nos error in annis;
Sufficiat meritis hæc, rogo, pœna meis.
Vita brevis superest, in mortem et prior ætas;
Jam peccare senex non queo, nolo tuus.
Sanctorum eximiis meritis precibusque beatis,

Quorum perpetuos memorat liber iste triumphos,
Da, Pater omnipotens, veniam, da, Christe, medelam
His qui supplicibus votis ac mente fideli.
Committunt sese tantis per sæcla patronis,
Qui zabulo victo, rutilis super astra coronis
Conspicui, de te, quidquid petiere, merentur.

APPENDIX

AD SANCTI ADONIS MARTYROLOGIUM.

AMICE LECTOR.

Habes in hac Appendice quæ hactenus Adonis Martyrologio fuere inserta, cum tamen ab aliena manu sint. Et quidem ea quæ asteriscis notata sunt, etiam Jacobi Mosandri judicio, qui primus Adonem edidit, aliena ab Adone judicata sunt. Quorum rationem ita ipsa ad lectorem reddit: « Martyrologium hoc ex quatuor pervetustis mss. codicibus sibi mutuo correspondentibus manu propria exaravimus. Verum quartus a monacho ordinis S. Benedicti conscriptus, aliquot sanctorum nomina continebat, qui in cæteris tribus non habebantur. De quibus cum dubitarem an essent Adonis, vel potius per dictum monachum

C ejus Martyrologio adjecta, doctorum virorum usu consilio, eosdem sanctos signo stellæ (*) prænotavimus, ad evitandum omnem errorem et scrupulum. » Hactenus Mosander.

Ego vero collatione trium codicum mss. Mosandrianis codicibus vetustiorum (de quibus initio Adonis ad Lectorem dixi), multo plura deprehendi Adonis non esse. Quæ in appendicem quoque retuli, sine asterisci tamen signo, ut constet quæ communi nostro Mosandrique consensu ab Adone rescandanda sint, quæ vero præterea indicio trium mss. quos dixi codicum.

MENSIS JANUARIUS.

Kal. Jan. (1 Jan.) — * Eodem die sanctissimi Paragodæ, septimi Viennensis episcopi.

iv Nonas Jan. (2 Jan.) — * Item sancti Isidori, episcopi et martyris.

iii Nonas Jan. (3 Jan.) — * Item Octavæ sancti D Joannis evangelistæ.

ii Nonas Jan. (4 Jan.) — Item octavæ Innocentium.

Idibus Jan. (13 Jan.) — Octava Epiphaniæ.

* Treviris sancti Agriti, episcopi et confessoris.

* Rhemis, deposito sancti Remegii episcopi.

xviii Kal. Febr. (15 Jan.) — * Item Mauri abbatis, discipuli beati Benedicti.

xviii Kal. Febr. (16 Jan.) — In *Marcello*, post, *Pricilla*, addit Ado vulgatus: « Hic fecit cœmeteria^a via Salaria, et quinque et viginti titulos in urbe Roma constituit, propter baptismum et pœnitentiam multorum, qui convertebantur ex paganis, et propter sepulturas martyrum. »

xv Kal. Febr. (18 Jan.) — Et passio sanctorum martyrum Thyrsi, Leuci et Galerici [*leg.* Callinici]^b.

xiv Kal. Febr. (19 Jan.) — Jerosolymis, Marthæ et Mariæ, sororum Lazari.

xiii Kal. Febr. (20 Jan.) — In *Fabiano*^c, post sepultus, addit Ado vulgatus: « Hic regiones divisit diaconibus, et fecit septem subdiaconos qui septem notariis imminerent, ut gesta martyrum in integro colligerent. Hujus tempore supervenit Novatus ex Africa, et separavit Novatianum de Ecclesia, postquam Moyses confessor in carcere defunctus est; qui fuit ibi menses undecim. »

xi Kal. Febr. (22 Jan.) — Ipso die in Galliis, civitate Ebreduno, sanctorum martyrum Vincentii, Orontii et Victoris^d.

^a Pontific., cap. 31.

^b De his Ado, 28 Jan.

^c Pontific., c. 21.

^d Ado in libell. de Fest. Apost., 22 Mart.